

T.C.

ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

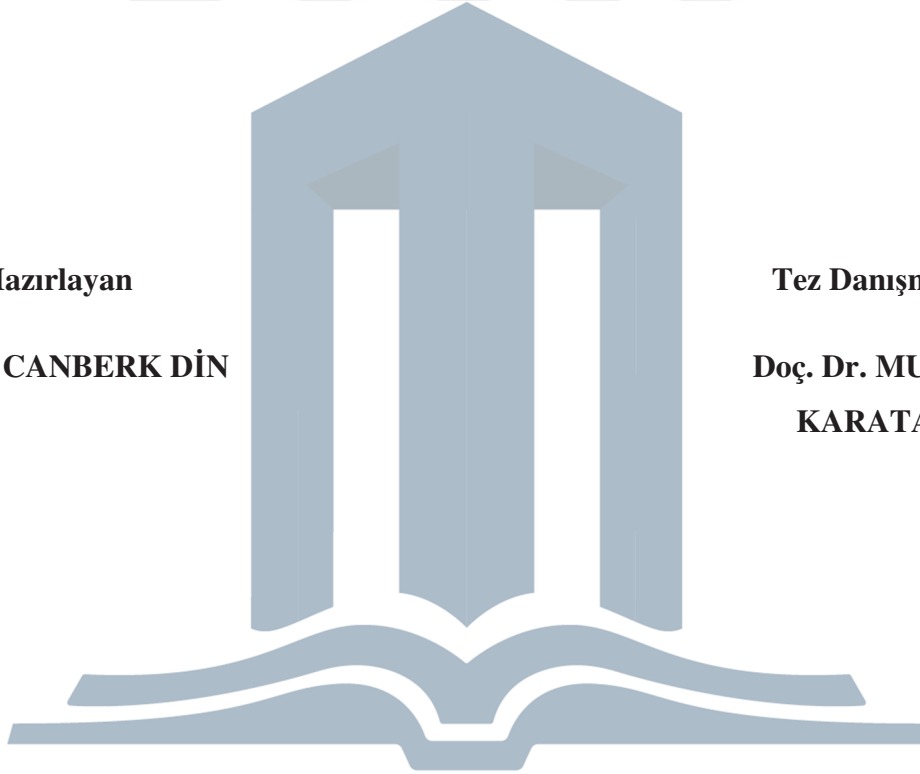
TARİH ANABİLİM DALI

**HALKEVLERİNİN TÜRK SPORUNUN GELİŞİMİNDEKİ YERİ VE
ÖNEMİ**

Yüksek Lisans Tezi

Hazırlayan
MELİH CANBERK DİN

Tez Danışmanı
**Doç. Dr. MURAT
KARATAŞ**

Çanakkale – 2018

TAAHHÜTNAME

Yüksek Lisan Tezi olarak sunduğum “**Halkevlerinin Türk Sporunun Gelişimindeki Yeri ve Önemi**” adlı çalışmanın, tarafımdan, bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını, özgünlüğünü ve bir başka mecraya sunulmadığını, yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu ve yararlandığım kaynak ve verilerde hiçbir bir çarpıtma yapmadığımı belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

11/06/2018

Melih Canberk DİN

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü'ne

Melih Canberk DİN'e ait Halkevlerinin Türk Sporunun Gelişimindeki Yeri ve Önemi adlı çalışma, jürimiz tarafından Tarih Anabilim Dalı YÜKSEK LİSANS TEZİ TEZİ olarak oybirliği/oyçokluğu ile kabul edilmiştir.

Üyeler

İmza

Doç Dr.
Murat KARATAŞ

Doç. Dr.
Burhan SAYILIR

Dr. Öğr. Üyesi
Mithat ATABAY

Tez No : 10198166

Tez Savunma Tarihi : 29.06.2018

ONAY

Doç. Dr. Şerif KORKMAZ
Enstitü Müdürü

06/07/2018.

ÖZET

HALKEVLERİNİN TÜRK SPORUNUN GELİŞİMİNDEKİ YERİ VE ÖNEMİ

Halkevlerinin Türk Sporunun Gelişimindeki Yeri ve Önemi başlıklı bu çalışma, birinci el kaynaklar, tezler ve araştırma eserler kullanılarak hazırlanmıştır. Dokümanların önemli bir bölümü arşivlerde yapılan araştırmalar sonucu elde edilmiştir. Geri kalan belgeler ise ikinci el kaynaklar ve dijital olarak edinilmiştir. Milli Mücadele sonrası ülke genelinde yürütülen çalışmalar, dönemin devlet yöneticiler tarafından kurulan halkevlerinin bu faaliyetlerdeki yeri, gerçekleştirilen spor faaliyetleri ele alınmıştır.

Osmanlı Devleti'nin son yıllarında Türk Ocakları ve spor kulüpleri tarafından ciddi anlamda ilk adımlarının atıldığı spor faaliyetlerinin, Cumhuriyetin ilanından sonra eldeki imkânlarla hızlandırılmaya çalışılmıştır. Türk inkılâp hareketinin önemli parçalarından biri olan halkevleri, vatandaşların çağa uygun bir şekilde yaşamaları için önemli adımlardan biri olarak görülmektedir. Türk Ocaklarının yerini alan ve devlet tarafından desteklenen halkevleri, ülke genelinde örgütlenerek birçok alanda faaliyetlerde bulunmuştur. Bu faaliyet alanlarından biri ise spordur. Örgütlendikleri yerlerde spor alanları inşa etmek, spor kulüplerinin kurulmasına yardım etmek ve spor eğitimleri vermek gibi görevler üstlenmişlerdir. Öte yandan süreli yayınlarında çıkardıkları yazılarla insanları spor hakkında bilinçlendirmek için paylaşımlarda bulunmuşlardır. Ankara'da bulunan Genel Merkezin yurt genelinde göndermiş olduğu talimatlar doğrultusunda faaliyetler gerçekleştirilmiştir. Özellikle Milli Bayramların kutlamaları sırasında halkevi sporcuları tarafından gösteriler yapılması istenilmiştir. Yurt içi faaliyetler dışında yurt dışındaki organizasyonlara da sporcular gönderilerek ülkenin uluslararası temsili sağlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Halkevleri, Spor.

ABSTRACT

IMPORTANCE OF PEOPLEHOUSES FOR DEVELOPMENT OF TURKISH SPORTS

First hand sources, thesis and researches have been used named *Importance of Peoplehouses for development of Turkish Sports*. Important part of document had been founded in archives after research. Rest of the sources had been founded second hand and digital sources. Works in country-wide after the National Struggle, place of peoplehouses who founded by government of that period, achieved sport activities had been studied.

Sports activities which started by Türk Ocakları and sports clubs in the last years of Ottoman Empire, gained speed after declaration of republic. Peoplehouses were one of the important part of Turkish revolution aimed that citizens of Turkey would live like civilized nations. Peoplehouses took place in Türk Ocakları, supported by government organized all over the country and they managed some activities. Sport was one of those activities. They Builed sport fields, supported to start new sport clubs, gave sport lecture, where they have been organized. On the other hand they published periodicals and shared some informations about sports. Headquarter of peoplehouses where located Ankara, gave some directives all over the coutry for sports activities. Speacially, headquater asked to peoplehouses' sportsmen shows their abilities in national holiday. They achieved foreign activities as well as domestic activities and represented their countries on international stages.

Key words: Peoplehouses, Sports.

ÖNSÖZ

Spor denildiğinde sağlıklı bir yaşam tarzına sahip bireyler akla gelmektedir. Bu anlayış günümüz düşünce yapısında oldukça normaldir. Fakat günümüzde spor olarak görülen bazı faaliyetler, birkaç asır önce insanların hayatlarını idame etmeleri için zorunlu olarak yaptıkları icraatlar olmuştur. 20. yüzyıla gelindiğinde spor, profesyonel bir hal almış, büyük oranda Almanya ve İsveç gibi bazı ülkeler tarafından disipline edilmiştir. Adı geçen ülkeler gibi bir disiplin oluşturamayan ülkeler ise bu ülkelerin anlayışlarını kendilerine uyarlamıştır. Bir çeşit modern hayatın gerek olarak Osmanlı Devleti de bu disiplini ithal eden devletler arasındadır. Osmanlı Devleti'nde sporun iki ayrı koldan yürütüldüğü görülmektedir: Devlet tarafından yürütülen spor faaliyetleri ve dernekler aracılığıyla yürütülen spor faaliyetleri. Spor faaliyetlerinin modernize edilmesi İttihat ve Terakki iktidarında döneminde planlı bir hal almıştır. Yöneticilerinin Almanlara olan yakınlığından dolayı Alman disiplininin benimsendiği gençlik dernekleri kurulmuştur. Genç Osmanlı Dernekleri adı ile faaliyet gösteren bu kurumlarda gençler, spora yönlendirilmiştir. Özel kurumlarda ise spor kulüpleri ve Türk Ocakları gibi dernekler girişimlerde bulunmuş ve spor adına önemli faaliyetler gerçekleştirmişlerdir. İttihat ve Terakki'nin Alman disiplini Türk insanına tanıttığı gibi Selim Sırrı (Tarcan) da İsveç disiplini Anadolu topraklarına getirmiştir.

Milli mücadelenin başarıyla neticelendirilmesi ve Cumhuriyet'in ilanından sonra başlatılan inkılâp hareketleri içerisinde spora ayrı bir yer verilmiştir. Cumhuriyet'in ilanından sonra da icraatlarına devam Türk Ocaklarıyla beraber spor kulüpleri de faaliyetlerini artarak devam etmiştir. Fakat Türk Ocaklarının devlet yöneticileri tarafından yeterli görülmemesinden dolayı bu dernek kapatılmış ve devlet desteğiyle Halkevleri kurulmuştur. Ülkenin her yerinde örgütlenen Halkevleri, çatısı altında birçok dalda vatandaşlara eğitimler vermeye başlamıştır. Bunların arasında spor faaliyetleri de bulunmaktadır. Bu çalışmada, temellerinin atıldığı 1932 yılından kapatıldığı 1951 yılına kadar Halkevleri çatısı altında gerçekleştirilmiş olan spor faaliyetleri araştırılmıştır.

2000 yılından önce BCA olanaklarının sınırlılığından dolayı Halkevleri adına yapılan çalışmalar oldukça azdır. Günümüzde ise yeterli literatür oluşmuştur. Yaklaşık 20 yılda yapılan araştırmalar sayesinde Halkevleri neşriyatındaki genişleme, Halkevleri şubelerinin de bağımsız birer araştırma konusu olabileceğini göstermiştir. Cumhuriyet Başbakanlık Arşivinin düzenlenerek araştırmacılara açılması da bu tarz araştırmaların

yapılmasında büyük kolaylık sağlamıştır. Halkevleri araştırmalarında büyük faydası dokunan diğerk arşivlerin büyük oranda dijitalize edilmesi ve tablolarının oluşması ciddi bir belge birimi sağlamıştır. Bu nedenle Halkevleri neşriyatında geniş bir yere sahip olan makaleler, kitaplar, yüksek lisans ve doktora tezleri gibi araştırma eserler de oldukça artmıştır.

Çalışmamızda 1932-1951 yılları arasında faal olan Halkevlerinin spor şubeleri araştırılmıştır. Bu çalışmada en büyük desteği veren, bilgi birikimiyle yol gösteren, kaynakların azami kullanımı konusunda beni yönlendiren, çalışmanın sağlam temeller üzerinde ilerlemesini sağlayan sayın hocam ve danışmanım Doç. Dr. Murat KARATAş’a teşekkürlerimi bir borç bilirim.

Melih Canberk DİN

Haziran 2018, Çanakkale

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	i
ABSTRACT.....	ii
ÖNSÖZ.....	iii
İÇİNDEKİLER.....	v
KISALTMALAR.....	vii
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

OSMANLI'DAN CUMHURİYET'E SPORUN MESLEKİ DÖNÜŞÜMÜ

1.1. Meşrutiyet Dönemi Spor Faaliyetleri.....	19
1.2. Cumhuriyet Dönemi Spor Faaliyetleri.....	23

İKİNCİ BÖLÜM

HALKEVLERİ VE SPOR FAALİYETLERİ

2.1. Halkevlerinin Spor Anlayışı ve 19 Mayıs Spor Bayramı.....	28
2.2. Halkevlerinin Spor Faaliyetleri.....	35
2.2.1. Güreş.....	35
2.2.2. Atıcılık ve Av.....	45
2.2.3. Futbol.....	53
2.2.4. Kış Sporları.....	59
2.2.5. Binicilik ve Cirit.....	64
2.2.6. Atletizm.....	69
2.2.7. Yürüyüş.....	73
2.2.8. Koşu.....	77
2.2.9. Voleybol.....	81

2.2.10. Su Sporları.....	85
2.2.11. Okçuluk.....	88
2.2.12. Bisiklet.....	90
2.2.13. Ağırlık Atma.....	91
2.2.14. İzcilik.....	92
2.2.15. Boks.....	94
2.2.16. Masa Tenisi.....	95
2.2.17. Tenis.....	96
2.2.18. Satranç.....	97
2.2.19. Basketbol.....	98
2.2.20. Eskrim.....	99
2.2.21. El Topu (Hentbol).....	99
2.2.22. Bilardo.....	100
2.2.23. Kalkan.....	100
SONUÇ.....	101
KAYNAKLAR.....	106
EKLER.....	119
ÖZGEÇMİŞ.....	136

KISALTMALAR

A.g.e	: Adı geçen eser
Bkz.	: Bakınız
C.	: Cilt
CHF	: Cumhuriyet Halk Fırkası
CHP	: Cumhuriyet Halk Partisi
DP	: Demokrat Parti
SCF	: Serbest Cumhuriyet Fırkası
S.	: Sayı
ss.	: Sayfa sayısı
SSCB	: Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği
TİCİ	: Türkiye İdman Cemiyetleri İttifakı

GİRİŞ

TÜRK OCAKLARINDAN HALKEVLERİNE DÖNÜŞÜM VE TÜRKİYE’DE HALKEVLERİ

18. yüzyılın başlarından itibaren batılı rakipleri karşısında giderek zayıflayan ve geri kalan Osmanlı İmparatorluğu, durumun daha da kötüye gitmemesi amacıyla Avrupa’daki yenilik ve gelişmeleri takip etmeye başlamıştır. Bu takip, ilerleyen süre zarfında taklide dönüşmüş ve devletin kötü gidişatı bu şekilde durdurulmak istenmiştir. Batıyı taklit süreci aynı zamanda Osmanlı Devleti için batılı devletlerin üstünlüğünün de kabulü anlamına gelmektedir. Bu durumdan bir ilerleme kaydedilemeyeceği anlaşılmış ve devlet kurumlarında bazı düzenlemelerin yapılmasına karar verilmiştir.

Tanzimat Fermanı (1839) ve Islahatlar Fermanı (1856) olarak bilinen bu düzenlemelerle devletin önemli kurumlarında değişiklikler yapılmıştır. İlan edilen fermanlarla birlikte yeni bir fikir akımı olan “Osmanlıcılık” hayat bulmuştur. Bu düşünce ile milli ve dini kavramlarının üzerinde bir anlayış benimsenmiştir. Devrin yöneticileri tarafından bireyin dininin ve etnik kimliğinin dışında bir üst Osmanlı kimliği oluşturulmak istenmiştir. Osmanlı Devletinde ilk “kimlik sorununun” görüldüğü dönem 18. yüzyılın sonlarına tekabül etmektedir. Devletin kendi varlığını korumakta dahi güçlük çekmeye başlaması egemenliği altındaki bazı gayrimüslim topluluklarda da bir hareketliliğe sebep olmuştur. Özellikle batılı devletlerde güç ve takipçi kazanmış olan ulusalcı akımların Osmanlı coğrafyasındaki farklı etnik unsurları etkilediği görülmüştür ¹.

Türkçülük akımına ilk adımlar Tanzimat reformları sırasında kültürel milliyetçilikle atılmış, daha sade bir Türkçe oluşturmak hedeflenmiştir. Dildeki sadeleşme sayesinde reformları halka daha iyi anlatmak ve halkın reformları benimsemesi istenmiştir. Birçok milliyetçilik akımında olduğu gibi, Türk milliyetçiliğinin doğuşu da dil ve tarih gibi kültürel sahalardaki araştırmaların gelişmesiyle başlamıştır. Dönemin aydınlarından İbrahim Şinasi, Tasvir-i Efkar ve Tercüman-ı Ahval gazetelerinde, Ziya Paşa ise Hürriyet gazetesinde yapmış oldukları yayınlarla dildeki bu sadeleşme hareketinin öncülerinden olmuşlardır. Gazetelerin sade ve herkesin anlayabileceği şekilde oluşu farklı sanat dallarında da sadeleşmeye yol açmıştır. Bunların hepsi toplum bilinci oluşturmak adına

¹ Taner Timur, *Osmanlı Kimliği*, İmge Kitabevi, Ankara 2010, ss. 220.

temel teşkil etmiştir. İdeolojik açıdan ise Osmanlı Devleti’ndeki Türkçülüğün, Balkanlarda gelişen ve Rus desteğiyle beraber güç kazanan Panslavizm hareketine bir tepki olarak geliştiği görülmektedir. Özellikle 1877-78 Osmanlı-Rus Savaşları (93 Harbi) yaşanan mağlubiyeti bu konuda etkili olmuştur. Öte yandan Orta Asya’da Rus kontrolünde yaşayan Türkler üzerinde uygulanan Slavlaştırma politikaları Türkler arasında milliyetçilik fikrinin daha da kuvvetlenmesine sebep olmuştur ².

İslamcılık fikrinin en güçlü olduğu II. Abdulhamid döneminde kültürel Türkçülük fikrinin devam ettiği görülmektedir. Dönemin aydınlarından biri olan Şemsettin Sami “Osmanlı Lisanı” tabirine karşı çıkmış Osmanlı’nın devlet adı, milletin Türk olduğu ve dilinin ise Türkçe olduğunu savunmuştur. Ayrıca konuşulan dilin sadece Osmanlı Devleti sınırlarıyla kısıtlı olmadığını değişik coğrafyalarda da konuşulduğunu fakat lehçe farklılıklarının bulunduğunu belirtmiştir ³.

Milliyetçilik ile paralel olarak önem kazanan bir diğer düşünce ise halkçılıktır. Halkçılık fikrinin Türk düşününde ciddi bir şekilde yer almaya başladığı dönem II. Meşrutiyet dönemidir. Osmanlı’daki Halkçılık düşüncesi, Rusya’daki Narodnik akımında ve Fransız Devriminden (1789) etkilenmiştir. Narodnik akımının asli düşüncesi olan “halka doğru gidiş” Osmanlı Devleti’nde kurulacak olan Türk Ocağı ve onun yayın organının da temelini oluşturacak hatta isim babası olacaktır ⁴. II. Meşrutiyet ile beraber oluşan özgürlük ortamında insanlar daha politik kimlikler kazanmaya başlamış ve “tebaa” algısından “vatandaş” algısına geçilmiştir ⁵. Narodnik akımının ise Osmanlı ve İttihat ve Terakki Fırkasındaki temsilcisi Hüseyinzade Ali Beydir ⁶.

²Jacob M. Landau, *Pantürkizm*, çev. Mesut Akın, Sarmal Yayınevi, İstanbul 1999, ss. 18-19

³Niyazi Berkes, *Türkiye’de Çağdaşlaşma*, Bilgi Yayınevi, İstanbul 1973, ss. 229-235; Ahmet Hamdi Tanpınar, *On Dokuzuncu Asır Türk Edebiyat Tarihi*, Dergah Yayınları, İstanbul 2012, ss. 166-193; François Georgeon, *Osmanlı-Türk Modernleşmesi (1900-1930)*, çev. Ali Berkay, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul 2006, ss. 23.

⁴Cezmi Eraslan, *Yakın Dönem Türk Düşüncesinde Halkçılık ve Atatürk*, Kumsaati Yayınları, İstanbul 2003, ss. 74; François Georgeon, a.g.e., ss. 29; İlhan Tekeli, “Türkiye’de Halkçılık”, *Cumhuriyet Dönemi Türkiye Ansiklopedisi*, VII, ss. 1929-1930.

⁵Tarık Zafer Tunaya, *Hürriyet’in İlanı*, Yenigün Haber Ajansı Basın ve Yayıncılık, İstanbul 1998, ss. 26-29; Firdevs Gümüsoğlu, *Ülkü Dergisi ve Kemalist Toplum*, Toplumsal Dönüşüm Yayınları, İstanbul 2005, ss. 188; Zafer Toprak, *Türkiye’de Popülizm 1908-1923*, Doğan Kitap, İstanbul 2013, ss. 165.

⁶İlhan Tekeli, Gencay Şaylan, “Türkiye’de Halkçılık İdeolojisinin Evrimi”, *Toplum ve Bilim*, S: 6-7, 1978, ss. 57; Firdevs Gümüsoğlu, a.g.e., ss. 189; Hüseyinzade Ali, 8 Mart 1864’te Azerbaycan’ın Salyan şehrinde doğmuştur. 1890’da Mekteb-i Tıbbiye-i Askeriye’ye girmiş ve burada görevini yaptıktan sonra Azerbaycan’a dönerek “Hayat” gazetesinin yöneticiliğini yapmıştır. Önemli eserleri arasında Edebî Güzellik, Abd-ı Gıla ve Mahfaza, Veba ve Mikrobu bulunmaktadır. Hüseyinzade Ali hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Yavuz Akpınar, *Turan Hüseyinzade Ali (1964-1940)*, (Makalenin yayınlandığı yer ile ilgili bilgi bulunmamaktadır.)

Dil dışında millete geçmişini anlatmak adına tarih üzerine de çalışılmaya başlanmıştır. Türkoloji alanında batıdaki araştırmalardan etkilenilmiş özellikle Ahmet Vefik Paşa'nın Türkçenin Asya'ya dayanan eski ve zengin bir dil olduğunu anlatan çalışmalar yapmasına ön ayak olmuştur. *Lehçe-i Osmanî*, *Şecere-i Evşâl-i Türkiyye*, *Fezleke-i Tarih-i Osmanî*, *Hikmet-i Tarih Notları* ve *Müntehabbat-ı Durub-ı Emsal* (Atasözleri) gibi eserleriyle Türkçenin köklü bir dil olduğu ve diğer dillerle ilişkilerini açıklamaya çalışmıştır⁷.

Balkan Savaşları (1912-1913) öncesi ve sonrası meydana gelen gelişmeler çerçevesinde yaşanan toprak kayıplarının ardından Osmanlılık fikri terk edilmiş ve İslamcılık fikri güç kazanmaya başlamıştır. İmparatorluk çatısı altında bulunan tüm Müslüman halkların tek bir ümmet olarak yaşaması amaçlanmıştır. Özellikle II. Abdulhamid'in tahta çıkmasıyla hız kazanan bu anlayış Arnavut Ayaklanması ve I. Dünya Savaşı'nda Müslümanlardan beklenen desteğin görülmemesi ve Arap isyanları nedeniyle zayıflamıştır⁸.

Tanzimat Dönemi ile edebî ve harsî temelleri atılmış olan Türkçülük fikri II. Meşrutiyet'in ilanı ile oluşan ortamda siyasi alanda da kendini göstermeye ve örgütlenmeye başlamıştır. Bunun bir adımı olan Türk Derneği 25 Kanun-u evvel 1908 tarihinde İstanbul'da kurulmuştur. Derneğin kurucuları arasında Yusuf Akçura, Necip Asım ve Veled Çelebi, Ahmed Mithat, Emrullah Efendi, Bursalı Mehmed Tahir, Ahmed Hikmet Bey, Korkmazoğlu Celal, Akyiğitzade Musa Bey, Fuat Raif Bey vardır. Daha sonra Mehmet Emin (Yurdakul), İsmail Gaspıralı, Ahmed (Ağaoğlu), Hüseyinzade Ali, Hüseyin Cahit (Yalçın) gibi önemli isimleri katılmıştır. Bu isimlerin dışında gayr-i müslim kökenli Osmanlı vatandaşları ve Martin Hartmann ve Vladimir Gordlevskiy gibi Türkologlar da üye olmuştur. Dernek bünyesine gazeteler, kitaplar yayımlanmış ve konferanslar düzenlenmiştir. Kısa süreli bir dergi de çıkarılmış fakat devamı getirilemeyerek yedi sayıdan sonra yayımı durdurulmuştur. İstanbul dışında dört şube daha kurulmuştur. Bunlar, Rusçuk, İzmir, Kastamonu ve tek yurt dışı şubesi olan Budapeşte'dir

⁷Yalçın Toker, *Ahmet Vefik Paşa Hayatı-Kişiliği-Eserleri*, Toker Yayınları, İstanbul 1998, ss. 18

⁸Yusuf Bayraktutan, *Türk Fikir Tarihinde Modernleşme Milliyetçilik ve Türk Ocakları (1912-1931)*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 1996, ss. 44-47

⁹. Türk Derneği, Türk Ocaklarının kurulması yolunda önemli bir deneyim olarak göze çarpmaktadır. Türk Derneğin sonrası kurulan Türk Yurdu da bir diğer önemli adımdır.

Türk Ocağının temelleri Askeri Tıbbiyesinde atılmış, kurumun verdiği eğitimle paralel olarak öğrencilerin toplumun durumunu sorgulayan bir düşünce yapısına sahip bireyler haline gelmesine sebep olmuştur. Bu düşünce yapısıyla toplumdaki sorunlara teşhis koymaları zor olmamıştır. Bulundukları eğitim kurumunun temellerinden birinin de vatanseverlik olmasından dolayı vatanın nasıl savunulacağı veya nasıl kurtarılacağına yönelik düşünce yapıları geliştirilmiştir. Ayrıca batılı tarzdaki eğitim sayesinde Fransız Devrimi ve Milliyetçilik hakkında kitaplar okuma fırsatları da bulmuşlardır. Gerçekleştirdikleri toplantılar sonucunda milliyetçiğin memleketi kurtarmak için en uygun fikir olacağına kanaat getirmişlerdir. Donanma Cemiyeti'nin göstermiş olduğu başarılı teşkilatlanmadan örnek alınarak bir dernek kurulması hedeflenmiştir. Böyle bir girişimin maddi yükünü tek başlarına taşıyamayacakları için cemiyete üyeler kazandırılması ve gereken paranın üyelerden karşılanması sonucuna varmışlardır. Ayrıca hayatın ebedi bir mücadele olduğu ve bu mücadeleyi kazanmanın yolunun maarif ve mekteplerden geçtiğine kanaat getirilmiştir. Kurulacak olan bu tarz bir cemiyetin ilerde “Anadolu’da, Rumeli’de ve hatta Türk bulunan diğer memleketlerde şubeler açması ve ziraat, ticareti ve sanayi mektepleri tesis” etmesi de teklif edilmiştir. Kurulması istenen bu cemiyet için her türlü maddi ve manevi fedakârlığı gösterecek kitlenin yüksek mektep talebeleri olduğu fakat sadece onların çabalarının da yeterli olmayacağı anlaşılmıştır ¹⁰.

Tıbbiyeli öğrenciler ve Ahmed Ferid Bey, Mehmet Emin (Yurdakul), Yusuf Akçura ve Ahmet Ağaoğlu, Mehmed Emin, Ahmed Ferid, Mehmed Ali Tevfik, Emin Bülend, Fuat Sabit, Rıza Tevfik Beylerle bir dizi toplantı yapılmış ve kendilerinin de destekleri sağlanmıştır. Bu toplantılarda milli fikirler üstüne kurulmuş bir cemiyet teşkil edilmesine karar verilmiştir. Kurulacak cemiyete her sınıftan üye kaydedilmesine, her hangi bir siyasi düşünceyi temsil eden tanınmış kişilerin cemiyete alınmamasına ve Türklük dışında hiçbir konu hakkında konuşulmaması gibi konularda mutabık kalınmıştır. Fiili kuruluş tarihi 20 Haziran 1911’den sonra resmi kuruluş tarihe kadar cemiyetin nizamnamesinin oluşturulması için bir dizi toplantılar yapılmış ve cemiyetin yapısı şekillenmiştir. Fuad

⁹“Türk Ocağı Kongresi, Üçüncü İctima”, Türk Yurdu, S: 10, 15 Temmuz 1334 (15 Temmuz 1918), s. 4298-4300

¹⁰Yusuf Akçura, *Yeni Türk Devletinin Öncüleri*, Kültür Bakanlığı, Ankara 1981, ss. 194-200.

Sabit'in önerisi olan "Türklük Ocağı" adını "Türk Ocakları" olarak kabul etmişlerdir ¹¹. Ziya Gökalp'in katıldığı son bir toplantıdan sonra 25 Mart 1912'de Türk Ocağı resmen kurulmuştur. Açılış haberi Tanin gazetesinin yapmış olduğu haber ile kamuoyuna duyurulmuştur ¹². Yönetim kurulda mesleklerinin engel teşkil etmesinden dolayı askeri öğrencilerden kimse seçilmemiştir ¹³. Kurulun seçilmesinden sonra istenilen faaliyetleri gerçekleştirilememiş, İttihat ve Terakki Cemiyetiyle ters düşmelerinden dolayı faaliyetleri önlenmiştir. Bu aksilikler üzerine yöntem değişikliğine gidilmiş ve yönetime odaklanmak yerine üye toplanmasına öncelik verilmiştir. Diğer okullarla da irtibata geçilerek Türkçülük fikri buralarda da yayılmaya başlamıştır. Sekiz ay gibi kısa bir sürende yapılan faaliyetler sonucu üye sayılarını 2000'in üzerine çıkarmayı başarmışlardır. Sivil öğrencilerin resmi makamlara yaptıkları başvuru sonucu ise gerekli olan belgeler alınarak bir kongre toplamışlardır ¹⁴.

Türk Ocaklarının "Halka Doğru" dergisi de Nisan 1913'te başladığı yayın hayatına Yusuf (Akçura), Hüseyinzade Ali, Hamdullah Suphi, Ahmed (Ağaoğlu), Ziya Gökalp, Halide Edib, Kâzım Mani, Köprülüzade Mehmed Fuad, Memduh Şevket, Mehmed Emin, Ali Canib, Mehmed Ali Tevfik gibi dönemin en tanınmış birçok yazar ve aydınının yazılarına yer vermiştir ¹⁵.

1912 yılı Türk Ocağı için buhranlı geçmiş ve Türk Ocağı, Balkan Harbi'nin yenilgiyle sonuçlanması üzerine bazı kesimler tarafından İmparatorluk unsurları arasında ayrılık çıkarmakla suçlanmıştır. Buna ek olarak maddi sorunlar da baş göstermeye başlamış ve Saffet Paşa'nın Kütahya Mebusu ayrılması üzerine yerine seçilen başkan Ahmet Ferit'in ¹⁶ istifa etmesiyle yönetim boşluğu oluşmuş, bu durum cemiyetin ileri gelenlerini yeni bir başkan arayışına itmiştir. Dönemin ileri gelen düşünürleri Ocağa davet edilerek fikirleri alınmıştır. Bu zatlardan biri Edebiyat-ı Cedide Okulu üyelerinden Hamdullah Suphi Beydir. Kendisinin idare heyetine alınması gündeme gelmiş ve bu da

¹¹Yusuf Akçura, *Türkçülük*, Toker Yayınları, İstanbul 1990, ss. 180

¹²"*Türk Ocağı*", Tanin, 18 Mart 1328 (31 Mart 1912), ss. 5.

¹³Ahmet Ferid Bey, Şair Mehmed Emin (Yurdakul), Ağaoğlu Ahmet, Doktor Fuad Sabit Bey.

¹⁴Füsun Üstel, *İmparatorluktan Ulus-Devlete Türk Milliyetçiliği: Türk Ocakları(1912-1931)*, İletişim Yayıncılık, İstanbul 1994, ss. 53-55.

¹⁵"*Halka Doğru'nun Daimi Yazarları*", Halka Doğru, 11 Nisan 1329 (24 Nisan 1913), S:1, ss. 137.

¹⁶Ahmet Ferit (Tek), 7 Mart 1878'de Bursa'da dünyaya geldi. Küçük yaşta İstanbul'a taşınan Ahmet Ferit ilköğrenimini Darü'l-Feyz ve Gülhane Rüştiyesi'nde tamamladı. 1896 yılında Harbiye Mektebinden mezun oldu. Askeri makaleler kaleme almıştır. Özellikle 1911-12 yılları arasındaki Trablusgarp Savaşının devletler arası ilişkileri değerlendirmiştir. Ahmet Ferit (Tek) hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Yenal Ünal, Ahmet Ferit Tek'in Hayatı, Siyasi Faaliyetleri ve Fikirleri, (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi), 2006, Ege Üniversitesi, İzmir.

Ocak içinde fikir ayrılıklarına neden olmuştur. Tartışmalar sonucu Hamdullah Suphi'nin Ocağa katılmasına karar verilmiş ve yeni yapılan yönetim kurulu seçiminde başkan olarak seçilmiştir. Bu seçim sonrası yönetim kurulu şu isimlerden oluşmuştur; Hamdullah Suphi (Başkan), Yusuf Akçura (İkinci Başkan), Halis Turgut (Umumi Kâtip), Dr. Akil Muhtar, Dr. Hüseyin Ertuğrul ¹⁷.

Türk Ocaklarının kuruluş tarihi tüzüğün birinci maddesinde belirtildiği üzere 12 Mart 1912'dir. Fakat Ocağın kurulma girişimi daha eski tarihlerde başlamıştır. Tüzüğün ikinci maddesine göre ise cemiyetin kuruluş amacı şu şekilde açıklanmıştır: “İslam kavimleri arasında en başta gelen Türklerin milli terbiyesini, bilimini, sosyal hayatını ve ekonomisini geliştirmeyi amaçlamaktadır. Ayrıca Türk dilinin de olgunlaşması için çalışılacaktır.” Cemiyet çalışma yöntemlerini ise üçüncü ve dördüncü tüzüğün maddelerin şu şekilde açıklamıştır: “Dersler verilecek, konferanslar düzenlenecek, tiyatro oyunları sergilenecek, kitaplar ve broşürler yayınlanacak, okullar açılacaktır¹⁸.” Ayrıca “Ocak, amacını gerçekleştirmeye çalışırken sadece milli ve toplumla alakalı bir şekilde çalışacak, asla siyasetle ilgilenmeyecek, hiçbir zaman siyasi partilere hizmet ve yardımda bulunmayacaktır.” Cumhuriyet'in ilk dönemlerine gelindiğinde Türk Ocakları 1912 ve 1918 yıllarında nizamnamelerinde değişiklik yapılması gerek görülmemiş ve aynı şekilde devam edilmiştir.

1918 yıllarında İstanbul'un İtilaf Devletlerince işgalinden sonra Türk Ocakları işgallere karşı çıkmıştır. Anadolu hareketiyle irtibat halinde kalınarak Mustafa Kemal Paşa'ya danışılmış ve ocaklılara mitingler düzenlenmesi tavsiye edilmiştir. Direniş hareketinin İstanbul örgütlenmesinde önemli rol üstlenen Türk Ocakları mitingler organize ederek halkı işgallere karşı gelmeleri konusunda cesaretlendirmiştir. Organize edilen mitinglerin en bilinenleri ise Sultanahmet mitingleridir. Türk Ocağı sadece İstanbul'da değil Anadolu'da da aktif olarak çalışmış İstanbul'daki üyeler Anadolu'ya geçerek Milli Mücadelede görev almışlardır. Milli Mücadele sonrası yeni bir örgütlenmeye giden Ocak icraatlarına yeni kurulan Cumhuriyet rejiminde de devam etmiştir. Cumhuriyet ile örgütlenmesi hız kazanan Türk Ocakları merkezini devletin yeni başkenti Ankara'ya taşımıştır. Türklüğe verdiği değerden dolayı yeni kurulan devletin ve Gazi Mustafa Kemal

¹⁷Füsün Üstel, a.g.e., ss. 56-57; Yenal Ünal, a.g.e., ss. 16

¹⁸Yusuf Akçura, 1990 a.g.e., ss. 176-178.

Paşa'nın desteğini gören Türk Ocaklarının sayısı 1925'te 135'e ulaşmıştır. Bu sayı 1928'de de 260 civarındadır ¹⁹.

Nizamnamedeki esas değişiklik 1927 yılında ikinci madde üzerinde yapılan. "... Türk Ocaklarının fiilen iştiğal sahası Türkiye Cumhuriyeti hudutları ve dâhiline münhasırdır." şeklinde ve Türk devletinin kuruluş esasları ve siyasi-ideolojik politikalarına uygun olarak değiştirilmiştir. Türk Ocakları nizamnamesinde de belirtildiği gibi siyasetten uzak duran bir cemiyettir. Ocağın amacı ise Türk kültürü üzerine faaliyetlerde bulunmak ve geliştirmek olmuştur ²⁰.

1930'lu yıllarda yaşanan dünya ekonomik buhranı ve Türkiye'de Serbest Cumhuriyet Fırkası ve Menemen Olayı gibi hadiselerin yeni Cumhuriyet'in gerçekleştirmiş olduğu inkılâpların halk tarafından tam olarak benimsenmediğini göstermiştir. Bu durum Atatürk ve Cumhuriyet Halk Fırkası yöneticilerini, ülkenin içinde bulunduğu ekonomik, sosyal ve siyasi sorunların çözülmesi doğrultusunda arayışa itmiştir. Çözüm arayışları içerisinde Türk Ocakları da gündeme alınmıştır ²¹. Atatürk'ün 1930 yılında çıkmış olduğu yurt gezisinin amacı da bu sorunları yerinde görmek ve çözüm bulmaktır. Atatürk bu gezilerinde Türk Ocaklarını da ziyaret etmiş ve ilgi göstermiştir. Gezileri sırasında Türk Ocaklarını CHF'ye dâhil etmeyi ve yeni kurulacak olan Halkevlerinin temellerini atmayı planlamıştır. 1931 yılında yapılan gazete haberlerinde yeni kurulacak olan Halkevlerinden bahsedilmiş ve halkın ilgilisi çekmek amacıyla sinema, kitaplık ve konferanslar gibi aktivitelerin bulunacak aktarılmıştır ²². 20 Mart 1931, Türk Ocaklarının kapatılışının gayr-i resmi olarak ilk defa aktarıldığı tarihtir. Dönemin haberlere kaynaklarında, "*Türk Ocakları infisah ediyor. Bu teşekküllerin milli bir rolü kalmamıştır... Türk Ocaklarının Halk Fırkasına ilhakı fikri tahakkuk etmiştir.*" şeklindedir ²³. Ocağın kapatılacağı kesinleştikten sonra hükümet yanlısı basında, Ocakların tarihi fonksiyonlarını tamamladıkları ve görevlerini yerine getirdikleri yer almıştır. Falih Rıfkı da bu gazeteler gibi düşünmekte ve

¹⁹Yusuf Bayraktutan, a.g.e., ss. 103-106.

²⁰Şerafettin Turan, *Türk Devrim Tarihi Yeni Türkiye'nin Oluşumu (1923-1938)*, Bilgi Yayınevi, Ankara 1996, ss. 83-84; İbrahim Karaer, *Türk Ocakları ve İnkılâplar (1912-1931)*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), 1989, Ankara Üniversitesi, Ankara, ss. 52-53.

²¹ Mahmut Kocağa, *Eminönü Halkevi ve Faaliyetleri (1935-1951)*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), 2015, İstanbul Üniversitesi, İstanbul, ss. 7.

²² "Gazi'nin İrşadı Büyük Halk Evleri Tesis Edilecek", Cumhuriyet, 2 Ocak 1931, ss. 2.

²³ "Türk Ocakları İnfisah Ediyor", Cumhuriyet, 20 Mart 1931, ss. 1; "Kurultay Hazırlığı", Cumhuriyet, 21 Mart 1931, ss. 2.

Türk Ocaklarının CHF'ye katılmasının zaruri olduğunu, Ocakların savunduğu fikirlerin hal-i hazırda parti tarafından savunulduğu ve uygulandığı savunmaktadır ²⁴.

Cumhuriyet'in ilk çok partili hayata geçiş süreci önemli bir aktör olan Serbest Cumhuriyet fırkasının önde gelen kurucularından bazılarının Türk Ocakları kökenli olduğu bilinmektedir. 1930 yılında Türk Ocaklarının bazı şube veya üyelerin Serbest Cumhuriyet Fırkasıyla olan münasebetlerinin dikkatleri çekmesi Ocakların kapatılması sürecinde önemli rol oynamıştır. SCF kurucularından Kars milletvekili Ahmet Ağaoğlu, Şebinkarahisar milletvekili Mehmet Emin Yurdakul, Aydın milletvekili Reşit Galip gibi isimlerin dönemin basınında Fırka ve Ocak ilişkisinde sürekli zikredildiği görülmektedir. Türk Ocakları'nın siyasi bir güç ve muhalefet merkezi olarak CHF'nin karşısına çıkabileceği hususu, SCF ile Türk Ocakları'nın yakınlaşmasından kaynaklanan bir değerlendirme olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu süreçte halkevleri kurulması için oluşturulan komisyonun başında yer alan ve Ankara Halkevi'nin ilk reisi olan Ziya Gevher Etili'nin, Türk Ocakları kapanmadan evvel CHF Genel Sekreterliği'ne sunduğu rapor oldukça dikkat çekicidir. Önce halkevlerinin komisyon başkanlığına, daha sonra da Ankara Halkevi Reisliği'ne seçilmesine belki de vesile olan bu raporda Gevher, Biga Türkocağı hakkında menfi görüşleri dile getirmiştir. Gevher'e göre, Biga'da üst üste seçimleri SCF'nin kazanmasına neden olan şey, “ilk ayrılık ve nifak kıvılcımının” Biga Türk Ocağı'ndan çıkmasıdır ²⁵.

9 Eylül Kurtuluş gününü kutlamak için İzmir'e doğru yolculuğu sırasında Balıkesir'e uğrayan ve Balıkesir Türk Ocaklarını ziyaret dönemin Meclis Başkanı Kazım Özalp “Türk Ocakları Cumhuriyet Halk Fırkasının hars (kültür) şubesi olduğu bu nedenle SCF'ye geçen üyelerin Ocak üyeliklerinden de çekilmeleri gerektiğini” belirtmiştir ²⁶.

Türk Ocaklarının kapatılmasında bir önemli faktör de uluslararası sorunlara tetikleme potansiyelinin yüksek olmasıdır. Bu sorunların temelinde Türk Ocaklarının Pantürkist düşüncede olması yatmaktadır. 1930'lu yıllarında SSCB'nin Türkiye Büyükelçiliği görevinde bulunan Surits'in Türk Ocaklarının ülkelerinde yaşayan Türklere fazla ilgi göstermelerinden dolayı olan rahatsızlıklarını dönemin Dışişleri Bakanı olan Tevfik Rüşti Aras'a iletmıştır. Bir benzer rahatsızlık ise Azerbaycan elçisi İbrahim Abilof tarafından

²⁴Yusuf Sarıınay, *Türk Milliyetçiliğinin Tarihi Gelişimi ve Türk Ocakları (1912-1931)*, Ötüken Yayınları, İstanbul 1994, ss. 321.

²⁵Murat Karataş, *Çanakkale Halkevi (1932-1951)*, Grafiker Yayınları, Ankara 2014, ss. 9

²⁶Fusun Üstel, a.g.e., ss. 339;364.

iletilmiştir. Şikâyetlerin nedeni ise Türk Ocaklarında yapılan konferanslarda Türkistan'ın alınacağından ve Azerbaycan'daki Türklerin kurtarılacağından bahsedildiği iştiklerini ve bunların dostluklarına zarar verebileceklerini eklemiştir ²⁷.

1930'lu yıllarda Türk Ocakları 250'yi aşan şube ve 30.000'den fazla üyeyle gücünün zirvesine ulaşmıştır. Bu yıllarda SCF deneyiminin olumsuz sonuçlanması hükümeti elinde bulunduran CHF'yi otoriter önlemler almaya itmiştir. Bu önlemler bazıları sivil toplum kuruluşları ve dernekleri kapatmak olmuştur. Bu otoriterleşme parti içinde de etkili olmuş ve gençlik kollarının denetlenmesinde daha sıkı önlemler alınmıştır ²⁸.

Mustafa Kemal'in (Atatürk) yurt gezi dönüşü Çankaya'da bir akşam toplantı yapılmıştır. Türk Ocaklarını başkanı olan Hamdullah Suphi Bey de bu toplantıya davet edilmiştir. Toplantıda ayrıca Celal Bayar, Sadri Maksudi, Siirt milletvekili Mahmut Soydan, Reşid Galib ve Vasıf Çınar bulunmaktadır. Toplantı, Hamdullah Suphi Bey'in Türk Ocaklarının kapatılması için iknaa etmek maksadıyla toplanmıştır. Ocağın neden kapatılması gerektiği kendisine anlatılmış fakat Hamdullah Suphi, Türk Ocaklarının okul ve hastane gibi mühim kurumlara benzeterek varlığına devam etmesi gerektiğini savunmuştur. Toplantının sonunda Türk Ocaklarının kapatılmasıyla ilgili bir rapor hazırlanmış ve Hamdullah Suphi durumu değiştiremeyeceğini anlayınca imzalamak zorunda kalmıştır ²⁹. Mustafa Kemal (Atatürk) toplantı sonunda konuşarak Türk Ocaklarının ve CHF'nin aynı vazifeyi üstlenen iki kurum olduklarından bahsederek, bu nedenle Ocağın kendini fes ederek CHF'na katılması gerektiğini belirtmiş ve bu şekilde amaca daha iyi hizmet edeceklerini bildirmiştir;

“Milletlerin tarihinde bazı devirleri vardır ki, muayyen maksadlara erişebilmek için maddi ve manevi ne kadar kuvvet varsa hepsini bir araya toplamak ve aynı istikamete sevk etmek lazımdır. Memleketin ve inkılabın içeriden ve dışarıdan gelebilecek tehlikelere karşı masuniyeti için, bütün milletçi ve cumhuriyetçi kuvvetlerin bir araya toplanması lazımdır. Teessüsü tarihidan beri ilmi sahada halkçılık ve milliyetçilik akidelerini neşir ve tamime sadakatle ve imanla çalışan ve bu yolda memnuniyeti mucip hizmetleri sebkemiş olan Türk Ocaklarının aynı esasları siyasi ve tatbiki sahada tahakkuk ettiren fırkamla ve bütün manası ile yek vücud olarak çalışmalarını münasip görürüm. Bu kararım ise, milli

²⁷Yusuf Sarıınay, a.g.e., ss. 327; Yusuf Bayraktutan, a.g.e., ss. 106.

²⁸Fusun Üstel, a.g.e., ss. 358.

²⁹Yusuf Bayraktutan, a.g.e., ss.108.

müessese hakkında duyduğum itimad ve emniyetin ifadesidir. Aynı cinsten olan kuvvetler müşterek gaye yolunda birleşmelidirler”³⁰.

Toplantıyla aynı gün şubelere kurultay davetiyeleri gönderilmiş “Türk Ocaklarının Halk Fırkası ile birleşmesi hakkında bir karar ittihaz edilmek üzere kurultay azasının fevkalade olarak 10 Nisan’da toplanması Merkez Heyetince takarrür etmiştir.” şeklinde bir yazı yollanmıştır. Dönemin basınında bu olay Ocak üyelerinin duruma çok sevindikleri ve kurultaydan oy birliği ile birleşme karar çıkacağı yazılmıştır. Birleşmeden sonra Ocaklara ait tüm mal varlığı CHF’ye devredilerek fırkanın kültür şubesi halini alacağı ve fırka tarafından belirlendiği şekilde çalışmalarına devam ettireceği eklenmiştir³¹.

Gerekli kanuni işlemler ve hazırlıkların bitirilmesinin ardından 10 Nisan 1931 günü kurultay Ankara toplanmıştır. CHF yöneticileri, milletvekilleri ve memurlarının katılımı ve Manisa milletvekili Mustafa Fevzi’nin divan başkanlığına seçilmesiyle kurultay başlamıştır. İlk konuşmayı Türk Ocakları Merkez Heyeti adına Hamdullah Suphi yapmış ve “Atatürk’ün halkçı ve milliyetçi delegeleri CHF ile beraber çalışmaya çağırdığını, Türk Ocaklarının da bu istek üzerine CHF ile birleşmesi kararının verildiğini izah eder ve kurultayın bu isteğe gerekli cevabı vereceğini vurgular.” İlhak için gerekli olan işlemlerin ardından Türk Ocaklarının feshedilerek CHF’ye katılması ve bütün mal varlığının partiye devredilmesi için yapılan oylama sonucu Türk Ocaklarının CHF’ye dahil olması oybirliği ile kabul edilmiştir. Kurultayda alınan kararlar CHF’nin 10-18 Mayıs 1931’de yapılan üçüncü kongresinde oybirliği ile onaylanınca Türk Ocaklarının CHF’ye ilhaki formalitede tamamlanmış oldu³².

Türk Ocaklarının tehlikeli eğilimlerinden rahatsızlık duyan dönemin aydınları aralarında toplantılar yapmışlar ve nasıl çözümler bulabileceklerini konuşmuşlardır³³. Bu tarz toplantıların sonucunda dönemin Milli Eğitim Bakanı Dr. Reşit Galip³⁴, bu düşünür ve aydınları resmi mektup ile Türk Ocağı binasında toplantıya çağırması ve fikirlerini kendisiyle paylaşmalarını istemiştir. Gerçekleştirilen toplantıda Milli Eğitim Bakanı Reşit

³⁰Atatürk’ün Söylev ve Demeçleri I-III, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara 1997, C. 3, ss. 130.

³¹“Türkocakları H.Fırkası ile niçin birleşiyor”, Cumhuriyet, 25 Mart 1931, ss. 1.

³²Yusuf Sarınoy, a.g.e., ss. 322-324.

³³Anıl Çeçen, *Halkevleri: Atatürk’ün Kültür Kurumu*, Gündoğan Yayınları, Ankara 1990, ss. 109-110; Yavuz Özdemir, Elif Aktaş, “Halkevleri (1932’den 1951’e)”, *Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, 2011, ss. 243.

³⁴Reşit Galip, 1893’te Rodos’ta doğmuştur. İlk ve orta öğrenimini burada bitirdikten sonra İzmir’de Fransız kolejinde devam etmiştir. 1911’de Askeri Tıbbiye’ye girmiş ve 1917’de mezun olmuştur. Öğrencilik yıllarında Balkan ve Birinci Dünya Savaşlarında gönüllü olarak görevler üstlenmiştir. Reşit Galip hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Ahmet Şevket Elman, *Dr. Reşit Galip 1892-1934*, Türkiye Matbaacılık ve Gazetecilik, Ankara 1955.

Galip yaptığı konuşmayla Mustafa Kemal (Atatürk)'den Halkevlerinin kurulmasıyla ilgili aldığı direktifleri katılımcılara aktarmıştır³⁵. Toplantıda hazır bulunan heyetin asli vazifesi kurulmak istenen Halkevleri için gerekli adımları atmaktır. Dönemin Cumhuriyet Halk Fırkası Genel Sekreteri Recep Peker³⁶, yaptığı konuşmada Halkevlerinin amaçlarını ve çalışma şeklini belirterek, Halkevlerinin bütün vatandaşlara açık olacağını, Türkiye Cumhuriyeti'nin ilkeleri ve düşünce yapısına bağlı bireyler yetiştirmenin yanı sıra ulusal bir eğitim kurumu gibi görev yapacağına inandığını belirtmiştir. Toplantıların devamında ise yeni kurulacak olan Halkevlerinin şekli, amaçları gibi konularda fikir alışverişinde bulunulmuştur. Bu toplantılarda Ziya Cevher Etili'nin başkanlığında Şevket Süreyya Aydemir, Sadi Irmak, Tahsin Banguoğlu, Hamit Zübeyir Koşay, Hüseyin Namık Orkun, Kerim Ömer Çağlar, Namık Katoğlu ve Vildan Aşır Savaşır'dan oluşan bir komisyon Halkevlerinin ana tüzüğünü hazırlamakla görevlendirilmişlerdir. Çalışmalar ilerledikçe bu komisyona bağlı birkaç alt komisyonun kurulması gerekliliği doğmuştur. İki aylık bir çalışma neticesinde tüzüğün ilk taslağı oluşturulmuştur. Cumhuriyet Halk Fırkasının 10-18 Mayıs 1931 tarihleri arasında üçüncü büyük kongresi toplanmış ve bu toplantıda hazırlanan tüzük ele alınmıştır. Kongreden sonra Halkevlerinin kurulma süreci hızlandırılmış, devlet bütün hazırlıklara destek vermiştir. 19 Şubat 1932 tarihinde Halkevleri resmen açılmıştır. Genel merkez binası olarak kapatılan Türk Ocaklarının binası seçilmiş ve açılış merasimi burada gerçekleştirilmiştir³⁷. Açılış konuşmasında Recep Peker Halkevlerinin nasıl bir görev üstlendiğini, genç ve yetiştin eğitiminde nasıl çalışılacağını, ulusçuluğun halk eğitiminde ve gelişimindeki önemini şu şekilde açıklamıştır: *Biz, Halkevlerinin samimi ve bütün Türk vatandaşlarını eşit onur mevkiinde gören düşünceyle kurulmuş çatıları altında toplanmaya ve özenli bir kültür çalışması içinde milli birliği yükseltmeye azmetmiş bulunuyoruz... Bir ulusun yetişip geleceğe hazırlanması için klasik yöntemler ve kurumları vardır. Fakat çağdaş uluslar, milli bir varlık olarak örgütlenmek için Okullarını yalnız yöntemler, düzenler altında çalıştırmayı yeterli görmüyorlar... Bu yüzyılda uluslaşmak için ulusça kitleleşmek için, okul öğretmenin yanında ve ondan sonra mutlaka bir halk eğitimi yapmak ve halkı bir arada*

³⁵ Zeki Arıkan, "Halkevlerinin Kuruluşu ve Tarihsel İşlevi", *Ankara Üniversitesi Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi*, 1999, ss. 268.

³⁶ Recep Peker, 1888 yılında İstanbul'da dünyaya gelmiştir. İlk ve orta öğrenimini bitirdikten sonra Harp Okulunda eğitimine devam etmiştir. Mezun olduktan sonra birçok cephede savaşmış ve son olarak Milli Mücadele döneminde Anadolu'ya geçerek görevler üstlenmiştir. Recep Peker hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Teoman Gül, *Türk Siyasal Hayatında Recep Peker*, T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 1998.

³⁷ "Halk Dün Kendi Evlerini Açtı", *Cumhuriyet*, 20 Şubat 1931, s. 1; Anıl Çeçen, a.g.e., ss. 110-111; Güneş Şahin, "Van Halkevi", *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Tarih Bölümü Tarih Araştırmaları Dergisi*, Cilt: 31, Sayı: 52, 2012, ss. 96.

ver birlikte çalıştırmak ilkesinin kurulması gerekmektedir.... İzlediğimiz amaç, ulusu bilinçli, birbirini anlayan, seven, ideale bağlı bir halk kitlesi halinde örgütlendirmektir ³⁸. Açılıştta Milli Eğitim Bakanı Reşit Galip'te söz almış ve Halkevlerinin 9 şube olarak nasıl çalışacağı hakkında bilgiler vermiştir ³⁹. Açılan bu ilk halkevlerinin sayısı 14'tür. (Afyon, Ankara, Aydın, Bolu, Bursa, Çanakkale, Denizli, Diyarbakır, Eminönü, Eskişehir, İzmir, Konya, Malatya, Samsun)⁴⁰

CHF talimatnamesine göre⁴¹ Halkevlerinin teşkilatlanması ve görevleri şu şekilde belirlenmiştir:

“Halkevlerine kimler girer: Toplumun hangi kesiminden olursan olsun Halkevlerinin kapıları her zaman herkese açıktır. Ancak Halkevleri idaresinde görev alabilmek için Halk Fırkasına mensup olunması gerekmektedir.

Açılma, kurulma ve mürakabe işleri: Halkevlerinin açılma ve çalışma kararları ile sevk ve idaresi Fırka Umumi İdare Heyetine; evlerin faaliyetleri, teşkili, düzenlenmesi ve denetimi Halkevlerinin talimatnamesine göre Vilayet İdare heyetlerince düzenlenir.

Ankara Halkevi reisi ve bütçesi: Ankara Halkevlerinin Reisi Umumi İdare Heyeti tarafından seçilir. Halkevlerinin bütçesi Umumi İdare Heyeti tarafından onaylanır. Ankara Halkevi doğrudan doğruya Kâtibi Umumi ile iletişim halindedir ve raporlarını buraya gönderir.

Mesai Şubeleri: Toplumun her kesiminden insan yetenek ve arzularına göre tercih edeceği bir faaliyet alanları bulabilmesi için halkevleri ilgili şubelerle birlikte hareket edecek tarzda oluşur. Bu şubeler şunlardır: Dil, tarih, edebiyat şubesi, güzel sanatlar şubesi, temsil şubesi, spor şubesi, içtimai yardım şubesi, halk dersaneleri ve kurslar şubesi, kütüphane ve neşriyat şubesi, köycülük şubesi, müze ve sergi şubesi, halkevlerinin idare heyeti.”

³⁸ Cevdet Perin, *Atatürk Kültür Devrimi*, İnkılâp Kitabevi, İstanbul 1987, ss. 89-90; Tevfik Çavdar, *Türkiye'nin Demokrasi Tarihi 1839-1950*, İmge Kitabevi, Ankara 2008, ss. 352.

³⁹ Tevfik Çavdar, a.g.e., ss. 353; Cevat Geray, *Halk Eğitimi*, Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara 1978, ss. 347.

⁴⁰ Neşe Gürallar Yeşilkaya, *Halkevleri: İdeoloji ve Mimarlık*, İletişim Yayınlar, İstanbul 2003, ss. 61; Kenan Olgun, *Yöresel Kalkınmada Adapazarı Halkevi*, Değişim Yayınları, İstanbul 2008, ss. 82.

⁴¹ Memurların bu idare heyetlerine ve şube komitelerine girmelerinde kanuni mahzur yoktur. Bkz. *C.H.F. HALKEVLERİ Talimatnamesi*, Hâkimiyeti Milliye Matbaası, Ankara 1931, ss. 5-9.

İdare heyetinin oluşma tarzı, seçim aşaması: Halkevlerinin idare heyeti idare komitelerinin kendi aralarından ayrı ayrı seçeceği birer temsilciden oluşur. Halkevi idare heyeti ile şube komiteleri seçimleri iki yılda bir yapılır. Hali hazırda görevde bulunan kişilerin tekrar seçilmesinde bir sakınca yoktur.

Halkevleri reisleri: Vilayet fırka idare heyetinin kendi azası arasından seçeceği zat halkevi idare heyetine riyaset eder.

İlk İdare Heyeti: Başkan Ziya Gevher Etili, Halk Fırkası Halkevleri Bürosu Nafi Atif Kansu, Kastamonu Milletvekili dil alimi Veldet Çelebi, Afyon Milletvekili Şair İshak Refet, Kütüphaneler Genel Müdürü ve alim Hasan Fehmi Turgal, Öğretmen Hüseyin Namık Orkun, Halit Vedat Fıratı, Enver Benhan Şapolya, Kütüphane Başkanlığına Milli Eğitim Müsteşarı İhsan Sungu, İcrai yardım kolu Dr. Ragıp Tüzün, Spor kolu Namık Katoğlu, Temsil kolu İbnürrefik Nuri Üstad, Tüzük kolu Celal Sahir Reşit Galip, Ruşen Eşref Ünaydın, Şair Enis Behiç Koryürek.

Erken Cumhuriyet döneminin önemli eğitim teşebbüslerinden biri olan Halkevleri, Cumhuriyetin ilanından sonra milletin hayatında büyük bir kalkınma cehdi göze çarpmaktadır. 1932 yılında 14 Halkevinin açılmasıyla başlayan hareket, eğitim ve kültür hayatında önemli bir faaliyetin başlangıcı olmuştur. Açılmasından itibaren 18 yıl süresince hizmetlerine devam eden Halkevlerinin sayısı 500'e yaklaşmıştır. Devrimlerin sağlanılması ve sosyal hayatın gelişmesi amacıyla çalışan Halkevlerinin kuruluşu ve gelişimi şu şekilde olmuştur ⁴².

Halkevleri, toplumun her ferdini siyasi görüşleri ne olursa olsun birleştirecek, milli bir kültür ve eğitim kurumu olarak düşünülmüştür. Cumhuriyet Halk Fırkası'nın güdümü, denetimi ve desteğini alarak faaliyet göstermiştir. Halkevleriyle başarılmak istenen, milli kültürel birlik kurmak ve bu sayede millileşme, ulusallaşma yolunda adımlar atmaktır. Halkevleri çağının değerlerini vatandaşa aktarmak ve benimsetme görevini de üstlenmiştir. Üstün meziyetlere sahip olan Türk milletinin çağdaşlaşmada ne kadar meyilli olduğunu göstermiştir. Ayrıca yetişkinlere eğitim vermek, gençleri spora yönlendirmek, güzel sanatları sevdirmek, devrimlerle beraber gelen toplum bilincini aşmak gibi birçok önemli vazifeleri vardır ⁴³. Gelmesi istenen vatandaşlara Halkevlerinin eğlence yerleri

⁴²Kuruluşunun 32. Yıldönümünde HALKEVLERİ, Hazırlayan: Halim Baki Kunter, Ankara 1964, ss. 4; Orhan Özacun, "Halkevlerinin Dramı", *Kebikeç*, S: 3, 1996, ss. 91.

⁴³Adem Kara, *Türkiye'de Halkevleri*, Halkevleri Yayınları, Ankara 1999, ss. 40; Tahsin Banguoğlu, "Kuruluş Amaçları", *Halkevleri Dergisi*, S: 5, 1 Mart 1967, ss. 1.

olmadığı, birer eğitim kurumu olduğundan çocukların da getirilmesinin faydalı aktarılmıştır ⁴⁴. Yapılacak olan bu tür aktivite ve eğitimlerden de hiçbir kâr amacı güdülmemiştir ⁴⁵. Yavuz Abadan’a göre Milliyetçilik, inkılâpların yapılmasındaki en temel düşüncedir ve diğer düşünceleri kendi altında toplar. Halkçılık diğer düşüncelere nazaran Milliyetçilik fikri ile çok yakın ilişki içersindedir ve daha derin bağları bulunmaktadır ⁴⁶.

Millete büyük hizmetleri dokunmuş Türk büyüklerini anmak, milli ve tarihi günleri layığıyla kutlamak, tarih ve folklor zenginliklerine, milli meziyet, kaynak ve gücüne dikkat çekmek, halk dilini işleyen yazı ve zengin bir dil haline gelmesine, edebiyatımızın yükselmesine yardım etmek, milli sporlarımızı canlandırmak, yeni sporları halka öğretmek, sağlıklı ve mutlu fertler yetiştirmek, milli dans ve oyunları, halk türkülerini yaymakla milliyetçilik ve halkçılık prensiplerinin kökleştirmek, bu hissiyatları güçlendirmek amacındadır. Halkevlerinin bir diğer toplumsal vazifelerinden biri de okuma yazma öğretmektir. Bu sayede vatandaşa geçmiş milli kültürünü ve yeni edindiği değerleri öğretmek milli iktisadına büyük hizmetlerde bulunmak amaçlanmıştır. Halkevlerinin ve Halkodalarının bütün gayesi altı ana prensipten ilham ve güç alarak dokuz yolda devam etmektir. Takip edilen bu yol milletçe yükselme ve güçlü bir vatan kurma olarak adlandırılabilir milli ülküye ulaşma yoludur ⁴⁷.

Halkevleri çatısı altında bulundukları bölgeleri araştırarak okurlarına yöre hakkında bilgiler veren dergilerin çıkarılmasına özen gösterilmiştir. Ankara’da Ülkü, Bursa’da Uludağ, Gaziantep’te Başpınar, Balıkesir’de Kaynak, İzmir’de Fikirler, Afyon’da Taşpınar, Manisa’da Gediz, Denizli’de İnanç, Adana’da Çukurova, Akgünler ve Görüşler, Kars’ta Doğuş, Sinop’ta Dranaz, Diyarbakır’da Karacadağ, Çorum’da Çorumlu, Konya’da Konya ve Isparta’da Ün dergileri, Adapazarı’nda Sakarya, Bolu’da Duygular, Çanakkale’de Anafarta, Edirne’de 6 Ok, Elazığ’da Altan, Eminönü’nde Halkbilgisi, Erzurum’da Ata Yolu, Giresun’da Aksu, Kastamonu’da Ilgas, Kırklareli’de Batıyolu, Kırşehir’de Kılıçöz, Konya’da Konya, Manisa’da Gediz, Mersin’de İçel, Merzifon’da Taşan, Milas’ta Yeni Milas, Muğla’da Muğla, Niğde’de Akpınar, Samsun’da 19 Mayıs,

⁴⁴ Mustafa Ergün, *Atatürk Devri Türk Eğitimi*, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Yayınları, Ankara 1982, ss. 151.

⁴⁵ Savaş Sertel, “Bingöl Halkevi ve Faaliyetleri (1936-1951)”, *Tarih ve Gelecek Dergisi*, Cilt: 2, S: 1, 2016, ss. 53.

⁴⁶ “Yalnız milliyetçilik, inkılâbın ilk mebdini teşkil etmesi ve diğer prensipleri kendi mihveri etrafında toplamayı itibarıyla onlardan önce gelir ve Halkçılıkla hususi, sıkı, içten bir alaka ve bağı vardır” bkz. Yavuz Abadan, *Hukukçu Gözüyle Milliyetçilik ve Halkçılık-Konferanslar*, Seri: 1, Kitap: 2, Cumhuriyet Halk Partisi Yayını, Ankara 1938, ss. 6.

⁴⁷ Ülkü, S. 75, 1944, ss. 15.

Sivas'ta 4 Eylül, Tokat'ta Yeni Tokat, Trabzon'da İnan, Yozgat'ta Notlar, Urla'da Ocak yayımlanmıştır ⁴⁸.

Halkevlerinin amacı ve temel anlayışını, yetişkin eğitimi yanı sıra genç eğitiminin de önemli olduğu ve gelecekte ülkeyi yönetecek olan gençlerin gereken kalitede eğitim almasını, bilinçli, birbirine anlayış ve sevgiyle yaklaşan bireylerin yetiştirmesi gerektiğini, Atatürk tarafından şöyle ifade edilmiştir: *“Gençlik istikbalin ışığıdır. Gençlik mütemadiyen gelişen ve yetiştiren bir çalışmanın içinde yaşamalıdır. Millet, şuurlu birbirini anlayan, birbirini seven, ideale bağlı bir halk kitlesi halinde teşkilatlandırılmazdır. En kuvvetli ders vasıtalarına, en yetişkin muallim ordularına malik olmak kâfi değildir. Halkı mesaisinin tanzimini ihmal etmeyeceğiz. Silah kuvvetinden her türlü cebir ve meslek kuvvetinden daha müessir olan fikir kuvvetidir. Milletimizi bu sahada yetiştireceğiz. Bunu halkevleri yapacaktır.”* Halkevlerinin çalışma alanı içerisinde kurtuluş mücadelesini başarıya götürmüş olan cumhuriyetçilik, ulusal bağımsızlık, çağdaş uygarlık, milliyetçilik, laiklik, halkçılık, devrimcilik hayati ilkelerdir. Halkevleri aydın kesim ile halk arasında köprü vazifesi görerek kültürel bağların güçlenmesinde de önemli bir görev üstlenmiştir. Türk yurdunun ve tarihinin temellerindeki uygarlık geçmişini ortaya çıkarılmasında ve geliştirilmesinde çalışılmıştır ⁴⁹. Cumhuriyet Halk Fırkası ilk parti programını 1931 yılında toplanan kongrede kabul etmiştir. Bu kongrede altı ilke kabul edilmesi açısından önem arz etmektedir. Cumhuriyetçilik, halkçılık ve milliyetçilik 1927'de toplanan kongrede altı okun ilk üç okunu oluşturmaktadır. 1928'de ise devletin dini ile ilgili maddenin değiştirilmesiyle dördüncü ok olarak Laiklik eklenmiştir. 1931 yılındaki kongreyle son iki ok olan devletçilik ve inkılâpçılık eklenmiş ve 6 ok tamamlanmıştır ⁵⁰.

Cumhuriyet Halk Fırkasının Milliyetçilik, Cumhuriyetçilik, İnkılâpçılık, Devletçilik, Halkçılık, Laiklik prensipleri; temelleri tarihi ve hayati zorunluluklara dayalı, milletin yaradılışı ve milli ülküye ulaşma yolunda yürütülen ana düşüncelerdir. Devlet bu düşünceyi yayma görevini üstlenmiş ve değişik eğitim kurumlarıyla bu işe önem vermiştir. CHF aynı emelle daha geniş kitlelere ulaşmak ve onlara milli ülkü gereklerine göre eğitmek için ülkenin birçok şehir ve kasabalarına Halkevleri, köylerine ise Halkodaları açmıştır. Partinin kültür kurumu olarak bilinen Halkevleri ve Halkodaları; kadın, erkek,

⁴⁸ Şerafettin Turan, a.g.e., ss. 87; Mahmut H. Şakiroğlu, “Halkevi Dergileri ve Neşriyatı”, *Kebikeç*, S: 3, 1996, ss. 131-142.

⁴⁹ Adem Kara, a.g.e., ss. 43;45; Mustafa Ergün, a.g.e., ss. 152.

⁵⁰ C.H.F. *Halkevleri Talimatnamesi*, Hakimiyeti Milliye Matbaası, Ankara 1931, s. 31; Neşe Gürallar Yeşilkaya, a.g.e., ss. 41-42.

yaşlı, genç ayırt etmeksizin tüm halkı kucaklayan, bütün vatandaşlara kapıları açık olan hepsini faydalı birer birey olmak için milli ülkü eğitimi veren bir kurumdur ⁵¹.

Kurtuluş Savaşı zamanında Anadolu hareketinin en önemli ilkelerinin başında halkçılık gelmektedir. Ahî teşkilatı, tekkeler, zaviyeler ve Türk Ocakları gibi eğitim kurumların kendi zamanlarında halkın eğitiminde önemli rol oynamışlardır. Yeni Cumhuriyet'te ise halkçılığı esas alan ve halkın yeni devlet ile arasındaki bağı kuvvetlendirecek eğitimleri vermeyi amaçlayan kurum Halkevleridir ⁵².

Cumhuriyet Halk Fırkası kazanılan bağımsızlığı mücadelesini siyasi, içtimai ve iktisadi alanlarındaki sağlam temellere dayandırarak yükseltmek karar ve azmindedir. CHF Türk milletinin dünya medeniyetleri arasındaki en yüksek yere getirmek için çaba göstermektedir. Devlet bu konuda bütün imkânlarını ortaya koymaktadır. CHF'nin devlet işleri dışında verebileceği bütün mesaiyi milli kültürün yükseltilmesinde harcayacağı yeni parti programında maddelerle sabitlenmiş ve sağlama alınmıştır. Daha iyi ekonomiye ve okuma oranlarına sahip ülkelerde bile bu tarz icraatlara gidilmiştir. Örneğin; Macaristan'da milli kültür cemiyetlerinin kurulması 1867'de başlamıştır. Bu cemiyet, Uranya cemiyeti, Amele jimnazları⁵³, çiftçi dernekleri ve ilah gibi kurumlar altında çalışmaktadır. Bu tarz cemiyetlerin sayıları yüzlere ulaşmıştır. Faşist İtalya'da da Dopolavoro adında milli kültür cemiyetleri teşkil olmuştur. Sayıları 1586'ya ulaşan derneklerin milli konuları işleyen gençlerden oluşan 1000 kadar amatör tiyatro toplulukları vardır. Sadece 1930 yılında açılan halk kütüphanesi sayısı 8000'dir. 1933 yılında Dopolavoro teşkilatı İtalya'nın bazı şehir, kasaba ve köylerinde 27 bin milli bayram kutlaması organize etmiştir. Almanya'da ise bu tarz cemiyet ve kurumların sayısı çok fazladır ⁵⁴.

İkinci Dünya Savaşı sonrası 1946 yılında Türkiye'de önemli bir seçim gerçekleşmiş ve Demokrat Parti, Cumhuriyet Halk Partisiyle beraber parlamentoya girmeye hak kazanmıştır. Halkevleri, bu durumdan olumsuz bir şekilde etkilenmiş ve kapanış sürecine girmiştir. Çalışmalarını bir partinin güdümünde yürütmelerinden dolayı insanlar Halkevlerinden uzaklaşmaya başlamışlardır. Çok partili hayata geçilmesiyle muhalif parti mensupları Halkevlerine devlet bütçesinden yardım edilmesine karşı çıkmışlardır. Benzer bir durum yerel yönetimlerde de yaşanmış ve Halkevlerine belediyelerden gelen destek azalmıştır. Parti sadece büyük illerde ve yurtdışındaki Halkevlerine maddi yardım

⁵¹ Ülkü, S. 75, 1944, ss. 12-14.

⁵² Ceyhan Atıf Kansu, "Devrim Üniversitesi: Halkevleri", *Halkevleri Dergisi*, Ekim 1969, ss. 6.

⁵³ Jimnastik.

⁵⁴ C.H.F. *Halkevleri Talimatnamesi*, Hakimiyeti Milliye Matbaası, Ankara 1931, ss. 3-4.

sağlayabilecek durumdadır. Halkevleri adına oluşan bu negatif ortamda dönemin aydınları da bu kurumla olan ilişkilerini bitirmeye başlamışlardır. CHP bu olumsuz gelişmelerden sonra ikinci olağanüstü kurultayında Halkevleri üzerine konuşulmuş ve partilerden bağımsız bir vakıf olarak çalışmalarına devam edebileceği fikri doğmuştur. Partinin ilgili mal varlığını Halkevlerine aktararak gerekli adımların atılması planlamıştır⁵⁵.

Demokrat Partinin politik yükselişi, takip eden yıllarda artmış ve özellikle muhafazakâr kesimden aldığı destekle oy oranı artmıştır. 1950 yılında yapılan seçimlerde ise bu yükseliş DP'ye iktidarı getirmiştir. Takip eden süreç içerisinde DP, Halkevlerini kapatılmasına ilişkin tasarımı meclise taşımış ve uzun bir tartışma süreci başlamıştır. Bu tartışmaların sonucunda 5830 sayılı tasarı kabul edilerek Halkevleri, CHP'nin mallarına el konulmak suretiyle kapatılmıştır⁵⁶. Manisa Milletvekili Refik Şevket İnce ve yedi arkadaşının verdiği yasa teklifi şu şekildedir; *Resmi daire ve müesseselerin siyasi partilere bedelsiz mal devredeceklerine ve bu daire ve müesseselerle münfesi derneklere ait olup siyasi partilere terk edilmiş olan gayrimenkul mallarla bu partiler tarafından genel menfaatler için yaptırılmış olan binaların sahiplerine ve hazineye iadesine dair kanun teklifidir*⁵⁷.

Yapılan bu teklif Anayasa komisyonundan 27.07.1951 tarihinde, Bütçe komisyonundan ise 02.08.1951 tarihinde geçmiştir. Kanun teklifi 08.08.1951 tarihinde toplanan meclis oturumunda kabul edilmiş ve 11.08.1951 tarihinde de Resmi Gazetede yayınlamıştır. Halkevlerinin yayın organları olan dergiler ise Halkevlerinin kapatılmasından bir yıl önce 1950 yılının bahar ayında son sayılarını çıkarmışlardır⁵⁸. Kabul edilen yasa ile kapatılan Halkevlerinin sayısı 478 iken Halkodalarının sayısı ise 4322'dir⁵⁹. Yurt genelinde gerçekleşen kapatma işlemleri dönemin basınında geniş şekilde yer bulmuştur⁶⁰.

⁵⁵Anıl Çeçen, a.g.e., ss. 235-236.

⁵⁶Çeçen, a.g.e., ss. 246;253.

⁵⁷Adem Kara, *Cumhuriyet Döneminde Kalkınmanın Mihenk Taşı Halkevleri 1932-1951*, 24 Saat Yayıncılık, Ankara 2006, ss. 130; Kenan Olgun, a.g.e., ss. 92

⁵⁸TBMM, Zabıt Ceridesi, Dönem: IX, Cilt: 9, Toplantı:1, 08.08.1951; Resmi Gazete, 11 Ağustos 1951, S:7882, Kanun No: 5830, Madde: 3 Resmi Gazete Tarihi: 11.08.1951, ss. 1782; "Halkevleri Hakkında CHP Genel İdare Kurulunun Açıklaması 26.XI.1951", Ulus Basımevi, Ankara 1951.

⁵⁹Suna Kili, *Atatürk Devrimi Bir Çağdaşlaşma Modeli*, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, Ankara 1981, ss. 178.

⁶⁰"Halkevlerinin Tesellüm Edilmesine Başlandı", Cumhuriyet, 13 Ağustos 1951, ss. 1; "Halkevleri Kanunu 342 oyla kabul edildi", Milliyet, 09. Ağustos 1951; "Halkevlerinin Tahsis Edildiği Hizmetler", Cumhuriyet, 4 Aralık 1951, ss. 1; Şerafettin Zeybek, *Türkiye'de Halkevleri ve Halkodaları*, Anı Yayınları, Ankara 2006, ss. 132; Ömer Obuz, "Halkevlerinin Kapatılmasının Türk Basınına Yansımaları", *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Cilt: 8, Sayı:41, 2015, ss. 501-507.

BİRİNCİ BÖLÜM

OSMANLI'DAN CUMHURİYET'E SPORUN MESLEKİ DÖNÜŞÜMÜ (1908-1932)

İnsanlık tarihinde spor olarak adlandırılan ilk aktiviteler, insanların dış tehlikelere hazır olmalarını sağlamak amacıyla gerçekleştirilen talimler olarak karışımıza çıkmaktadır. Besin ihtiyacını karşılamakla birlikte avcılık, spor faaliyetleri içerisinde gösterilebilmektedir. Birçok kavim ve millette olduğu gibi Türklerde de belli başlı bazı tarzlarda spor faaliyetleri görmek mümkündür. Geçmiş Orta Asya'ya dayanan, göçebe bir kültüre sahip olan Türkler doğa şartlarının zorluklarıyla mücadele edebilmek için sürekli zinde kalmanın gerekliliğinin de farkındaydılar. Gerek sınır komşularıyla olan mücadeleler gerekse avcılıkları Türkleri mütemadiyen zinde ve aktif tutmuştur.

Anadolu'ya gelerek yerleşik hayata geçen Türkler, Selçuklu ve Osmanlı gibi büyük devletler kurmuşlardır. Bu büyük devletlerin fetih ve savunma amacıyla kurduğu düzenli ordularda görev yapan askerlerin, her an savaşa hazır halde bulunmaları için talimler hayati bir önem arz etmektedir. Bu talimler içerisinde özellikle Türklerle özdeşleşmiş bazı sporlar göze çarpmaktadır. Bunlar; binicilik, atlı ve yaya okçuluk, güreş ve matrak gibi sporlardır.

Sporun Osmanlı Devleti'nde önemli bir yer teşkil ettiğini gösteren en somut örneklerden biri Fatih Sultan Mehmet'in İstanbul'u fethettikten sonra Okmeydanı'nı hizmete açmasıdır. Bu geniş alanda özellikle okçuluk üzerine yoğunlaşmışsa da diğer sporların da yapıldığı bilinmektedir ⁶¹.

Zaman içerisinde gelişen teknoloji, ateşli silahların savaş alanlarının yegâne silahı olacağını kanıtlamıştır. Özellikle 19. ve 20. yüzyıllarda ok ve yayın demode olmasından dolayı okçuluk sadece bir spor faaliyetine dönüşmüş, güreş ise geleneksel bir spor olarak devam etmiştir.

Osmanlı Devletinin son yüzyılına damgasını vuran dönemlerden biri olan ve otuz yıl süren İstibdat döneminin (1878) sıkıyönetiminden sonra nispeten daha özgürlükçü bir ortama geçiş süreci olan II. Meşrutiyet (1908) ilan edilmiştir. İstibdat döneminin

⁶¹Halim Baki Kunter, *Eski Türk Sporları Üzerine Araştırmalar*, Cumhuriyet Matbaası, İstanbul 1938, ss. 8.

hassas koşullarından dolayı bir grup insanın bir araya gelerek her hangi bir aktivitede bulunmaları yasaklanmıştır. Bu süreç zarfında spor faaliyetleri de olumsuz bir şekilde etkilenmiş birkaç istisna dışında pek icraat gösterilememiştir. II. Meşrutiyetle beraber yasaklar kalkmış, sporun modernizasyonu bağlamında daha profesyonel cemiyetler ve kulüpler kurulmuştur. Eski dönemlerde gündelik hayatın bir parçası olan faaliyetler, 20. yüzyılın başlarında pozitif bilimlerin etkisiyle geleneksel sporlar haline gelerek hem mesleki bir anlam kazanmış hem de profesyonelleşmişlerdir.

1.1. Meşrutiyet Dönemi Spor Faaliyetleri

19. yüzyılda Avrupalı devletler, güçlü bir devlete sahip olabilmek için genç nesillerin de güçlü olmalarının önemli bir etken olacağını anlamışlardır. Bu nedenle beden eğitime verilen önem artmış ve gençler bu şekilde eğitime başlanmıştır. Bu eğitimlerin asıl amacı ise gençlerin ileride alacağı askeri eğitimlerde hem daha az zaman hem de daha az kaynak harcamasını sağlamaktır ⁶². Osmanlı Devleti'nde ise bu gerekliliği gören ilk kişi Selim Sırrı (Tarcan) Beydir ⁶³. Spor sevgisini gençlere aşılama için birçok çalışmada bulunan Selim Sırrı (Tarcan) Terbiye ve Oyun adında bir mecmua yayınlamıştır. Gençlerin spora ilgilerini arttırmak için İdman Bayramı fikrini de Osmanlı ile tanıştıran kişidir. Farklı isimlerle de anılan İdman Bayramlarında, gençlere hem sporu sevdirmek hem de jimnastik yapmalarını sağlamakla birlikte gençlerin daha zinde ve güçlü olmaları amaçlanmıştır. Ayrıca günümüzde hala etkinliğini sürdürmekte olan Türkiye Olimpiyat Komitesi 1908'de yine Selim Sırrı (Tarcan) tarafından kurulmuştur ⁶⁴.

I. Balkan Harbinin (1912-1913) mağlubiyetle sonuçlanmasından sonra yenilginin nedenleri araştırılmıştır. İktidarda bulunan İttihat ve Terakki üst düzey yöneticilerinin talimatıyla dönemin aydınları bir araya gelerek bir rapor hazırlamışlardır. Bu raporda savaşa gönderilen askerlerin fiziksel olarak yeterli olamadığı belirtilmiştir. Bu sonuçlar üzerine ülkede insanları geniş kitleler halinde spora yönlendirmek için girişimlerde

⁶² Erol Akcan, *İttihat ve Terakki Fırkası'nın Paramiliter Gençlik Kuruluşları*, Türk Tarih Kurumu, Ankara 2015, ss. 79-80.

⁶³ Selim Sırrı (Tarcan) 25 Mart 1874 Mora'da Yeni Şehir'de dünyaya geldi. İlk eğitimini Harput'ta tamamladı. İstanbul'da askeri okullarda eğitimini tamamlayarak mezun oldu. Birçok mecmua yayınlarak spor ve oyunlar hakkında yazılar yazdı. Selim Sırrı (Tarcan) hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Hamza Altın, "Harputlu Selim Sırrı ve Onun Yayınladığı Terbiye ve Oyun Mecmuası", *Fırat Üniversitesi Harput Araştırmaları Dergisi*, Cilt:3, Sayı: 1, 2016.

⁶⁴ Mehmet Öznur Alkan, "Osmanlıda İlk İdman Bayramı", *Atlas Tarih*, S: 47, 2017, ss. 118-125; Hamza Altın, a.g.e., ss. 105.

bulunulmuştur. Hali hazırda bulunan spor cemiyetleri ve kulüpleri bulunmasına karşın belli bir zümrenin uğraşı olan spor, bu girişimle yaygın hale getirilmek istenmiştir. Kurulan bu cemiyetlerden biri de Türk Gücüdür. 14 Mart 1913'te kurulan bu cemiyet daha sonraları Türk Ocaklarından da destek almıştır ⁶⁵. Cemiyetin ilk aktiviteleri doğa yürüyüşleri düzenlemek olmuştur. Kendilerine bazı çevrelerden eleştiriler gelmiş ve bunun üzerine Türk Gücü kurucularından biri olan Tahsin (Kuzucuoğlu) bir makale yazarak cemiyetlerinin amacını açıklamıştır ⁶⁶.

Avrupa'da birçok emsali bulunan devlet destekli genç derneklerini, Osmanlı Devletinde ilk dile getiren ise bir Avrupalı olan Von Der Goltz (Paşa)'dır ⁶⁷. Genç derneklerinin kurulması için Goltz Paşa'nın ⁶⁸ Osmanlı Genelkurmayına yapmış olduğu teklif olumlu karşılanmıştır. Ayrıca derneğin kurulması ve çalışması için genç eğitimi alanında uzman olan Von Hoff Almanya'dan getirtilmiştir. Gerekli tüm resmi işlemlerden sonra Osmanlı Genç Dernekleri 17 Nisan 1916 yılında yürürlüğe giren kanun ile resmen kurulmuştur. Derneğin kurulmasında önemli bir rol oynayan Selim Sırrı (Tarcan) derneğin kuruluş amacını şu şekilde açıklamıştır; *Vatan yavrularını becerikli, kavi, vazifesini bilir, vatan ve millet hisleri ile meşbu bir hale getirmek, onları bedeni ve ahlaki terbiye nokta-i nazarında hayata hazırlamak* ⁶⁹. Osmanlı Genç Derneği, iki alt derneğe ayrılmış olarak görev yapacak şekilde örgütlenmiştir. Bunlar, 12-17 yaş arası gençlerin bulunacağı "Gülbüz", 17 ve üstü yaş içinse "Dinç" tir ⁷⁰. Dernek çatısı altında gençlere verilmek istenen silah eğitimi için gerekli tüm malzeme Harbiye Nezareti tarafından karşılanmış ve eğitimi vermek için rütbeli personel görevlendirilmiştir. Ayrıca atış talimlerinin yapılacağı yerler de yine Harbiye

⁶⁵ "Türk Gücü", Yeni Fikir, 14 Mayıs 1913, ss. 337-340.

⁶⁶ "Türk Gücü'nün maksadı, mukaddes maksadı, gençleri askere hazırlamak, milletimi, yurdumuz uğruna pek metin bir müdafaa haline getirmektir. Bu ise idman ile, rahat zamanlarında idman ile olur. Günde elli kilometre yürüyemeyecek olan bir gençten vatan, millet ne iş bekleyebilir? Zevk-ü sefa ve rahat meskenet devri geçti. Bunlardan artık yüz çevirmeliyiz. Millet'in büyük mukaddes gayesi uğrunda her Türk genci meşakkati, zahmeti, yorgunluğu kendisine vazife hatta sefa bilmelidir.", "Türk Gücü", Tanin, 5 Temmuz 1913, ss. 3.

⁶⁷ Mustafa Balcıoğlu, "Osmanlı Genç Derneklerinden İnkılâp Genç Derneklerine", *Atatürk Araştırmaları Dergisi*, S: 43, 1999, ss. 139.

⁶⁸ Colmar Freiherr Von Der Goltz, 12 Ağustos 1843'te Doğu Prusya'nın Labiau kasabasına bağlı Bilkenfeld'de dünyaya gelmiştir. Berlin Harp Akademisini 1861 yılında bitirerek teğmen rütbesiyle göreve başlamıştır. Yarıbay rütbesiyle Osmanlı Devleti'ne askeri danışman olarak gönderilmiştir. Colmar Freiherr Von Der Goltz hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Zeynep Gürel, Osmanlı Ordusunun Modernleşmesinde Von Der Goltz Paşa'nın Rolü, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), 2007, Mersin Üniversitesi, Mersin.

⁶⁹ Erol Akcan, a.g.e., ss. 220;227-228.

⁷⁰ Mustafa Balcıoğlu, a.g.e., ss. 140.

Nezaretince tahsis edilmiştir ⁷¹. Osmanlı Genç Derneklerinin bölgelere göre dağılımı da şu şekildedir; İstanbul, Edirne, Erzurum, Adana, Ankara, Aydın, Bitlis, Bağdat, Basra, Beyrut, Halep, Hicaz, Hüdavendigâr (Bursa), Cezair-i Bahr-i Sefid, Diyarbakır, Sivas, Suriye, Trabzon, Kastamonu, Konya, Mamuretülaziz, Musul, Van, Yemen, olmak üzere vilayetlerin toplam sayısı 351 adettir. Urfa Sancağı, İzmit Sancağı, İçel Sancağı, Canik Sancağı, Cebel-i Lübnan Sancağı, Çatalca Sancağı, Zor Sancağı, Asir Sancağı, Kuds-i Şerif Sancağı, Karesi Sancağı, Kala-i Sultaniye Sancağı, Kayseri Sancağı, Karahisar-ı Sahip Sancağı, Kütahya Sancağı, Menteşe Sancağı, Maraş Sancağı, Niğde Sancağı, Medine-i Münevvere Muhafızlığı olmak üzere sancaklar toplam sayısı 355 adettir. Toplam sayı 706'dır ⁷².

Devlet desteği ile gerçekleştirilen spor faaliyetleri dışında kulüplerin de II. Meşrutiyet döneminde ciddi bir şekilde faaliyet gösterdikleri görülmektedir. Birçok branşta spor faaliyetleri gösterilmişse de özellikle futbol çok büyük ilgi odağı olmuştur. Osmanlı Devleti'nde faaliyet gösteren kulüpler şunlardır:

Galatasaray Spor Kulübü, Mekteb-i Sultanî (Galatasaray Lisesi)'de eğitim gören, Kadıköy'de İngiliz ve Rum takımların aralarında gerçekleştirdikleri maçları izleyerek futbola ilgilenmeye başlayan bir grup öğrenci tarafından 1905 yılında okulun sıralarında kurulmuştur. Kulüp adı için birçok farklı tekliflerde bulunulmuş özellikle yabancı dilde bir isim kullanılmasını isteyen öğrenciler olmuştur. Uzun bir süre isimsiz devam edilmiştir hatta Kadıköy'de oynanan ilk maçlarına isimsiz çıkmak zorunda kalmışlardır. İzleyiciler tarafından kendilerinden "Galata Saray Efendileri" diye bahsedildiğini duyduklarında bu isim beğenilmiş ve "Galatasaray" ismi seçilmiştir.

Fenerbahçe Spor Kulübü, 1907 yılında Kadıköylü bir grup genç tarafından kurulmuştur. Kendileri için bir tutkuya dönüşmüş olan futbol sevdası, bu gençlerin Moda'da yapmış oldukları bir dizi toplantılar sonucu kulüplerinin adını "Fenerbahçe" olarak belirlemeleriyle sonuçlanmıştır. Kuruluş süreci sancılı geçen Fenerbahçe Spor Kulübü, bir İstanbul takımı olduğu için boy göstermek istediği İstanbul Futbol Liginin 1907-1908 sezonuna katılamamıştır. Ertesi sene 1908-1909 sezonunda yer alabilen Fenerbahçe, Galatasaray ile beraber ligdeki ikinci Türk kulübü olmuştur.

⁷¹ Zafer Toprak, "İttihat ve Terakki'nin Paramiliter Gençlik Örgütleri", *Boğaziçi Üniversitesi Beşeri Bilimler Dergisi*, S:7, 1979, ss. 5.

⁷² Sadık Sarısan, "Birinci Dünya Savaşı Sırasında İhtiyat Kuvveti Olarak Kurulan Osmanlı Genç Dernekleri", *Ankara Üniversitesi Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi*, S:11, 2000, s. 447; Toprak, "İttihat ve Terakki'nin Paramiliter...", ss. 21-22.

Beşiktaş Jimnastik Kulübü, 1903 yılında Medine Muhafızı Osman Paşa'nın oğulları ve arkadaşları tarafından Osman Paşa'nın Beşiktaş'ta bulunan konağında "Beşiktaş Bereket Jimnastik Kulübü" adıyla kurulmuştur. Kulüp faaliyetleri içinde halter, barfiks, boks, güreş, paralel, aletli jimnastik ve bir süre sonra eklenen eskrim bulunmaktadır. Bu spor faaliyetleri birkaç kişinin kendi aralarında yaptıkları faaliyetler olarak bir süre devam ettikten sonra semtin gençlerinden de ilgi görmüştür. İlerleyen zaman zarfında kulüp ismi "Beşiktaş Osmanlı Spor Kulübü" olarak değiştirilmiş ve 1908 yılında II. Meşrutiyetin ilanı ile beraber kulüp aynı isimle tescillenmiştir. Beşiktaş'ın futbol macerası ise 1910 yılında başlamıştır.

Kadıköy Futbol Kulübü, İstanbul'da kurulan ilk futbol kulübüdür. 1902'de James Lafontaine ve arkadaşları tarafından kurulmuştur. Kulüp bir İngiliz kulübü olduğundan dolayı "Cadi-Keu Football Club" olarak da bilinmektedir. İlk Türk futbolcu olan Fuad Hüsnü (Kayacan) bu kulüpte oynamıştır.

Moda Futbol Kulübü, Kadıköy kulübünden bazı anlaşmazlıklar sonucu ayrılan İngiliz kökenli oyuncular tarafından 1903 yılında kurulmuştur. Takımın tüm kadrosu İngiliz oyunculardan oluşmaktadır. Kadroya daha sonra Rum futbolcular da dâhil olmuştur.

Tatavla Heraklis Jimnastik Kulübü, Günümüz adıyla (Kurtuluş) olan Tatavla semtinin Rum vatandaşları tarafından kurulmuştur. Kuruluş yıllarının ilk dönemlerinde özellikle jimnastik, güreş ve atletizm ile ilgilenen kulüp 1910 yılından sonra futbola da başlamıştır.

Anadolu Spor Kulübü, 1908 yılında Üsküdar'ın tanınmış ailelerinden olan Burhan Felek, kardeşi Hüdaî Beyler ve arkadaşları tarafından kurulmuş olup futbol dışında atletizm, halat çekme ve güreşle de ilgilenmişlerdir.

Anadoluhisarı İdman Yurdu, 1912 yılında Anadoluhisarı semtinde yaşayan gençler tarafından kurulmuştur. Kulüp, çim hokeyi, kürek, atletizm ve futbol branşlarında faaliyet göstermiştir.

Karşıyaka Spor Kulübü, İzmir'in Karşıyaka semtinde yaşayan bir grup gencin aralarında gerçekleştirdikleri bir toplantı sonrası 1912 yılında "Karşıyaka Terbiye-i Bedeniye Kulübü" adıyla kurulmuştur. I. Dünya Savaşı ve sonrasında İzmir'in Yunanistan tarafından işgaliyle bu kulübün faaliyetleri olumsuz etkilenmiştir. İzmir'in işgalden kurtulmasıyla tekrar faaliyet gösteren kulüp, ilk olarak "Karşıyaka

Gençlerbirliği” daha sonra da “Karşıyaka Spor Kulübü” adını almıştır. Karşıyaka’nın başka bir özelliği de İzmir’de kurulmuş olan ilk Türk takımı olmasıdır.

Altay Spor Kulübü, 1914 yılında “Hilal” adıyla günümüzde Alsancak olarak bilinen semtte kurulmuştur. Kulüp kısa bir süre sonra “Altay” adını almıştır. İzmir’in Yunanlar tarafından işgaliyle kapatılmıştır. Kurtuluş Savaşı’ndan sonra Vasıf Çınar’ın çabalarıyla tekrar faaliyete geçmiştir.

Ankaragücü, 1910 yılında kurulan Altınörs ve Sanatkâran Gücünün birleşmesiyle “Turan Sanatkâran Gücü” adıyla kurulmuştur. 1930’lu yıllarda kulüp, ismini “Ankaragücü” olarak değiştirmiştir ⁷³.

1.2. Cumhuriyet Dönemi Spor Faaliyetleri

Osmanlı Devleti’nde olduğu gibi Türkiye Cumhuriyeti’nde de devlet, spor faaliyetlerini desteklemiştir. Öyle ki daha Cumhuriyetin ilanından önce Kurtuluş Savaşı’nın kilit muharebelerinden biri olan Sakarya Meydan Muharebesine yakın bir zaman zarfında Mustafa Kemal (Atatürk) tarafından verilen talimatla başlamıştır. Hatta bir spor müsabakası, Milli Mücadelenin hayati bir safhasında büyük önem teşkil etmiştir. Batı cephesinde gerçekleştirilmesi planlanan Büyük Taarruz öncesi cephe hattını ve kuvvetleri denetlemek, üst düzey komutanların bir araya gelmesini ve düşman cephesine yapılacak saldırıyı planlamak için 28 Temmuz 1922 yılında bir futbol maçı tertiplenmiştir. Maç, asıl amacı gizlemek için kullanılmış ve çok başarılı bir şaşırtmaca olmuştur. Böylece Yunan üst kademesinde, Türk ordusunun taarruza hazır olmadığı izlenimini uyandırmıştır ⁷⁴.

Milli Mücadelenin başarıyla sonuçlanmasıyla birlikte ülke, kalkınma ve modernleşme hamleleri yapmaya başlamıştır. Bu kalkınma hamlelerinden biri ise spor dalında gerçekleştirilmiştir. Spor eğitimi için çeşitli kurslar açılmış hatta İsveç’ten uzmanlar getirtilmiştir. Yine Mustafa Kemal (Atatürk)’ün verdiği talimat ile dönemin Milli Eğitim Bakanı Avrupa’da gözlemler ve temaslarda bulunmuş, sonuç olarak ülke çapında Beden Eğitim Terbiye okulları açılmasına karar verilmiştir. Selim Sırrı (Tarcan) ise kurulması planlanan Terbiye-i Bedeniye’nin Genel Müfettişi görevine getirilmiştir ⁷⁵. Adı geçen okullarla da yetinilmemiş, spor faaliyetlerini gerçekleştiren kurumların

⁷³“Türk Futbol Tarihi 1904-1991”, Türkiye Futbol Federasyonu Yayınları, C:I, 1992, ss. 19-27;58-73.

⁷⁴ *Nutuk*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 1981, s. 492; Cem Atabeyoğlu, *1453-1991 Türk Spor Tarihi Ansiklopedisi*, Fotospor, I, 1991, ss. 82.

⁷⁵ Nejla Günay, “Türkiye’de Beden Eğitimi ve Gazi Beden Terbiye Bölümü”, *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*, S: 85, 2013, ss. 78-80.

sayısı arttırılmıştır. O dönemde vücut bulan kurumlardan birisi de 14 Temmuz 1922’de kurulan Türkiye İdman Cemiyetleri İttifakı’dır (TİCİ). Spora katkıda bulunmak için birçok kongreler organize eden TİCİ, özellikle altıncı kez toplanan kongrede spor tesislerinin eksikliğine değinmiş ve stadyumlara olan ihtiyaç dile getirilmiştir ⁷⁶. Mustafa Kemal (Atatürk), 16.08.1923 tarihinde Ankara Türkocağı’nda yapmış olduğu bir konuşmada, spor kurum ve faaliyetlerinin yetersiz olduğunu, Avrupa devletlerinin gerisinde olduğunu ve daha fazla çaba harcamaları gerektiğini belirtmiştir. “*Biz henüz Avrupa derecesine gelmedik. Spora tek ve sarıh bir gaye gözetmek lâzımdır. Sporu ya propaganda için yapacağız yahut da bedenî tekâmülümüzü temin için yapacağız.*” ⁷⁷.

Yurt genelindeki girişimler devam ederken daha yeni kurulan Cumhuriyet yurt dışındaki spor müsabakalarına sporcular göndermiştir. 1924 yılında Paris’te gerçekleştirilen Olimpiyatlara birçok dalda yarışmak için sporcular gönderilmiştir. Dönemin olimpiik faaliyetlerine devlet toplamda 50 bin liralık bir bütçe ayırmıştır ⁷⁸.

Cumhuriyetin ilk yıllarında faaliyet gösterilen bir diğer dal ise izciliktir. Temelleri 24 Nisan 1914 yılında Osmanlı döneminde atılan İzcilik faaliyetleri, Cumhuriyetin ilanından sonra Selim Sırrı (Tarcan) ve Mehmet Sami (Karayel) tarafından 1926 yılında, “İstanbul İzçiler Birliği” adı altında devam ettirilmiştir. Takip eden süreç içerisinde birlik hem yurt geneline yayılmış hem de devlet kontrolüne girerek destek almıştır ⁷⁹.

Binlerce yıllık Türk tarihinde hayati önem taşıyan unsurlardan biri olan at ve binicilik, Cumhuriyet döneminde de unutulmamıştır. 1924 yılında Karacabey’de atlar üzerine araştırmalar yapan bir hara açılmıştır. 1927 yılında dönemin başbakanı İsmet

⁷⁶ Mutlu Türkmen, “Kurtuluş Döneminde Cumhuriyetin Milli Eğitim ve Beden Eğitimi Politikaları”, *Uluslararası Çağdaş Eğitim Araştırmaları Dergisi*, S: 1, 2015, ss. 18-19; “Spor/Cumhuriyet Döneminde Spor Politikası”, *Türkiye Cumhuriyeti Ansiklopedisi*, Cilt:VIII, 1983, ss. 2188; Cem Atabeyoğlu, a.g.e., ss. 84; Devletin spor faaliyetlerindeki denetimini sağlamlaştırmak için çıkartılan Beden Terbiye Kanunu 29 Haziran 1938 tarihinde meclisten geçmiş ve 16 Temmuz 1938 tarihinde yayınlanan Resmi Gazete ile kamuoyu bilgilendirilmiştir. Dönemin Başbakanı Celal Bayar TİCİ’nin sporun yurt geneline istenildiği kadar başarılı bir şekilde yayamayışını ve Türk sporunun batılı devletler karşısında geri kalması nedeniyle kanunun gerekliliğini savunmuştur; Kanun No: 3530, Resmi Gazete Tarihi: 16.07.1938, S: 3961, s. 10300-10301; Yiğit Akın, “*Gürbüz ve Yavuz Evlatlar*” *Erken Cumhuriyet’te Beden Terbiye ve Spor*, İletişim Yayınları, İstanbul 2001, ss. 77.

⁷⁷ Atatürk’ün *Söylev ve Demeçleri*, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Atatürk Araştırma Merkezi, Ankara 1997, Cilt: 3, s. 86.

⁷⁸ Cem Atabeyoğlu, a.g.e., ss. 91; Efdal As, “İktidar-Spor Kurumları İlişkileri Bağlamında iki Dünya Savaşı Arasında Türkiye Cumhuriyeti’nin Katıldığı Olimpiyatlar (1924 Paris, 1928 Amsterdam, 1936 Berlin)”, *Cumhuriyet Tarihi Araştırmaları Dergisi*, S:24, 2016, ss. 165.

⁷⁹ BCA, 30.18.1.2./5.43.10; Mutlu Türkmen, a.g.e., ss. 20; “Türkiye Spor Tarihi”, *Möm Yayınları*, S:8, 1975, ss. 7.

İnönü'nün talimatıyla Karacabey'deki tesisler genişletilerek binicilik okulları, hayvan yetiştirme okulları ve ahırlar inşa edilmiştir ⁸⁰.

Spor faaliyetlerinin sağlam temeller üstüne kurulması gerektiğini bilen devlet yöneticileri, beden eğitiminde üst düzeyde eğitim veren kurumlara ihtiyaç duyulması üzerine bazı çalışmalar gerçekleştirmişlerdir. Milli Eğitim Bakanlığı tarafından Gazi Üniversitesi bünyesinde beden eğitimi verecek olan Yüksek Beden Terbiye Okulu, 31 Aralık 1932 yılında kurulmuştur. Açılmış olan kurum dönemin gazeteleri tarafından da haberleştirilmiş ve kamuoyu bilgilendirilmiştir ⁸¹.

Spor faaliyetlerinin asli amacının sağlıklı bir toplum sahip olmak olduğu açıktır. Sağlıksız toplumların da bir varlıklarını sürdüremeyecekleri açıktır. Nüfusu, uzun yıllar süren savaşlar ve yokluktan ötürü kırılma noktasına gelen Anadolu'da salgın hastalıkların oranı çok yükselmiştir. Durumun farkında olan devletin üst kademeleri çözümler için ilk hükümetten başlayarak çalışmalara yapılmıştır. İlki 1925 yılında toplanan Milli Tıp Kongresinde konuşan dönemin Başbakanı İsmet (İnönü), sağlık meselesinin ülkenin başlı başına bir mücadele alanı olduğunu belirtmiştir. Umumi Hıfzıssıhha Kanunu adıyla 1930 yılında çıkarılan kanun ile halk sağlığı adına en geniş ve kapsamlı adım atılmıştır ⁸².

Cumhuriyet'in ilanından sonra Osmanlı'dan kalma spor kulüpleri faaliyetlerine devam etmişlerdir. Ayrıca Cumhuriyet'in ilanından sonra kurulan kulüpler de vardır. Kurulan kulüpler şunlardır:

Kasımpaşa Spor Kulübü, İstanbul'un Kasımpaşa semtinde faaliyet gösteren Altıntuğ ve Kasımpaşa Terbiye-i Bedeniyye Kulüplerinin birleşmesiyle 1921 yılında kurulmuştur.

İstanbul Spor Kulübü, İstanbul Erkek Lisesi öğrencileri tarafından 1926 yılında kurulmuştur.

İttihat ve Terakki yöneticilerinde olan Talat Paşa'nın himayesiyle 1909 yılında kurulan Altınordu Spor Kulübü, Altay kulübünden ayrılan bazı oyuncular ve İzmir'in bir başka kulübü olan İdman Yurdundan gelen oyuncuların birleşmesiyle 1923 yılında kendi içinde bir düzenlemeye gitmiştir.

⁸⁰ Fuat Ünver, Antik Çağdan Modern Olimpiyatlara Binicilik Spor ve Türk Biniciliğinin Olimpik Gelişimi, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), 2006, Gazi Üniversitesi, Ankara, s. 60.

⁸¹ Nejla Günay, a.g.e., ss. 82-83, "Yüksek Beden Terbiyesi Mektebi", Cumhuriyet, 27 Ağustos 1932, s. 2.

⁸² Yiğit Akın, a.g.e., ss. 89-90.

Göztepe Spor Kulübü, 1925 yılında Altay kulübünden ayrılan bir grup sporcu tarafından İzmir'in Güzelyalı semtinde kurulmuştur ⁸³.

Değişik dallarda spor müsabakaları, faaliyetler ve olaylar gerçekleşmiş, dönemin basını tarafından haber yapılarak kamuoyu bilgilendirilmiştir.

Çocuk Esirgeme Kurumu tarafından 11 Teşrinisani tarihinde güreş müsabakaları yapılacağına dair haberde tanınmış güreşçilerin de yer alacağı aktarılmıştır. Bir başka güreş müsabakası ise İstanbul'un Beyoğlu ilçesinde gerçekleştirilmiştir. Bu müsabakaya değişik bölgelerde birincilikleri bulunan yarışmacılar katılmıştır ⁸⁴.

Akhisar'da gençler arasında ilgisi gün geçtikçe artan tenis, özellikle İş Bankasının memurlar tarafından sıkça oynanır olmuştur. Farklı illerdeki tenis ekipleriyle de maçlar yapılmış ve galibiyetler alınmıştır ⁸⁵.

İstanbul'da basket ve voleybol heyetince Beyoğlu'nda voleybol maçları organize edilmiş ve diğer ilçelerden takımlar da katılmıştır ⁸⁶.

Önemli spor adamlarının görevlerinde istifa etmeleri ve yerlerine kimsenin aday olmayışıyla olumsuz etkilenen spor faaliyetleri düzene sokmak ve yeni yöneticilerin seçilmesi için büyük bir kongre düzenlenmiştir ⁸⁷.

Yarış ve Islah Encümenliği tarafından organize edilen Sonbahar yarışları koşu çınarında gerçekleştirilmiştir. Yarışa seçkin atlar ve yarışmacılar katılmıştır ⁸⁸. Yurt genelinde her yaştan geniş bir kitleye hitap eden at yarışları, rengârenk bir şölen havasında geçmektedir. Habere göre at yarışlarının izleyiciye yaşattığı heyecanı başka hiçbir faaliyet yaşatmamaktadır ⁸⁹. Gazetenin aynı sayısında izcilerin 29 Ekim'de Ankara'da gerçekleştirilecek olan Cumhuriyet Bayramı için çalışmalarına başladığı da aktarılmaktadır ⁹⁰.

Türk ve Yunan sporcuları futbol müsabakasıyla karşı karşıya gelmiştir. Ayvalık İdman Yurdu takımıyla Midilli Kulüpleri arasında gerçekleşen müsabakaya Midilli ev sahipliği yapmıştır ⁹¹.

⁸³ "Türk Futbol Tarihi 1904-1991", Türkiye Futbol Federasyonu Yayınları, C:I, 1992, ss. 73.

⁸⁴ "Pehlivanlar Güreşleri", Vakıf, 3 Teşrinisani 1931, ss. 6; "Güreş Teşvik Müsabakaları", Vakıf, 18 Teşrinisani 1931, ss. 3.

⁸⁵ "Akhisar Gençleri Nasıl Çalışıyor", Vakıf, 7 Teşrinisani 1931, ss. 5.

⁸⁶ "Yarınki Voleybol Maçları", 25 Kânunusani 1929, ss. 3.

⁸⁷ "Martta Fevkalâde Bir Kongre İçtima Edecek", Akşam, 2 Şubat 1929, ss.5.

⁸⁸ "Koşular", Türkdili, 7 Teşrinisani 1930, ss. 1.

⁸⁹ "Gençler Neler Düşünüyor", Vakıf, 12 Teşrinisani 1931, ss. 5.

⁹⁰ "İzcilerimiz Çalışıyor", Vakıf, 12 Teşrinisani 1931, ss. 5.

⁹¹ "Türk-Yunan Sporunun Üçüncü Temasına Doğru", Türkdili, 13 Teşrinisani 1930, ss. 2.

Bulgaristan'ın başkenti Sofya'nın ev sahipliği yaptığı Balkanyat müsabakalarına katılan milli takımımız birden çok dalda mücadele edilmiştir. Futbol, binicilik ve eskrim gibi dallarında yarışan sporcularımız genel puanlamada altıncı olmuşlardır ⁹². Kısa bir süre sonra Balkan Oyunları münasebetiyle Atina'ya geçen Türk Milli Takımı burada da birçok dalda müsabakalara katılmıştır. Tenis, atletizm ve futbol gibi alanlarda yarışan Milli Takım istenilen performansı gösterememiş ve basın tarafından eleştirilmiştir ⁹³. Yapılan bu olumsuz haberi takip eden günler koşu takımının 100x4 yarışında rekor kırarak aldığı birincilik haberiyle olumsuz havanın kırıldığı görülmektedir ⁹⁴. Balkan Olimpiyatları için gerçekleştirilen kongrede Romanya'nın teklifi olan kadın yarışmacıların da yarışabilmesi ve Türkiye'nin güreşin yarışmalara dâhil edilmesi teklifi, kongre tarafından kabul edilmiştir ⁹⁵.

Yurt dışındaki spor faaliyetlerini takip eden gazeteler, özellikle Avrupa ülkelerinde gerçekleştirilen spor faaliyetlerini haber yapmışlardır. Buz pateni, hokey, kayak, Rugby (Ragbi) gibi sporlara ilginin artması ve koşu müsabakaları düzenlendiği de aktarılmıştır ⁹⁶. Avrupa'da gerçekleştirilen büyük organizasyonlara da yer veren gazeteler, İsviçre'nin kış sporlarına ev sahipliğini yaptığı yarışmaları da haber yapmıştır ⁹⁷.

⁹² “Sofya Müsabakalarının Verdiği Umumî Netice”, Vakit, 7 Teşrinevvel 1331, ss. 1;7.

⁹³ “Atinadaki Facianın Mes’ulleri Kimlerdir?”, Vakit, 10 Teşrinevvel 1331, ss. 5; “Atletlerimiz Atinada Niçin Mağlûp Olmuşlardı?”, Vakit, 19 Teşrinevvel 1331, ss. 3.

⁹⁴ “Atinada Bir Birincilik Aldık”, Vakit, 13 Teşrinevvel 1331, ss. 4.

⁹⁵ “Balkan Olimpiyatlarında Güreş ve Kadın Sporları”, Vakit, 13 Teşrinevvel 1331, ss. 4.

⁹⁶ “Avrupada Spor Faaliyetleri”, Akşam, 29 Kânunusani 1329, ss. 5.

⁹⁷ “İsviçrede Büyük Spor Müsabakaları Yapılıyor”, Akşam, 2 Şubat 1329, ss. 5; “Kış Sportu Her Tarafta Çok Ragbet Görüyor”, Akşam, 13 Şubat 1329, ss. 5.

İKİNCİ BÖLÜM

HALKEVLERİ VE SPOR FAALİYELERİ

2.1 Halkevlerinin Spor Anlayışı ve 19 Mayıs Spor Bayramı

Devlet tarafından oluşturulan spor politikalarıyla beraber ülke genelinde faaliyet gösteren bütün spor kuruluşları, spor adına gerçekleştirdikleri bütün icraatlarını belirlenen kanunlar çerçevesinde uygulamakla yükümlendirilmişlerdir. Bu kanunlar dönemin resmi gazetesinde kamuoyuna duyurulmuştur.¹

Saltanatın son dönemlerinden zihinlerin çalışmadığı gibi vücutlar da ihmal edilmiştir. Zihninin çalışması engellenen milletin bedeni de spordan uzaklaştırılmıştır. “Sağlam kafa sağlam vücutta bulunur” saltanatın anlayışına ters gelen bir düşünce yapısıdır. Alman spor yöntemleriyle gerçekleştirilen faaliyetlerin elle tutulur bir faydası görülmemiştir. Meşrutiyet ile yeni bir spor anlayışına şüursuzca geçilmiş ve İsveç spor anlayışı kabul görmüştür. Sporun bu dönemlerinde Türk genci, beceriksiz, umutsuz ve kendi başına iş yapmaktan aciz bir hale sokulmuştur. Geçmişte spor bir gösteriş aracı olarak görülmüşken, Cumhuriyetle beraber teknik ve ciddi bir iş halini almıştır. Diğer illerde olduğu gibi Edirne’de de birçok spor faaliyetleri tertip edilmiştir. Geleneksel sporlar ile modern sporların bir arada yürütülmesine özen gösterilmiş ve güreş, koşu, futbol, voleybol, basketbol gibi sporlar, eğitimeciler sayesinde gelişme göstermiştir. Kurtuluştan sonra spor, Edirne il genelinde okulların ve kulüplerin sayesinde büyük ilerleme kaydetmiştir. İlk zamanlar Türkiye birinciliklerine göz diken Edirne, son takip eden süreçte ilgisizlikten dolayı bu iddiasını devam ettirememiştir. Edirne Halkevi’nin girişimleri ile bu durgunluk ortadan kaldırılmış ve gençlerin büyük minnetiyle karışlanmıştır. Bu girişimler sayesinde Edirne’de spor istenen seviyeye çıkarılmıştır².

Milletin spor ile bağı yıllar önce kopmuştur. Aksi söz konusu olsaydı, ülkenin dört bir yanında sporun kurallarına göre yapılmış olması gerekmekteydi. Bireylerin ve ulusların varlıklarının sürdürmeleri için güvenecekleri yegâne husus bilim ve fendir. Geçmiş zamanlarda Türkler dünyayı zapt etmiş bir millet olmuştur. Türkler, bu dönemlerinde her zaman güçlü, cesur ve dayanıklı olmuş ve tabiat da dünyayı

¹ Kanun No: 1015, Resmi Gazete, 9.11.1937; Alparslan Gazi Aykın, Fatma Pervin Bilir, “Hükümet Programları ve Spor Politikaları”, *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, S: 2, 2013, ss. 241-242.

² Gönül, “Cumhuriyet Devrinde Türk Spor”, *6 Ok Dergisi*, S:1, 1933, ss. 20.

şekillendirmek için gerekli olan bu tarihi rolü Türklere vermiştir. Büyük hedeflerine ulaşmak için çaba harcayan Türkler, kendilerine yakışacak ve yetecek güçte ve sağlıkta olmayı kendilerine bir görev edinmelidirler. Böylelikle ileride karşlarına çıkacak olan zorluklara kolayca göğüs gerebileceklerdir. Peki, bireysel veya kulüp bazında gerçekleştirilen bu spor faaliyetleri neye hizmet etmelidir? Spor, şampiyonluklar ve gururun bir aracı olarak mı kullanılmalı yoksa prensiplerine yakışır ve sağlıklı bir yaşam sürmenin aracı mı olmalıdır? Türk gençliği bu ikilem içerisinde yardıma ve uyarılarak ihtiyacı olduğunun bilincindedir ve beklenti içindedir. Türk genci hiçbir zaman kendisine teklif edilen güzellikleri ve iyilikleri reddetmemi ve kendilerine rehberlik edenlere her daim müteşekkir olmuştur ³.

Beden eğitimi, genel eğitimin bir parçası olduğu aktarılan yazıda, Genel eğitimin aşamaları olan ilk, orta ve yüksek eğitim gibi beden eğitiminin de aynı şekilde ilerlediği aktarılmaktadır. Okulların çocuklara spora başlamak için gerekli temeli verdiği, sporun daha profesyonel ilerlemesi için kulüplere ihtiyaç duyulduğu belirtilmiştir. Fakat profesyonelliğe geçilmesi için gerekli olan yaş aralığının iyi tayin edilmesi gerektiği de yazının değindiği bir diğer konudur ⁴.

Gençlerin eğitiminde şüphesiz antrenörün yeri çok büyük önem taşımadığı belirtilmiştir. Antrenörlerin gerekli bilgiden yoksun olması, gençlerin yurt içi ve dışında başarısız sonuçlar elde etmesine neden olduğu aktarılan yazıda, gençlerin eğitimi kadar antrenör eğitiminin de elzem bir ihtiyaç olduğu aktarılmıştır ⁵.

Beden eğitiminin amaçlarından olan güçlü ve güzel bir bedene sahip olmanın yanı sıra, gençlere çalışma azmi kazandırmak olduğu belirtilen yazıda, bunun için fizyolojik ve fiziki çalışmaların hayati önem taşıdıklarından bahsedilmiştir. Yazıda aynı zamanda Sporun her ne kadar fiziki bir uğraş olsa da ne bireylerin ne de kulüplerin tek başlarına yapabilecekleri bir uğraş olmadığı, doktorların spora uygun olmayan bireyleri men etmesi ve bunu yaparken idman cemiyetlerinin getirmiş olduğu kural ve kanunları göz önünde bulundurması gerektiği aktarılmıştır. Ayrıca sporun asli amacı, hayatın bir

³ Hamit, "Spor Nedir?", *Kaynak Dergisi*, S: 2, 1933, ss. 58.

⁴ Hamit, "Spor Nedir?", *Kaynak Dergisi*, S: 3, 1933, ss. 79.

⁵ Hamit, "Spor Nedir?", *Kaynak Dergisi*, S: 4, 1933, ss. 119.

bölümünde geçici başarılar elde etmekten çok, bireyin tüm yaşamını sağlıklı bir şekilde geçirmesi öğütlenmiştir ⁶.

Okullardan ziyade, aydın toplumun yaşadığı her şehir ve kasaba birer spor sahasıdır. Nedeni bilinmeyen bir şekilde spor, şehir ve kasabaların sınırlarına hapsedildiği aktarılan yazıda, köylerde sadece yağlı güreş gibi geleneksel sporların yapılmakta olduğu fakat senede sadece birkaç defa gerçekleştirildiği, aydın kesimin taşrada yaşayan vatandaşlara giderek modern sporları onlara tanıtmakta zayıf kaldığı aktarılmaktadır. Öğretmenlerin ülkenin dört bir yanında görev yapmalarından dolayı köy ile şehir arasındaki köprü vazifesini üstlenmeleri gerektiği belirtilmiş, bu konuda köylü vatandaşlara yardımcı olurken sadece çocuklara değil yetişkinlere de yardımcı olunmasına dikkat çekilmiştir. Köylerde spor faaliyetleri için ille de stadyum, tenis kortu, kapalı spor salonu gibi tesislere ihtiyaç duyulmadığı, fakat avcılık, güreş, koşu gibi sporlar ile öğretmenin kendi becerisine göre köylülerde değişik sporlara karşı ilgi ve alakayı arttırılabilecekleri de aktarılmıştır ⁷.

Yeni kurulan Cumhuriyet'in genç nesilden beklentileri büyük olmuş fakat bu beklentiyi karşılayacak verimliliğe ulaşmaları için Türk gençlerinin güçlü bireyler olmaları gerektiği belirtilmiştir. Cumhuriyet, ülkenin dört bir tarafında kurulan spor evleri ve bu evlere vatandaşların ilgisini arttırmak için elinden gelen yardımda bulunduğu aktarılırken, bu yardımlarla beraber genç nüfusun ne yapması gerektiğini konusunda paylaşımlarda bulunulmuştur. Spor kuruluşlarının yurt genelinde hamiliğini ise halkevleri üstlenmiş bazı illerde kurulan spor kuruluşlar halkevleri çatısı altında birleşerek beraber hareket ettikleri, bu girişimlerle devletle bağlarını güçlendiren gençliğin artık onun en büyük koruyucusu ve halefi olduğuna dikkat çekilmiştir ⁸.

Gençler arasında en çok ilgi gören sporlar arasında futbol, voleybol ve hokey gibi sporlar bulunmaktadır. Bu ilgilinin sebebi ise gençleri istedikleri gibi hareket edebildikleri her türlü fizik hareketlerini içeren sporlar olmalarından kaynaklandığı paylaşılan yazıda, bu sporlarda yeteneği olduğunu düşünmeyen gençlerin spora küsmemeleri gerektiği aktarılmaktadır. Sporun amacı, kasları güçlendirmek, bedeni çevik bir hale sokmak, güzelleştirmek, zihni güçlendirmek ve bunlar sayesinde tüm hastalıklara karşı dayanıklı olmaktır. Spor denildiğinde gençlerin aklına sadece voleybol

⁶ Hamit, "Spor Nedir?", *Kaynak Dergisi*, S: 5, 1933, ss. 168.

⁷ Öz, "Köyde Spor Hareketleri", *6 Ok Dergisi*, S: 5, 1934, ss. 14.

⁸ "Türk Sporu", *Altın Yaprak Dergisi*, S: 12, 1936, ss. 1-2.

ve futbol gelmemeli bu sporların yanı sıra yüzmek, atletizm, tenis, binicilik, avcılık, güreş, boks, kürek çekmek gibi sporları da akıllarında bulundurmaları gerektiği belirtilmiştir. Spora başlamadan önce her gencin atması gereken adımlardan biri de doktora muayene olmaları ve bu şekilde bilinçsizce yapılması mümkün spor faaliyetlerinin de önüne geçileceği öğütlenmiştir⁹.

Adana Halkevi'ne bağlı spor şubesi yöneticileri, Çukurova bölgesinde gerçekleştirilen bütün spor faaliyetlerini filme kaydetmiştir. Bu filmler halkevi binasında yapılan gösterim gecelerinde sporculara ve spora ilgili vatandaşlara izletilmiştir¹⁰.

Ülke genelinde, spor faaliyetlerinin düzenli bir şekilde devam ettirilmesi için 29 Haziran 1936 tarihinde Türk Spor Kurumu adıyla bir kurum kurulmuştur. Hali hazırda böyle bir kurum varken neden Halkevleri, spor ile alakadar olmaya devam etmektedir? Bu sorunun cevabını verebilecek yegâne kaynak *Halkevleri Talimnamesidir* olarak belirtilen yazıda, talimatnamenin 47. maddesinde halkevlerinin vazifeleri arasında sporun ve beden eğitiminin vatandaşlara sevdirmesi görevinin Halkevlerine verildiği aktarılmaktadır. 48. maddede ise Halkevlerine, bulundukları yerleşim yerlerinde kulüplerin kurulmasına yardımcı olmak, profesyonelleşmemiş kulüplere destek olarak federasyona dâhil olmasını sağlamak, kulüpleri olmayan yerlerde kulüpler kurulmasını sağlamak ve gençleri kulüplere yönlendirmek olarak özetlenmektedir. 48. maddede açıkça görüldüğü üzere Halkevlerine bağlı spor şubeleri, bulundukları yerlerde birer spor kulübü olarak hareket ederek bizzat spor faaliyetlerini yönlendirecek bir kurum olmadığı aktarılmıştır¹¹.

Ülkenin her yerinde kurulan Halkevlerinin görevi, vatandaşların sanat, kültür, okuma gibi ihtiyaçlarını gidermek olduğu aktarılan yazıda, sporun da bu görevler arasında yer aldığı ve vatandaşların sporu yapılabilmelerini ve sevmelerini sağlamak için birçok adım attığı aktarılmıştır. Spor adına yapılan en önemli hizmetlerin başında tesislerinin inşa edilmesi gelmektedir. Bunu bilinciyle açık hava spor tesisleri ve kapalı spor salonlarının inşalarına başlandığı belirtilmiştir. Kurulan bu tesislerin maliyeti de halkevleri için düşünülmesi gereken bir diğer unsurdur. Basketbol ve voleybol gibi sporlar için inşa edilecek olan sahaların maliyetinin az olması, her halkevinin bu

⁹ Cemal Yüksel, "Gençlik Spora Layık Olduğu Önemi Vermeli", *Dıranaz Dergisi*, S: 12, 1936, ss. 5.

¹⁰ "Halkevimizin Bir Aylık Çalışma Bilançosu", *Akgünler Dergisi*, S: 17, 1936, ss. 2.

¹¹ Rahmi Apak, "Halkevleri Spor Şubeleri Nasıl Çalışmalıdır", *Ülkü Dergisi*, S: 64, 1938, ss. 351-353.

sahaları inşa etmeleri açısından kolaylık sağlamıştır. Basketbol ve voleyboldan sonra akla gelen üçüncü açık hava sporu tenistir. Vücudun bütün kaslarının hareket ettirilmesinde büyük faydaları olan sporlardan biridir. Diğer iki spora göre daha az tercih edilmesinin sebebi, daha masraflık olmasıdır. Tesisin inşasının yanı sıra bakım masrafları da basketbol ve voleybola nazaran daha yüksektir ¹².

Sivas Halkevi'nin spor şubesi yöneticileri tarafından 26.11.1939 ve 27.11.1939 tarihlerinde toplantılar gerçekleştirilmiştir. Sporcuların da katıldığı toplantıda, il genelinde sporun gelişimi ve ilgi görmesi için neler yapılabileceği konuşulmuş ve dört maddelik bir karar listesi oluşturulmuştur. İlk maddede, mevsim şartları gereği birer güreş, atletizm ve futbol ekiplerinin kurularak faaliyete geçmeleri karar verilmiştir. İkinci maddede, spor girişimlerinin birinci maddedeki faaliyetlerle kısıtlamaması ve diğer spor dalları için en kısa zamanda girişimlere başlanması kararlaştırılmıştır. Üçüncü maddede, sporun vatandaşlara sevdirmesi için faaliyetlerin sıklaştırılması ve özellikle gençlerin spora teşvik edilmesi için yarışmalar tertip edilmesine karar verilmiştir. Dördüncü maddede, faaliyetleri için güreş ile futbol ekiplerine yer ve ekipman ihtiyaçlarının hızlı bir şekilde giderilmesi kararı alınmıştır ¹³.

2 Şubat 1935 tarihinde Cumhuriyet Halk Fırkası Genel Sekreterliğinin tarafından bir rapor hazırlanmıştır. 1934 yılında il ve ilçe halkevlerinin belediyelerden aldıkları maddi destekleri içeren bu raporda, yardımların ne kadarının spor faaliyetlerine aktarıldığı yahut aktarılmadığı yazılmıştır ¹⁴.

16 Temmuz 1938 tarihinde çıkarılan Beden Terbiye Kanunu ile halkevlerindeki spor faaliyetlerinin kurulacak olan Beden Terbiye Kurulunun denetimine bırakılacağı Cumhuriyet Halk Partisi tarafından Halkevi Başkanlığına 08.05.1939 tarihli bir yazı ile bildirmiştir ¹⁵.

Beden hareketleri sadece alınan besinin yakılması ve sindirilmesinden ibaret değildir. Çocukların, gelecekte yüzleştirecekleri zorluklar karşısına hemen pes etmemesini, sorun karşısında usanmamalarını ve ileride övünecekleri kişiler haline gelmeleri konusunda büyük önem taşımaktadır. Beden eğitimi, vücuda çeviklik ve güç kattığı gibi güzel bir fiziğe sahip olmaya da yardımcı olur. Her yaştan vatandaşın spora

¹² Rahmi Apak, "Halkevler'inde Basit Spor Tesisleri", *Ülkü Dergisi*, S: 65, 1938, ss. 459-464.

¹³ "Spor Komitesi", *4 Eylül Dergisi*, S: 9-25, 1939, ss. 16.

¹⁴ BCA, 490.1.0.0./3.10.2.

¹⁵ BCA, 490.1.0.0./4.20.12.

iştirak etmesiyle gelecek nesillerin bundan olumlu bir şekilde etkilenmesi mümkündür. Sporun bireylere kazandırdığı özelliklerden biri maneviyata olan desteğidir. Cesaret, hızlı karar alma gibi manevi meziyetlerin edinilmesin hususunda sporun büyük etkileri bulunmaktadır. Bu tarz olumlu özelliklerin bir kişide görülmesi, o kişinin küçük yaştan spor terbiyesi aldığı anlamına gelmektedir ¹⁶.

Beden Terbiye Kurulunun faaliyete geçmesinden önce ülke genelinde sporun yaygınlaşması için çalışan Halkevleri, Beden Terbiye Kurulunun kurulmasından sonra faaliyetlerine devam etmiş ve adı geçen kurul ile ortak işlere imza atmıştır. Beden Terbiye Kanunun 14. maddesinde *“Halkevleri kendi mensuplarına ve arzu edenlere kapalı veya açık salonlarda Beden Terbiye Direktörlüğü ile müşterek olarak tertip edilecek programlara göre jimnastik, eskrim, güreş, yürüyüş, salon oyunları ve milli rakslar gibi beden terbiyesi hareketleri yaptırabilir”*.

Halkevlerinin, jimnastik, eskrim, güreş ve yürüyüş gibi sporlara yapmış olduğu katkılar bilinmektedir. Özellikle güreş, Türkler için önemi yukarıda adı geçen diğer sporlara kıyasla daha çok önem taşımaktadır. Türklerin ata sporu olarak bilinen güreş, Halkevleri tarafından da büyük ilgi ve alaka görmüştür.¹⁷ Öte yandan yürüyüş sporu ile şehirli ile köylü vatandaşlar arasındaki bağları kuvvetlendirmek amaçlanmıştır. Köylerde gerçekleştirilen faaliyetlerde şehirli sporcuların, köyde yaşayan vatandaşlara hediyeler götürmek, geleceklerini haber vermeyerek köylülerin hazırlık yapmalarına engel olmak ve köylerden herhangi bir maddi eşya ile dönmek gibi kurallar ile samimiyetin güçlendirilmesi istenmiştir. Halkevlerinin kuruluş amacı, memleketin en önemli gereksinimlerinden biri olan gençliğin eğitimidir ve bu kurumun başarabileceği en büyük işlerin başında gelmektedir ¹⁸.

Kültürel bir kurum olan Halkevleri, Beden Terbiye Genel Direktörlüğünün talimatnamesi uyarınca spor konusunda girişimlerde bulunmuştur. Özellikle uzun yıllar spordan uzak kalan genç kızların, tekrar spora geri dönmesinde için adımlar atılmıştır. Gençlerin, zor hayat şartlarına karşı dik ve güçlü olmaları için spor ile meşgul olmaları

¹⁶ O. Öner, “Beden Terbiyesinden Neler Bekliyoruz”, *Bozok Dergisi*, S: 12, 1939, ss. 15-16.

¹⁷ Nüzhet Abbas, “Halkevleri ve Memleket Sporu”, *Ülkü Dergisi*, S: 73, 1939, ss. 23-26.

¹⁸ Nüzhet Abbas, “Halkevleri ve Memleket Sporu”, *Ülkü Dergisi*, S: 74, 1939, ss. 126-131.

şarttır. Spor, aynı zamanda gençler için bir eğlence kaynağı olmalıdır. Bu eğitimin yuvası ise Halkevleridir ¹⁹.

Yeşiltepe Spor Kulübü, 1932 yılında Giresun'da kurulmuştur. Kulübün renkleri sarı siyahtır. Kulübün, ilk spor faaliyetleri futbol maçları olmuş ve bu maçlar Mavridi çayırında oynanmıştır. Futbol dışında atletizmle de uğraşan kulüp, talimlerini muntazaman ve ciddi bir şekilde gerçekleştirmiştir. 1935'li yıllarda Ordu şehri ile ortak futbol faaliyetler gerçekleştirilmiş ve misafir olarak gidilen Ordu'da maçlar berabere bitmiş, ev sahibi olarak çıkılan maçlar Ordu takımı karşısında farklı kazanılmıştır. Aynı yıl ikinci yapılan müsabakalarda Yeşiltepe kulübü Ordu'da kaybetmişse de ev sahipliği yaptığı müsabakayı kazanmıştır. Takip eden yıllarda Trabzon ve İstanbul kulüpleriyle de maçlar yapılmıştır. Her yıl gerçekleştirilen Gençlik ve Spor Bayramı kutlamaları çerçevesin tertip edilen atletizm müsabakalarına katılan Yeşiltepe spor kulübü, birkaç dalda birincilikler kazanmıştır. Su sporlarında da faaliyet gösteren kulüp, her yıl yapılan müsabakalara katılmışsa da herhangi bir başarı gösterememiştir ²⁰.

1934 yılında Hilal Spor Kulüp binasında gerçekleştirilen toplantı sırasında çıkan gerginlik sonucu kulüp üyelerinin bir kısmı salonu terk etmiş ve kulüple olan bağlarını koparmıştır. Aynı yıl içerisinde ayrılan üyeler tarafından deniz kıyısında yeni bir kulüp vücuda getirilmiş ve adı da Salihspor Kulübü belirlenmiştir. Spor faaliyetleri başlarda sadece su sporları olsa da takip eden süreçten bir futbol takımı da kurulmuştur. Futbola karşı olan büyük istek ve şevklerine rağmen, şehrin diğer kulüpleri olan Giresunspor ve Yeşiltepe kulüplerine karşı başarı elde edememişlerdir. Giresun genelinde tertip edilen müsabakalar katılan kulüp, özellikle su sporların önemli başarılar elde etmiştir. Komşu illerdeki yarışmalara da katılan kulüp sporcuları, Trabzon ve Samsun'da düzenlenen yarışmalarda iki ikincilik ve bir üçüncülük elde etmişlerdir. 1940 yılın Zafer Bayramı şenlikleri çerçevesinde tertip edilen 500 metrelik kürek yarışlarını Salihspor kürekçileri kazanmış ve kupa ile ödüllendirilmişlerdir. Salihspor'un bir diğer başarısı ise Ankara'da gerçekleştirilen yüzme yarışmasında aldıkları derecedir ²¹.

Gaziantep Halkevi tarafından 13.09.1947 tarihinde Spor Bayramı tertip edilmiştir. Kutlamaların sorunsuz geçmesi için birçok araç edinilmiş ve dereceye girecek olan sporcular için kupa ve madalyalar hazırlanmıştır. Faaliyetler, 8.30'da bir tenis maçıyla

¹⁹ Mübeccel Argun, "Halkevlerinin Spordaki Rolü", *Yeni Türk Dergisi*, S: 87, 1940, ss. 130-131.

²⁰ Ş. Turgul, "Gireson Sporunun Geçmiş Zamanlarına Bir Bakış", *Aksu Dergisi*, S: 25-26, 1940, ss. 49-51.

²¹ Ş. Turgul, "Gireson Sporunun Geçmiş Zamanlarına Bir Bakış", *Aksu Dergisi*, S:27-28, 1941, ss. 44-45.

başlamış ve 3-2 bitmiştir. Takip eden maçlardaki skorlar ise; 3-2, 3-1, 3-1, 3-1'dir. Kutlamaların bir sonraki adımı şehir stadında gerçekleştirilmiş ve atletizm yarışmaları yapılmıştır. Küçükler ve büyükler olmak üzere iki kategoride gerçekleşen yarışmalar şu şekildedir; 50 metre küçükler koşusu, küçükler tek adım atlama, 4x50 bayrak yarışı, 200 metre koşu, 800 metre koşu, 3000 metre koşu, tek adımda atlama, gülle atma. Kutlamaların son etkinliği olarak bir futbol maçı yapılmıştır. Gaziantep Halkevi futbol takımı ile Çınarlı futbol takımında oynanan maç 2-0'lık skorla halkevi takımı kazanmıştır. Kupa ve madalyalar, Halkevi Başkanı tarafından sporculara takdim edilmiştir ²².

2.2. Halkevlerinin Spor Faaliyetleri

2.2.1. Güreş

Bazı spor türlerinde şans önemli bir etkidir. Futbol, basketbol gibi sporlarda yeteneğin ve gücün yetmediği zamanlarda şans devreye girebilir. Fakat sporda şansın yardım edemeyeceği tek spor güreştir. Güreş iri yarı sporcuların minder ortasında birbirleriyle boğuşması değildir. Zayıf fakat eğitim alarak bilinçlenmiş bir sporcu, karşısındaki daha güçlü ve iri birini alaşağı etmeye muktedirdir. Güreş eğitimi için önemli olan bazı etmenler vardır. Bunlar, antrenman, dayanıklılık, disiplin ve zekâdır. Güçleri eşit olan ve aynı eğitim sürecinden geçen iki sporcu arasındaki farkı sporcuların zekâsı gösterir. Güreş sırasın hızlı düşünmek, çabuk kararlar alarak hızlı hareket etmek şarttır. Mantıksız saldırının bir manası ve başarılı bir sonucu yoktur. “Şansızlık sonucu yenildi” sözü güreş için kabul edilebilir bir söylem değildir. Her ne kadar yenilen sporcunun maneviyatını toplamak için söylense de bu söz sporcuları tembelliğe sürükleyebilmektedir. Başarılı olabilmek için bu tarz sözlerden uzak durmak gerekmektedir ²³.

Ankara'dan Sinop'a bir teftiş heyeti gönderilmiştir. Teftiş sırasında uğranılan bir köyde kalabalık bir karşılama merasimi gerçekleştirilerek yaşları 8 ila 10 arasındaki 20 kadar çocuğun katılımıyla ufak bir güreş müsabakası yapılmıştır. Teftiş heyeti aralarında topladıkları bir miktar parayı dereceye giren çocuklara ödül olarak vermiştir. Şehirlerde çocuklar her ne kadar futbolla alakadar ise de nüfusunun büyük bölümünün köylerde yaşadığı ülkede güreş daha çok rağbet görmektedir.

²² “Halkevi Spor Bayramı Çok Başarılı Oldu”, *Başpınar Dergisi*, S: 87, 1947, ss. 13;16.

²³ “Son Güreş Hareketleri”, *6 Ok Dergisi*, S: 4, 1934, ss. 12.

Güreşte iki farklı usul bulunmaktadır. Biri yağlı güreş, diğeri ise kuru güreştir. Yağlı güreşte pehlivanlar kıspet²⁴, kuru güreşlerde ise pırpıt²⁵ giymektedirler. Kıspetin kuru güreşlerde tercih edildiği gibi güreşçinin maddi durumuna göre yağlı güreşlerde de pırpıt giyildiği görülmektedir. Yağlı güreşin özünde kıspet vardır. Kaygan vücudun tutulmasında da kıspet, önemli bir yer teşkil etmektedir ve kıspet sayesinde tutuş teknikleri geliştirilmiştir. Kuru güreş ise serbest güreşe benzerliğinden ötürü bazı farklılıklara sahiptir. Yağlı güreşin aksine tutuşlarda bir serbestlik vardır fakat serbest güreşle de teknik olarak bazı noktalarda ayrılmaktadır.

Bu iki güreş tarzının yanında Alafranga diye tabir edilen bir güreş stili daha bulunmaktadır. Bu tarz güreşte sporcular kilolarına göre ayrılmaktadır. Kategoriler şu şekildedir; tüy sıklet, hafif sıklet, orta sıklet ve ağır sıklet. Sporcular sadece kendi sıkletleri ile mücadele etmektedirler. Türk güreş usulünde ise sporcular kiloya göre değil rütbeye göre ayrılmaktadır. Rütbelere şu şekildedir; deste, küçük orta, büyük orta, baş altı ve baş. Alafranga güreşin aksine, Türk güreş usulünde tek kiloda kalınmaz rütbe kazanıldıkça kategoride de değişiklik gerçekleşir²⁶.

10 Haziran 1944 tarihinde Ankara Kızılay Cemiyeti tarafından Ankara’da ülkenin her köşesinden gelen pehlivanların katılımıyla büyük bir güreş turnuvası tertip edilmiştir. Sporcular, beş kategoriye ayrılarak rakipleriyle eşleştirilmiştir. Halk tarafından da büyük bir ilgiyle takip edilen güreşlerde, hava şartlarının olumsuz oluşu vatandaşların ilgisinde hiçbir azalmaya sebep olamamıştır²⁷.

1948-1949 yıllarında Türk güreşçileri, dünya çapında büyük başarılar imza atmışlardır. Özellikle 1948 yılında Londra’da gerçekleştirilen olimpiyatlarda ön plana çıkan güreşçilerimiz, Türk ve Dünya spor tarihine derin bir iz bırakmışlardır. Londra’da elde edilen başarıların bir sonucu olarak ülke çapında güreş sporuna ilgi giderek artmıştır.

Güreş, Türklerin milli bir sporudur ve kökleri çok eskiye dayanmaktadır. Türklerin bu sporda başarılı olmasında şüphesiz geleneklerin ve amillerin önemi çok büyüktür. Türk güreşi gücünü ve hızını geleneklerinden almaktadır. Ülke genelinde en

²⁴ Kıspet: Pehlivanların yağlı güreşlerde giydiği, belden baldıra kadar uzanan, dana veya mandadan imal edilen deri pantolon.

²⁵ Pırpıt: Güreşlerde kıspet yerine tercih edilen, kalın benzen ilam edilen pantolon.

²⁶ İsmail Habip Sevük, “Pehlivanlık Hakkında”, *Ülkü Dergisi*, S: 67, 1944, ss. 16.

²⁷ İsmail Habip Sevük, “Güreşler Nasıl Oldu”, *Ülkü Dergisi*, S: 68, 1944, ss. 7-9. EK-1

ufak yerleşkelerde dahi güreş her zaman bir uğraştır ve pehlivanlık her daim önemli bir uğraştır. Türklerin hayatında güreşin yerini çok eskilere dayanmaktadır ve 1100 yıl önce yaşamış olan Arap tarihçi Cahiz, güreşin Türkler için önemini şu şekilde aktarmıştır; *Türk'e arslan demek, arslan gibi demek bir hakaret sayılsa yeridir. Ona sadece, yalnızca "Türk" demek yeter. Başka bir tavsife, başka bir şeye benzetmeğe ne hacet var?* Mevzu bahis Türk güreşi olunca geçmişten gelen bu geleneğin nerelerde yaşatıldığının da büyük bir önemi bulunmaktadır. Türk tarihinde, güreş yapabilmek için inşa edilen birçok kurum bulunmaktadır ve bu kurumlara ait çokça belge mevcuttur. İstanbul başta olmak üzere Konya, Edirne, Bursa gibi merkezlerde Kemankes dergâhlarının okçuluk eğitimi verdiği gibi güreş eğitimi veren okullar kurulmuştur. Edirne'de bulunan güreş talimhanesinin verdiği eğitimin kalitesiyle bilinir hale gelmiştir. Pehlivan Cemalettin isminde bir zat tarafından kurulan okuldan birçok meşhur pehlivan ve güreş eğitmeni çıkmıştır.

Güreş, sporlar arasında hem en zorlarından hem de en faydalılarından biridir. Pehlivanlık sadece kuvvetten ibaret değildir ve pehlivanlığın başlıca dört şartı bulunmaktadır. Zeki olmak ve rakibinin zayıflıkları kollamak, cesur olmak, güreş tekniklerine hakim olmak, kuvvetli olmak.

Anlaşıldığı üzere güreşte güç tek başına galip gelmek için yeterli değildir. Güreş, görüldüğü gibi kaba bir spor olmamakla beraber diğer milli sporlarda olduğu gibi centilmenliğe önem vermektedir. Cazgırlar²⁸ müsabakalardan önce *"Yenersen övünme, yenilirsen yerinme"* diye bağırarak pehlivanlara öğütlerde bulunurlar ve bu konudaki hassasiyeti hatırlatırlar. Galip gelen alkışlanmaz ve yaşça genç olan pehlivan, büyük pehlivanın elini öperek güreş alanından ayrılır.

Tarihteki güreş müsabakalarından en meşhuru Edirne'de gerçekleştirilen Kırkpınar güreşleridir. Her yıl ilkhabarda yapılan güreşler yüzlerce yıldır devam etmektedir. Kırkpınar, Türk güreşinin geleneklerini, tekniğini ve karakterini muhafaza eden yegâne müsabakaların biridir. Türk güreş tarihine hizmet etmiş olan hiçbir bina günümüze kadar gelemese de bu sporun teknikleri ve incelikleri günümüze kadar nesilden nesle aktararak getirilmiştir ²⁹.

²⁸ Cazgır: Müsabakadan önce pehlivanı seyirciye tanıtan kişilerdir. Salavatçı olarak da bilinirler. Pehlivanların isimlerini, namlarını ve güreş sırasındaki hünerlerini şiirsel bir şekilde anlatırlar.

²⁹ Halim Baki Kunter, "Türk Güreşçiliği", *Ülkü Dergisi*, S: 31, 1949, ss. 1-2.

Güreş ve pehlivanlık, Türk tarihinde çok eski zamanlara değin uzanan ve günümüze kadar da gelebilen köklü bir spordur. Güreş, Türklerde olduğu gibi Yunanların da spor geçmişlerinde yeri olan bir spordur. Bu iki millet sayesinde güreş, Uluborlu tarihinin ayrılmaz bir parçası haline gelmiştir. Antik Yunan dönemin güreşe verilen önem yine o zaman dikilen taşlarda yazan kitabeler sayesinde anlaşılmaktadır. Selçuklular döneminde güreş alanı olarak kullanılan mevki tespit edilemese de Osmanlı dönemindeki güreş sahası olarak kullanılan alan bilinmekte ve güreş yeri deresi olarak anılmaktadır. Uluborlu'da güreşler gündönümü haftasının Cuma günlerinde yapılarak üç hafta devam ettirilmesi geleneği yüzyıllardır devam etmektedir. Haziran ayının birinci haftası çocuklar ikinci ve üçüncü haftaları da yetişkin güreşlerine ayrılmıştır. Güreş, Uluborlu'da güreş ve kiraz bayramı, Senirkent ve yöresinde havuz, Türkmen ovası köylerinde Gencer olarak anılmaktadır. Güreşçiler meydanda karşılıklı birer saf halinde dizilir ve meydancı (cazgır) tarafında bir öğüt okunur.

Dinleyin yiğitler bu güzel pendî

Açıldı bak yine erlere meydan

Seyriğin etrafın hep köyü, kendi

Toplanır, kurarlar bir hoşca divan

Hazreti Hamzadır piriniz sizin

Sırtı yer görmesin herikinizin

Gücünüz çoğalsın badaşın, gezin

Sen görme eşini sakıncı düşman.

Pehlivan üç takım olur adettir

Bunlar: ayal, orta, baş nihayettir

Yenüp bahşış almak ayrı lezzettir

Yenilende yiğit, o dahi arslan

Merdisen hor görme eşinden kaçma

Güzelce tutuş, acıtma, can yakma

Oyun gelince de gevşek bırakma

El oğludur kurar sana bir kapan.

Atalar her vakit güreş ettiler

Hep sağ sağlam olup göçüp gittiler

Nice yiğitleri yenüp gittiler

Kuvvette buldular lezzeti inan.

Böbürlenme, asla kuvvete, güce

Yanbaş vururlar enersin hiçe (2)

Göğüs çaprazını gözle eyice

Yoksa bu meydanı ederler zindan

Taklayı, künteyi, unutma sakın

Bak çatallamada bu işe yakın ³⁰.

1933 yılında İstanbul'da Romanya hariç tüm Balkan devletlerinin katılımıyla Balkan Paktı çerçevesinde bir güreş turnuvası tertip edilmiştir. Türk sporcularının başarılı performans gösterdiği turnuva, tüm sıkletlerde gerçekleştirilmiştir ³¹.

Eskişehir Halkevi, güreş faaliyetlerine 1933 senesinde başlamıştır. Eskişehir il sınırları içinde müsabakalar tertip etmiştir. Kendi çatısı altındaki girişimlerin yanı sıra il dışındaki kulüp ve sporculara da destek vererek milli sporlardan biri olan güreşin gelişiminde katkı sağlamıştır. 1935 yılında Balıkesir, Bursa ve Eskişehir'den gelen güreşçilerin katılımıyla bir turnuva tertip edilmiştir. 1945 yılında gerçekleştirilen faaliyetler arasında güreş adına atılan en önemli adım, iyi pehlivanların çıktığı köylere güreş okulları açmak olmuştur ³².

³⁰ "Uluborluda Güreş", *Ün Dergisi*, S: 29, 1936, ss. 426-428.

³¹ "Günün Spor Hareketleri", *6 Ok Dergisi*, S: 3, 1933, ss. 17.

³² Mesut Erşan, *Eskişehir Halkevi (1932-1951)*, Eskişehir Odunpazarı Belediyesi Kültür Yayınları, Eskişehir 2015, ss. 87;92.

Yozgat Halkevi'ne bağılı spor şubesi tarafından 1937-38 senelerinde birçok para mükâfatlı güreş turnuvaları tertip edilmiştir ³³. Ayrıca Halkevi tarafından il genelinde şehrin tanınmış pehlivanlarının da katılımıyla büyük bir güreş turnuvası tertip edilmiştir. Turnuva, büyük bir halk kitlesi tarafından ilgiyle takip edilmiştir ³⁴.

1938 yılında Beyoğlu Halkevi çatısı altında milli güreş takımının seçmeleri yapılmıştır. Avrupa'da Türkiye'ye temsil edecek olan güreşçilerin seçildiği bu müsabakalara Ankara, Balıkesir, İzmir ve İstanbul'dan yarışmacılar katılmıştır. Bu seçmelerin dışında 1941 yılında halkevi çatısı altında güreş turnuvaları da yapılmıştır. 1944 yılında ülkenin dört bir yanından gelen 52 güreşçinin katılımıyla gerçekleştirilen Türkiye Güreş Şampiyonası, Beyoğlu Halkevi'nin ev sahipliğinde yapılmıştır ³⁵.

Kars Halkevi'nin spor şubesi tarafından 1938 yılından itibaren güreş müsabakaları tertip edilmeye başlanmış ve bu müsabakalara il dışından da katılım sağlanmıştır. 1939 senesinde yarışmalar sekteye uğrasa da takip eden senelerde güreşlere devam edilmiştir ³⁶.

Manisa Halkevi, milli sporlardan biri olan güreşin çok rağbet ve talepler görmesi üzerine duyduğu memnuniyetle harekete geçmiştir. Güreş sporunun daha iyi şartlarda yapılabilmesi için teknik adımlar atılmış ve güreş minderleri temin edilmiştir. Çevre köylerden bu spor için uygun olan gençler, teşvik edilerek eğitimler verilmiştir. Verilen bu eğitimlerden sonra istenilen seviyelere gelindiği takdirde müsabakalar tertip edilmesi planlanmıştır ³⁷. Manisa ve çevresinde Üzümler Bayramı kutlamaları kapsamında bazı spor dallarında yarışmalar yapılmış ve güreşte bu spor müsabakaları arasında yer almıştır. Üzümler Bayramı dışında bir diğer güreş turnuvası ise Kastamonu'dan gelen misafir sporcular ile Manisa Halkevi sporcular arasında sekiz sıklette gerçekleştirilmiştir ³⁸. İl genelinde gençlerin, milli sporumuz olan güreşe ilgisini arttırmak maksadıyla Manisa Halkevi tarafından kurslar planlanmış ve hazırlıkların tamamlanmasıyla birlikte faaliyetler hız kazanmıştır ³⁹. 1941 yılında kutlanan 19 Mayıs Gençlik ve Spor Bayramı münasebetiyle birçok dalda olduğu gibi güreşte de

³³ İbrahim Erdal, *Halkevlerinin Kuruluşu, Yapısı ve Yozgat Halkevi (1932-1951)*, Siyasal Kitapevi, Ankara 1982, ss. 155.

³⁴ "Spor Şubesi", *Bozok Dergisi*, S: 3, 1938, ss. 12.

³⁵ Betül Batır, *Beyoğlu Halkevi(1935-1951)*, Milenyum Yayınları, İstanbul 2017, ss. 222-223.

³⁶ Cengiz Atlı, *Kars Halkevi ve Faaliyetleri*, Salkımsöğüt Yayınevi, Erzurum 2013, ss. 115.

³⁷ "Güreş Sporlar", *Gediz Dergisi*, S: 11, 1938, ss. 12.

³⁸ "Spor", *Gediz Dergisi*, S: 17, 1938, ss. 14.

³⁹ "Eylül Ayı İçinde Evimizdeki Çalışmaların Ana Hatları", *Gediz Dergisi*, S: 41, 1940, ss. 15.

müsabakalar yapılmıştır. Manisa Halkevi'ne bağlı köy spor yuvalarında yetişmiş olan 12 güreşçinin katıldığı müsabakalar pek çetin geçmiş ve dereceye giren sporculara ödülleri verilmiştir ⁴⁰.

Çorum Halkevi, il genelinden yedi pehlivanı bünyesine katmış ve antrenör eşliğinde halkevinin spor salonunda güreş talimleri yaptırmıştır. Çalışmalara kolaylık sağlaması açısından minder ve modern mayolar temin edilmiştir. Güreşin hak ettiği yerlere gelmesi için yönetici ve sporcular gerekli bütün fedakârlığı göstermiştir ⁴¹. Ankara'da gerçekleştirilen ulusal güreş turnuvasına Çorum Halkevi'ni temsilen sekiz pehlivan gönderilmiştir. Gönderilen bu pehlivanlardan Mehmet Ali Demirkan, 87 kiloda ikinci olmuştur ⁴².

Sivas genelinde gerçekleştirilen ilk minder güreşi müsabakaları Sivas Halkevi tarafından 1937 senesinin Cumhuriyet Bayramı kutlamalarında yapılmıştır. Halkevi, güreş faaliyetlerini kapanana kadar devam ettirmiş 1950 yılı 30 Temmuz günü seçkin güreşçiler arasında bir turnuva tertip etmiştir ⁴³. Sivas'ın Zara ilçesinde faaliyet gösteren Zara Halkevi tarafından da ödüllü bir güreş müsabakası tertip edilmiştir. Müsabakaya genç ve kuvvetli 15 kadar yarışmacı katılmıştır ⁴⁴.

13 Nisan 1940 tarihinde halkevinin spor salonun serbest güreş turnuvası tertip edilmiş ve farklı sıklıklerde birçok sporcu katılmıştır. 05 Mayıs 1940 tarihinde Eskişehir'de yapılacak olan güreş müsabakalar için bir katile Eskişehir'e gönderilmiştir ⁴⁵.

İzmir Halkevi, 01.07.1940 ve 31.12.1940 tarihi arasında güreş müsabakaları tertip etmiştir. Yarışmalara 65 sporcu katılmış ve bu müsabakaları 2950 izleyici takip etmiştir. Güreş müsabakaları mütemadiyen düzenlenmeye devam edilmiş ve 1942 senesin Ocak ayında 2 müsabakayla devam etmiştir ⁴⁶. Balıkesir Halkevi çatısı altında faaliyet gösteren spor şubesi, birçok spor dalında faaliyet gösterdiği gibi güreşte de düzenli

⁴⁰ "Evimizdeki Çalışmaların Ana Hatları", *Gediz Dergisi*, S: 50, 1941, ss. 15.

⁴¹ "Spor Faaliyeti", *Çorumlu Dergisi*, S: 4, 1938, ss. 39-39.

⁴² "Halkevimizin Eylül Ayına Ait Raporu", *Çorumlu Dergisi*, S: 18, 1940, ss. 29-30.

⁴³ Selçuk Duman, *Modern Türkiye'nin İnşasında Halkevleri ve Sivas Halkevi Örneği*, Berikan Yayınevi, Ankara 2013, ss. 244-225.

⁴⁴ "Zara Halkevinde Faaliyet", *4 Eylül Dergisi*, S: 14-30, 1940, ss. 16.

⁴⁵ "Bölgemizde Spor Faaliyetleri", *Ün Dergisi*, S: 73-74, 1940, ss. 1028.

⁴⁶ "Spor Şubesi", *Fikirler Dergisi*, S: 218, 1941, ss. 19; "Spor Şubesi", *Fikirler Dergisi*, S: 226-227, 1942, ss. 26.

olarak eğitimler vermektedir ⁴⁷. Erzurum Halkevi bünyesinde faaliyet gösteren spor şubesi tarafından güreş eğitimi verilmiştir. Eğitim sonrası düzenli antrenmanlar ile sporcuların zinde kalmasına devam edilmiş ve düzenlenen yarışmalarla güreş severlerin bu sporu izlemeleri sağlanmıştır ⁴⁸. Trabzon Halkevi tarafından başlatılmış olan güreş kursları başarılı bir şekilde devam etmektedir. Eğitmenliğini pehlivan Süleyman Arzık üstlenmiştir ⁴⁹.

Malatya Halkevi'nin güreş antrenörü tarafından bir güreş turnuvası tertip edilmiştir. Sıkletlere göre sporcular arasında sınıflandırma yapılan turnuvaya Malatya genelinden gelen sporcular dışında Maraş'ta sporcular da katılmıştır. Takım puanlarının toplamıyla Maraş takımı iki gün süren turnuvayı birinci olarak tamamlamıştır ⁵⁰.

24 Temmuz 1946 tarihinde Samsun Halkevi tarafından güreş turnuvası düzenlenmiştir. Turnuva için yaklaşık iki hafta boyunca 11 genç güreşçi çalışmıştır. 56, 61, 72 kilolardan oluşan üç farklı sıklette yapılan müsabakalarda, dereceye giren güreşçilere halkevi başkanı tarafından madalyalar verilmiştir. 29 Temmuz tarihinde ise Sivas'tan gelen güreşçiler ile Samsun Halkevi güreşçileri arasında teşvik yarışmaları gerçekleştirilmiştir. Bu müsabakalar da üç sıklette yapılmış ve dereceye giren sporcular Türkiye genelinde gerçekleştirilecek olan turnuvaya gönderilmiştir ⁵¹.

1938 yılında Afyon Halkevi tarafından güreşe olan ilginin artırılması için faaliyetler başlatılmış ve antrenmanlar yapılmıştır. Bu çalışmaların sonucu olarak Konya'da gerçekleştirilmiş olan bölge müsabakalarında Afyon Halkevi sporcuları dereceler elde etmiştir. Aynı yıl İzmir'de tertip edilen turnuvada da benzer başarılar gösterilmiştir ⁵². Samsun Halkevi tarafından bir güreş takımı kurulmuştur. Haftanın üç günü düzenli bir şekilde çalışan takım, bölgeler arasında gerçekleştirilecek olan müsabakalara hazırlanmıştır ⁵³. Cumhuriyetin kuruluşunun 24. yılı kutlamaları münasebetiyle bir güreş turnuvası tertip edilmiştir. 28.10.1947 ve 19.10.1947

⁴⁷ "Spor Şubesi", *Kaynak Dergisi*, S: 137-138, 1944, ss. 300; "Spor Şubesi", *Kaynak Dergisi*, S: 139, 1944, ss. 319.

⁴⁸ "Spor Komitesi", *Yayla Dergisi*, S: 1, 1944, ss. 48; "Şehir Haberleri", *Yayla Dergisi*, S: 2, 1944, ss. 26; "Spor", *Yayla Dergisi*, S: 4-5, 1944, ss. 58; "Kayak, Güreş, Boks, Gezi", *Yayla Dergisi*, S: 6, 1945, ss. 63; "Güreş, Boks, Voleybol", *Yayla Dergisi*, S: 7, 1945, ss. 67; "Spor", *Yayla Dergisi*, S: 8-9, 1946, ss. 60.

⁴⁹ "Spor İşleri", *İnan Dergisi*, S: 18, 1945, ss. 25.

⁵⁰ "Spor", *Derme Dergisi*, S: 17, 1945, ss. 22.

⁵¹ "Spor Kolu", *19 Mayıs Dergisi*, S: 71, 1946, s. 41.

⁵² Feyza Kurnaz Şahin, *Atatürk'ün Kültür Kurumlarından Halkevleri ve Afyon Halkevi*, Berikan Yayınevi, Ankara 2014, ss. 128.

⁵³ "Halkevi Haberleri", *19 Mayıs Dergisi*, S: 73, 1946, ss. 39.

tarihlerinde gerçekleştirilen turnuvaya il genelinden tanınmış birçok pehlivan katılmıştır

⁵⁴.

Giresun Halkevi bünyesinde faaliyet gösteren spor şubesi tarafından Türklerin milli sporlarından biri olan güreş kursları verilmiştir. Yetiştirdiği birçok sporcuyla aktivite düzenleyen Giresun Halkevi'nin bu faaliyetlerine en güzel örneklerden biri, komşu illerden gelen pehlivanlarla birlikte Kızılay yararına düzenlenen güreş müsabakalarıdır. Salon güreş müsabakalarının yanında geleneksel güreşe de büyük önem veren Giresun Halkevi, yağlı güreş turnuvaları da düzenlemiştir ⁵⁵.

18.04.1948 tarihinde C.H.P. ilçe yönetim kurulu tarafından şehir stadyumunda güreş turnuvası tertip edilmiştir. Turnuvaya 42 güreşçi katılmış ve katılan güreşçiler iki gruba ayrılarak mücadele etmişlerdir. Müsabakalarda başarı göstererek dereceye giren güreşçilere hediyeler verilmiştir ⁵⁶.

Gaziantep Halkevi'nin yayın organı olan Başpınar Dergisi'nin 1948 senesinin Kasım-Aralık sayısında, pehlivanlık ve güreş hakkında bir şiir yayınlanmıştır.

Güreşçiler şan verdi, her biri bir Gazanfer,

Kazandılar üst üste birinciden dört zafer!

(wembley) Stadın, pek coşkun alkışlarla inledi,

Altmış millet saygıyla Türk marşını dinledi!

Göğsümüzü kabartan pehlivanlar var olsun,

Yüzümüzü ağartan kahramanlar var olsun!

Selamladı al Bayrak nam aldı Türk Milleti

Hatırlandı yeniden ecdadının heybeti!

Olimpiyat tarihi eşsiz zafer kaydetti,

Destan oldu dillere, yine Türkün kuvveti!

⁵⁴ “Komitelerin Üç Aylık Çalışmaları”, *Konya Dergisi*, S: 108-109-110, 1947, ss. 18.

⁵⁵ “Spor”, *Aksu Dergisi*, S: 44, 1947, ss. 25; “Spor Kolu”, *Aksu Dergisi*, S: 48, 1947, ss. 25; “Spor”, *Aksu Dergisi*, S: 58, 1949, ss. 21.

⁵⁶ “Şehir Haberlerimiz”, *Başpınar Dergisi*, S: 98-99, 1948, ss. 31.

Göğsümüzü kabartan pehlivanlar var olsun,

Yüzümüzü ağartan kahramanlar var olsun!

Her birinde aynı kan, aynı asil heyecan,

Dostlarına cefakâr, düşmanlarına aman,

Hayran oldu, kahraman Türk'e bütün bir cihan

Bu zaferle memleket övünecek her zaman!

Göğsümüzü kabartan pehlivanlar var olsun,

Yüzümüzü ağartan kahramanlar var olsun!⁵⁷

Londra Olimpiyatlarına katılan sporcularımızın özellikle güreşte göstermiş oldukları üstün başarıdan dolayı ülke büyük sevinç yaşanmasına vesile olmuştur. Nice büyük pehlivanlar yetiştiren bu memleketin güreşi daha ileri taşıyabilmesi için bu spora dört elle sarılması gerekmektedir. Dünya çapında ülkemizi temsil edecek yegâne sporun güreş olduğu düşünülmüştür. Olimpiyatlarda ülkemizi başarıyla temsil eden sporcuları eğiten Selman Boğuşka'nın da Türk sporuna katkısı çok büyük olmuştur⁵⁸.

Zonguldak Halkevi'nin temsil şubesi tarafından Kırkpınar güreşlerinin tanıtılması amacıyla bir film çekilmiştir. Spor şubesi, sporcuların eğitimi, spor salonunun ve ekipmanların teminini sağlamıştır. Eğitimlerin sonucunda sporcular arasında müsabakalar da tertip edilmiştir⁵⁹.

1949 yılının Haziran ayında Türkiye'de Avrupa serbest güreş şampiyonası gerçekleştirilmiştir. Turnuvadan önce Türk güreş milli takımı, Avrupa'nın bazı önemli merkezlerini gezerek müsabakalara katılmıştır. Milli takımın güzergâhında bulunun ülkeler; İtalya, İsviçre, İsveç ve Belçika'dır. Her ülkede birkaç şehir ziyaret edilmiş ve tüm sıkletlerde ev sahibi sporcularla müsabakalar yapılmıştır⁶⁰.

⁵⁷ "Güreşçilerimize Destan", *Başpınar Dergisi*, S: 103-104, 1948, ss. 4.

⁵⁸ "Halkevi Çalışmaları", *Kaynak Dergisi*, S: ?, 1948, ss. 15. EK-2

⁵⁹ Özcan Aldıbaş, Zonguldak Halkevi ve Faaliyetleri (1932-1951), (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), 2016, Eskişehir Orhangazi Üniversitesi, Eskişehir, ss. 55;83.

⁶⁰ "Ayın Spor Hareketleri", *Ülkü Dergisi*, S: 28, 1949, ss. 37-39.

2.2.2. Av ve Atıcılık

Evcil olmayan hayvanların canlı veya ölü bir şekilde yakalanması gerçekleştirilen faaliyetlere avcılık sanatı denir. Geçmiş insanlık tarihi kadar eski olan bu sanat, korumak ve beslenmek gibi gereksinimlerden dolayı insanlar tarafından geliştirilmiş bir hayatta kalma yöntemidir. Bu nedenle avcılık insanların en eski mesleği ve sanatıdır. Avcılık, av hayvanları, av köpekleri, av tüfekleri, kıyafet, yetenek ve ustalık bakımından incelenebilir. Av hayvanları ise iki sınıf olmak üzere, kara ve deniz hayvanları olarak ayrılmıştır. Kara hayvanları ise 3167 numaralı kanununa göre üçe ayrılır. Belli zamanlarda avlanabilen hayvanlar, tam zamanlı avlanabilen hayvanlar ve avlanması yasak olan hayvanlar ⁶¹. Av Köpekleri, Avcının en önemli yardımcısıdır. (Brak) ve (Puvanter) olarak bilinen kısa tüylü cinsler düz arazi şartlarında, (İspanyol) ve (Seter) olarak bilinen uzun tüylü cinsler ise daha engebeli ve ormanlık arazilerde kullanılırlar. Av sırasında avcılar için en önemli araç tüfektir. Av sırasında tercih edilen silahlar, boş fişegi otomatik atan (ejektör) ⁶² kırma olarak tabir edilen tüfekler, kurşun atan sürgülü ve dürbünlü silahlardır. Tüfeklerin bakımı büyük önem arz eder ve düzenli bir şekilde yapılmalıdır. Arazide av peşinde koşan avcılar için kıyafetler, olabildiğince sade olmalıdır. Arazide rahat hareket edebilmek, rahat oturup, kalkabilecek yapıda olmalıdır. Hava ve mevsim şartlarına göre kumaşı kalın veya ince olmalı, renk tercihinde koyu renklerden uzak durulmalıdır. Şapkanın av sırasında tüfeğin hareketine engel olmaması gerekmektedir. Ayakkabının sağlam, ökçesi kısa, yumuşak deri ve kolaylıkla ayaktan çıkmayacak bir yapısı olmalıdır. Avcının hareketlerine mani olan ağır yüklerden kaçınılmalı, hafif ve az eşya ile çıkılmalıdır. Avcı, yanına mutlaka ilkyardım malzemelerini almalıdır. Avcılık için önem arz eden bir diğer özellik yetenek ve alışkanlık meselesidir. Yetenekli birisi çok çalışmasa da avcı olabilir, ancak iyi bir avcı olamaz. Yalnız sadece yetenek de yeterli değildir. Sık sık usta avcılarla, çeşitli avlara her hava ve mevsim şartında gitmelidir. İyi ekipman ve köpekle başarı şansı artar. Sadece bu iki etken ile başarılı olunması mümkün değildir ⁶³. İnsanlar yaban hayvanlarını avlayabilmek için birçok teknik ve yöntem geliştirmiştir. Bunlar; Sürek

⁶¹ Kazım Alparlan, "Avcılık", *Uludağ Dergisi*, S: 49-50, 1941, ss. 27-29.

⁶² Atış yapıldıktan sonra boş fişegin veya kovanın tüfekten atılmasını sağlayan mekanizma.

⁶³ Kazım Alparlan, "Avcılık", *Uludağ Dergisi*, S: 53-54, 1942, ss. 30-32.

avı, ögeze avı, uçarlık avı, takip avı, alaca avı, tuzak avı, Kapan avı, ağaç ögezisi avı, ördek avı, okluk avı, kement avı ⁶⁴.

Kütahya Halkevi, spor faaliyetleri arasında avcılığa da gerekli önemi göstermiştir. Halkevi çatısı altında av gezileri organize edilmiş ve bayramlar kutlanmıştır. Özellikle bayramlara verilen önem katılımcı sayısından anlaşılmaktadır. 1932 yılında kutlamalara 90, 1933 yılındaki kutlamalara ise 120 avcı katılmış ve bayramları kutlamak için Porsuk Çayı uygun görülmüştür ⁶⁵.

Denizli'nin köylerine zararı dokunan domuzların avlanması için seferberlik başlatılmıştır. Denizli Halkevi'ne bağlı spor kolunun avcılarının da katılımıyla gerçekleştirilen süre avlarında çok sayıda domuz avlanmıştır. Öte yandan 11 Ağustos 1933 tarihinde Denizli'ye bağlı Gerziler mevkiinde şehrin ileri gelenlerinin de katılımıyla Av Bayramı kutlanmıştır ⁶⁶.

1933 yılında Eskişehir Halkevi tarafından iki süre avı tertip edilmiştir. Av alanı olarak Mahmudiye mevki tespit edilmiş ve avcılar burada avlanması sağlanmıştır ⁶⁷. Ayrıca Halkevi çatısı altında 1936 yılında başlatılmak istenen atıcılık kursları için tümen komutanlığı ile görüşülmüştür. Olumlu cevap üzerine çalışma programı hazırlanmıştır ⁶⁸.

Tokat Halkevi tarafından üyelerine düzenli olarak atış eğitimleri verilmiştir. Bu atış eğitimlerinin yanı sıra Tokat genelinde av gezilerine de çıkılmıştır. 20 Ekim 1933 tarihinde bir av gezisi tertip edilmiş ve Sekizinci Ordu Komutanı Hüseyin Abdullah Paşa'nın yönetiminde çıkılan av gezisine toplam 50 avcı iştirak etmiştir. Av faaliyetleri takip eden yıllarda da devam etmiştir. 15 Mart 1935 tarihinde bir süre avı gerçekleştirilmiştir. Domuz avlamak amacıyla çıkılan avda domuzlara rastlanılmaması sonucu başka türde hayvanlar avlanılmıştır. 1938 yılında devam edilen avcılık faaliyetlerinde ise av alanı olarak Tokat merkezine 10 km uzaklıktaki Gümenek mevki tercih edilmiştir. Gerçekleştirilen bu faaliyette toplam 40 avcı katılmıştır ⁶⁹.

⁶⁴ Macit Selekler, "Antalyada Avcılık ve Nevileri", *Türk Akdeniz Dergisi*, S: 3, 1937, ss. 18-20.

⁶⁵ İsmail Çiftçioglu, Kütahya Halkevi'nin Kuruluşu ve Faaliyetleri (1932-1937), (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), 2010, Dumlupınar Üniversitesi, Kütahya, ss. 30.

⁶⁶ Süleyman İnan, "Denizli'deki Halkevleri ve Faaliyetleri (1932-1951)", *Ankara Üniversitesi Türk İnkılâp Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi*, S: 25-26, 2000, ss. 144.

⁶⁷ Mesut Erşan, a.g.e., ss. 86.

⁶⁸ "Spor", *Yeni Türk Dergisi*, S: 39, 1936, ss. 156.

⁶⁹ Selçuk Duman, *Bir Modernleşme Aracı Olarak Tokat Halkevi*, Berikan Yayınevi, Ankara 2011, ss. 108-111.

Afyon Halkevi'ne bağlı spor şubesi tarafından 1935 senesinde 50 kişiden oluşan bir avcılık kolu kurulmuş ve 1936 senesinde toplamda 40 av gezisi düzenlemiştir. Av faaliyetlerinin yanı sıra avcılık kolu 1937 senesinde güreş müsabakaları tertip etmiştir. Av faaliyetlerine devam eden sporcular, 1938 yılında 68 ve 1939 yılında ise toplamda 30 av gezisine çıkmıştır ⁷⁰.

Bilecik Halkevi çatısı altında faaliyet gösteren spor şubesi tarafından Karaköy'de 02.11.1935 tarihinde 15 sporcunun katılımıyla bir av gezisi tertip edilmiştir. Aynı yıl Gölpazarı'nda gerçekleştirilen bir diğer av gezisi ise 25 avcı katılmıştır ⁷¹. Halkevi ayrıca gençlerin atıcılık sporunu sevmeleri için hava tüfekler temin edilmiş ve atış yapımları için poligon inşasına başlanmıştır ⁷².

Adana Halkevi tarafından bir avcılık ve atıcılık müsabakaları yapılmıştır. Sporcuların faaliyetlerini daha rahat gerçekleştirebilmeleri için halkevi binasında da kendilerine yer tahsis edilmiştir ⁷³.

Samsun'un Bafra ilçesine bağlı köylerin çevresinde süreklilik avcılığı gerçekleştirilmiştir. İlçe Kaymakamının (İlçebay) da dâhil olduğu avlarda Kızılırmak'ın her iki yakasında domuz ve kurt avlamak amaçlanmışsa da av hayvanlarının azlığı nedeniyle istenilen başarı elde edilememiştir. Avcıların aralarında bir bütçe planlaması yaparak para toplamıştır. Avda başarılı olan avcılara ise vurdukları her hayvan için 1 lira mükâfat vermişlerdir ⁷⁴. Yozgat Halkevi'ne bağlı spor şubesi ilk avcılık faaliyetlerine 1938 yılının bahar aylarında başlamıştır. Araplı çiftliğinde gerçekleştirilen ilk av gezisine spor kurumu başkanı olan Feyzi Gürel de takılmıştır ⁷⁵.

Çorum Halkevi'nin spor komitesi, atıcılık sporunun diğer dallara göre geride kalmasından dolayı bu spora daha fazla çaba harcanması yönünde karar almıştır ⁷⁶. Babaeski Halkevi tarafından 21.04.1940 tarihinde on sporcunun katılımıyla bir atış müsabakası tertip edilmiştir. Desteksiz ve ayakta yapılan yarışmaların mesafesi 50

⁷⁰ Feyza Kurnaz Şahin, *Atatürk'ün Kültür Kurumlarından Halkevileri ve Afyon Halkevi*, Berikan Yayınevi, Ankara 2014, ss. 125-128.

⁷¹ Esin Yüzbaşı, Bayram Akça, "Bilecik Halkevi Şubeleri ve Faaliyetleri", *Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, S: 1, 2017, ss. 374.

⁷² "Spor Şubesi", *Devrimin Sesi Dergisi*, S: 5, 1939, ss. 11.

⁷³ "Adana Halkevi", *Halkevlerinin 1935 Senesi Faaliyet Raporları Hulâsası*, 1936, ss. 3.

⁷⁴ "Süreklilik Avcıları", *Altın Yaprak Dergisi*, S: 4, 1935, ss. 12.

⁷⁵ "Spor Şubesi", *Bozok Dergisi*, S: 3, 1938, ss. 12.

⁷⁶ "Halkevinin Ağustos Ayı Çalışma Programı", *Çorumlu Dergisi*, S: 13, 1940, ss. 28.

metre olarak belirlenmiş ve beşer atış yapılmıştır ⁷⁷. 1941 yılının 19 Mayıs Gençlik ve Spor Bayramı kutlamaları sırasında Bergama Halkevi tarafından bir atış müsabakası tertip edilmiştir ⁷⁸. Eskişehir Halkevi tarafından 1941 yılında atıcılık müsabakaları gerçekleştirilmiştir. Derece elde eden sporculara para ödülü verilmiş, birincilik alan sporcu yedi ve ikincilik alan sporcu üç lira kazanmıştır ⁷⁹. Bolu Halkevi tarafından atıcılık yarışması tertip edilmiştir. Yarışmada derece elde edenlere hediyeler verilmiştir⁸⁰.

Balıkesir genelinde üç farklı klasmanda atıcılık müsabakaları düzenlenmiştir. Bayanlar klasmanında 100, erkekler klasmanında 288 ve çocuklar klasmanında (15-18 yaş arası) da 92 yarışmacı katılmıştır ⁸¹. Balıkesir Halkevine bağlı spor şubesi tarafından ihtisas atış yarışmaları gerçekleştirilmiştir ⁸². Malatya Halkevi'nin avcılık kulübü tarafından merkez çevresinde ve uzağında bulunan köylere av geziler düzenlenmiştir ⁸³. Malatya'ya bağlı Dilek köyünde gerçekleştirilen av gezisine 30'dan fazla avcı katılmıştır. Günün erken saatlerinde başlayan gezide katılımcılar güzel vakit geçirmiştir ⁸⁴. Aylık faaliyete dönüşen av gezilerine, merkez civarındaki köylerde devam edilmiştir. Son gerçekleştirilen gezide tavşan, keklik, çulluk, yabanî ördek ve kaz avlanmıştır. Bu gezileri bir eğitim fırsatı olarak gören halkevi yöneticileri, köylere giderek çeşitli konularda konuşmalarda bulunmuşlardır ⁸⁵.

1945 yılı itibariyle Zonguldak Halkevi'nin spor şubesine bağlı toplamda 140 kadar avcı üyesi bulunmaktadır. Birçok mevkide süreklilik avları organize edilerek zararlı hayvanlara karşı mücadeleye yardımda bulunulmuştur. Öte yandan Ankara'da gerçekleştirilmiş olan atıcılık yarışmasına da katılan Zonguldak Halkevi, olumlu sonuçlar almıştır ⁸⁶. 16.02.1946 tarihinde Mersin Halkevi salonunda avcılık ihtisas kongresi 10 kişinin katılımıyla gerçekleştirilmiştir fakat gerekli çoğunluk

⁷⁷ BCA, 490.1.0.0./1100.21.1./41; BCA, 490.1.0.0./1100.21.1./46.

⁷⁸ BCA, 490.1.0.0./1100.21.1./6.

⁷⁹ Mesut Erşan, a.g.e., ss. 91.

⁸⁰ "Son İki Ay İçinde", *Duygular Dergisi*, S: 4, 1941, ss. 16.

⁸¹ "Spor Şubesi", *Kaynak Dergisi*, S: 137-138, 1944, ss. 301. EK-3.

⁸² "Spor Şubesi", *Kaynak Dergisi*, S: 141, 1944, ss. 360.

⁸³ "Av Gezileri", *Derme Dergisi*, S: 15, 1944, ss. 28.

⁸⁴ "Avcılık", *Derme Dergisi*, S:16, 1945, ss. 24.

⁸⁵ "Av Gezileri", *Derme Dergisi*, S: 18, 1945, ss. 31.

⁸⁶ Özcan Aldıbaş, a.g.e., ss. 85-86.

toplanamamıştır. 21.02.1946 tarihinde 2. Kongre toplanmış ve katılımcı sayısı 15'e yükselmiştir ⁸⁷.

İzmir Avcılar Cemiyeti 1933 yılında İzmir Halkevi'nin çatısı altında faaliyet gösteren spor şubesine dâhil olacağını açıklamıştır. 1934 yılında avcılık için kayıt olan sporcuların sayısı 250'ye ulaşmıştır. İzmir Halkevi'nin 1935 yılında en aktif faaliyet gösteren sporcu grubu avcılar olmuştur. Sürek avları, atış yarışmalar ve av bayramı gibi faaliyetler tertip etmişlerdir. 1937 yılında avcılar İzmir il genelindeki faaliyetlerinin yanı sıra il dışında birçok il ve ilçede de faaliyet göstermişlerdir ⁸⁸. İzmir Halkevi'nin avcılık kolu, av faaliyetleri dışında avda kullanılan fişeklerin doldurulması ve köpeklerin beslenmesi gibi ön hazırlıkları yapabilmek için halkevi binasında tadilat yapmışlardır. Avcılığı teşvik etmek için haftada bir kez olmak üzere av gezileri düzenlenmiştir. Faaliyetler meyvelerini vermiş ve İzmir Halkevi üyeleri diğer il ve ilçelerde de av gezilerine katılarak diğer halkevleriyle hem ortak aktiviteler gerçekleştirmiş hem de halkevleri arasında bağ kurmuşlardır. İzmir Halkevi binasında yabancı hayvanların mumyalanması için kulüp bütçesinden ödenek ayrılmıştır. Mumyalanan hayvanlar arasında üyelerin vurmuş olduğu av hayvanların da bulunmaktadır. Av sırasında üyeler özellikle zararlı hayvanları vurmak konusunda özen göstermişler ve bu sayede bölge tarımına katkıda bulunmuşlardır. Avcılık faaliyetleri sırasında uğranılan köylerde doktor üyeler, köylülere sağlık hizmetlerinde bulunmuşlardır. Av gezilerine yayan çıkıldığı gibi kamyonlarla da çıkılmıştır. Avlarda genel olarak domuz, kurt, tilki, çakal, keklik ve tavşan avlanmıştır ⁸⁹. İzmir'e bağlı Doğancılar köyünün halkevi sporcuların daveti üzerine köy çevresinde sürek avı gerçekleştirilmiştir. Doğancılar köyünün dışında Bozköy, Çakırbeyli ve Kırıklar köyünden de 150 kadar avcı köpekleriyle beraber av faaliyetlerine katılmıştır. Başarılı geçen avlarda dört adet domuz vurulmuştur. Avın bitiminde Doğancılar köyünde tüm avcılara ikramlarda bulunulmuş ve kır ziyafeti verilmiştir ⁹⁰. 1941 yılında 450 üyesiyle çalışmaları sürdüren avcılık şubesi 35 av gezisi düzenlemiştir. Bu gezilere toplam katılımcı sayısı toplamda 1950 yetişkindir. Genel merkezden temin edilen tüfeklerle 50

⁸⁷ "Halkevi Haberleri", *İçel Dergisi*, S: 49, 1946, ss. 16

⁸⁸ Sultan Cıvci, Halkevleri ve İzmir Halkevi'nin Faaliyetleri (1932-1951), (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), 2013, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Eskişehir, ss. 103-104.

⁸⁹ "Spor Şubesi", *Fikirler Dergisi*, S. 166-167-168, 1937, ss. 29-30;72. EK-4

⁹⁰ "Halkevimizin Çalışmaları", *Fikirleri Dergisi*, S: 189, 1939, ss. 13.

kadar keskin nişancı yetiştirilmiştir.⁹¹ 1942 yılına gelindiğinde ise 99 av gezisi gerçekleştirilmiştir. Av gezilerinin yanı sıra iki atış yarışması yapılmıştır ⁹².

Milli sporların arasında görülen avcılığı tekrar toplumsal bir faaliyet haline gelmesini amaçlayan halkevi, spor şubesinin çabalarıyla kısa sürede avcılığa olan ilgiyi arttırmıştır. Bu çalışmalara paralel olarak 01.08.1937 günü av bayramı olarak ilan edilmiştir ⁹³. Av faaliyetleri haftalık birer aktivite haline getirilerek haftanın her pazar günü gruplar halinde av gezilerine çıkılmaya başlanmıştır. Akpınar, Sazlık, Kurşunlu sırtları, Sabuncu etekleri, Menemen boğazı gibi mevkiler av gezileri için uygun av bölgeleri olarak tespit edilmiştir ⁹⁴.

1938 yılının Av Bayramı, büyük bir organizasyon ile 6-7 Ağustos günü kutlanmıştır. Halkevinde toplanan avcılar, üç otobüsle Eğriköy'e gitmişlerdir. Çevre köylerden de gelen avcılarla birlikte sayı artmış ve geçen seneye nazaran bayram daha geniş katılımcı sayısına ulaşmıştır. Sürek avlarına çıkılmış, av ve atıcılık müsabakaları gerçekleştirilmiştir ⁹⁵. Ertesi yıl sürek avlarına devam edilmiştir. Akpınar, Sazlık ve Armutlu sırtlarında olmak üzere üç farklı mevkide av gezileri gerçekleştirilmiştir ⁹⁶. Kararlaştırıldığı gibi aylık faaliyetler dâhilinde dört av gezisi gerçekleştirilmiştir ⁹⁷. Tırkeş köyü çevresinde toplam iki büyük sürek avı düzenlemiştir. Halkevinden katılan 39 avcının yanı sıra çevre köylerden de katılımı sayı 150 ila 300 arasında bir sayıya ulaşmıştır. Gerçekleştirilen bu avlar mevsimin en büyük avları olmuştur ⁹⁸.

1939 yılının av bayramı ve av gezilerini istişare etmek için avcılar arasında bir toplantı gerçekleştirilmiştir. Menemen boğazı, Akpınar-Sazlık mevkilerinde 30'ar kişilik gruplar halinde iki av gezisi tertip edilmiştir ⁹⁹. Eylül ayında gerçekleştirilen avcılık faaliyetlerine 20-25 kişi katılmıştır. Menemen boğazı, Sabuncu beli ve Sazlık mevkilerinde toplamda üç av gezisi yapılmıştır ¹⁰⁰. Ekim ayında Menemen boğazı, Manisa dağı ve Sazlık mevkilerinde av gezileri gerçekleştirilmiştir. Cumhuriyet

⁹¹ "Spor Şubesi", *Fikirler Dergisi*, S: 217-218, 1941, ss. 19-20.

⁹² "Spor Şubesi", *Fikirler Dergisi*, S: 226-227, 1942, ss. 26. EK-5

⁹³ "Av Spor Faaliyeti", *Gediz Dergisi*, S: 11, 1938, ss. 11.

⁹⁴ "Evimizdeki Çalışmaların Ana Hatları", *Gediz Dergisi*, S: 13, 1938, ss. 13.

⁹⁵ "Evimizdeki Çalışmaların Ana Hatları", *Gediz Dergisi*, S: 17, 1938, ss. 14.

⁹⁶ "Evimizdeki Çalışmaların Ana Hatları", *Gediz Dergisi*, S: 24, 1939, ss. 17.

⁹⁷ "Evimizdeki Çalışmaların Ana Hatları", *Gediz Dergisi*, S: 25, 1939, ss. 15.

⁹⁸ "Evimizdeki Çalışmaların Ana Hatları", *Gediz Dergisi*, S: 26, 1939, ss. 17; "Evimizdeki Çalışmaların Ana Hatları", *Gediz Dergisi*, S: 29, 1939, s. 15.

⁹⁹ "Evimizdeki Çalışmaların Ana Hatları", *Gediz Dergisi*, S: 28, 1939, ss. 15.

¹⁰⁰ "Evimizdeki Çalışmaların Ana Hatları", *Gediz Dergisi*, S: 30, 1939, ss. 15.

Bayramına da katılan avcılık kolu geçit töreninde yerini almış ve seyircilerin beğenisini kazanmıştır ¹⁰¹. Şeker bayramının birinci günü 22 kişilik bir grupla Alaşehir ve Kula mevkilerinde av gezisine çıkılmıştır. Yerel avcılar da katılımıyla iki büyük süre avı yapılmış ve birçok av hayvan vurulmuştur. Ava ikinci gün de devam edilerek av sayısı arttırılmıştır. Günün sonunda Kula kaymakamı tarafından avcıların şerefine bir çay ziyafeti gerçekleştirilmiştir. Bir başka av gezisi de Tirkeş boğazı ve ok çeken mevkilerinde gerçekleştirilmiştir. Yapılan gezilerde 100 kadar domuz vurma başarısı gösterilmiştir ¹⁰². 10.12.1939 tarihinde Tirkeşköy mevkisinde 20 kişilik bir grupla, 17.12.1939 tarihinde Sabuncubeli mevkisinde 25 kişilik bir grupla, 24.12.1939 tarihinde Manisa dağı ve Sazlık mevkilerinde 20 kişilik bir grupla ve 31.12.1939 tarihinde yine Tirkeşköy mevkisinde olmak üzere dört av gezisi gerçekleştirilmiştir. Avcılık kolu üyelerinin yanı sıra gezilere yerel avcılardan da katılım olmuştur ¹⁰³. Ocak ayında Sabuncubeli, Akpınar ve Manisa dağı eteklerinde üç av gezisi gerçekleştirilmiştir. Her geziye 20'şer kişilik avcı grupları katılmıştır ¹⁰⁴. Şubat ayında Menemen boğazında 20'şer kişilik gruplara halinde gerçekleştirilen üç av gezisine, çevre köylerde ikamet eden avcılar da katılmıştır ¹⁰⁵. 10.03.1940 ve 17.03.1940 tarihlerinde olmak üzere iki av gezisi düzenlenmiştir. Bu geziler Manisa dağı ve Sabuncular mevkilerinde gerçekleştirilmiştir ¹⁰⁶. 07.04.1940 ve 21.04.1940 tarihlerinde iki ayrı av gezisi organize edilmiştir. Her iki gezi de 20'şer kişilik gruplar katılmıştır. Geziler Sultan yayla ve Kirazlık mevkilerinde yapılmıştır ¹⁰⁷. 05.05.1940, 12.05.1940 ve 26.05.1940 tarihlerinde 20'şer kişilik gruplar halinde Menemen boğazı mevkisinde üç ayrı av gezisi gerçekleştirilmiştir ¹⁰⁸. 20.07.1941 tarihinin sabah erken saatlerinde 40 kişilik bir avcı grubuyla Akpınar sazlık mevkiinde süre avı gerçekleştirilmiş ve av başarılı geçmiştir ¹⁰⁹. 1941 yılı Av Bayramı Tirkeş köy mevkiinde kutlanmış ve kutlamalara halkevinde 60 kişi ve çevre köy sakinleri katılmıştır. Kutlamalar sırasında süre avılar ve av yarışmaları düzenlenmiştir. Dereceye giren avcılara çeşitli hediyeler verilmiştir ¹¹⁰. 1943 yılı Av Bayramı ise Eğriköy mevkiinde 60 kişilik halkevi üyeleri ve çevre köy

¹⁰¹ "Evimizdeki Çalışmaların Ana Hatları", *Gediz Dergisi*, S: 31, 1939, ss. 16.

¹⁰² "Evimizdeki Çalışmaların Ana Hatları", *Gediz Dergisi*, S: 32, 1939, ss. 14-15.

¹⁰³ "Evimizdeki Çalışmaların Ana Hatları", *Gediz Dergisi*, S: 33, 1940, ss. 15.

¹⁰⁴ "Evimizdeki Çalışmaların Ana Hatları", *Gediz Dergisi*, S: 34, 1940, ss. 15.

¹⁰⁵ "Evimizdeki Çalışmaların Ana Hatları", *Gediz Dergisi*, S: 35, 1940, ss. 17.

¹⁰⁶ "Evimizdeki Çalışmaların Ana Hatları", *Gediz Dergisi*, S: 36, 1940, ss. 15.

¹⁰⁷ "Evimizdeki Çalışmaların Ana Hatları", *Gediz Dergisi*, S: 37, 1940, ss. 17.

¹⁰⁸ "Evimizdeki Çalışmaların Ana Hatları", *Gediz Dergisi*, S: 38, 1940, ss. 15.

¹⁰⁹ "Evimizdeki Çalışmaların Ana Hatları", *Gediz Dergisi*, S: 52, 1941, ss. 15.

¹¹⁰ "Evimizdeki Çalışmaların Ana Hatları", *Gediz Dergisi*, S: 53, 1941, ss. 15.

sakinleri tarafından kutlanmıştır. Kutlamalar sırasında sürekle avlar yapılmıştır. Üyeler arasında bulunan doktorlar köylüleri muayene etmişler ve Tifüs-Lekeli hummadan korunmak için afişler dağıtmışlardır ¹¹¹. 1945 yılının Av Bayramı da Eğriköy’de kutlanmıştır ¹¹².

21.04.1940 tarihinde Babaeski Halkevi’ne bağlı spor şubesi tarafından bir atış müsabakası tertip edilmiştir ¹¹³. 02.01.1941 tarihinde 30724 numaralı emirler çerçevesinde İstanbul Halkevleri arasında 24.04.1941 tarihinde bir atış müsabakası tertip edilmiştir. Yarışma sonrası Eminönü Halkevi’nde gerçekleştirilen törenle derece elde eden sporcular hediyelerini Vali ve Belediye Başkanından almışlardır ¹¹⁴.

20.04.1941 tarihinde İstanbul’da bulunan sekiz halkevinden beşer sporcunun katılımıyla bir atış müsabakası tertip edilmiştir. Beşiktaş Halkevi’ne atış alanında yapılan müsabakalar 25 metreden 25 atış olarak gerçekleştirilmiştir ¹¹⁵.

Diyarbakır Halkevi’nin spor şubesi tarafından avcılar arasında atış yarışmaları gerçekleştirilmiştir. 1941 yılında toplam dört yarışma yapılmış, Malatya’dan katılan avcılarla ikili takımlar halinde, diğer iki yarışma ise bireysel olarak tertip edilmiştir. ¹¹⁶ 30 Ağustos Zafer Bayramı etkinlikleri kapsamında avcılık ekibi de gösterilere katılmıştır. Diyarbakır’ın kale içinde kalabalık bir izleyici kitlesi önünde atıcılar tarafından ödüllü atış yarışmaları gerçekleştirilmiştir ¹¹⁷. Diyarbakır Halkevi tarafından eğitilmiş olan atıcı ekibi 1947 yılında Türkiye birinciliğini kazanmıştır. 1 Temmuz 1947 tarihinde halkevi salonunda gerçekleştirilen çay toplantısında bu başarı kutlanmıştır ¹¹⁸.

Konya Halkevi bünyesinde faaliyet gösteren spor şubesi tarafından atıcılık kursları başlatılmıştır. İnsanları atıcılık sporuna teşvik etmeyi amaçlayan 14 kişi başvurmuştur. Katılımcılara yaptırılan deneme atışlarında 13 kişi başarılı olmuştur ¹¹⁹.

Isparta Halkevi’nin 1940 yılında açmış olduğu kursların, ağustos ayında çıkan dergisinde bir çizelgesi bulunmaktadır. Kursların arasında atıcılıkta bulunmakta ve

¹¹¹ “Evimizdeki Çalışmaların Ana Hatları”, *Gediz Dergisi*, S: 67, 1943, ss. 15.

¹¹² “Evimizdeki Çalışmaların Ana Hatları”, *Gediz Dergisi*, S: 84, 1945, ss. 16.

¹¹³ BCA, 490.1.0.0/1100.21.1./49.

¹¹⁴ BCA, 490.1.0.0/1100.19.1./14.

¹¹⁵ BCA, 490.1.0.0/1100.19.1./32.

¹¹⁶ Caner Kardaş, Diyarbakır Halkevi ve Karacadağ Dergisinin Halkbilimi Açısından Değerlendirilmesi (1932-1951), (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), 2007, Erciyes Üniversitesi, Kayseri, ss. 39.

¹¹⁷ “Halkevi Haberleri”, *Karacadağ Dergisi*, S: 55, 1942, ss. 688.

¹¹⁸ “Halkevi Haberleri”, *Karacadağ Dergisi*, S: 103, 1947, ss. 17.

¹¹⁹ “Spor Komitesi”, *Konya Dergisi*, S: 129-130, 1949, ss. 64.

haftanın hangi gün ve saatlerinde eğitim yapılacağı bilgisi verilmektedir ¹²⁰. Gençlerin spora ilgisinin arttığını belirten *Ün dergisinde*, birçok spor dalında olduğu gibi atıcılık ve nişancılık eğitimlerinin de ilgi çektiği belirtilmektedir.¹²¹ Avcılık faaliyetleri 1947 yılında da devam etmiştir. Değişik tarihlerde yapılan avlar, Findos, Kuleönü, Bozanönü, Sav, Ağapınar ve Hisar mevkilerinde gerçekleştirilmiş ve 38 avcı iştirak etmiştir ¹²².

Trabzon Halkevi tarafından atış yarışmaları düzenlenmiştir. Maşatlık mevkiinde gerçekleştirilen yarışmada 32 kalibrelik tüfekler kullanılmıştır. 50 metrelik mesafeden yapılan atışların sonucunda dereceye giren yarışmacılara ödülleri dönemin Trabzon Halkevi Başkanı Kemal Kefeli vermiştir ¹²³.

2.2.3. Futbol

Kars Halkevi, futbolla ilgili girişimlerine 1933 yılında başlamıştır. 4 Mart'ta bir komite toplanmış ve Kars'ta futbolun iyi seviyelere gelmesi için kararlar alınmıştır. Çıkan kararlardan biri ise faaliyetler için uygun bir saha inşa edilmesi olmuştur. İl genelindeki faaliyetlerin dışında komşu illere gidilerek maçlar yapılmış, il dışından misafir gelen takımlar ağırlanmıştır. Bu faaliyetlerden ön plana çıkan müsabakalardan biri 29 Ekim Cumhuriyet Bayramı kutlamaları çerçevesinde Kars Halkevi'nin futbol takımının Erzurum'a gönderilmesidir ¹²⁴.

Eskişehir Halkevi tarafından bölge futbolunun gelişmesi için bazı adımlar atılmıştır. Bunların başında futbol sahası bulunmaktadır. Halkevi, sahanın inşası için 2000 liralık bir bütçe ayırmıştır. Bunun dışında diğer illerden futbol takımları davet edilmiş ve konaklamaları sağlanmıştır. Misafir edilen kulüpler arasında Fenerbahçe ve Galatasaray'da bulunmaktadır ¹²⁵.

Samsun'un Bafra ilçesinde tüm gelirleri hava kurumuna bağışlanacak bir futbol turnuvası tertip edilmiştir. Galip takımın kupa kazanacağı turnuvaya, Gençlerbirliği ve Bafraspor katılmıştır ¹²⁶. Bafra'daki bir diğer hayır turnuvası da çocuk esirgeme kurumu için yapılmıştır. 10.11.1935 tarihinde gerçekleştirilen final maçında eşitlik bozulmamış

¹²⁰ "C.H.P. Isparta Halkevlerinde Açılan Kurslar", *Ün Dergisi*, S: 76-77, 1940, ss. 1070.

¹²¹ "Spor Şubesi", *Ün Dergisi*, S: 109-110-111, 1943, ss. 1534.

¹²² "Spor Şubesi", *Ün Dergisi*, S: 163-164-165, 1947-1948, ss. 2212.

¹²³ "Halk Atışları", *İnan Dergisi*, S: 39, 1948, ss. 23.

¹²⁴ Cengiz Atlı, a.g.e., ss. 114.

¹²⁵ Mesut Erşan, a.g.e., ss. 86.

¹²⁶ "Hava Kurumu Kupa Maçları", *Altın Yaprak Dergisi*, S: 1, 1935, ss. 16.

ve final maçı başka bir güne ertelenmiştir. Kazanan takımın Atatürk büstü kazanacağı turnuvanın da bir galibi olmamıştır. 24.11.1935 tarihinde gerçekleştirilen ikinci maçta Bafra Spor maçtan 3-2 galip gelerek büstü almaya hak kazanmıştır ¹²⁷. Bafra Halkevi futbol takımı, hayır faaliyetleri dışında Samsun il genelinde kurulmuş olan futbol liginde mücadele etmiştir ¹²⁸.

1936 senesi Spor Bayramı münasebetiyle Çukurova bölgesindeki bütün sporcuların katılımıyla Adana'da büyük bir kutlama gerçekleştirilmiştir. Kutlamalarda futbol müsabakaları gerçekleştirilmiştir ¹²⁹. Halkevleri Adana'da sporla meşgul olan gençleri desteklemiş, özellikle spor için uygun hava şartlarının olduğu dönemlerde turnuvalar tertip ederek gençler spora teşvik etmiştir ¹³⁰.

1936 senesinin Gençlik ve Spor, 30 Ağustos Zafer Bayramları çerçevesinde Yozgat Halkevi tarafından bir futbol turnuvaları tertip edilmiştir. Kurulan karma bir takımla Çorum'a gidilmiş ve bir dostluk maçı yapılmıştır ¹³¹.

Adana Halkevi tarafından tertip edilen 1936 senesi Gençlik ve Spor Bayramı kutlamaları çerçevesinde Samsun'un şampiyon takımı ile Adana'da bulunan futbol takımları arasında bir turnuva gerçekleştirilmiştir ¹³².

Çorum sporcularını mağlup eden, Bafra sporcularıyla da berabere kalan Merzifon Halkevi'nin futbol takımı, 23 Nisan Çocuk Bayramı münasebetiyle Amasya'nın Bozkurt takımıyla karşılaşmıştır. Karşılama 3-1 Merzifon Halkevi lehine bitmiştir ¹³³. Merzifon ilçesinde bulunan muharebe alayı, Merzifon Halkevi'nde kadrolarına aldıkları üç sporcu ile Turhal'da bir futbol müsabakasına gitmişlerdir. Müsabaka 1-3 misafir takımı lehine bitmiştir ¹³⁴.

Balıkesir Halkevi'nin il genelindeki tüm takımlardan oyuncu toplayarak çıkarmış olduğu futbol takımı ile Çanakkale Halkevi'nin toplamış olduğu futbol takımı Çanakkale'de gerçekleştirilen bir futbol müsabakasında karşı karşıya gelmiştir.

¹²⁷ "Sporda", *Altın Yaprak Dergisi*, S: 2, 1935, s. 12; "Spor da", *Altın Yaprak Dergisi*, S: 3, 1935, ss. 5.

¹²⁸ "Spor", *Altın Yaprak Dergisi*, S: 5, 1936, ss. 12; "Spor", *Altın Yaprak Dergisi*, S: 7, 1936, ss. 11; "Spor Havadisleri", *Altın Yaprak Dergisi*, S: 13, 1936, ss. 18.

¹²⁹ "Spor Bayramı", *Akgünler Dergisi*, S: 15, 1936, ss. 2.

¹³⁰ "Adanamızda Gençlik ve Spor", *Akgünler Dergisi*, S: 22, 1936, ss. 6.

¹³¹ İbrahim Erdal, a.g.e., ss. 151.

¹³² "Adanamızda Gençlik ve Spor", *Akgünler Dergisi*, S: 22, 1936, ss. 6.

¹³³ "Sporcularımızın Bir Başarısı", *Taşan Dergisi*, S: 1-25, 1936, ss. 5.

¹³⁴ "Merzifon-Turhal Maçı", *Taşan Dergisi*, S: 2-20- 1936, ss. 5.

Karşılaşma 1-1 berabere bitmiştir. Komşu şehirlerle samimiyet ve muhabbeti amaçlayan bu faaliyetlerin bir benzer, komşu ülkelerle de gerçekleştirilmiştir. Yunanistan'ın Olimpiyakos takımı Balıkesir'de misafir edilmiş ve gerçekleştirilen müsabakada 4-2 Balıkesir Halkevi'nin galibiyetiyle sona ermiştir ¹³⁵.

Çorum Halkevi'ne bağlı spor şubesi, futbol antrenmanlarını günlük muntazam bir şekilde devam ettirmiştir. Başka il ve ilçelerden gelen misafir takımlarla maçlar yapan Çorum Halkevi, misafir ettiği Sungurlu Spor'un futbol takımını 06.08.1938 tarihinde yapılan müsabakada 3-1 yenmiştir. Bu maçların yanı sıra gösteri maçları da tertiplenerek vatandaşların güzel vakit geçirmeleri amaçlanmıştır ¹³⁶.

Manisa Halkevi'ne bağlı spor şubesi tarafından bir futbol turnuvası tertip edilmiştir. Salihli, Akhisar, Turgutlu gibi ilçelerin yanı sıra Sakarya ve Yıldırım gibi il dışından gelen takımlar da katılmıştır. Altı hafta süren müsabakalarda ilçeler arasında gidiş gelişler olmuş ve bu sporcu gençler arasındaki muhabbeti arttırmıştır ¹³⁷. Futbol için ihtiyaç duyulan sahası Halkevi tarafından inşa edilmiş ve şehirde bulunan dört kulübe maddi ve manevi desteklerde bulunulmuştur ¹³⁸. Manisa Halkevi, diğer illerdeki spor kulüpleriyle sürekli olarak irtibatla kalmış ve Manisa şehrinin kulüpleri ile komşu illerin kulüpleri arasında müsabakalar gerçekleşmesi için faaliyetlerde bulunmuştur. İzmir ekiplerinden olan Üç Ok spor kulübü ile Manisa'nın Bozkurt takımları arasında tertip edilen müsabaka bunlara bir örnektir ¹³⁹. 1939 senesi Cumhuriyet Bayramı kutlamaları sırasında bir futbol turnuvası düzenlenmiştir. Halkevi tarafından kazanan takıma verilmek üzere bir kupa hazırlanmış fakat turnuvanın uzaması nedeniyle kupa bayram kutlamaları sırasında verilememiştir ¹⁴⁰. Diğer illerle olan spor ilişkilerinin devamı ve güçlendirilmesi sebebiyle 20.12.1939 tarihinde Yıldırımspor ve Alaşehir Halkevi arasında Alaşehir'de bir futbol maçı tertip edilmiştir ¹⁴¹. 1943 yılında kutlanan 19 Mayıs Gençlik ve Spor Bayramı çerçevesinde birçok spor dalında olduğu gibi futbolda da bir turnuva düzenlenmiştir. Manisa Halkevi tarafından tertiplenen turnuvada ödül olarak bir kupa hazırlanmıştır. Tüm müsabakalar sonucu galip gelen Yıldırımspor

¹³⁵ "Spor Şubesi", *Kaynak Dergisi*, S: 69, 1937, ss. 494.

¹³⁶ "Spor ve Gençlik Hareketleri", *Çorumlu Dergisi*, S: 4, 1938, ss. 174;142.

¹³⁷ "Futbol ve Atletizm", *Gediz Dergisi*, S: 11, 1938, ss. 11-12.

¹³⁸ "Spor Şubesi", *Gediz Dergisi*, S: 23, 1939, ss. 14.

¹³⁹ "Evimizdeki Çalışmaların Ana Hatları", *Gediz Dergisi*, S: 27, 1939, ss. 18.

¹⁴⁰ "Evimizdeki Çalışmaların Ana Hatları", *Gediz Dergisi*, S: 31, 1939, ss. 16.

¹⁴¹ "Evimizdeki Çalışmaların Ana Hatları", *Gediz Dergisi*, S: 33, 1940, ss. 15; "Evimizdeki Çalışmaların Ana Hatları", *Gediz Dergisi*, S: 52, 1941, ss. 15.

bu kupayı almaya hak kazanmıştır. Benzer faaliyetler 1944 yılında gerçekleştirilen Gençlik ve Spor bayramında da yapılmıştır ¹⁴².

Bolu Halkevi tarafından bir futbol müsabakası tertip edilmişti. Müsabaka Bolu Halkevi'nde görev alan azalar arasında gerçekleşmiş ve bu maç 1000 kişiden fazla izleyici önünde oynanmıştır ¹⁴³.

Denizli'de iki futbol takımı arasında ilki 1937'de gerçekleştirilmiş futbol maçları Denizli Halkevi tarafından tertip edilmiştir. İdman Yurdu ve Menderes kulüpleri arasında oynanan maçlarda kazanan takıma ödül olarak verilen kupa, kazanan takımın her sene değişmesinden dolayı sürekli el değiştirmiştir ¹⁴⁴. Denizli Halkevi'nin lise futbol takımı, 1942 senesinde il genelinde gerçekleştirilen futbol turnuvasında birinci olarak Denizli'yi Batı Anadolu genelinde yapılacak olan turnuvada temsil etmeye hak kazanmıştır. Batı Anadolu grup birinciliğini de rakiplerini farklı skorlar alarak kazanmıştır ¹⁴⁵.

Gaziantep Halkevi'nin spor şubesine bağlı faaliyet gösteren futbol takımı, bayram kutlamaları, özel ve lig maçları gibi birçok müsabakada sahaya çıkmış ve il genelinde futbola olan ilginin artmasında büyük katkı göstermiştir ¹⁴⁶.

Malatya'nın bölgesel liginde birinci almış olan Malatya Gençlik Kulübü, şehri temsil etmeye hak kazanarak diğer bölge birincileriyle maçlar yapmıştır. İlk maçı Diyarbakır bölge birincisi ile ikinci maçı Adana bölge birincisi ile yapan Malatya takımı, Diyarbakır temsilcisi karşısında hükmen galip gelirken, Adana temsilcisini de 5-1 yenmiştir. Final müsabakasında Mersin İdman Yurdu ile karşılaşan Malatya takımı eksik oynamak zorunda kaldığı maçtan mağlup ayrılarak turnuvayı ikinci bitirmiştir ¹⁴⁷.

Giresun'da ilk futbol takımı Türk Ocağı'nın 1923 yılında gerçekleştirmiş olduğu girişimler sayesinde kurulmuştur. Kulüp içinde çıkan bazı anlaşmazlıklardan ötürü kulüp faaliyetlerine son vermiştir. Kulüpten ayrılan bazı sporcular 1925 senesinde

¹⁴² “Evimizdeki Çalışmaların Ana Hatları”, *Gediz Dergisi*, S: 64, 1943, ss. 15; “Evimizdeki Çalışmaların Ana Hatları”, *Gediz Dergisi*, S: 74, 1944, ss. 15.

¹⁴³ “Son İki Ay İçinde”, *Duygular Dergisi*, S: 4, 1941, ss. 16.

¹⁴⁴ Süleyman İnan, Denizli'deki Halkevleri ve Faaliyetleri (1932-1951), *Ankara Üniversitesi Türk İnkılâp Enstitüsü Ankara Yolu Dergisi*, S: 25-26, 2000, ss. 144.

¹⁴⁵ “Ayın Olaylar”, *İnanç Dergisi*, S: 65, 1942, ss. 15.

¹⁴⁶ “Halkevi Çalışmaları”, *Başpınar Dergisi*, S: 8, 1939, ss. 16; “Halkevi Çalışmaları”, *Başpınar Dergisi*, S: 9, 1939, ss. 16; “Spor”, *Başpınar Dergisi*, S: 72, 1945, ss. 7.

¹⁴⁷ “Fudbol Maçları”, *Derme Dergisi*, S: 14, 1944, ss. 20.

Giresun Spor'u kurmuşlardır ¹⁴⁸. 1946 senesi Kurban Bayramının ikinci günü Halkevi futbol takımıyla Akın Gençlik Kulübü arasında bir futbol maçı oynanmıştır ¹⁴⁹.

Çankırı Halkevi, il genelinde faaliyet gösteren spor kulüplerine toplamda 1400 liralık bir maddi destekte bulunmuştur. Spor kulüplerine katılamayan ve spora meraklı gençleri ise kendi çatısı altında toplayarak sporcu sayısını 220'ye yükseltmiştir. Kulüplerin futbol takımları il dışına gönderilerek müsabakalara katılmaları sağlanmış ve Altınordu, Çankaya, Ankaragücü ve Kırıkkale gibi kulüplerle maçlar tertip edilmiştir ¹⁵⁰.

Konya Halkevi'nin tiyatro ve spor şubelerinden oluşan 33 kişilik kafilesi Karaman'a Konya Halkevi reisi başkanlığında ziyarete gitmiştir. İki gün kalınan Karaman'da birinci gün tiyatro kolu oyunlarını sergilemiştir. İkinci günde ise Karaman İdman Yurdu ile bir futbol müsabakası gerçekleştirilmiş ve maç 1-1 berabere bitmiştir ¹⁵¹. Bursa Halkevi'nin futbol takımı, Balıkesir Halkevi'nin futbol takımı ile maç yapmak için Balıkesir'e gitmiştir. Yapılan bu faaliyetler ile iki şehir arasındaki muhabbetin artması ve gençlerin kaynaşması amaçlanmıştır ¹⁵².

Bitlis Halkevi'ne bağlı faaliyetlerde bulunan spor şubesi, Bitlis genelinde futbol kulüplerine desteklerde bulunmuştur. Bu kulüplerden biri de Güzeldere Futbol Kulübü'dür. Kulüplere destek verilmesi dışında, il genelinde Halkevi çatısı altında futbol kulüpleri de kurulmuş ve kurulan bu kulüpler arasında futbol müsabakaları düzenlenmiştir. Bu maçlar sayesinde hem halkın spora ilgisi arttırılmış hem de birbirinde kopuk yaşayan farklı yerleşkelerdeki vatandaşlar arasında bir bağ kurulmuştur. Ayrıca Van ve Muş gibi çevre illerle ortak ligler düzenlenmiştir ¹⁵³.

Kayseri Halkevi, şehir genelinde Erciyes Spor ve Yılmaz spor gibi futbol kulüplerinin kurulmasına yardım etmiştir. Yardım edilen bu kulüpler arasında

¹⁴⁸ "Giresun Sporunun Geçmiş Zamanlarına Bir Bakış", *Aksu Dergisi*, S: 22-6, 1940, ss. 31.

¹⁴⁹ "Spor", *Aksu Dergisi*, S: 41-42, 1946, ss. 112.

¹⁵⁰ Gönül Türkan Demir, *Halkevlerinin Eğitim Tarihindeki Yeri ve Çankırı Halkevi*, Berikan Yayınevi, Ankara 2018, ss. 173.

¹⁵¹ "Karaman'da Temsil ve Futbol", *Konya Dergisi*, S: 66, 1944, ss. 46.

¹⁵² "Halkevi Futbol Takımının Balıkesirdeki Futbol Teması", *Uludağ Dergisi*, S: 75, 1946, ss. 48.

¹⁵³ Şükran Gündoğdu, Bitlis ve Bitlis Halkevi (1943-1951), (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), 2013, Yüzüncü yıl Üniversitesi, Van, ss. 118-119.

müsabakalar tertip edilmiş ve başarı elde eden kulüp ve sporculara ödülleri verilmiştir

¹⁵⁴.

Kütahya Halkevi tarafından il genelinde futbola ilginin artması için birçok müsabaka düzenlenmiştir. Kütahya'ya bağlı Tavşanlı ilçesinde faaliyet gösteren halkevinin sporcuları merkezde gerçekleştirilen müsabakalara davet edilmiştir. Sporcuların futbol oynamaları için gerekli ekipmanlar Halkevi tarafından karşılanmıştır. İl içi faaliyetler dışında komşu şehir olan Eskişehir'e de gidilerek futbol maçları yapılmıştır ¹⁵⁵.

06.07.1947 tarihinde Bilecik Halkevi sporcular ile Bozüyük Halkevi arasında bir futbol karşılaşması tertip edilmiştir. Bozüyük'ün sahasında oynanan müsabakayı, ev sahibi ekip 3-2 kazanmıştır ¹⁵⁶. Futbolunun Türkiye'de giderek daha ciddi bir uğraşa dönüştüğü 1930'lu yıllarda hakem eksikliği giderek hissedilmeye başlanmıştır. Bu eksikğin giderilmesi için 1932 yılında Eminönü Halkevi'nde "Futbol Hakem Kursu" açılmıştır. Eğitimciliği eski Fenerbahçe futbolcusu Nüzhet Abbas (Baba) üstlenmiştir. Eminönü Halkevi'nde verilen bu eğitimlerden sonra maçları diplomalı hakemler yönetmeye başlamıştır ¹⁵⁷.

Halkevlerinin ülke genelinde futbolun yaygınlaşması için gerçekleştirdiği faaliyetleri dışında uluslararası ilişkilerin gelişimi için de aktif bir şekilde çalıştığı görülmektedir. Sovyetler Birliği'nin henüz FIFA'ya üye olmadığı yıllarda Türk Milli Takımı olarak vazife alan Türk karma takımları ile Sovyet karma takımları arasında müsabakaları yapılmıştır. Türkiye adına halkevleri de kendi aralarında kurdukları karma takımlarla ülkeyi temsil etmiştir. Halkevi karma takımları ile Sovyet karma takımları arasında oynanan maçların bazıları şunlardır:

İstanbul Halkevi:2-Rus Muhteliti:2, İstanbul Halkevi:0-Rus Muhteliti:4, Halkevleri Muhteliti:0-Rus Muhteliti:1, Halkevleri Muhteliti:1-Leningrad Muhteliti:1,

¹⁵⁴ Berna Taşoluk, Kayseri Halkevi ve Erciyes Dergisi'nin Halkbilimi Açısından Değerlendirilmesi, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), 2007, Erciyes Üniversitesi, Kayseri, ss. 27.

¹⁵⁵ Havanur Şahin, Kütahya Halkevi'nin Kuruluşu ve Faaliyetleri (1932-1937), (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), 2010, Dumlupınar Üniversitesi, Kütahya, ss. 30.

¹⁵⁶ Esin Yüzbaşı, Bayram Akça, "Bilecik Halkevi Şubeleri ve Faaliyetleri", *Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, S:1, 2017, ss. 374.

¹⁵⁷ Cem Atabeyoğlu, a.g.e., ss. 186.

Halkevleri Muhtelîti:0–Gorki Muhtelîti:2, Halkevleri Muhtelîti:2–Harkov Muhtelîti:3, Halkeviler Muhtelîti:0–Moskova Muhtelîti:3 ¹⁵⁸.

2.2.4. Kış Sporları

Dağ sporculuğu iki farklı mevsime göre ayrılmaktadır. Yaz ve kış sporları olarak ayrılan iki dalda mevsime uygun olarak farklı sporlar yapılmaktadır. Yaz sporlarında yürüyüş, tırmanma ve av, kış sporlarında ise kayak, buz pateni, kızak. İki mevsimde barınma şekilleri de farklılık göstermektedir. Yaz aylarında çadır kurulurken, kış aylarında kar kuyuları açarak barınmak ihtiyacı giderilmektedir.

Kayak sporu uluslararası çok rağbet görmüş bir spordur. Sporculara yüksek dağları aşma imkânı vermektedir. Vücudun tüm uzuvlarını çalıştırması sağlayan az sayıda sporlardan biridir. Yüksek yerlerde yapıldığı için sporcunun temiz hava solumasını sağlar, kalbi ve ciğerler yormaz. Sporcuları daha çevik yapar, cesaretlendirir ve karar vermek mekanizmasını hızlandırır. Genel olarak seyirlik bir spor olmadığı için herhangi bir sahaya ihtiyaç duymaz.

Türk tarihinde kayak sporuyla uğraşıldığına dair bazı belgeler bulunmaktadır. Ahmet Vefik Paşa'nın 1296 yılında basılan *Lehçeiosmanî* adlı eserinde (ivik) olarak geçen bir tabir bulunmaktadır. Bu kelime ayaklara takılan uzun tahta kaydırak tabir edilerek acele etmek, koşmak gibi bir karşılığı bulunmaktadır. Şemsettin Sami'nin Türkçe sözlüğünde de benzer bir tabir bulunmaktadır. Bazı yazılı kaynaklarda Bursa'da bir İvikçiler çarşısı bulunduğu aktarılmaktadır. Bursa Uludağ'da kış sporları adına alınan ilk yardım evi, sığınaklar, işaret direkleri, telefon, km. levhaları, güzergâh krokileri gibi tedbirler, diğer illerde kurulması planlanan tesislere bir emsal olarak görülmektedir. Kayak sporunun Giresun'da da yapılması için gerekli girişimler başlatılmış ve Bektaş yaylası ile Yürücek tepesi, bu spor için uygun görülmüştür. Giresun'da kayak sporunu layıkıyla gerçekleştirilmesi ve gerekli tesislerin kurulması için 1934 yılı bütçesi 1000 lira olarak öngörülmüştür ¹⁵⁹.

Yozgat Halkevine bağlı spor şubesi, kayak sporu için gerekli malzemeleri edinmek adına harekete geçmiştir. Halkevi için 10 adet kayak temin edilmiş ve kayak

¹⁵⁸ Cem Atabeyoğlu, a.g.e., ss. 186-189. EK-6

¹⁵⁹ “Kayak Spor”, *Aksu Dergisi*, S: 10, 1934, ss. 32-33.

faaliyetlerine başlanmıştır ¹⁶⁰. 1945 yılında halkevi tarafından “Orta Anadolu Kayak Birinciliği” adında bir yarışma tertip edilmiştir. Yarışma sonrası halkevi binasında sporcular için bir çay ziyafeti verilmiştir ¹⁶¹.

11’i kadın 40 sporcu kayak ekipmanlarıyla beraber Ege Bölgesi’nin en büyük dağlarından biri olan Bozdağ civarında 10 gün kamp kurmuşlardır. Dağın zirvesi buzlarla kaplı olmasına rağmen gerekli ekipmanlarla zirveye kadar çıkılmıştır. Bu faaliyete sadece merkezden gelen halkevi sporcuları değil yöredeki köylerde yaşayan 40 kadar genç de katılmıştır. Verilen eğitimin dışında gençlere üç kayak takımı hediye edilmiştir ¹⁶². Manisa Halkevi ekipmanlarındaki eksikliklerini gidererek sporcularına en iyi şartları sağlamıştır fakat 1939 yılı kayak sporu için Manisa çevresinde pek uygun olmamış, ara sıra gerekli şartların oluşmasıyla birkaç kayak gezisi düzenlenmiştir ¹⁶³. 1944 yılında kar yağışının bol olmasından istifade eden halkevi sporcular Manisa Dağı’nın eteklerinde kayak yapmıştır ¹⁶⁴. 1946 yılının Aralık ayında kar yağışı kayak sporunun yapılmasına olanak sağlamıştır. Eğitimli kayakçıların gözetiminde yeni sporculara eğitim vermek için Manisa Dağı’na beş kez gezi düzenlenmiştir ¹⁶⁵.

Gerede’de bulunan kayak kursundan bir grup kayakçı Bolu Halkevi’ni ziyaret etmiştir ¹⁶⁶. Bunun dışından Bolu Halkevi, 1942 senesinin İkinci Kanun (Ocak) ayında 15 sporcunun katılımıyla Küçük Ilıca dağlarında 10 süren bir kayak kampı kurmuştur. Şubat ayında gerçekleştirilen kampa ise katılımcı sayısı 13 olmuştur. Mart ayındaki faaliyet de 11 sporcu ile Bolu’ya bağlı Elmalı köyü çevresinde gerçekleştirilmiştir ¹⁶⁷.

Sivas Halkevi, kış sporları için girişimlere 1934 yılında başlamışsa da faaliyetler istenilen seviyeye çıkarılamamıştır. Halkevi adına ilk ciddi adımlar ancak 1938 senesinde atılabilmektedir. 6 Şubat 1938 tarihinde şehrin ileri gelenlerinin de katılımıyla Orman Tepe mevkiinde bir kayak faaliyeti gerçekleştirilmiştir. Takip eden süreçte Sivas Halkevi eksik ekipmanlarını gidermiş 1944 yılında Kayseri, Bolu ve Gerede Halkevleriyle birlikte bir turnuva tertip edecek seviyeye gelmiştir. 1945 senesinde bir

¹⁶⁰ “Spor Şubesi”, *Bozok Dergisi*, S: 3, 1938, ss. 12.

¹⁶¹ İbrahim Erdal, a.g.e., ss. 177.

¹⁶² “Dağ ve Kayak Sporları”, *Gediz Dergisi*, S: 11, 1938, ss. 10-11. EK-7

¹⁶³ “Spor Şubesi”, *Gediz Dergisi*, S: 23, 1939, ss. 13; “Spor Şubesi”, *Gediz Dergisi*, S: 34, 1940, ss. 15.

¹⁶⁴ “Spor Şubesi”, *Gediz Dergisi*, S: 77, 1944, ss. 16.

¹⁶⁵ “Aralık Ayı İçinde Evimiz Çalışmaları”, *Gediz Dergisi*, S: 88, 1946, ss. 16.

¹⁶⁶ “Halkevi Postası”, *Duygular Dergisi*, S: 2, 1941, ss. 16.

¹⁶⁷ “Halk Postası”, *Duygular Dergisi*, S: 7, 1942, ss. 16.

kayak programı hazırlanmış ve bu programa göre Sivas ve Kayserili sporcular, 140 km uzaktaki Gemerek'e kayaklarıyla gitmiştir ¹⁶⁸.

Manisa Halkevi çatısı altında faaliyet gösteren spor şubesi, kış sporları adına birçok aktivite düzenlemiştir. Özellikle Turgutlu, Çatalköprü, Muradiye, Horozköy, Yılmaz, Saruhan, Uncuboz, Karaoğlanlı, Çobanisa, Kumkuyucak gibi ilçe ve köylerin çevrelerinde gezileri tertiplenmiştir. 1937 yılının 19 Mayıs Atatürk ve Gençlik Bayramı kutlamalarının bir adımı da 1510 rakımlı Manisa Dağının zirvesine çelik bayrak dikmek olmuştur. Böylelikle kış sporlarının halka daha iyi tanıtılması amaçlanmış ve bu sporların heyecanı vatandaşlarla paylaşılacak istenmiştir.

1942 yılında Kayseri Halkevi, Ankara'dan gelen sporcu kafilesiyle Erciyes Dağına gezi tertip etmiştir. Üç gün süren bu gezide tırmanma ve kayak sporları yapılmıştır. 1947 yılında ise yedi dağ tırmanışı ve 13 kayak gezisi tertip edilmiştir ¹⁶⁹. 1943 senesinin kış aylarında kar yağmasıyla beraber Kütahya Halkevi kayak sporu için faaliyetlere başlamıştır. Halkevinde sporculara teknik eğitimler verilmiş ve Altıntaş mevkiinde yapılan uzun yürüyüşlerle bu eğitimler tatbik edilmiştir ¹⁷⁰. 03.02.1943 tarihinde Sarıkamış Halkevi'nden Ankara'ya gönderilen bir bilgilendirme telgrafında Genel Merkeze, halkevinin 10 kayak ile 50 kişilik bir sporcu grubuyla kayak faaliyetlerine devam ettikleri bildirilmiştir ¹⁷¹.

18.12.1944 tarihli Genel Merkezden, Kayseri ve Sivas Halkevlerine gönderilen bir yazılı emir ile 25.11.1945 tarihinde Gemerek'te ortak bir kayak faaliyeti gerçekleştirmeleri istenmiştir. İki halkevinden 25'er kişilik ekip halinde katılacakları bu faaliyette 1,5-2 kilometrelik iniş ve 12-18 kilometrelik dayanıklılık ve kapulu iniş yapmaları bildirilmiştir ¹⁷². Benzer bir faaliyeti gerçekleştirmeleri, 18.12.1944 tarihli bir emir ile Erzurum, Hasankale, Sarıkamış, Kars, Bayburt, Gümüşhane ve Aşkale Halkevlerine bildirilmiştir. Sarıkamış'ta yapılması istenilen bu faaliyetin tarihi 25.01.1945 olarak belirlenmiştir. Faaliyete, Erzurum'dan on, Kars'tan on,

¹⁶⁸ Selçuk Duman, 2000, a.g.e., ss. 247-248.

¹⁶⁹ Berna Taşoluk, Kayseri Halkevi ve Erciyes Dergisi'nin Halkbilimi Açısından Değerlendirilmesi, (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi), 2006, Ege Üniversitesi, İzmir, s. 27.

¹⁷⁰ BCA, 490.1.0.0./1100.24.1./72.

¹⁷¹ BCA, 490.1.0.0./1100.24.1./73; BCA, 490.1.0.0./1100.24.1./199.

¹⁷² BCA, 490.1.0.0./1100.24.1./66; BCA, 490.1.0.0./1100.24.1./37; BCA, 490.1.0.0./1100.24.1./38; BCA, 490.1.0.0./1100.24.1./39; BCA, 490.1.0.0./1100.24.1./40; BCA, 490.1.0.0./1100.24.1./41; BCA, 490.1.0.0./1100.24.1./42; BCA, 490.1.0.0./1100.24.1./43; BCA, 490.1.0.0./1100.24.1./44; BCA, 490.1.0.0./1100.24.1./45; BCA, 490.1.0.0./1100.24.1./46; BCA, 490.1.0.0./1100.24.1./47.

Gümüşhane'den altı, Bayburt'tan altı, Hasankale'den altı sporcu kontenjan ayrılmıştır ¹⁷³.

Kars Halkevi çatısı altında kayak faaliyetlerinin daha iyi icra edilebilmesi için Cumhuriyet Bayramı'na denk gelen 29.10.1944 tarihinde bir kayak kulübü kurulmuştur. Bu açılış ile ilgili bilgilendirme telgrafı, Ankara'da bulunan Genel Merkez'e gönderilmiştir ¹⁷⁴. Manisa'ya bağlı Salihli Halkevi tarafından 05.03.1945 tarihinde yazılan ve içinde 21.02.1945 tarihinde hazırlanmış rapor bulunduran bir belge Ankara'da bulunan Genel Sekreterliğe gönderilmiş ve kayak malzemeleri talep edilmiştir. Coğrafi açıdan daha elverişli olması ve kış süresinin daha uzun olmasından dolayı önceliğin doğu illerine verilmediği cevabı verilmiş ve istekleri reddedilmiştir ¹⁷⁵. Ege bölgesinden bir halkevinin de kayak malzemeleri talep etmesi, bu sporun ülkenin dört bir yanında büyük ilgi bir gördüğünü ortaya koymaktadır.

Erciş Halkevi tarafından buz pateni inşa için yer tespiti gerçekleştirilmiştir. Sporun icrası için gerekli malzemeler ve bir de hoparlör Ankara'da bulunan Genel Merkez'den talep edilmiştir ¹⁷⁶. Sivas Halkevi spor şubesi buz pateni yapabilmek için halkevi bahçesinde bulunan voleybol sahasının etrafında tahta bir çerçeve çekerek patene elverişli hale getirmeyi planlamıştır ¹⁷⁷. Halkevi tarafından buz pateni faaliyetlerine başlayabilmek için Ankara'dan ekipmanlar talep edilmiştir. 18.12.1945 tarihli halkevine ait bir raporda Ankara'dan talep edilen 30 çift buz patenin eksiksiz bir şekilde alındığı Genel Merkez'e bildirilmiştir ¹⁷⁸. Siirt Halkevi tarafından Ankara'daki Genel Merkez'e gönderilen 12.10.1945 tarihli belgede, halkevi çevresinde buz pateni inşa edilebilecek bir alan bulunduğu bildirilmiş ve merkezden 12 adet buz pateni talep edilmiştir ¹⁷⁹. 10.08.1945 tarihinde Sarıkamış Halkevi tarafından Genel Merkez'e gönderilen belgede buz pateni talep edilmiştir. 21.10.1945 tarihli cevapta kendilerine 50

¹⁷³ BCA, 490.1.0.0./1100.24.1./194; BCA, 490.1.0.0./1100.24.1./130; BCA, 490.1.0.0./1100.24.1./131; 132; BCA, 490.1.0.0./1100.24.1./133; BCA, 490.1.0.0./1100.24.1./134; BCA, 490.1.0.0./1100.24.1./135; BCA, 490.1.0.0./1100.24.1./136; BCA, 490.1.0.0./1100.24.1./137; BCA, 490.1.0.0./1100.24.1./138; BCA, 490.1.0.0./1100.24.1./122;139; BCA, 490.1.0.0./1100.24.1./140; BCA, 490.1.0.0./1100.24.1./141; BCA, 490.1.0.0./1100.24.1./142; BCA, 490.1.0.0./1100.24.1./159.

¹⁷⁴ BCA, 490.1.0.0./1100.24.1./196; BCA, 490.1.0.0./1100.24.1./197.

¹⁷⁵ BCA, 490.1.0.0./1100.24.1./68; BCA, 490.1.0.0./1100.24.1./69; BCA, 490.1.0.0./1100.24.1./70; BCA, 490.1.0.0./1100.24.1./71.

¹⁷⁶ BCA, 490.1.0.0./1100.24.1./13.

¹⁷⁷ BCA, 490.1.0.0./1100.24.1./32.

¹⁷⁸ BCA, 490.1.0.0./1100.24.1./29; BCA, 490.1.0.0./1100.24.1./30; BCA, 490.1.0.0./1100.24.1./31.

¹⁷⁹ BCA, 490.1.0.0./1100.24.1./67.

çift paten gönderileceği bildirilmiştir ¹⁸⁰. 09.08.1946 tarihinde Kars'a bağlı Kağızman Halkodasınca Genel Merkez'e kayak sporuna başlayabilmek için bir ister belgesi gönderilmiştir. Belgede merkezden toplamda 10 adet kayak istenmiş ve merkezden bu isteğe olumlu cevap gelmiş ve bu kayakların Erzurum Halkevi'nden tedarik edebilmeleri sağlanmıştır ¹⁸¹. 1947 senesinde Erzurum'da tertip edilen kayak yarışmasının Kars Halkevi sporcuları da katılmıştır. Halkevi sporcular bayrak yarışı alanında birinciliği Kars'a kazandırmıştır ¹⁸².

20.01.1947 tarihinde gönderilen bir istek belgesiyle kayak faaliyetleri için Kars'a bağlı için Arpaçay Halkodası tarafından Genel Merkez'den malzeme talebinde bulunulmuştur. 22.02.1947 tarihinde verilen olumlu cevapla birlikte Antalya deposundan beş çift İsveç kayağı gönderilmiştir ¹⁸³. 07.03.1947 tarihinde Zonguldak Halkevi tarafından Genel Merkez'e gönderilen bir istek formunda kayak sporuna başlamak için kayak malzemeleri talep edilmiştir. Genel Merkez'den bu isteğe cevaben Antalya'da bulunan depodan üç çift İsveç kayağı gönderilmiştir ¹⁸⁴. Konya Halkevi çatısı altında faaliyet gösteren spor şubesi çalışmalarıyla kayak kursları başlatılmıştır. Geniş bir genç kitlesi tarafından rağbet gören kurslar haftanın üç günü gerçekleştirilmiştir. Eğitimin pekişmesi amacıyla her hafta pazar günü Tavus baba sırtlarında gidilmiştir. Takip eden süreçte kayak sporu hava şartlarının el verdiği süreçte devam etmiştir ¹⁸⁵.

Erzurum Halkevi, spor şubesi çatısı altında kayak takımını teşkil etmek için gerekli adımları atmıştır ¹⁸⁶. 100 kadar kayak ekipmanı temin edilerek sporculara verilmiştir. 1943 yılının Şubat ayında Erzurum'da Türkiye kayak turnuvası gerçekleştirilmiştir. 77 sporcunun katıldığı yarışmalarda sekiz Erzurum Halkevi sporcusu da bulunmaktadır. Kayak sporuna ilgi duyan gençlerin gerekli eğitimi almaları için ise Erzurum Halkevlerinde kurslar başlamıştır ¹⁸⁷. 27.01.1945 tarihinden Sarıkamış Halkevi tarafından kayak turnuvası tertip edilmiştir. Erzurum Halkevi, bu turnuvaya bir

¹⁸⁰ BCA, 490.1.0.0./1100.24.1./122; BCA, 490.1.0.0./1100.24.1./123.

¹⁸¹ BCA, 490.1.0.0./1100.24.1./87; BCA, 490.1.0.0./1100.24.1./88; BCA, 490.1.0.0./1100.24.1./89; BCA, 490.1.0.0./1100.24.1./91; BCA, 490.1.0.0./1100.24.1./92.

¹⁸² Cengiz Atlı, a.g.e., ss. 117.

¹⁸³ BCA, 490.1.0.0./1100.24.1./93; BCA, 490.1.0.0./1100.24.1./94; BCA, 490.1.0.0./1100.24.1./95.

¹⁸⁴ BCA, 490.1.0.0./1100.24.1./1; BCA, 490.1.0.0./1100.24.1./2; BCA, 490.1.0.0./1100.24.1./4.

¹⁸⁵ "Halkevi Çalışmaları", *Konya Dergisi*, S: 122, 1948, ss. 32; "Halkevi Haberleri", *Konya Dergisi*, S: 123-124, 1949, ss. 56.

¹⁸⁶ "Spor Komitesi", *Yayla Dergisi*, S: 1, 1944, ss. 48. EK-8

¹⁸⁷ "Spor", *Yayla Dergisi*, S: 4-5, 1944, ss. 58;64.

eğitmen ve yedi sporcu ile kayakları vasıtasıyla Sarıkamış'a beş günde giderek katılmıştır. Erzurum Halkevi sporcuları buradaki yarışlarda, bireysel yarışmalarda birinci takım yarışlarında ise ikinci olmuştur ¹⁸⁸.

Muş'a bağlı Malazgirt Halkodası tarafından Ankara'da bulunan Genel Merkez'e gönderilen 16.10.1947 tarihli belgede kayak faaliyetleri gerçekleştirmek için ekipman talebinde bulunulmuştur. 15.11.1947 tarihinde verilen cevapla birlikte Antalya'da bulunan depodan iki çift İsveç kayağı gönderilmiştir. Aynı talepte bulunan Sivas'a bağlı Kangal Halkodası'nın isteği de olumlu karşılanmış ve kendilerine üç çift İsveç kayağı gönderilmiştir ¹⁸⁹. 18.02.1949 tarihinde Genel Merkez'den Yozgat'a bağlı Akdağmadeni Halkodası bir çift İsveç kayağı gönderilmiştir. Halkodası 06.04.1949 tarihli cevabında bu sayının dörde çıkarılması talep edilmişse de mevsimin geçmesi ve ellerinde yeterli malzemenin olmamasından dolayı olumlu cevap verilememiştir ¹⁹⁰.

2.2.5. Binicilik ve Cirit

1933 yılında Bilecik Halkevi tarafından cirit sporunun canlandırılması ve geliştirilmesi için çalışmalara başlanmıştır ¹⁹¹. Adana Halkevi'nin yayın organı olan Akgünler Dergisinde, Cumhuriyet Döneminde binicilik ve atçılık için gerçekleştirilen girişimler hakkında bir yazı paylaşılmıştır. Cumhuriyet, her alanda olduğu gibi atçılık ve yetiştiriciliği geliştirmek için de girişimlerde bulunmuş ve hayvanların eğitimi için özen gösterilmiştir. Yaklaşık 50 yıllık bir ihmalin ve savaşların ardından Türkiye'deki atçılık oldukça gerilemiş ve küçülmüştür. Atlatılan bu olumsuz günlerin ardından başlatılan girişimler ile Anadolu'ya has bir at nesline sahip olunmuştur. Harcanan zaman ve paranın ardından faaliyete geçen hara ve koşu pistler göstermektedir ki Türk atçılığı ilerleme kaydetmektedir ¹⁹².

At ve atlı sporlara olan büyük ilgisi bulunan Tokat yöresi gibi Tokat Halkevi de bu konuya oldukça büyük ilgi göstermiştir. Kuruluşundan itibaren spor şubesi aracılığıyla binicilik ve cirit gibi sporda önemli faaliyetler göstermişlerdir. 29 Eylül

¹⁸⁸ "Kayak, Güreş, Boks, Gezi", *Yayla Dergisi*, S: 6, 1945, ss. 63. EK-13; "Spor", *Yayla Dergisi*, S: 8-9, 1946, ss. 60.EK-9

¹⁸⁹ BCA, 490.1.0.0./1100.24.1./19; BCA, 490.1.0.0./1100.24.1./20; BCA, 490.1.0.0./1100.24.1./21; BCA, 490.1.0.0./1100.24.1./22; BCA, 490.1.0.0./1100.24.1./23.

¹⁹⁰ BCA, 490.1.0.0./1100.24.1./8; BCA, 490.1.0.0./1100.24.1./9; BCA, 490.1.0.0./1100.24.1./10; BCA, 490.1.0.0./1100.24.1./11.

¹⁹¹ Esin Yüzbaşı, Bayram Akça, a.g.e., ss. 373.

¹⁹² "Cumhuriyetin Atçılığa Verdiği Önem", *Akgünler Dergisi*, S: 17, 1936, ss. 3.

1935 tarihinde halkevi çatısı altında 40 sporcu ile bir altı spor kulübü kurulmuş ve altı sporlar bu kulüp tarafından devam ettirilmiştir. Aynı yıl atlı sporlar aktif bir sene olmuş ve cirit oyunları tertip edilmiştir. Öte yandan halkevinin yayın organı olan Yeni Tokat dergisinde Türk binicilerin yurt dışındaki başarılarını konu alan yazılar yayınlanmıştır¹⁹³. 1935 yılında Yozgat Halkevi çatısı altında Atlı Spor Kulübü kurulmuştur. Faaliyetler bahar aylarında hız kazanmış ve kulübe sporcu katılımları artmıştır. Sporcuların faaliyetlerini daha iyi gerçekleştirmeleri için bir cirit sahası ayarlanmıştır. Kulübün adlıği karar ile kulübe üye olmayan ve formasın giymeyenlerin cirit faaliyetlerine katılmaları engellenmiştir¹⁹⁴.

Sivas Halkevi'nin atlı sporlar adına gerçekleştirdiği ilk faaliyet 9 Şubat 1934 tarihindedir. 30 sporcunun katıldığı aktivitede atlı gezi yapılmış, aynı yıl 3 Mayıs tarihinde eğitimler başlamıştır. 1935 yılında atlı sporlar adına bir adım daha atılarak "Atlı Spor Kulübü" kurulmuştur. 13 Mayıs 1935 tarihinde Kızılırmak Gazetesi'nde yapılan bir bildiriyle atlı sporlara ilgi duyan vatandaşların kulübe gelebilecekleri paylaşılmıştır. Bu faaliyetler içinde cirit sporu da unutulmamış ve her Cuma oyunları tertip edilmiştir¹⁹⁵.

Elazığ Halkevi çatısı altında faaliyet gösteren spor şubesi, binicilik sporunu aktif bir şekilde gerçekleştirmiştir. 1935 yılında gerçekleştirilen faaliyetler sırasında 20.000'den fazla izleyicinin katıldığı yarışmalar tertiplenmiştir. Kulübün mevcudunda 198 at ve 24 cirit bulunmaktadır¹⁹⁶. İlkbahar aylarında toplam 10 hafta kadar cirit sporu ifa edilmiştir. Mevsim şartları nedeniyle haziran ayından sonbahara kadar cirit sporuna ara verilmiştir¹⁹⁷.

Yurt genelinde canlandırılmak istenen spor dallarından biri de atçılıktır. İyi cins atlar yetiştirmek ve saf kan atlar elde etmek için büyük çabalar gösterilmiş, memleketin her yerinde ciddi miktarda paralar harcanmış ve yüksek ödüllü yarışmalar tertip edilmiştir. Adana'da atçılığa ön ayak olan kurum ise Adana Halkevi'dir ve bu girişimi halk tarafından ilgi ile karşılanmıştır. Çukurova bölgesinin en eski sporlarından biri olan ve binicilik sporuyla özdeşleşen cirit, binicilik sporuyla beraber il genelinde ihya

¹⁹³ Selçuk Duman, *Bir Modernleşme Aracı Olarak Tokat Halkevi*, Berikan Yayınevi, Ankara 2011, ss. 107-110.

¹⁹⁴ İbrahim Erdal, a.g.e., ss. 145.

¹⁹⁵ Selçuk Duman, 2013, a.g.e., ss. 244.

¹⁹⁶ "Spor", *Altan Dergisi*, S: 1, 1935, ss. 427.

¹⁹⁷ "Spor Şubesi", *Altan Dergisi*, S: 5, 1935, ss. 288.

edilmesi amaçlanmıştır ¹⁹⁸. Yurt dışındaki müsabakaları da takip eden Adana Halkevi, “Akgünler Dergisinde” Türk binicilerin yarışmalarda aldığı başarılarından bahsederek bu sporda ne kadar yol kat edildiğinden bahsetmiştir. Lakin eldeki tesislerin henüz yeterli gelmediği ve geniş kitlelerin rahatlıkla yarışları takip edebilecekleri pistlerinin olmadığı aktarılmıştır ¹⁹⁹. Adana’da devam etmekte olan binicilik faaliyetleri çerçevesinde hem cirit oyunları tertip edilmiş hem de yeni bir kulüp kurulmuştur. Halkevi tarafından düzenlenen program çerçevesinde gerçekleştirilen cirit oyunlarına halk tarafından büyük ilgi gösterilmiştir. “Atlı Spor Kulübü” adıyla teşkil edilen kulübün üye sayısı 30’u geçmiştir. Kulüp, her Pazar günü atlarla gezintiler tertip etmektedir ²⁰⁰. Binicilik ve cirit sporunun gelişmesi ve kurallarının öğrenilmesi için Adana Halkevi tarafından bir broşür basılmıştır. Cirit sporuna devam eden üyelerin sayı ise 16’yı bulmuştur ²⁰¹. 27 Eylül 1936 tarihinde Çukurova Atlı Spor Kulübü tarafından Ceyhan at koşusu, tanınmış atçıların hakemliğinde koşulmuştur. 3 kategoride tertiplenen yarışmalar, tay koşusu, 1200, 1800, 2200 metrelik koşular ve engel atlama yarışları olarak gerçekleştirilmiştir ²⁰².

Adana Halkevi tarafından yılın ilk koşuları 24.05.1936 tarihinde gerçekleştirilmiştir. Çukurova’nın her yerinden binlerce izleyicini geldiği yarışmalarda alınan dereceler şu şekildedir; 1000 metrelik koşusunun birinciliği 1 dakika 13 saniye, 2200 metrelik yarışın birinciliği 2 dakika 43 saniye, 1800 metrelik yarışın birinciliği 2 dakika 12 saniye ve dördüncü yarışmanın birinciliği ise 2 dakika 2 saniyedir ²⁰³. Eminönü Halkevi tarafından organize edilen atlı gezilerle çevre köylere yapılan ziyaretler, kentli ve köylü vatandaşlar arasında daha yakın bağlar kurulması amaçlanmıştır. Aynı zamanda üyelerin daha iyi eğitim alabilmeleri için tümen komutanlığında yardım istemiştir. İsteğe olumlu cevap alınmış ve çalışmalar için bir program hazırlanmıştır ²⁰⁴.

Samsun’un Bafra ilçesinde faaliyet gösteren Bafra Halkevi’nin yayın organı olan “Altın Yaprak” dergisinde, ilki 1936 yılının haziran ayında tertip edilecek olan at

¹⁹⁸ “Yurdda Atçılık”, *Akgünler Dergisi*, S: 2, 1935, ss. 1.

¹⁹⁹ “İngilterede At Yarışları”, *Akgünleri Dergisi*, S: 7, 1935, ss. 4.

²⁰⁰ “Cirit Oyunları”, *Akgünler Dergisi*, S: 12, 1936, ss. 1; “Atlı Spor Kulübü”, *Akgünler Dergisi*, S: 12, 1936, ss. 2.

²⁰¹ “Spor Şubesi”, *Akgünler Dergisi*, S: 13, 1936, ss. 5.

²⁰² “Atlı Spor Koşusu”, *Akgünler Dergisi*, S: 21, 1936, ss. 4.

²⁰³ “Cumhuriyetin Atçılığa Verdiği Önem”, *Akgünler Dergisi*, S: 17, 1936, ss. 3-4.

²⁰⁴ “Spor”, *Yeni Türk Dergisi*, S: 39, 1936, ss. 156.

yarışlarının haber yapılmıştır. Yılda iki kez gerçekleştirilmesi istenen bu yarışlar, Samsun il valisi ve Bafra ilçe kaymakamı tarafından destek görmüştür. Koşunun yapılacağı mevkide izleyicilerin rahat etmeleri için tribünler ve localar inşa edilmiştir. Toplam dört yarıştan oluşan koşularda birinci yarışta taylar yarıştırılmış, diğer yarışlarda ise erişkin atların katılımıyla gerçekleşmiştir ²⁰⁵. 26 Eylül 1937 tarihinde, Bafra Belediyesi tarafından bir at yarışı tertip edilmiştir. Koşu sahasında gerçekleştirilen yarışa il genelinden birçok meşhur at katılmıştır. İzleyicilerin de büyük ilgisiyle koşulan yarışlar, çok düzenli bir organizasyonun sonucunda başarıyla bitirilmiştir ²⁰⁶.

Balıkesir Halkevi'nin sporcuları binicilik sporuna yaklaşık 40 kişilik bir grupla başlamıştır. Kolordunun tahsis ettiği atlar ve eğitmen bir subay sayesinde daha da kolaylaşmıştır. Bir süredir yapılmayan bu spor halkevinin bu girişimiyle tekrar canlanmıştır ²⁰⁷.

Manisa Halkevi, birçok spor dalında olduğu gibi binicilik sporuna gerekli ilgi ve alakayı göstermiştir. Gençlere, Türklerin milli sporlarından biri olan biniciliği sevdirmek için kısa süre içinde bir atlı spor kulübü kurmayı başarmıştır. Kurulan bu yeni kulüp, Manisa Halkevi'nin spor şubesinde hem maddi hem de manevi destek görmüştür ²⁰⁸. Binicilik sporunu ifa etmek için askeriye'nin tahsis ettiği maneş sahalalarında kullanılmıştır ²⁰⁹. Öğretmenler eşliğiyle maneş sahalalarında eğitimler gerçekleştirilerek, belirli mevsim ve günlerde 20 ila 30 kişilik gruplar halinde geziler düzenlemiştir. Geziler genellikle İzmir-Manisa ve Manisa-Akhisar şoselerinde ²¹⁰ yapılmaktadır. Yerel çevrede yaşayan ve şahsi atları bulunan gençlerin de katılımlarıyla aktiviteler daha geniş kapsamlı bir hal almıştır ²¹¹. 24.09.1939 tarihinde Manisa-Turgutlu şosesinde 20 kişilik bir atlı grubunun katılımı ile 20 kilometrelik bir gezi tertip edilmiştir ²¹². 29 Ekim Cumhuriyet Bayramı münasebetiyle gerçekleştirilen

²⁰⁵ "At Yarışları", *Altın Yaprak Dergisi*, S: 13, 1936, ss. 17; "İlkbahar At Koşusu", *Altın Yaprak Dergisi*, S: 14, 1936, ss. 16.

²⁰⁶ "At Koşusu", *Altın Yaprak Dergisi*, S: 29, 1937, ss. 16.

²⁰⁷ "Atlı Spor", *Kaynak Dergisi*, S: 69, 1938, ss. 494

²⁰⁸ "Atlı Spor", *Gediz Dergisi*, S: 11, 1938, ss. 11. EK-10

²⁰⁹ Maneş Sahası: At eğitimi verilen yer.

²¹⁰ şose: Taş kırıkları üzerine kum dökülerek yapılan karayolu.

²¹¹ "Spor şubesi", *Gediz Dergisi*, S: 23, 1939, ss. 13.

²¹² "Evimizdeki alışmaların Ana Hatları", *Gediz Dergisi*, S: 30, 1939, ss. 15.

kutlamalarda atlı spor kulübü, geçit törenine katılmış ve büyük ilgi görerek alkışlanmıştır²¹³.

Malatya Halkevi'nin spor şubesi tarafından 1944 yılı nisan ayının ikinci haftasından başlayarak tam bir ay süren olan cirit müsabakaları yapılmıştır. Halkın büyük ilgi gösterdiği müsabakalarda başarı elde ederek dereceye giren katılımcılara ödülleri verilmiştir²¹⁴.

Türklerin ata sporlarından olan binicilik ve cirit, Afyon Halkevi tarafından çok büyük ilgi ve alaka görmüştür. 27 Ağustos 1945 tarihinde başlatılan çalışmalar ile halkevi bu spora katkı sağlamayı amaçlamıştır²¹⁵. Kars Halkevi'ni 13 Haziran 1947 tarihinde ziyarete gelen Sarıkamış Halkevi sporcularıyla beraber spor müsabakalar tertip edilmiştir. Halkın büyük ilgi gösterdiği müsabakalar arasında ciritte vardır. Bu müsabakaların dışında Kars ili valisinin de desteği ile yardım koluna yardım amaçlı at yarışları da gerçekleştirilmiştir²¹⁶. Kırşehir Halkevi'nin 20.06.1939-01.01.1940 tarihleri arasındaki gerçekleştirmek için planladıkları faaliyetler arasında mevsim şartlarına bağlı olarak atlı geziler bulunmaktadır²¹⁷.

19 Mayıs Gençlik ve Spor Bayramı kutlamalarının yapıldığı Kültürpark stadında cirit yarışması yapılmıştır. Yarışmada başarılı olan sporculara ödülleri verilmiş ve bu eski Türk sporu vatandaşlar tarafından büyük ilgiyle karşılanmıştır²¹⁸. Konya Halkevi'ne bağlı spor komitesi, cirit sporuyla ilgili çalışmalarına hız vermiş ve ziraat okulunun koşu sahasında yarışmalar tertip etmiştir. Başarılı sporculara ödülleri verilmiştir²¹⁹.

Niğde Halkevi binicilik sporu için askeriyeden ciddi destekler almıştır. Üyeler, belirli günlerde subayların denetiminde manej sahasında üç ay süren titiz bir eğitimden

²¹³ “Evimizdeki Çalışmaların Ana Hatları”, *Gediz Dergisi*, S: 31, 1939, ss. 16.

²¹⁴ “Cirit Oyunları”, *Derme Dergisi*, S: 14, 1944, ss. 20.

²¹⁵ Feyza Kurnaz Şahin, a.g.e., ss. 128.

²¹⁶ “Sarıkamış Sporcuları”, *Doğuş Dergisi*, S: 3, 1947, ss. 1.

²¹⁷ Güneş Şahin, *Bozkır'da Bir Kültür Yuvası Kırşehir Halkevi (1936-1951)*, Grafiker Yayınları, Ankara 2017, ss. 82.

²¹⁸ “Spor”, *Konya Dergisi*, S: 115, 1948, ss. 16.

²¹⁹ “Spor”, *Konya Dergisi*, S: 116, 1948, ss. 69.

geçmiştir. Bu eğitimlerin bitiminde 25 kişilik yeni bir grup eğitime alınmıştır. Bu eğitimlerin yanı sıra köylere atlı geziler de tertip edilmiştir ²²⁰.

2.2.6. Atletizm

Beyoğlu Halkevi spor şubesi tarafından jimnastik kursları tertip edilmiştir. Her hafta saat beş ile dokuz arasında verilen kurslar yoğun ilgi görmüş ve derslere 250 kişi kayıt olmuştur. Atletizm üzerine açılan bir diğer kurs ise hakemlik kursudur. Atletizm Federasyonunun denetimin başlayan bu kursların başlangıç tarihi 28 Ocak 1936'dır ²²¹. İlk atletizm faaliyetlerine 1934 yılında başlayan Tokat Halkevi, 1936 senesinde faaliyetlere hız vermiştir. Gerçekleştirilen iki yıllık hazırlık ve eğitim sürecinin ardından 1938 yılı 19 Mayıs Genç ve Spor Bayramı kutlamalarında halkevi jimnastikçileri de yerlerini almıştır ²²². Yozgat Halkevi tarafında 1936 yılı 19 Mayıs Gençlik ve Spor Bayramı kutlamalarında uzun atlama yarışmalarına da yer verilmiştir. Birincilik, 5.25 metrelik atlayışı ile Üçok Kulübü sporcusunun olmuştur ²²³.

Adana Halkevi'ne bağlı çalışmalarda bulunan spor şubesi, atletizm faaliyetlerinde kullanılmak üzere Bambu kamış, disk ve gülle temin etmiştir ²²⁴. 1936 yılı Spor Bayramı kutlamalarında atletizm faaliyetlerine de yer verilmiştir. Yüksek atlama, 800 metre koşu, gülle atma, 100 metre koşu, tek adım atlama (uzun atlama), 400 metre koşu, disk atma, 1500 metre koşu, üç adım atlama, 200 metre koşu, sııklı yüksek atlama, 3000 metre koşu, bayrak yarışı dallarında yarışmalar yapılmıştır ²²⁵.

Elazığ'da gerçekleştirilen 1938 yılının 19 Mayıs Gençlik ve Spor Bayramı şenlikleri, Elazığ Halkevi'nin yayın organı olan Altan Dergisi tarafından bir haber yapılmıştır. Kutlamalar sırasında kız ve erkek öğrenciler, beden hareketlerini öğretmenlerinin komutlarıyla muntazam bir şekilde gerçekleştirmiştir. Öğrencilerden sonra Elazığ kulüplerinden Boratspor ve Harputspor, sahaya çıkarak beden hareketlerini sergilemiş ve ardından Elazığspor ile Boratspor arasında bir futbol müsabakası yapılmıştır ²²⁶. Halkevi'ne bağlı spor şubesi tarafından spor faaliyetlerini

²²⁰ Erhan Sürme, Niğde Halkevi (1932-1951), (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), 2009, Niğde Üniversitesi, Niğde, ss. 70;73.

²²¹ Betül Batır, a.g.e., ss. 229-230.

²²² Selçuk Duman, 2011, a.g.e., ss. 108;112.

²²³ İbrahim Erdal, a.g.e., ss. 151.

²²⁴ "Spor Komitesine Yeni Eşyalar Alındı", *Akgünler Dergisi*, S: 15, 1936, ss. 2.

²²⁵ "Spor Bayramı", *Akgünler Dergisi*, S: 16, 1936, ss. 4. EK-11

²²⁶ "19 Mayıs Spor ve Gençlik Bayramı", *Altan Dergisi*, S: 36-37-38, 1938, ss. 33-34. EK-12

gerçekleştirmek için bir stadyum inşasına başlanmıştır. Öte yandan olumsuz mevsim şartlarında da spor faaliyetlerinin aksamaması için 500 kişi kapasiteli bir kapalı spor inşası için de hazırlıklar başlamıştır. Altan Dergisi'nin bir başka sayısında paylaşılan tabloda Elazığ Halkevi'nin yapmış olduğu harcamalar gösterilmiştir. Bu harcamalar arasında inşa edilen stadyuma 4.831.33 lira bütçe ayrıldığı görülmektedir ²²⁷.

1940 yılında Çanakkale ili genelinde beş yıllık bir spor planı hazırlanmıştır. Plana göre merkezde ve ilçelerde tesisler inşa edilmesi planlanmış, içersinde atletizm faaliyetlerine faydası dokunacak bazı eklemeler yapılmıştır. Merkezde 1 stadyum, Biga ve Gelibolu'da iki antrenman sahası olmak üzere üç tesisin inşası düşünüldük bütçe ayrılmıştır. Özellikle Biga'daki antrenman sahası için verilen detaylarda 70*105 boyunda bir futbol sahası, 400 metrelik koşu pisti, disk, gülle ve cirit atışları için alan ve atlama sporu için kum havuzu belirtilmiştir ²²⁸.

Gaziantep Halkevi çatısı altında faaliyet gösteren spor şubesi, üyelerine haftalık düzenli olarak egzersiz hareketleri yaptırmıştır. Bazı haftalar yeni hareketler öğretilerek sporcuların zinde kalmaları amaçlanmıştır. Düzenli faaliyetlerinin dışında 1939 yılında gerçekleştirilen Cumhuriyet Bayramı kutlamalarında atletizm yarışmaları da yapılmıştır ²²⁹.

1940 senesinin 14, 21 ve 28 Nisan tarihlerinden Kütahya Halkevi tarafından Köprüören ve Sekiören köyleri arasında bir halat çekme yarışması tertip etmiştir. Müsabakaların ikisini kazanan Köprüören köyüne, halkevi tarafından mükâfat olarak bir radyum lambası hediye edilmiştir ²³⁰. 28.04.1940 tarihinde Babaeski Halkevi tarafından halata tırmanma yarışması düzenlenmiştir. Köylerde bulunan yuvalardan da gelen gençlerin katılımıyla gerçekleşen yarışmalarda dereceye giren sporcular, halatlara başarıyla inip çıkmışlardır ²³¹. 12.05.1940 tarihinde Konya Halkevi tarafından düzenlenen spora teşvik müsabakalarında disk atma dalında Yusuf Ziya Şahin ikincilik

²²⁷ “Spor Komitesi”, *Altan Dergisi*, S: 13, 1936, ss. 11; “Halkevi İnşaatı İçin Yapılan Bu 59.442.04. Liradan”, *Altan Dergisi*, S: 24, 1937, ss. 21.

²²⁸ “Spor Bölgemizin (5) Yıllık Plânı”, *Anafarta Dergisi*, S:8, 1940, ss. 6-7.

²²⁹ “Halkevi Çalışmaları”, *Başpınar Dergisi*, S: 8, 1939, ss. 16; “Halkevi Çalışmaları”, *Başpınar Dergisi*, S: 9, 1939, ss. 16; “Halkevi Çalışmaları”, *Başpınar Dergisi*, S: 10, 1939, ss. 16; “Halkevimizin Bir Yıllı Çalışması”, *Başpınar Dergisi*, S: 59, 1944, ss. 16; “Halkevimizin Bir Yıllı Çalışması”, *Başpınar Dergisi*, S: 69, 1945, ss. 6; “Halkevimizin Bir Yıllı Çalışması”, *Başpınar Dergisi*, S: 72, ss. 7.

²³⁰ BCA, 490.1.0.0./1100.21.1./124; BCA, 490.1.0.0./1100.21.1./125.

²³¹ BCA, 490.1.0.0./1100.21.1./50.

elde etmiştir. Ödülünün verilmemesi üzerine halkevine bir şikâyet dilekçesi yazmıştır²³².

24.06.1940 tarihinde İzmit Halkevi'ne bağlı Maşukiye spor şubesi tarafından halata tırmanma yarışması tertip edilmiş ve yarışmaya toplam 34 sporcu katılmıştır²³³. 01.07.1940 tarihinde ise halkevi gençleri arasında bir halat çekme müsabakası tertip edilmiştir²³⁴. 28.04.1940 tarihinde Balıkesir Halkevi tarafında bir halata tırmanma yarışması düzenlenmiştir. Bu yarışmaya Balıkesir'e bağlı Ergeme ve Karaman halkodalarının sporcuları da iştirak etmiştir²³⁵. 16.03.1941 tarihinde Eminönü Halkevi tarafından müzik eşliğinde jimnastik hareketleri yapılmıştır. Beden terbiye adıyla yapılan bu faaliyet halkevine ait spor salonunda gerçekleştirilmiştir²³⁶. Malatya Halkevi'ne bağlı spor şubesi tarafından atletizm müsabakaları düzenlenmiştir. İlkbahar ayında düzenlenen yarışmalara yüzlerce atlet katılmış ve vatandaşlar da yarışmalara büyük ilgisiyle göstermiştir²³⁷. 23 Nisan Çocuk Bayramı kutlamaları çerçevesinde atletizm yarışmalarına da yer verilmiştir. Katılım ve izleyicinin çok olduğu yarışmalarda dereceye giren atletlere ödüller verilmiştir²³⁸. İzmir Halkevi'nin spor şubesi, atletizm dalında düzenli olarak egzersiz ve jimnastik hareketleri yapılması hususuna önem vererek hem programlar hazırlamış hem de gerekli tesisleri inşa etmiştir. Açık ve kapalı alanlarda gerçekleştirilen bu faaliyetlere birçok üye katılmıştır²³⁹.

Manisa Halkevi'ne bağlı spor şubesi tarafından üyelerin zinde kalmaları için düzenli olarak egzersiz talimleri düzenlemiştir. Spor şubesi, özellikle gençleri spora teşvik ederek yurt genelinde sporu yaygınlaştırmayı amaçlamış ve dergilerinde sıkça sporun önemi anlatan yazılar paylaşmıştır. Halkevleri, birçok dalda olduğu gibi atletizme de önem vermiştir²⁴⁰. Verilen değerin en önemli göstergelerinden biri ise,

²³² BCA, 490.1.0.0./1100.21.1./89; BCA, 490.1.0.0./1100.21.1./90; BCA, 490.1.0.0./1100.21.1./91; BCA, 490.1.0.0./1100.21.1./94.

²³³ BCA, 490.1.0.0./1100.21.1./62; BCA, 490.1.0.0./1100.21.1./65.

²³⁴ BCA, 490.1.0.0./1100.21.1./67.

²³⁵ BCA, 490.1.0.0./1100.21.1./119.

²³⁶ BCA, 490.1.0.0./1100.19.1./22.

²³⁷ "Atletizm Müsabakaları", *Derme Dergisi*, S: 18, 1945, ss. 31.

²³⁸ "Spor", *Derme Dergisi*, S: 19, 1946, ss. 24.

²³⁹ "Spor Şubesi", *Fikirler Dergisi*, S: 226-227, 1942, ss. 26; "Spor", *Fikirler Dergisi*, S: 230, 1942, ss. 16;

"Spor", *Fikirler Dergisi*, S: 231, 1942, ss. 16; "Spor", *Fikirler Dergisi*, S: 376-377, 1944, ss. 16.

²⁴⁰ "Evimizin Eylül Ayı Faaliyetleri", *Gediz Dergisi*, S: 6, 1937, ss. 16; "Futbol ve Atletizm", *Gediz Dergisi*, S: 11, 1938, ss. 11-12; "Spor Şubesi", *Gediz Dergisi*, S: 23, 1939, ss. 13-14; "Spor Şubesi", *Gediz Dergisi*, S: 34, 1940, ss. 15; "Evimizdeki Çalışmaları Ana Hatları", *Gediz Dergisi*, S: 51, 1941, ss. 15; "Spor Şubesi", *Gediz Dergisi*, 1943, ss. 15; "Evimizin Nisan Ayı İçindeki Faaliyetleri", *Gediz Dergisi*, S: 73, 1944, ss. 15; "Ağustos Ayı İçinde Evimiz Faaliyetleri", *Gediz Dergisi*, S: 93, 1946, ss. 16.

1945 yılında Manisa’da gerçekleştirilen Gençlik Bayramı kutlamaları sırasında atletizm müsabakalarına olan ilgi gösterilmektedir. Genç kız ve erkeklerin katıldığı yarışmalarda pek çok dalda yarışılmıştır. Bayrak yarışı, 100, 200, 800 ve 1500 metre koşuları, yüksek ve uzun atlama alanlarında mücadele edilmiştir. Dereceye giren yarışmacılara ödülleri dönemin Manisa valisi tarafından verilmiştir ²⁴¹.

Amasya’nın Merzifon ilçesinde faaliyet gösteren halkevi, ortaokullara eğitimler göndererek çocuklara jimnastik eğitimleri vermişlerdir. Atletizmi tanımaları ve sevmeleri için eğitimlerden sonra yarışmalar yapılmıştır ²⁴². 1937 senesi 19 Mayıs bayramının Merzifon’daki kutlamalarında ortaokul öğrencileri jimnastik elbiseleriyle katılmışlardır. Bir önceki sene verilmeye başlanan jimnastik eğitimlerinin başarılı bir şekilde devam ettirildiği anlaşılmaktadır ²⁴³.

Niğde Halkevi’nin atletizm faaliyetlerinin başlangıcı, halkevi binasının yakınında 1938 yılında Niğde ili Valisi Niyazi Mergen girişimleriyle inşa edilen iki atletizm pistleriyle başlamıştır. Milli atletlerimizden biri olan Abdullah Kökpınar, spor hayatına 1943 senesinde burada başlamıştır ²⁴⁴. Diyarbakır Halkevi, 1943 senesinin haziran ayında spor şubelerinden beklenen faaliyetlerin dışında farklı bir aktivite gerçekleştirmiştir. Atletizm ve izcilik kollarının yararına (Adam Sarafı) adında bir tiyatro oyunu sahnelenmiştir ²⁴⁵. Antalya Halkevi çatısı altında faaliyet gösteren spor şubesi, il genelinde jimnastik eğitimlerine hız vermiştir. Eğitimleri için program hazırlanmış ve eğitimciler tayin edilmiştir. Çocukların eğitimlerde daha rahat hareket edebilmeleri için spor elbiseleri de temin edilmiştir. Öte yandan eğitimcilere de konferanslar verilerek gençlerin alacağı eğitimin daha kaliteli bir seviyeye gelmesi amaçlanmıştır ²⁴⁶. Isparta Halkevi yöneticileri, gençlerin spora olan ilgisinden pek memnun olduklarını ve bu ilginin bünyelerinde atletizm aletleri bulunan spor merkezi inşasının bitimiyle daha da artacağını umduklarını bildirmişlerdir ²⁴⁷.

Erzurum Halkevi’ne bağlı spor şubesi, gençlerin tatil ve boş zamanlarını daha faydalı aktivitelerle geçirmeleri için bazı spor dallarında faaliyetler gerçekleştirmiştir.

²⁴¹ “Mayıs Ayı İçinde Evimiz Faaliyetleri”, *Gediz Dergisi*, S:81, 1945, ss. 15.

²⁴² “Spor Komitesi”, *Taşan Dergisi*, S: 3-27, 1936, ss. 11.

²⁴³ “19 Mayıs”, *Taşan Dergisi*, S: 13-37, 1937, ss. 13.

²⁴⁴ Erhan Sürme, a.g.e., ss. 71.

²⁴⁵ “İzci ve Jimlastik Kulübü Menfaatine Müsamere”, *Karacadağ Dergisi*, S: 62, 1943, ss. 774.

²⁴⁶ “Cimnastik”, *Türk Akdeniz Dergisi*, S: 9, 1938, ss. 19.

²⁴⁷ “Spor Şubesi”, *Ün Dergisi*, S: 109-110-111, 1943, ss. 1534.

Bu spor faaliyetleri arasında atletizm de bulunmaktadır. Özellikle kış mevsiminde salon sporlarına ilgi artmıştır. Kadın ve erkek olarak iki gruba ayrılan sporcular, salonda jimnastik hareketlerini yapmışlardır ²⁴⁸.

Ankara’da bir atletizm turnuvası tertip edilmiştir. Beşli yarışma, 200 metre, 1500 metre koşular, disk atma, cirit atma ve uzun atlama dallarında gerçekleştirilen müsabakalarda Muhafız Gücü Spor Kulübü’nün sporcusu Emin Tokgöz, elde ettiği 2036 puanla Ankara rekoru kırmıştır ²⁴⁹. Kış mevsimi spor faaliyetleri kapsamında da bir atletizm turnuvası tertip edilmiştir. Gazi Eğitim Enstitüsü jimnastik Salonunda gerçekleştirilen turnuvaya Afyon, Ankara, Elazığ, Eskişehir, Kocaeli, İstanbul ve İzmir bölgelerinden yaklaşık 50 sporcu katılmıştır. Müsabakalar, uzun atlama, üç adım atlama, gülle atma, yüksek atlama ve halatla atlama gibi dallarda gerçekleştirilmiştir ²⁵⁰.

İstanbul’un Fatih ilçesinde faaliyet gösteren Fatih Halkevi, 1948 yılı Kasım ayında çıkardığı dergisinde her hafta yapılan faaliyetleri günlere ayırarak bir çizelge oluşturmuştur. Bu çizelgeye göre pazartesi, salı, çarşamba ve perşembe günlerini spora ayrılmış, bu günlerden çarşamba hariç diğer günlerde de atletizmle uğraşmıştır ²⁵¹.

1949 yılında Ankara’da kapalı salon spor müsabakaları tertip edilmiş, Afyon, Aydın, Balıkesir, İstanbul, İzmir, Ankara gibi illerden gelen atletlerin katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Yüksek atlama, durarak uzun atlama, durarak üç adım atlama, gülle atma, halatla yüksekte atlama dallarında yapılan müsabakalarda Türkiye rekorları da kırılmıştır ²⁵². Ordu Halkevi’nde yapılan atletizm faaliyetleri çatısı altında uzun atlama, üç adım atlama, gülle atma, 100 metre, 110 metre engelli, 200 metre koşu gibi sporlar yapılmıştır. Başarılı sporcuların yetiştiği Ordu Halkevi, diğer illerde düzenlenen bölge ve ulusal yarışmalarda da dereceler almıştır ²⁵³.

2.2.7. Yürüyüş-Gezi

Tokat Halkevi sporcuları, Tokat’ın dağ sporları için uygun şartlara sahip olduğunu ve yurt genelinde büyük ilgi gören dağcılık sporunun, Tokat’ta da başlaması gerektiğini

²⁴⁸ “Şehir Haberleri”, *Yayla Dergisi*, S: 2, 1944, s. 26; “Spor”, *Yayla Dergisi*, S: 8-9, 1946, ss. 60.

²⁴⁹ C. Alpman, “Ayın Spor Hareketleri”, *Ülkü Dergisi*, S: 8, 1947, ss. 40.

²⁵⁰ C. Alpman, “Ayın Spor Hareketleri”, *Ülkü Dergisi*, S: 16, 1948, ss.37.

²⁵¹ “Fatih Halkevinin Kasım 1948 Programı”, *Halk İçin Dergisi*, S: 1, 1948, ss. 11.

²⁵² Cemal Alpman, “Ayın Spor Hareketleri”, *Ülkü Dergisi*, S: 28, 1949, ss. 39

²⁵³ Hikmet Pala, Cumhuriyet Modernleşmesi Projesinin Bir Aracı Olarak Ordu Halkevi ve Çalışmaları, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), 2006, Gazi Üniversitesi, Ankara, ss. 176.

bildirmişlerdir. Gençlerin boş zamanlarında bu sporla uğraşarak hem temiz havadan faydalanması hem de bedenlerini eğitmeleri gerektiği de aktarılmıştır ²⁵⁴. Beyoğlu Halkevi tarafından ilkbaharın gelişiyle geleneksel olarak doğa yürüyüşleri tertip edilmiştir. Her yıl düzenlenen bu geziler Polonez köy, Aydos Dağı, Kemberburgaz, Belgrad ormanı, Kilyos gibi mevkilerde gerçekleştirilmiştir ²⁵⁵. Samsun Halkevi sporcuları tarafından 16 Mart 1941 tarihinde bir dağ gezisi gerçekleştirilmiştir ²⁵⁶. Bolu Halkevi tarafından bir köy gezisi tertip edilmiştir. Kafilde bulunan doktor, köylülerini muayene etmiş ve maddi durumu yeterli olmayan hastalara da ilaçlar vermiştir ²⁵⁷.

İzmir Halkevi, spor şubesi çatısı altında bir yürüyüş ve gezi kolu kurmak için girişimlere başlamıştır. Gezilerin daha güvenli bir şekilde gerçekleştirilmesi için faaliyetlerin deneyimli bir dağcının denetimi altında gerçekleştirilmesine karar verilmiştir ²⁵⁸. Kırşehir Halkevi'nin 20.06.1939-01.01.1940 tarihleri arasındaki gerçekleştirmek için planladıkları faaliyetler arasında mevsim şartlarına bağlı olarak yaya geziler bulunmaktadır ²⁵⁹.

Manisa Halkevi'ne bağlı spor şubesi tarafında her mevsim düzenli bir şekilde geziler ve yürüyüşler tertip edilmiştir. Dağcılık kolunun gerçekleştirmiş olduğu bu gezilerde zaman zaman diğer şubelerle ortak hareket edilmiş ve tarihi çalışmalara yardımcı olunmuştur. Gezilere katılan sporcu sayısı 25-30 arasında tutulmuş ve 15 günde bir gerçekleştirilen yürüyüşlerde coğrafi konumu ve şartları nedeniyle genellikle Manisa dağı tercih edilmiştir ²⁶⁰. 1939 yılının Nisan ayında toplamda iki gezi tertip edilmiş ve bu gezilere 25 halkevi üyesi katılmıştır ²⁶¹. Mevsim şartlarının uygun olmasıyla Mayıs ayındaki gezilerde, Sultan yaylası, Akpınar, Manisa dağı gibi birçok farklı mevkide yürüyüş ve tırmanışlar gerçekleştirilmiştir ²⁶². Haziran ayında da gezilere devam edilmiş ve 25.06.1939 tarihinde 20 kişilik bir sporcu grubunun katılımıyla bir gezi gerçekleştirilmiştir ²⁶³. Mevsim şartlarının uygun olması nedeniyle Temmuz ayının

²⁵⁴ "Tokatda Dağ Sporü İsteriz", *Yeni Tokat*, S: 35, 1935, ss. 7.

²⁵⁵ Betül Batır, a.g.e., ss. 215.

²⁵⁶ "Halkevinin Mart ve Nisan Çalışmaları", *19 Mayıs Dergisi*, S: 54, 1941, ss. 31.

²⁵⁷ "Bolu Halkevi Postası", *Duygular Dergisi*, S: 5, 1941, ss. 16.

²⁵⁸ "Evimiz Çalışmaları", *Fikirler Dergisi*, S: 276-277, 1944, ss. 16.

²⁵⁹ Güneş Şahin, a.g.e., ss. 82.

²⁶⁰ "Spor Şubesi", *Gediz Dergisi*, S: 23, 1939, ss. 13.

²⁶¹ "Evimizdeki Çalışmaların Ana Hatları", *Gediz Dergisi*, S: 25, 1939, ss. 15.

²⁶² "Evimizdeki Çalışmaların Ana Hatları", *Gediz Dergisi*, S: 26, 1939, ss. 17.

²⁶³ "Evimizdeki Çalışmaların Ana Hatları", *Gediz Dergisi*, S: 27, 1939, ss. 18.

her Pazar günü 20-25 kişilik ekiplerle dağ gezileri gerçekleştirilmiştir ²⁶⁴. Ağustos ayında gerçekleştirilen gezilerde Manisa dağına iki, Sultan yaylası ve Menemen boğazına birer kez olmak üzere toplamda dört gezi tertip edilmiştir ²⁶⁵. Eylül ayında toplamda Manisa dağı ve yarık kaya mevkilerinde toplam iki gezi tertip edilmiştir. Bu gezilere dil tarih şubesinden de katılın olmuş ve Manisa tarihi üzerine ortak bir çalışma gerçekleştirilmiştir ²⁶⁶. Ekim ayında gerçekleştirilen faaliyetlerde ise Manisa Halkevi tek hareket etmemiş ve İzmir'den gelen misafir dağcı ekibiyle beraber bir gezi tertip edilmiştir. 15.10.1939 tarihinde gerçekleştirilen gezi her iki halkevinden gelen 60 kişilik bir kabile ile çıkmıştır. Sabah saat altıda çıkılan gezi 14 saat sürmüş, uzun bir yürüyüşün ardından akşam sekizde halkevine dönmüştür ²⁶⁷. Kasım ayında toplamda üç dağ gezisi tertip edilmiştir. Birinci gezi 12.11.1939 tarihinde 20 kişilik bir grupla yarık kaya mevkiinde, ikinci gezi 18.11.1939 tarihinde 15 kişilik grupla Akpınar mevkiinde ve üçüncü gezi 26.11.1939 tarihinde 30 kişilik bir grupla Manisa dağına yapılmıştır ²⁶⁸. Aralık ayında gerçekleştirilen gezilerin sayısı ikidir. Diğer şubelerden katılan üyelerle gerçekleştirilen geziler 17.12.1939 ve 24.12.1939 tarihlerinde Manisa dağında yapılmıştır ²⁶⁹.

Gezi ve yürüyüşler 1940 senesinde hız kesmeden devam etmiştir. Şubat ayı içinde Manisa dağına 11.02.1940 ve 18.02.1940 tarihlerinde toplam iki gezi yapılmıştır ²⁷⁰. Mart ayında Manisa dağına tek bir gezi düzenlenmiş ve 24.03.1940 tarihinde dağcılık kolu tarafından gerçekleştirilmiştir ²⁷¹. Nisan ayında dağcılık kolu tarafında bir gezi tertip edilmiş ve bu geziye atlı sporcular da katılmıştır. 21.04.1940 tarihinde gerçekleştirilen gezi, ²⁷² Manisa-Turgutlu arasında yapılmıştır. Halkevi dağcılık kolu ekibi tarafında Mayıs ayında iki dağ gezisi tertip edilmiştir. 12.05.1940 ve 31.05.1940 tarihlerinde yapılan gezilerde Manisa dağına çıkmıştır ²⁷³. Haziran ayında 20-25 kişilik gruplar halinde 3 dağ gezisi düzenlenmiştir. Birincisi 09.06.1940, ikincisi 16.06.1940 ve üçüncüsü 23.06.1940 tarihlerinde gerçekleştirilen geziler, Kiraz yaylası, karlık ve

²⁶⁴ “Evimizdeki Çalışmaların Ana Hatları”, *Gediz Dergisi*, S: 28, 1939, ss. 15.

²⁶⁵ “Evimizdeki Çalışmaların Ana Hatları”, *Gediz Dergisi*, S: 29, 1939, ss. 15.

²⁶⁶ “Evimizdeki Çalışmaların Ana Hatları”, *Gediz Dergisi*, S: 30, 1939, ss. 15.

²⁶⁷ “Evimizdeki Çalışmaların Ana Hatları”, *Gediz Dergisi*, S: 31, 1939, ss. 16.

²⁶⁸ “Evimizdeki Çalışmaların Ana Hatları”, *Gediz Dergisi*, S: 32, 1939, ss. 14.

²⁶⁹ “Evimizdeki Çalışmaların Ana Hatları”, *Gediz Dergisi*, S: 33, 1940, ss. 15.

²⁷⁰ “Evimizdeki Çalışmaların Ana Hatları”, *Gediz Dergisi*, S: 35, 1940, ss. 17.

²⁷¹ “Evimizdeki Çalışmaların Ana Hatları”, *Gediz Dergisi*, S: 36, 1940, ss. 15.

²⁷² “Evimizdeki Çalışmaların Ana Hatları”, *Gediz Dergisi*, S: 37, 1940, ss. 17.

²⁷³ “Evimizdeki Çalışmaların Ana Hatları”, *Gediz Dergisi*, S: 38, 1940, ss. 15.

Manisa dağları mevkilerinde yapılmıştır ²⁷⁴. Temmuz ayındaki faaliyet 28.07.1940 tarihinde 22 sporcunun katılımıyla Manisa dağı ve Akpınar mevkilerinde gerçekleştirilmiştir ²⁷⁵. Eylül ayında yapılan dağ tırmanışı, 22.09.1940 tarihinde 22 kişilik bir kabile tarafından Manisa dağında yapılmıştır ²⁷⁶.

1941 yılında dağcılık kolu faaliyetlerine devam etmiş ve geziler düzenlemiştir. Ocak ayında tertip edilen gezi Manisa dağı eteklerinde gerçekleştirilmiştir ²⁷⁷. Şubat ayında Manisa dağı zirvesine bir tırmanış, Manisa dağının etekleri ve Akpınar mevkilerine de atlı ve yaya geziler tertip edilmiştir ²⁷⁸. Haziran ayında toplam iki gezi düzenlenmiştir. 15.06.1941 ve 25.06.1941 tarihlerinde Manisa dağı zirvesine yapılan bu gezilere 20 kişilik kabileler halinde çıkmıştır ²⁷⁹. Temmuz ayında dağcılık kolu tarafından bir gezi planlanmıştır. Gezi, 13.07.1941 tarihinde 20 kişilik bir kabile tarafından Manisa dağı eteklerinde gerçekleştirilmiştir ²⁸⁰. Ağustos ayında gerçekleştirilen gezide spor şubesinin yanı sıra diğer şubelerden de katılımlar olmuştur. 21.09.1941 tarihinde Akpınar, Kurşunlu ve Turgutlu şosesi istikametinde 20 kilometrelik yürüyüşe toplamda 40 kişi katılmıştır ²⁸¹.

1943 yılında spor şubesi doğa gezilerine ve dağ tırmanışlarına devam etmiştir. 21.06.1943 tarihinde bir sporcu grubuyla Sultan yaylasında gezi tertip edilmiştir. Bu gezi dışında bir de kır gezisi gerçekleştirilmiştir ²⁸². Ağustos ayı içinde toplamda üç kır gezi tertip edilmiştir. İki gezi Akpınar mevkiinde, bir gezi Sultan yaylası mevkiinde gerçekleştirilmiş ve her geziye 25'er kişi katılmıştır ²⁸³.

1944 yılında dağcılık kolu, geziler tertip etmeye devam etmiştir. Mayıs ayı içinde kiraz bayramı münasebetiyle Kiraz yaylasına bir gezi düzenlemiştir. Bu gezi dışında Manisa dağında da iki gezi yapılmıştır ²⁸⁴.

1945 yılında da dağ ve kır gezilerine halkevi tarafından devam edilmiştir. Haziran ayı içinde gerçekleştirilen gezilerde spor şubesinin yanı sıra diğer şubelerden çalışan

²⁷⁴ “Evimizdeki Çalışmaların Ana Hatları”, *Gediz Dergisi*, S: 39, 1940, ss. 15.

²⁷⁵ “Evimizdeki Çalışmaların Ana Hatları”, *Gediz Dergisi*, S: 40, 1940, ss. 15.

²⁷⁶ “Eylül Ayı İçinde Evimizdeki Çalışmaların Ana Hatları”, *Gediz Dergisi*, S: 41, 1940, ss. 15.

²⁷⁷ “Ocak Ayı İçinde Evimizdeki Çalışmaların Ana Hatları”, *Gediz Dergisi*, S: 46, 1941, ss. 15.

²⁷⁸ “Şubat Ayı İçinde Evimizdeki Çalışmaların Ana Hatları”, *Gediz Dergisi*, S: 47, 1941, ss. 17.

²⁷⁹ “Haziran Ayı İçinde Evimizdeki Çalışmaların Ana Hatları”, *Gediz Dergisi*, S: 51, 1941, ss. 15.

²⁸⁰ “Temmuz Ayı İçinde Evimizdeki Çalışmaların Ana Hatları”, *Gediz Dergisi*, S: 52, 1941, ss. 15.

²⁸¹ “Ağustos Ayı İçinde Evimizdeki Çalışmaların Ana Hatları”, *Gediz Dergisi*, S: 54, 1941, ss. 15.

²⁸² “Evimizin Haziran Ayı İçindeki Faaliyetleri”, *Gediz Dergisi*, S: 65, 1943, ss. 16.

²⁸³ “Evimizin Ağustos Ayı İçindeki Faaliyetleri”, *Gediz Dergisi*, S: 67, 1943, ss. 15.

²⁸⁴ “Evimizin Mayıs Ayı İçindeki Faaliyetleri”, *Gediz Dergisi*, S: 74, 1944, ss. 15.

üyelerin de katılımıyla Akpınar ve Sultan yaylası mevkilerinde iki gezi düzenlenmiş ve Manisa dağına bir tırmanış gerçekleştirilmiştir ²⁸⁵. Ağustos ayında spor şubesi tarafından dört gezi tertip edilmiştir. Bu geziler Akpınar mevkiine iki, Manisa dağına ve Sultan yaylası birer şeklinde gerçekleştirilmiştir ²⁸⁶.

Halkevinin gezi faaliyetleri 1946 yılında da devam etmiştir. Şubat ayı içinde toplam iki yayla ve bir dağ gezisi tertip edilmiştir ²⁸⁷. 1 Mayıs tarihinde bahar bayramı münasebetiyle toplam üç gezi tertip edilmiştir. Bunların ikisi kır, biri dağ gezisi olarak gerçekleştirilmiştir ²⁸⁸. Ağustos ayı içinde iki kır ve bir dağ gezisi gerçekleştirilmiştir. Bu gezilerin dışında Akpınar mevkiinde de aile yürüyüş gezisi yapılmıştır ²⁸⁹.

Isparta Halkevi'nin spor şubesi tarafından dağcılık sporuna dair çalışmalar yapılmıştır. Özellikle gençlerin tatillerde zamanlarını daha verimli geçirmeleri amaçlanarak birçok spor dalında faaliyetler planlayan halkevi, dağcılık sporunu da bu faaliyetlere eklemiştir ²⁹⁰.

Kayseri'de bulunan Erciyes Dağına bir gezi tertip edilmiştir. 27 kişinin katıldığı yürüyüşte, daha müsait olduğu için dağın doğu yamacı tercih edilmiştir. Kadın sporcuların da katıldığı gezide, iki sporcu daha dik olan batı yamacından tırmanmış ve toplamda 3916 metre yükseğe çıkmıştır. Bir başka gezi Bayburtlu sporcuların Bulut Dağına gerçekleştirdikleri yürüyüştür. 3510 metrelik tırmanış başarı ile tamamlanmıştır ²⁹¹.

2.2.8. Koşu

Adana Halkevi tarafından tertip edilen 1936 senesi Gençlik ve Spor Bayram kutlamalarında koşu müsabakalarına da yer verilmiş ve 100, 200, 400, 800, 1500, 3000 metrelik koşuların yanı sıra bayrak yarışları da yapılmıştır ²⁹². Beyoğlu Halkevi çatısı altında faaliyet gösteren spor şubesi tarafından geleneksel olarak kır koşuları tertip edilmiştir. Halkevi sporcuları 1936 yılında İstanbul içinde gerçekleştirilen farklı birçok

²⁸⁵ “Evimizin Haziran Ayı İçindeki Faaliyetleri”, *Gediz Dergisi*, S: 82, 1945, ss. 16.

²⁸⁶ “Evimizin Ağustos Ayı İçindeki Faaliyetleri”, *Gediz Dergisi*, S: 84, 1945, ss. 16.

²⁸⁷ “Şubat İçinde Evimiz Çalışmaları”, *Gediz Dergisi*, S: 89, 1946, ss. 18.

²⁸⁸ “Mayıs Ayı İçinde Evimiz Çalışmaları”, *Gediz Dergisi*, S: 92, 1946, ss. 16.

²⁸⁹ “Ağustos Ayı İçinde Evimiz Çalışmaları”, *Gediz Dergisi*, S: 93, 1946, ss. 16.

²⁹⁰ “Halkevi Çalışmaları”, *Ün Dergisi*, S: 142-143-144, 1946, ss. 1984; “Spor Şubesi”, *Ün Dergisi*, S: 154-156, 1947, ss. 2083.

²⁹¹ C. Alpman, “Ayın Spor Hareketleri”, *Ülkü Dergisi*, S: 8, 1947, ss. 40.

²⁹² “Spor Bayramı”, *Akgünler Dergisi*, S: 16, 1936, ss. 4.

müsabakalara da aktif olarak katılmıştır. Bu yarışmalardan biri Fenerbahçe stadyumunda gerçekleştirilen 5000 metrelik koşudur. Öte yandan Beyoğlu Halkevi tarafından da tüm sporculara açık yarışmalar düzenlenmiştir. 19 Kasım 1937 tarihinde Şişli, Hürriyet tepesi ve Tuğla harmanlar istikametinde tertip edilen 5000 metrelik bir koşu bunlardan biridir ²⁹³. Bütün bu yurt içi müsabakaların yanı sıra 1937 yılında halkevinin bayan sporcuları ile Yunan sporcuların katılımıyla koşu uluslararası bir müsabakaları düzenlenmiştir. 100, 800 ve 4x100 metre olmak üzere üç farklı dalda yarışılmıştır ²⁹⁴. 1938 yılında koşu faaliyetlerine devam edilmiş ve İstanbul'un belli başlı mevkilerinde koşu tertip edilmiştir. Koşular, 3000 ve 5000 metrelik mesafelerde koşulmuştur ²⁹⁵.

Sivas Halkevi spor şubesi tarafından 03.12.1939 tarihinde il genelinde vatandaşların spora ilgilerini arttırmak için sokak koşusu tertip edilmiş ve koşu sonucu dereceye giren sporculara madalya verilmiştir ²⁹⁶. 27.12.1939 tarihinde Konya Halkevi tarafından düzenlenen Atatürk koşusunda ikincilik elde eden Basri Acar isimli sporcunu ödülünün verilmemesi üzerine bir şikâyet dilekçesi yazmış ve ödülün kendisine verilmesini talep etmiştir ²⁹⁷. 12.02.1940 tarihinde Bandırma Halkevi tarafından bir kış koşusu düzenlenmiştir. Toplam üç koşu yapılmış ve dereceye giren sporculara ödüller verilmiştir ²⁹⁸. Halkevinin tertip ettiği bir diğer kır koşusu ise 31.03.1940 tarihinde gerçekleştirilmiştir. Koşu, 4000 metre üzerinden koşulmuştur ²⁹⁹.

1940 senesinde Eskişehir Halkevi'ne bağlı spor şubesi tarafından iki kır koşusu tertip edilmiştir. İlk koşu 17 Mart 1940 tarihinde 46 sporcunun katılımıyla 3000 metre koşulmuştur ³⁰⁰. 5 Mayıs 1940 tarihinde 6000 metre koşulan ikinci koşuya ise toplam katılım 23'tür ³⁰¹. Halkevi, kır koşularının dışında sokak koşuları da tertip etmiştir. Köylü gençlerin de katıldığı koşularda dereceye giren sporculara fanila, balta ve kürek

²⁹³ Betül Batır, a.g.e., s. 215-217.

²⁹⁴ Betül Batır, a.g.e., ss. 213.

²⁹⁵ Betül Batır, a.g.e., ss. 219.

²⁹⁶ "Spor Komitesi", 4 Eylül Dergisi, S: 9-25, 1939, ss. 16.

²⁹⁷ BCA, 490.1.0.0./1100.21.1./89; BCA, 490.1.0.0./1100.21.1./90; BCA, 490.1.0.0./1100.21.1./91; BCA, 490.1.0.0./1100.21.1./94.

²⁹⁸ BCA, 490.1.0.0./1100.21.1./113.

²⁹⁹ BCA, 490.1.0.0./1100.21.1./114; BCA, 490.1.0.0./1100.21.1./122.

³⁰⁰ BCA, 490.1.0.0./1100.21.1./123.

³⁰¹ Mesut Erşan, a.g.e., ss. 88;90.

gibi ödülleri verilmiştir. Ayrıca 19 Mayıs Gençlik ve Spor Bayramı etkinliklerine 100 metre, 200 metre, 400 metre, 800 metre ve 4x100 bayrak koşuları da dâhil edilmiştir ³⁰².

Uzunköprü Halkevi tarafından 1940 senesinin Mart, Nisan ve Mayıs aylarında birçok kır koşusu düzenlenmiştir. 24.03.1940 tarihinde dokuz kişinin katılımıyla üç kilometrelik bir kır koşusu gerçekleştirilmiştir. 21.04.1940 tarihinde dört kilometrelik bir kır koşusu tertip edilmiştir ³⁰³. Aynı ay içerisinde 28.04.1940 tarihinde beş kilometrelik bir kır koşusu daha gerçekleştirilmiştir ³⁰⁴. Bir diğer yarışma ise 05.05.1940 tarihinde altı kilometrelik kır koşusudur ³⁰⁵.

Babaeski Halkevi çatısı altında faaliyet gösteren spor şubesi tarafından 17.03.1940 tarihinde üç kilometrelik bir koşu tertip edilmiştir. Aynı ay içerisinde 31.03.1940 tarihinde dört kilometrelik bir koşu daha gerçekleştirilmiştir. Nisan ayında ise beş kilometrelik bir koşu 21.04.1940 tarihinde, altı kilometrelik iki koşu 22.04.1940 ve 28.04.1940 tarihlerinde tertip edilmiştir ³⁰⁶.

Samsun Halkevi tarafından 1940 yılının Aralık ayında gerçekleştirilen Atatürk koşusu tertip edilmiş ve 22 sporcu katılmıştır. Dereceye giren sporculara hediyelerin verildiği yarışmada birincilik 10 dakika 35 saniyelik derecesiyle halkevi üyesi Mehmet Güler'in olmuştur ³⁰⁷.

Denizli Halkevi tarafından Atatürk Koşusu tertip edilmiştir. Koşuda dereceye giren sporculara halkevi tarafından ödülleri verilmiştir ³⁰⁸. Balıkesir Halkevi'nin spor şubesi tarafından kır koşuları tertip edilmiştir. Bu koşuların dışında kadın ve erkek sporcuların 350 kişilik geniş bir kitlenin katılımı ile Atatürk Koşusu gerçekleştirilmiştir ³⁰⁹. Manisa Halkevi tarafından üç hafta süren sokak koşuları tertip edilmiştir. Birinci koşu 17.12.1939, ikinci koşu 24.12.1939 ve üçüncü koşu 31.12.1939 tarihlerinde koşulmuştur. Koşulara toplamda 32 sporcu katılmış ve dereceye giren sporculara,

³⁰² Mesut Erşan, a.g.e., ss. 87-91;93.

³⁰³ BCA, 490.1.0.0./1100.21.1./96.

³⁰⁴ BCA, 490.1.0.0./1100.21.1./97.

³⁰⁵ BCA, 490.1.0.0./1100.21.1./95.

³⁰⁶ BCA, 490.1.0.0./1100.21.1./37; BCA, 490.1.0.0./1100.21.1./41; BCA, 490.1.0.0./1100.21.1./43; BCA, 490.1.0.0./1100.21.1./45; BCA, 490.1.0.0./1100.21.1./47; BCA, 490.1.0.0./1100.21.1./48.

³⁰⁷ "Halkevi Haberleri", 19 Mayıs Dergisi, S: 52, 1940, ss. 22.

³⁰⁸ "Spor", İnanç Dergisi, S: 71, 1943, ss. 1.

³⁰⁹ "Spor Şubesi", Kaynak Dergisi, S: 137-138, 1944, s. 300; "Evimizde Çalışmalar", Kaynak Dergisi, S: 143, 1944, ss. 1.

halkevi tarafından başarılarının nişanesi olarak madalyalar ile ödüllendirilmiştir ³¹⁰. 1941 senesinin Mart ve Nisan aylarında toplamda dört koşu müsabakası tertip edilmiştir. Bunların üçü Manisa Halkevi tarafından düzenlenmiş ve üç hafta sürmüş, diğer koşu ise yurt genelinde İnönü Koşusu adı altında koşulmuştur ³¹¹. 1943 yılı 19 Mayıs Gençlik ve Spor Bayramı kutlamalarında birçok spor dalında olduğu gibi koşuda da yarışmalar düzenlenmiştir. Üç kilometrelik mesafeli bir sokak koşusu tertip edilmiş ve yarışmalar sonunda tüm spor dallarında derece elde eden takım ve sporculara ödüller verilmiştir ³¹². 1944 yılının 19 Mayıs Gençlik ve Spor Bayramında ise erkek sporcular 100 metrelik hız ve 1500 metrelik dayanıklılık koşusu yaparken, kadın sporcular 80 metrelik hız koşusu yapmışlardır. Müsabakaların ardından derece elde eden sporculara ödül olarak spor malzemeleri hediye edilmiştir ³¹³. 1945 yılının 19 Mayıs Gençlik ve Spor Bayramı kutlamaların da ise 100 ve 200 metrelik hız, 800 ve 1500 metrelik dayanıklılık koşuları olmak üzere dört farklı mesafede koşu müsabakaları tertip edilmiştir. Müsabakalarda başarı elde eden sporcuların hediyeleri vali tarafından verilmiştir ³¹⁴. 27.12.1945 tarihinde yurt genelinde Atatürk Koşusu tertip edilmiştir. Manisa'daki koşuyu düzenleyen Manisa Halkevi, koşu sonrası dereceye giren sporcuların şerefine halkevi binasında bir çay partisi vermiştir ³¹⁵.

Sivas Halkevi tarafından 14 Aralık 1941 tarihinde 5000 metrelik Mohaç kır koşusu tertip edilmiş ve bu koşuya 13 sporcu katılmıştır. 21 Aralık 1941 tarihinde gerçekleştirilen bir diğer koşunun mesafesi 3000 metredir ve toplamda 12 sporcu iştirak etmiştir. Koşu faaliyetleri takip eden süreçte devam ettirilmiştir. 22 Şubat 1942 tarihinde 18 sporcunun katılımıyla 5000 metrelik bir koşu tertip edilmiş ve dereceye giren atletlere birer kol saati hediye edilmiştir. 17 Şubat 1943 geniş kapsamlı bir koşu tertip edilmiş ve beş kategoriye ayrılmıştır. Bu koşuların ilki ise 20 Şubat 1943 tarihinde gerçekleştirilmiştir ³¹⁶. Bergama Halkevi çatısı altında faaliyet gösteren spor şubesi tarafından 1941 senesinde farklı tarihlerde üç koşu tertip edilmiştir. Koşular, 23.02.1941, 23.03.1941, 24.05.1941 tarihlerinde gerçekleştirilmiştir ³¹⁷. Kars Halkevi'ne bağlı spor şubesi tarafından 13 Nisan 1945 tarihinde "Büyük İnönü Koşu"

³¹⁰ "Evimizdeki Çalışmaların Ana Hatları", *Gediz Dergisi*, S: 33, 1940, ss. 15.

³¹¹ "Evimizdeki Çalışmaların Ana Hatları", *Gediz Dergisi*, S: 48, 1941, ss.15.

³¹² "Halkevimizin Mayıs İçindeki Faaliyetleri", *Gediz Dergisi*, S: 64, 1943, ss. 15.

³¹³ "Evimizdeki Çalışmaların Ana Hatları", *Gediz Dergisi*, S: 74, 1944, ss. 15.

³¹⁴ "Mayıs Ayı İçinde Evimiz Faaliyetleri", *Gediz Dergisi*, S: 81, 1945, ss. 15.

³¹⁵ "Aralık Ayı İçinde Evimiz Faaliyetleri", *Gediz Dergisi*, S: 88, 1946, ss. 16.

³¹⁶ Selçuk Duman, a.g.e., ss. 246-247.

³¹⁷ BCA, 490.1.0.0./1100.21.1./6.

gerçekleştirilmiştir. 4500 metrelik koşuya toplam 82 sporcu katılmıştır. Aynı yıl 3 Aralık 1945 tarihinde Atatürk'ü anmak için “Atatürk Koşusu” tertip edilmiştir ³¹⁸.

Trabzon Halkevi çatısı altında faaliyet gösteren spor şubesi tarafından 20 kilometrelik bir maraton koşusu tertip edilmiştir. Koşu, şehrin spor kulüplerinde faaliyet gösteren sporcuların da katılımıyla gerçekleştirilmiştir. İdman Gücü sporcularından Halil İbrahim Demirkan yarışmayı, 1 saat 16 dakikada bitirerek birinci olmuştur ³¹⁹. 04.11.1947 tarihinde şehir kulüplerinin de teşriği ile Atatürk Koşusu gerçekleştirilmiştir. Derece elde eden gençlere dönemin Trabzon Halkevi Başkanı Kemal Kefeli tarafından hediyeler verilmiştir ³²⁰. Malatya Halkevi tarafından kır koşuları tertip edilmiştir. Koşulara katılan yüzlerce sporcu arasından en başarılıları seçilmiş ve il dışında gerçekleştirilen bölgeler arası yarışmaya gönderilmiştir. Gönderilen bu sporcular Malatya şehrini temsile bu müsabakalara katılmışlardır ³²¹.

Diyarbakır Halkevi tarafından birçok spor dalında olduğu gibi koşu sporuna da gerekli ilgi gösterilmiştir. Birçok koşu müsabakası tertip edilmiştir. Bazıları Mohaç gibi yerel koşular olurken bazıları da Atatürk koşusu gibi yurt genelinde gerçekleştirilen faaliyetlerdir ³²². 1947 yılında Türkiye kır koşusu şampiyonası düzenlenmiştir. Birbirine yakın merkezlerde 8000 metrelik ön eleme koşuları bölgelere ayrılarak gerçekleştirilmiş, bu koşularda Isparta, Edirne, Kayseri, Malatya takımları bölgelerinde birinci olmuştur. Bir diğer bölge yarışma ise 10.000 metre üzerinden koşulmuş ve Eskişehir, İzmir, Seyhan, Ordu, Elazığ kendi bölgelerinde birincilik elde etmiştir. Aynı sene Türkiye’de ilk defa 3000 metrelik engelli koşu tertip edilmiştir ³²³.

2.2.9. Voleybol

Elazığ Halkevi spor şubesine bağlı voleybolcular, düzenli olarak antrenmanlar ve maçlar yapmışlardır ³²⁴.

1935 yılında Beyoğlu Halkevi’ne bağlı spor şubesi tarafından yıllık olarak gerçekleştirilen voleybol turnuvaları tertip edilmiştir. Üç kategoride düzenlenen

³¹⁸ BCA, 490.1.0.0./1100.21.1./1; Cengiz Atlı, a.g.e., ss. 116.

³¹⁹ “Maraton Koşusu”, *İnan Dergisi*, S: 29, 1947, ss. 23; “Halkevi Çalışmaları”, *İnan Dergisi*, S: 36, 1948, ss. 24.

³²⁰ “Halkevi Çalışmaları”, *İnan Dergisi*, S: 36, 1948, ss. 24.

³²¹ “Atletizm”, *Derme Dergisi*, S: 16, 1948, ss. 24.

³²² Cansel Kardaş, a.g.e., s. 39.

³²³ Cemal Alpman, “Ayın Spor Hareketleri”, *Ülkü Dergisi*, S: 28, 1949, ss. 39;47.

³²⁴ “Spor Şubesi”, *Altan Dergisi*, S: 5, 1935, s. 288; “Sipor”, *Altan Dergisi*, S: 9, 1935 ss. ?

turnuvada yetişkinlerde Mühendis Mektebi, gençlerde Kurtuluş Halkevi ve küçüklerde Teoman takımları galip gelmiştir ³²⁵.

1935 yılında Kars Halkevi tarafından bir voleybol sahası inşa edilmiştir. Çevre illere maçlara gidildiği gibi başka illerden gelen takımlar misafir edilmiştir. 23 Ağustos 1935 tarihinde Iğdır'ın daveti üzerine deplasmana gidilmiştir. 27 Ağustos tarihinde ise Sarıkamış'a gidilerek burada da bir maç yapılmıştır ³²⁶.

İstanbul'da faaliyet gösteren Eminönü Halkevi, birçok voleybol turnuvası tertip etmiştir. Bu turnuvalara toplamda 26 takım katılmıştır ³²⁷.

Merzifon Halkevi tarafından birçok voleybol müsabakaları tertip edilmiş ve kazanan takımlara ödülleri verilmiştir ³²⁸. 07.05.1938 tarihinde Samsun'dan misafir gelen lise öğrencileri ile Merzifon ortaokul öğrencileri arasında bir voleybol müsabakası gerçekleştirilmiş ve maçı Merzifonlu öğrenciler kazanmıştır ³²⁹.

İstanbul'da bulunan sekiz halkevinin katılımıyla bir voleybol turnuvası tertip edilmiştir. Turnuvaya Eminönü, Üsküdar, Bakırköy, Beşiktaş, Sarıyer, Kadıköy, Beyoğlu ve Fatih Halkevleri katılmıştır. Maçlar Eminönü ve Beyoğlu halkevlerinin spor salonlarında yapılmış ve ilk müsabakası 19.01.1941 tarihinde gerçekleştirilen turnuvada ayrıca halat çekme yarışı da yapılmıştır. İlk maçların galipleri ile mağlupları arasındaki ikinci müsabakalar 26.01.1941 tarihinde gerçekleştirilmiştir. Son olarak final müsabakası 09.02.1941 tarihinde Eminönü Halkevi'nin spor salonunda yapılmıştır ³³⁰.

Bergama Halkevi'nin spor şubesi tarafından 24.05.1941 tarihinde bir voleybol müsabakası tertip edilmiştir ³³¹.

1940 senesinde Diyarbakır Halkevi tarafından, sporcuların antrenman ve maçlarını yapabilecekleri bir voleybol sahası inşa edilmiştir ³³².

Çorum Halkevi tarafından Çorum il genelinde bulunan ilkokulları arasında bir voleybol turnuvası tertip edilmiştir. Toplamda altı ilkokulun katıldığı turnuvayı İnkılâp

³²⁵ Betül Batır, a.g.e., ss. 224.

³²⁶ Cengiz Atıl, a.g.e., ss. 115.

³²⁷ "Spor Şubesi", *Yeni Türk Dergisi*, S: 19, 1934, ss. 1448; "Spor", *Yeni Türk Dergisi*, S: 39, 1936, ss. 156.

³²⁸ "Spor Komitesi", *Taşan Dergisi*, S: 3-27, 1936, ss. 11.

³²⁹ "Voleybol-Lik Maçları", *Taşan Dergisi*, S: 25-49, 1938, ss. 13.

³³⁰ BCA, 490.1.0.0/1100.19.1./22.

³³¹ BCA, 490.1.0.0/1100.21.1./6.

³³² "Spor Şubesi", *Karacadağ Dergisi*, S: 25, 1940, ss. 23.

İlkokulu kazanmıştır ³³³. Turnuvalar dışında halkevinin spor şubesi denetiminde antrenmanlar ve kurslar gerçekleştirilmiştir ³³⁴.

Manisa Halkevi çatısı altında bir voleybol takımı kurulmuştur. Takımın maçlarını ve antrenmanlarını gerçekleştirebileceği bir saha inşa edilmiş, takımın antrenman takvimi haftanın iki gün olarak belirlenmiştir. Voleybol sahasında düzenlenen ilk karşılaşma da 1937 yılının üzüm bayramı olmuş ve kazanan takıma ödül verilmiştir ³³⁵. Voleybol takımı 1939 senesinde de antrenmanlarına düzenli bir şekilde devam etmiştir. Aynı yıl halkevi tarafından üzüm bayramında bir turnuva düzenlenmiş ve Bozkurt Spor Kulübü birincilik elde etmiştir. Galip takımının kupası, oyunculara vali tarafından verilmiştir ³³⁶. 1941 yılında voleybol antrenmanları önceki yılları gibi düzenli bir şekilde devam etmiştir. Mayıs ayında bir voleybol turnuvası tertip edilmiş ve üç takım katılmıştır. Turnuvada galip gelen takıma bir Atatürk büstü hediye edilmiştir ³³⁷. 1943 yılının 19 Mayıs Gençlik ve Spor Bayramı kutlamalarında voleybol müsabakalarına da yer verilmiştir ³³⁸. Kutlamalardaki müsabakalar dışında halkevi sporcuları yıl içinde düzenli olarak antrenmanlar gerçekleştirmiştir ³³⁹. 1944 yılının Ocak ayında gerçekleştirilen antrenmanlar bu yılın halkevi dergisinde paylaşıla tek voleybol faaliyetidir ³⁴⁰. 1945 senesinde voleybol faaliyetlerine dair neredeyse hiçbir paylaşımda bulunmayan Gediz Dergisi, 1946 yılının Ocak ayında çıkarmış olduğu sayısında 1945 yılının Aralık ayında yapılmış olan bir voleybol antrenmanını aktarmıştır. Bu paylaşımdan 1945 yılında voleybol faaliyetlerinin sekteye uğradığı veya dergide paylaşımlarının azaldığı anlaşılmaktadır ³⁴¹. 1946 senesinin Şubat ayında kız öğrenciler arasında bir voleybol turnuvası düzenlenmiş ve birincilik kupasını Kız Enstitüsü

³³³ “Voleybol Maçları”, *Çorumlu Dergisi*, S: 3, 1938, ss. 31.

³³⁴ “Spor Şubesi”, *Çorumlu Dergisi*, S: 39, 1943, ss. 24.

³³⁵ “Spor”, *Gediz Dergisi*, S: 5, 1937, ss. 18; “Evimizin Eylül Ayı Faaliyeti”, *Gediz Dergisi*, S: 6, 1937, ss. 16.

³³⁶ “Spor Şubesi”, *Gediz Dergisi*, S: 22, 1939, ss. 16; “Spor Şubesi”, *Gediz Dergisi*, S: 24, 1939, ss. 17; “Spor Şubesi”, *Gediz Dergisi*, S: 25, 1939, ss. 15; 29, 1939, ss. 15.

³³⁷ “Evimizdeki Çalışmaların Ana Hatları”, *Gediz Dergisi*, S: 48, 1941, ss. 15; “Evimizdeki Çalışmaların Ana Hatları”, *Gediz Dergisi*, S: 49, 1941, ss. 14; “Evimizdeki Çalışmaların Ana Hatları”, *Gediz Dergisi*, S: 50, 1941, ss. 15.

³³⁸ “Halkevimizin Mayıs Ayı İçindeki Faaliyetleri”, *Gediz Dergisi*, S: 64, 1943, ss. 15.

³³⁹ “Evimizin Haziran Ayı İçindeki Faaliyetleri”, *Gediz Dergisi*, S: 65, 1943, ss. 14; “Evimizin Temmuz Ayı İçindeki Faaliyetleri”, *Gediz Dergisi*, S: 66, 1943, ss. 14; “Evimizin Ağustos Ayı İçindeki Faaliyetleri”, *Gediz Dergisi*, S: 67, 1943, ss. 15; “Evimizin Kasım Ayı İçindeki Faaliyetleri”, *Gediz Dergisi*, S: 69, 1943, ss. 15; “Evimizin Aralık Ayı İçindeki Faaliyetleri”, *Gediz Dergisi*, S: 70, 1943, ss. 16.

³⁴⁰ “Evimizin Ocak Ayı İçindeki Faaliyetleri”, *Gediz Dergisi*, S: 71, 1944, ss. 15.

³⁴¹ “Aralık Ayı İçinde Evimiz Çalışmaları”, *Gediz Dergisi*, S: 88, 1946, ss. 16.

kazanmıştır ³⁴². Turnuva dışında 1946 yılı içinde voleybol antrenmanları devam etmiştir ³⁴³.

Gaziantep Halkevi tarafından yöre halkının spora olan ilgisini arttırmak için birçok spor dalında faaliyetlerde bulunulmuştur. Bu spor dallarından biri de voleyboldur. Düzenli antrenmanlar ve müsabakalar yapılmış ve yörede sporun sevilmesi amaçlanmıştır ³⁴⁴.

Isparta Halkevi çatısı altında faaliyet gösteren spor şubesi, düzenli olarak voleybol antrenmanları gerçekleştirmiştir. Zaman geçtikçe spora ilgi artmış ve 1947’de bu sporla uğraşan sporcu sayısı 1800’ü bulmuştur ³⁴⁵.

Konya Halkevi’nin bahçesinde inşa edilen voleybol sahası törenle açılmıştır. Tören sırasında İhsaniye-Çiftemerdiven mahalleleri arasında bir gösteri maçı yapılmıştır ³⁴⁶. Bunun yanı sıra halkevi tarafından da liseler arası bir voleybol turnuvası tertip edilmiştir. Turnuvaya katılan takımların sporcuları halkevinin salonunda istirahat etmişler ve kendilerine ikramlarda bulunulmuştur ³⁴⁷. Halkevi spor şubesi tarafından Ağustos ayında bir voleybol turnuvası düzenlenmiştir. Final müsabakası 23 Ağustos’ta yapılan turnuvayı Kaya takımı kazanmış ve halkevi tarafından ödüllendirilmiştir. ³⁴⁸ İnönü zaferleri münasebetiyle halkevi tarafından birçok dalda müsabakalar tertip edilmiştir. Yapılan bu faaliyetlerde voleybola da yer verilmiştir ³⁴⁹. Halkevi sporcuları ile cezaevi mahkûmları arasında bir voleybol maçı tertip edilmiştir. Bu maç dışında halkevi sporcuları hem evin sahasında hem de il dışında tertip edilmiş olan müsabakalara da katılmışlardır ³⁵⁰.

Giresun Halkevi yöneticileri tarafından halkevi çatısı altında bir voleybol takımı kurulması kararlaştırılmıştır. Eksik olan malzemeler satın alınmış, bir kısmı temin

³⁴² “Şubat Ayı İçinde Evimiz Çalışmaları”, *Gediz Dergisi*, S: 89, 1946, ss. 18.

³⁴³ “Ağustos Ayı İçinde Evimiz Çalışmaları”, *Gediz Dergisi*, S: 93, 1946, ss. 16.

³⁴⁴ “Halkevimizin Bir Yıllık Çalışması”, *Başpınar Dergisi*, S: 69, 1945, ss. 6; “Spor”, *Başpınar Dergisi*, S: 72, 1945, ss. 7.

³⁴⁵ “Halkevleri Çalışmaları”, *Ün Dergisi*, S: 142-143-144, 1946, ss. 1984; “Isparta Halkevi Çalışmaları”, *Ün Dergisi*, S: 154-156, 1947, ss. 2083; “Halk Evleri Çalışmaları”, *Ün Dergisi*, S: 160-162, 1947, ss. 2180; “Spor Şubesi”, *Ün Dergisi*, S: 163-164-165, 1947-1948, ss. 2212-2213.

³⁴⁶ “Spor”, *Konya Dergisi*, S: 83, 1945, ss. 32.

³⁴⁷ “Halkevi Çalışmaları”, *Konya Dergisi*, S: 86-87, 1946, ss. 30.

³⁴⁸ “Halkevi Çalışmaları”, *Konya Dergisi*, S: 93-94, 1946, ss. 32.

³⁴⁹ “Komitelerin Üç Aylık Çalışmaları”, *Konya Dergisi*, S: 102-103-104, 1947, ss. 19.

³⁵⁰ “Spor Komitesi”, *Konya Dergisi*, S: 105-106-107, 1947, ss. 19.

edilememiş ve hasarlı olan malzemeler tamir edilmiştir ³⁵¹. 1948 yılı 19 Mayıs Gençlik ve Spor bayramı kutlamaları sırasında liseler arası voleybol turnuvası tertip edilmiştir. Galip gelen lise takımına başarılarından dolayı kupa verilmiştir ³⁵². Öte yandan Halkevi tarafından il genelinde ilkokullar arasında da bir voleybol turnuvası gerçekleştirilmiştir. Turnuva sonrası birinci olan okula törenle kupa verilmiştir ³⁵³. Halkevinin tertip ettiği başka bir voleybol turnuvasını Lise voleybol takımı kazanmıştır. Ödül olarak Giresun şehrinin bir paftası hediye edilmiştir ³⁵⁴.

2.2.10. Su Sporları

Eminönü Halkevi, birçok spor dalında olduğu gibi su sporlarına da faaliyetleri arasında yer vermiştir. Özellikle yüzme ve kayak yarışları tertip ederek su sporlarında faaliyet göstermiştir ³⁵⁵.

Çanakkale Halkevi çatısında faaliyet gösteren spor şubesi, ilin sahil kenarında olmasından dolayı deniz sporlarına önem vermiştir. Gençlerin deniz sporlarına karşı ilgilerini arttırmak için atlama kulesi inşa edilmiştir. Bunun dışında kürek çekme ve yelken sporları için de eğitimler verilmiştir ³⁵⁶. Halkevi deniz sporlarıyla ilgili çalışmalarını Çanakkale merkez ve Gelibolu olmak üzere iki yerde yürütmüştür. Merkezdeki kuruma bütçeden 9500 lira, Gelibolu'daki kuruma ise 2500 lira ödenek ayrılmıştır. Bu ödenekler atlama kuleleri, kayıkhanesi inşası, antrenman sandalları, futalar³⁵⁷, motorlu ve motorsuz kotralar³⁵⁸ ve şarpiller³⁵⁹ için kullanılmıştır ³⁶⁰.

Beyoğlu Halkevi, Heybeliada, Büyükkada, Burgaz ve Kınalıada gibi mevkilerde yüzme, yelken, su topu gibi su sporlarında müsabakalar tertip etmiştir. Üç farklı yaş grubunda gerçekleştirilen müsabakalarda derece elde eden sporculara madalyalar verilmiştir. Bir diğer yarışma 26 Eylül 1937 tarihinde Heybeli plajında yüzme yarışmaları tertip edilmiştir. Yarışlar, 50, 100 ve 200 metre olmak üzere üç farklı

³⁵¹ “Spor”, *Aksu Dergisi*, S: 44, 1947, ss. 25; “Spor”, *Aksu Dergisi*, S: 45-46, 1947, ss. 212.

³⁵² “Evimizin Mayıs ve Haziran Çalışmaları”, *Aksu Dergisi*, S: 51, 1948, ss. 64.

³⁵³ “Spor”, *Aksu Dergisi*, S: 55, 1949, ss. 23.

³⁵⁴ “Spor Kolu”, *Aksu Dergisi*, S: 56, 1949, ss. 33.

³⁵⁵ “Spor”, *Yeni Türk Dergisi*, S: 39, 1936, ss. 156.

³⁵⁶ “Halkevimizin Faaliyetleri”, *Anafarta Dergisi*, S: 7, 1939, ss. 18.

³⁵⁷ Spor yapmak için kullanılan, dar ve sekiz metrelik hafif yarış teknesi.

³⁵⁸ Tek direkli, ince gövdeli yelkenli tekne.

³⁵⁹ Uzun, dar, köşe yelken açılan iki direkli, iki kişilik tekne.

³⁶⁰ “Spor Bölgemizin (5) yıllık Plânı”, *Anafarta Dergisi*, S: 8, 1940, ss. 7-8.

mesafede gerçekleştirilmiştir. 1938 yılında ise halkevi tarafından adalar arası yüzme yarışmaları tertip edilmiştir. Gerçekleştirilen bu yarışmalar filme alınmıştır ³⁶¹.

1 Temmuz 1940 tarihinde Deniz Bayramının Gölcük'teki kutlamaları Donanma Komutanlığının da yardımıyla halkodası tarafından gerçekleştirilmiştir. Kutlamalar sırasında birçok su sporunda yarışmalar yapılmıştır. 50 metre sırt üst yüzme, 100 metre serbest yüzme, 400 ve 800 metre yüzme, kikler³⁶² arası yarışma, tek ve çift kişilik sandal yarışları, dipten gitme yarışı, yelken yarışı, patalyaların arasında yarış ve yağlı direk yarışı tertip edilmiştir. Bu müsabakalarda toplam 17 sporcu ödül kazanmıştır ³⁶³.

Sivas Halkevi'ne bağlı spor şubesi tarafından 13 Temmuz 1941 tarihinde Etem Bey Parkı'nda bulunan baraj gölünde farklı kategorilerde yüzme yarışmaları gerçekleştirilmiştir ³⁶⁴.

24.08.1941 tarihinde Bolu Halkevi sporcuları Aband gölüne giderek su spor icra etmişlerdir ³⁶⁵.

1941 yılı 1 Temmuz tarihinde kutlanan Deniz Bayramı şenlikleri sırasında birçok branşta spor müsabakaları tertip edilmiştir. Derece elde eden sporculara ödüller verilmiştir. Etrafı denizlerle çevrili olan ülkemizin gençlerinin denize ve deniz sporlarına teşviki için bu tarz yarışmaların faydalı olduğu aktarılmıştır ³⁶⁶. 1 Temmuz 1947 tarihinde kutlanan Deniz Bayramının kutlamalarında deniz sporlarında yarışmalar tertip edilmiştir. Başarılı sporculara mükâfatlar verilmiştir ³⁶⁷.

Bakırköy Halkevi'nin spor şubesi, deniz sporlarına 1942 yılında başlattığı girişimlerle adım atmıştır. Faaliyetlere ilk başladığı aşamada spor şubesi sadece iki adet tekne temin edebilmiş ve aynı sene tekne sayısı üçe çıkarılmıştır. 1945 senesinde Bakırköy Halkevi iki yarışmaya katılmıştır. Birinci yarışma, Tasfir-i Efkar gazetesinin tarafından Büyükdere mevkiinde düzenlenen kürek yarışması, ikinci yarışma ise Beykoz-Moda arasında gerçekleştirilen dayanıklılık yarışmasıdır. Bakırköy Halkevi her iki yarışmada da ikincilik elde etme başarısını göstermiştir. 1943 yılı Deniz Bayramının

³⁶¹ Betül Batır, a.g.e., ss. 232-233.

³⁶² Dar, uzun ve hafif yarış teknesi.

³⁶³ BCA, 490.1.0.0./1100.21.1./75; BCA, 490.1.0.0./1100.21.1./76; BCA, 490.1.0.0./1100.21.1./77.

³⁶⁴ Selçuk Duman, 2013, a.g.e., ss. 246.

³⁶⁵ "Bolu Halkevi Postası", *Duyular Dergisi*, S: 5, 1941, ss. 16.

³⁶⁶ "Halkevi Çalışmaları", *Aksu Dergisi*, S: 30-14, 1941, ss. 31.

³⁶⁷ "Halkevi Çalışmaları", *Aksu Dergisi*, S: 47, 1947, ss. 248.

İstanbul'daki kutlamaları Dolmabahçe önlerinde yapılmıştır. 11 teknenin katıldığı yarışmada Bakırköy Halkevi, üçüncülük elde etmiştir. Aynı sene içinde Haliç'te tertip edilen bir diğer yarışmada yine üçüncülük elde edilmiştir ³⁶⁸.

Manisa Halkevi'nin spor şubesine bağlı faaliyet gösteren sporcular, yüzme antrenmanı için Akpınar baraj gölüne gitmiştir ³⁶⁹. İzmir Halkevi, su sporlarını coğrafi konumdan dolayı Ege Denizinde gerçekleştirmiştir. Su sporlarına gerekli önem verilmiş ve gerekli olan sandal gibi ekipmanlar temin edilmiştir ³⁷⁰. Yelkenli, kürek çekme ve yüzme yarışmaları tertip eden halkevinin bu faaliyetlerine toplamda katılan sporcu sayısı 120'dir. 1941 senesi Deniz Bayramında ise katılımcı sayısı 7000'i bulmuştur ³⁷¹. Tertip edilen başka bir faaliyette ise toplamda beş deniz müsabakası gerçekleştirilmiştir ³⁷². 10.06.1943 tarihinde halkevi tarafında İncir altında kadınlar arası 50 metrelik yüzme yarışması gerçekleştirilmiştir. 17.06.1943 tarihinde ise vatandaşları yüzme sporuna teşvik etmek için ikinci bir yarışma tertip edilmiştir ³⁷³. 04.09.1943 tarihinde halkevi açıklarında tekne yarışları düzenlemiştir. Yarışmalar vatandaşlar tarafından büyük bir ilgi ile izlenmiştir ³⁷⁴. Halkevinin spor kulüpleri bulunmayan sahil yerleşkelerinde tertip ettiği kotra ve yüzme yarışmaları ile bu yörelerde yaşayan gençlerin su sporlarına karşı ilgilerini arttırmayı amaçlamıştır ³⁷⁵. Bütün bu yarışmaların ve faaliyetlerin dışında halkevi sporcuları düzenli bir şekilde kürek çekme ve yüzme antrenmanlarını gerçekleştirmişlerdir ³⁷⁶.

Adana Halkevi'nin dergisi olan Çukurova'da su sporları için inşa edilmiş olan yüzme havuzunun fotoğrafları yayınlamıştır ³⁷⁷. Samsun Halkevi denize kıyısı olması nedeniyle su sporlarını denizde gerçekleştirmiştir. 1932 yılında su sporlarında faaliyet göstermeye başlayan halkevi, takip eden yıllarda deniz topu yarışmaları da düzenlenmiştir ³⁷⁸.

³⁶⁸ "Halkevimizin Faaliyetleri", *Bakırköy Halkevi Dergisi*, S: 1, ?, ss. 10.

³⁶⁹ "Evimizdeki Çalışmaların Ana Hatları", *Gediz Dergisi*, S: 53, 1941, ss. 15.

³⁷⁰ "Halkevi Spor Çalışmaları", *Fikirler Dergisi*, S: 216, 1941, ss. 13.

³⁷¹ "Spor Şubesi", *Fikirler Dergisi*, S: 217-218, 1941, ss. 19. EK-13

³⁷² "Spor Şubesi", *Fikirler Dergisi*, S: 226-227, 1942, ss. 26.

³⁷³ "Spor Kolu", *Fikirler Dergisi*, S: 248-249, 1943, ss. 28.

³⁷⁴ "Spor", *Fikirler Dergisi*, S: 254-255, 1943, ss. 22. EK-14

³⁷⁵ "Spor", *Fikirler Dergisi*, S: 308-309, 1946, ss. 12.

³⁷⁶ "Halkevi Haberleri", *Fikirler Dergisi*, S: 316-317, 1946, ss. 18.

³⁷⁷ "Yüzme Havuzu", *Çukurova Dergisi*, S: 3, 1946, ss. 8-9; "Adana Yüzme Havuzu", *Çukurova Dergisi*, S: 6, 1947, ss. 8-9. EK-15

³⁷⁸ Halil Aktaş, Samsun Halkevi (1932-1951), (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), 2015, Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Tokat, ss. 70.

2.2.11. Okçuluk

Halkevleri genelinde okçuluk sporu ile ilgili faaliyet gösteren tek kurum, Beyoğlu Halkevi'ne bağlı Okspor kurumudur. Kendisine ait yazılı kaynaklara ulaşamayan bu kurumun faaliyetlerine, dönemin yayın organlarından Cumhuriyet gazetesi taranarak çalışılmıştır.

1937 yılının başlarında Beyoğlu Halkevi çatısı altında Okpsor Kurumu adında bir kulüp kurulması için çalışmalar başlamıştır. Bu çalışmayı İbrahim Özok, Bahir Özok, Necmeddin Okyay, Kemal Gürses ve Halim Baki Kunter üstlenmiştir ³⁷⁹. Kurumun faaliyete geçeceği, Cumhuriyet Gazetesinin 07.03.1937 tarihli gazetesinde kamuoyuna bildirilmiş ve kurumun tüzüğünün yazıldığı ayrıca valiliğe de işlemler için gerekli başvuruların kısa zamanda başlatılacağı da aktarılmıştır ³⁸⁰. Aynı gazetenin 28.03.1937 tarihli başka bir haberinde ise kurumun kuruluş amacı ve ileride neler yapılacağı ile ilgili bilgiler vermekte ve muasır ülkelerde okçuluk sporunun nerelere geldiği, gördüğü ilgi ve Türkiye ile aralarındaki farklarından da bahsedilmektedir ³⁸¹.

26.08.1937 tarihli gazete haberinde Okspor kurumunun 30 Ağustos saat 17.00'da resmi açılış töreninin İstiklal caddesinde bulunan Cumhuriyet Halk Partisi (C.H.P.) binasında yapılacağı kamuoyuna duyurulmuştur. ³⁸² 31.08.1937'de yayımlanan gazetede Açılış günü konuşma yapan Kaza Reisi Hikmet Bey tören için 30 Ağustos gününü seçmelerindeki sebebin 30 Ağustos'ta bağımsızlığını kazanan Türk milletinin tarihinde çok büyük yer tutan okçuluğun öneminin de çok büyük olduğunu belirtmek olduğunu söylemiştir ³⁸³.

Yaklaşık bir senelik çalışma ve talimin ardından 1938 yılı Gençlik ve Spor Bayramı gösterileri için Okspor kulübü, Ankara'ya gitmiş ve Mustafa Kemal Atatürk'ün de katıldığı Ankara stadındaki kutlamalarda gösteri atışı yapmışlardır. Stadın atışlar için dar olmasından ve güvenlik için okçular hafif yaylar ile küt temrenli ³⁸⁴

³⁷⁹ M. Şinasi Acar, Osmanlı'da Sportif Atıcılık Nişan Taşları, Yem Yayın, İstanbul, 2013, ss. 33.

³⁸⁰ "Okspor Kulübü", *Cumhuriyet*, 1937, ss. 6.

³⁸¹ "Okçuluk", *Cumhuriyet*, 1937, ss. 7.

³⁸² "Okspor Kulübü", *Cumhuriyet*, 1937, ss. 6.

³⁸³ "Okspor Kulübü Faaliyete Geçti", *Cumhuriyet*, 1937, ss. 5.

³⁸⁴ Temren: Ok ucu

oklarını kısa mesafede atmak zorunda kalınmış fakat buna rağmen okların havada kalma süreleri ve hedeflerine isabetleri büyük bir ilgiyle seyredilmiştir ³⁸⁵.

Okmeydanı'nın, ok atışlarına daha uygun hale getirilmesi için İçişleri Bakanlığından Belediye başkanlığına tebliğde bulunmuş ve şehircilik uzmanı olan profesör M. Prost'un yapacağı incelemeden sonra proje hazırlanacaktır ³⁸⁶.

Okmeydanı'ndaki hazırlıkların bitmesiyle birlikte Okspor kurumunun atış talimleri başlamıştır.³⁸⁷ Eğitim ve talimlerin akabinde Okmeydanı'nda yapılması düşünülen yarışmalarda yılın en iyi atışları takip edilerek rekor tespiti planlanmıştır. Bu yarışmaların birkaç hafta devam edeceği ön görülmüştür ³⁸⁸. 26.06.1938 tarihinde Okmeydanı'nda gerçekleştirilen yarışmada Okspor kulübünün 42 üyesi hazır bulunmuştur. Menzil ve hedef atışları yapılan yarışmayı çok sayıda vatandaş izlemiştir. Tertip edilen yarışmaya katılan okçular şunlardır; Bahir Özok, İbrahim Özok, Şemseddin Ünlü, Sadi, Besim Özok, Mehmet Niyah, Celal Atak, Adnan Evrenos, Mümtaz Büker, Süleyman Filiz, Aydın Erkman, Vasıf Erkman, Hasim Özsöz. Ok atışları yedi hafta devam edeceği planlanmış, sonuçlar ve sıralama daha sonra belirlenmiştir ³⁸⁹. 03.07.1938 tarihinde Okmeydanı'nda dördüncüsü yapılan atışlarda erkek ve kadın sporcular yarışmıştır. Bahir, İbrahim, Safi ve Vasıf Beyler hakemlik yapmışlardır. Yarışma hedef atışı ve menzil atışı olarak iki dalda gerçekleştirilmiştir. Okspor kulübünün faaliyetleri günden güne artmış ve halka ilgisi ve alakasını çekmiştir. Yarışmaların takip eden haftalarda da devam edeceği aktarılmıştır ³⁹⁰. 09.07.1938 tarihinde Okspor kulübü tarafından düzenlenen yarışmaların beşincisi Okmeydanı'nda gerçekleştirilmiştir. Hedef atışı ve menzil atışı olarak iki dalda yapılan yarışmalar kulüp başkanı Vasıf Bey ve genel sekreter Bahir Bey nezaret etmişlerdir. Hakemliği İbrahim ve Bahir Beyler yapmıştır ³⁹¹.

16.07.1938 tarihinde Okmeydanında yapılan yarışmaya 14 sporcuyla gerçekleştirilmiştir. Hedef atışı ve menzil atışı olarak iki dalda gerçekleşen yarışmalarda iyi sonuçlar alınmıştır ³⁹². Okspor kulübü genel sekreterliğinin yaptığı açıklamaya göre

³⁸⁵ Halim Baki Kunter, *Eski Türk Sporü Üzerine Araştırmalar*, Cumhuriyet Yayınevi, İstanbul, 1938, s. 27.

³⁸⁶“Okspor Sahası”, *Cumhuriyet*, 1938, ss. 2.

³⁸⁷“Okspor Kurumunun İlk Atış Talimleri”, *Cumhuriyet*, 1938, ss. 6.

³⁸⁸“Okspor Kulübünün Faaliyetleri”, *Cumhuriyet*, 1938, ss. 6.

³⁸⁹“Ok Meydanındaki Ok Sporü”, *Cumhuriyet*, 1938, ss. 7.

³⁹⁰“Dün Okmeydanında Yapılan Atışlar”, *Cumhuriyet*, 1938, ss. 6.

³⁹¹“Dün Yapılan Ok Atma Müsabakası”, *Cumhuriyet*, 1938, ss. 6.

³⁹²“Ok Atma Müsabakaları”, *Cumhuriyet*, 1938, ss. 6.

23.07.1938 tarihinde Okmeydanı'nda yapılan yarışmaya 13 yarışmacı katılmıştır. Menzil ve hedef atışları olarak iki dalda gerçekleştirilmiştir³⁹³. Okspor kulübünün genel sekreterliğinden yapılan açıklama ile devam etmekte olan yarışmaların dokuzuncusu 13.08.1938 saat 15.00'da Okmeydanı'nda yapılacağı kamuoyuna bildirilmiştir³⁹⁴.

2.2.12. Bisiklet

1 Haziran 1933 yılında yurt genelini kapsayan bir bisiklet turu başlatılmıştır. 12 bisikletçinin katıldığı gezinin başlangıç ve bitiş noktası Samsun olarak belirlenmiştir. İki yıl sürmesi planlanan gezinin amacı, bisiklet sporunun vatandaşlara sevdirelmesi ve teşvik edilmesidir³⁹⁵.

30 Ağustos Zafer Bayramını kutlamak için Tokat Halkevi bisikletçiler tarafından Ankara'ya bir ziyaret gezisi tertip edilmiştir. Üç bisikletçinin katıldığı gezi Sivas, Kayseri, Kırşehir istikametinde yedi gün sürmüştür. Kutlamaların ardından sporcular Çorum, Mecitözü güzergâhından altı günde Tokat'a geri dönmüşlerdir³⁹⁶. Yozgat Halkevi tarafından tertip edilen 1936 senesi 19 Mayıs Gençlik ve Spor Bayramında 1200 metrelik bir bisiklet yarışı yapılmıştır.³⁹⁷ Çorum Halkevi'nin spor şubesi, üyelerine haftalık düzenli olarak bisiklet talimleri yaptırmıştır³⁹⁸. Kırşehir Halkevi'nin 20.06.1939-01.01.1940 tarihleri arasındaki gerçekleştirmek için planladıkları faaliyetler arasında mevsim şartlarına bağlı olarak bisikletli geziler bulunmaktadır³⁹⁹.

1939 yılının haziran ayında İstanbul'da bir bisiklet yarışı düzenlenmiştir. Manisa Halkevi, İsmail Berna adında bir sporcusunu bu müsabakalara göndermiş ve Manisa Halkevi yarışmalarda temsil edilmiştir.⁴⁰⁰ Spor şubesince önceden planlanmış olan bisiklet yarışları üç hafta sürmüştür. İnsanları bu spora teşvik etmeyi planlayan yöneticiler son yarışı 29.10.1940 tarihindeki Cumhuriyet Bayramı kutlamalarına denk getirmiştir.⁴⁰¹ 1944 yılı 19 Mayıs Gençlik ve Spor bayramı kutlamalarında bisiklet yarışlarına da yer verilmiştir. Erkek yarışmacılar arasında, 100 metre sürat, 1500 metre

³⁹³“Ok Meydanında Ok Atışları”, *Cumhuriyet*, 1938, ss. 6.

³⁹⁴“Ok Atışlarının Dokuzuncusu”, *Cumhuriyet*, 1938, ss. 6.

³⁹⁵ BCA, 490.1.0.0./2.8.5.

³⁹⁶ Selçuk Duman, 2011, a.g.e., s. 108.

³⁹⁷ İbrahim Erdal, a.g.e., s. 151.

³⁹⁸ “Spor Şubesi”, *Çorumlu Dergisi*, S: 25, 1940, ss. 26; “Spor Şubesi”, *Çorumlu Dergisi*, S: 39, 1943, ss. 24.

³⁹⁹ Güneş Şahin, a.g.e., ss. 82.

⁴⁰⁰ “Evimizdeki Çalışmaların Ana Hatları”, *Gediz Dergisi*, S: 26, 1939, ss. 17.

⁴⁰¹ “Evimizdeki Çalışmaların Ana Hatları”, *Gediz Dergisi*, S: 43, 1940, ss. 15.

mukavemet ve bayan yarışmacılar arasında da 80 metre sürat yarışları yapılmıştır. Dereceye giren yarışmacılara değişik spor aletleri hediye olarak verilmiştir ⁴⁰².

Diyarbakır Halkevi'ne bağlı spor şubesi, bisiklet sporunun vatandaşlar arasında yaygınlaşmasını sağlamak için kurslar açmış ve yarışmalar düzenlemiştir ⁴⁰³. Spor şubesi tarafından düzenlenen 4000 metrelik bisiklet yarışına halkevi sporcularının yanı sıra vatandaşlardan da katılım olmuştur ⁴⁰⁴.

Denizli Halkevi'nin spor adına yaptıkları ilk aktivite, bir bisiklet turu tertip etmek olmuştur. 1933 yılının Temmuz ayında il genelinde dokuz gün süren gezide tüm ilçeler belirlenen bir güzergâh dâhilinde gezilmiştir. Takip eden sene yine temmuz ayında il dışı gezi düzenlenerek Burdur ve Aydın'a kadar giden yol üzerinde şehirler ziyaret edilmiş ve sekiz kişinin katıldığı gezi 17 gün sürmüştür. Gezinin bitiminde Denizli valisi ve halkevi yöneticileri sporcuları karşılamış ve şereflerine bir eğlence tertip edilmiştir. 1935 yılında ise daha uzun bir güzergâh belirlenerek altı kişilik bir grupta bir ay süren Ankara, İzmir ve İstanbul gezisi yapılmıştır ⁴⁰⁵.

Gaziantep Halkevi'nin çatısı altında faaliyet gösteren spor şubesi tarafından bisiklet yarışı organize edilmiştir. Yarışmacılar ve izleyiciler sabah erken saatte halkevi önünde toplanmıştır. Çok çekişmeli geçen yarışmada tekerlek patlaması gibi bazı ilginç ve yarışın seyrini değiştirecek anlar yaşanmıştır ⁴⁰⁶.

2.2.13. Ağırlık Atma

Adana Halkevi tarafından 1936 yılında tertip edilen Gençlik ve Spor Bayramında gerçekleştirilen müsabakalar arasında gülle ve disk atma yarışmalarına da yer verilmiştir ⁴⁰⁷. 17.03.1940 tarihinde Uzunköprü Halkevi tarafından ağırlık atma yarışı düzenlenmiştir. 11 kişinin katıldığı yarışmada 48, 42 ve 38 metrelik dereceler elde edilmiştir ⁴⁰⁸. 24.03.1940 tarihinde Babaeski Halkevi'ne bağlı spor şubesinde ağırlık atma yarışı tertip edilmiştir ⁴⁰⁹. İzmit Halkevi tarafından köy yuvalarının da

⁴⁰² “Evimizdeki Çalışmaların Ana Hatları”, *Gediz Dergisi*, S: 74, 1944, ss. 15.

⁴⁰³ “Spor Şubesi”, *Karacadağ Dergisi*, S: 25, 1940, ss. 23: “Halkevi Haberleri”, *Karacadağ Dergisi*, S: 39, 1941, ss. 242; “Eylül”, *Karacadağ Dergisi*, S: 44, 1941, ss. 330.

⁴⁰⁴ “Halkevi Haberleri”, *Karacadağ Dergisi*, S: 77, 1945, ss. 16.

⁴⁰⁵ Süleyman İnan, a.g.e., ss. 144.

⁴⁰⁶ “Halkevi Haberlerimiz”, *Başpınar Dergisi*, S: 90-91, 1947, ss. 31.

⁴⁰⁷ “Spor Bayramı”, *Akgünler Dergisi*, S: 16, 1936, ss. 4.

⁴⁰⁸ BCA, 490.1.0.0./1100.21.1./98.

⁴⁰⁹ BCA, 490.1.0.0./1100.21.1./41.

katılımıyla 24.03.1940, 07.04.1940 ve 21.04.1940 tarihlerinde ağırlık atma yarışmaları düzenlenmiştir ⁴¹⁰. 23.03.1940 Balıkesir Halkevi tarafından düzenlenen gülle atma yarışmasına Ergeme ve Karaman köyleri de katılmıştır. Yarışmaya toplam 25 sporcu katılmış ve 50, 43, 42, 40 metrelik atışlar gerçekleştirilmiştir ⁴¹¹. Balıkesir Halkevi'ne bağlı Karaman köy yuvası tarafından 13.04.1940 bir gülle atma yarışması tertip edilmiştir ⁴¹². 21 Nisan 1940 tarihinde Bergama Halkevi tarafından gülle atma yarışması gerçekleştirilmiştir. Yarışmada 44 ve 41 metrelik dereceler elde edilmiştir ⁴¹³. 1940 senesinin Mart ve Nisan aylarından Eskişehir Halkevi tarafından ağırlık atma yarışmaları yapılmıştır. İlk yarışma 24 Mart 1940 tarihinde 26 sporcunun katılımıyla Eskişehir spor sahasında gerçekleştirilmiştir. 7 Nisan 1940 tarihindeki ikinci yarışmaya ise 30 kişi katılmıştır ⁴¹⁴. 1941 yarışmalara devam edilmiştir. 23.04.1941 tarihinde gerçekleştirilen müsabakaya 21 sporcu katılmıştır ⁴¹⁵. Manisa Halkevi tarafından tertip edilen 1941 yılının 19 Mayıs Gençlik ve Spor Bayramı kutlamalarında tertip edilen spor müsabakalarından biri de ağırlık atmaktır. Sıklet atma olarak da bilinen müsabakaya 21 sporcu katılmıştır. 61 ve 43 metrelik atışların yapıldığı yarışmada ilk dört sırayı alan sporculara ödüller verilmiştir ⁴¹⁶. Bergama Halkevi'nin düzenlendiği 1941 yılında kutlanan 19 Mayıs Gençlik ve Spor Bayramı çerçevesinde ağırlık atma yarışmaları da yapılmıştır ⁴¹⁷.

2.2.14. İzcilik

İzcilik teşkilatının fikir babası İngiliz General Baden Powell'dır. Ülkemizde de hızlı bir şekilde yayılsa da bize uyarlanması bakımından görevlilerin çok sıkı çalışması gerekmektedir.

İzcilikte atılması gereken ilk adım, bir oymağa dâhil olmaktır. Eğer hâlihazırda bir oymak yok ise bir grup arkadaşın bir araya gelerek bir oymak kurması da mümkündür. Yaz, izcilik ve kampçılık için çok ideal bir mevsimdir. Kamp kurmak, az masraflı faaliyetlerin başında gelmektedir. Grubun büyüklüğüne göre çadır temin edilmesi

⁴¹⁰ BCA, 490.1.0.0./1100.21.1./65; BCA, 490.1.0.0./1100.21.1./68; BCA, 490.1.0.0./1100.21.1./69; BCA, 490.1.0.0./1100.21.1./70.

⁴¹¹ BCA, 490.1.0.0./1100.21.1./121.

⁴¹² BCA, 490.1.0.0./1100.21.1./120.

⁴¹³ BCA, 490.1.0.0./1100.21.1./96.

⁴¹⁴ Mesut Erşan, a.g.e., ss. 88;90.

⁴¹⁵ Mesut Erşan, a.g.e., ss. 91.

⁴¹⁶ "Evimizdeki Çalışmaların Ana Hatları", *Gediz Dergisi*, S: 50, 1941, ss. 15.

⁴¹⁷ BCA, 490.1.0.0./1100.21.1./6.

gerekmektedir. Eğer bulunamıyorsa çadır bezinden elde edilen küçük modellerin de faydası olacaktır. Çadır bezini kullanarak yapılacak en basit model üç köşe iki parçadan yapılmış olmalıdır. Çok pratik ve ucuz olması bir diğer avantajıdır.

Kamp alanının su yakınına kurulması oldukça önemlidir. Ayrıca yüksekte olması ve rüzgâr almaması da gerekmektedir. Ağaçlık bir alan bunun için çok ideal bir seçimdir. Çadırın kurulmasından sonra etrafına hendek kazarak ve su yolları ekleyerek yağabilecek yağmurlardaki su birikmelerine karşı çadırınız korunmuş olur. Yüksek bir mevkide kamp yapılıyor ise havanın soğuk olmasından dolayı çadırın ortasında bir ateş çukuru kazılması gerekmektedir. Çadır içinde sıcak kalmak için alınabilecek bir diğer önlem ise sıkı giyinmektir. Kamp alanında pratik yemekler tercih edileceği için ekipten herhangi biri aşçılık görevini üstlenebilir. Yakın köylerden edineceğiniz besin maddeleriyle kahvaltı ve diğer öğünlerinizi hazırlayabilirsiniz. Kamp alanında bir diğer öncelikli konu ise sağlıktır. Yanınızda götüreceğiniz ilk yardım çantası herhangi bir yaralanmada size çok büyük kolaylıklar sağlayabilmektedir. Kayalık ve çayırılık alanlarda kamp kurmaktan kaçının. İnek ve öküz gibi hayvanlar buralara otlamaya geldiklerinde size saldırımlar da size veya kendilerine zarar verebilirler. Ağaçlık alanlarda ateş yakmaktan uzak durulması gerekmektedir. Yangına sebebiyet vermemek için bu hususa dikkat edilmelidir. Kamp kuracağınız alanın sahibi ile iletişime geçilmeli ve kendisinden izin alınmalıdır. Kamp kurulacak yer devlet arazisi ise bu konuda polis veya bu konuda en yetkili devlet görevlisi ile iletişim kurulmalıdır. Sabah kalkıldığında çadırlar havalandırılmalı ve yataklar dışarı çıkarılmalıdır. Yatağın ve battaniyenin havalandırılması sağlık açısından oldukça önemlidir ⁴¹⁸.

Samsun'un merkezinden Bafra'ya geziye bir grup izci gelmiştir. Bafra'da iki gün kalan grup, Bafra halkına ufak bir piyes sergilemiştir ⁴¹⁹. Balıkesir Halkevi bünyesinde faaliyet gösteren spor şubesi, izciliğe ve kamp hayatına meraklı gençlere eğitimler vermiştir ⁴²⁰.

⁴¹⁸ "İzcilik ve Kampçılık", *Akpınar Dergisi*, S: 44-45-46, 1940, ss. 10-11. EK-16

⁴¹⁹ "Lise İzcileri", *Altın Yaprak Dergisi*, S: 5, 1936, ss. 12.

⁴²⁰ "Spor Şubesi", *Kaynak Dergisi*, S: 69, 1938, ss. 494.

2.2.15. Boks

Balıkesir Halkevi'nin spor şubesi tarafından birçok spor dalında olduğu gibi boks sporunun da eğitimlerini vermiştir ⁴²¹. Erzurum Halkevi, diğer birçok halkevi gibi boks sporu konusunda çalışmalarda bulunmuş ve üyelerine eğitimler vererek sporcular yetiştirmiştir. Eğitimler dışında yarışmalar düzenlenmiş ve boks gösteriler tertip edilmiştir.⁴²² Samsun Halkevi, 25.12.1945 tarihinde kadrosunda bulunan öğretmen İbrahim Artıkoğlu aracılığıyla bir boks kursu açmış ve 20 sporcu katılmıştır ⁴²³. Takip eden sene kurs, halkevinde İngilizce öğretmenliği yapan ve savaş öncesi dönemde Avrupa ağır sıklet boks şampiyonluğu bulunan Mr. Hunter tarafından devralınmıştır. Çalışmaların nasıl gittiğinin anlaşılması için yaz aylarında boksör gençler arasında maçlar tertip edilmiştir ⁴²⁴. 9 Mart 1947 tarihinde Samsun Halkevi'nin spor kolu tarafından bir boks maçı tertip edilmiştir. Halkevinin eğittiği toplam 16 sporcunun katıldığı yarışmalar, heyecan geçmiştir ⁴²⁵. 1947 yılında İngiliz filosofunun İstanbul'u ziyaret sırasında bir boks turnuvası tertip edilmiştir. Türkiye'yi temsilen turnuvaya Galatasaray Kulübü sporcular katılmıştır. Altı sıklette gerçekleştirilen müsabakaların beşini Galatasaraylı sporcular kazanmıştır ⁴²⁶. 14.12.1947 tarihinden Diyarbakır Halkevi bünyesinde çalışan spor şubesi tarafından boks kursları başlatılmıştır. Geniş bir katılımcı sayısına ulaşan kursun ilk talimi de gerçekleştirilmiştir ⁴²⁷. Takip eden yılda kurslara devam edilmiştir ⁴²⁸.

Konya Halkevi tarafından boks sporunun şehir genelinde ilgi görmesi için amatör gençlere eğitimler verilmiştir. Eğitim sonrası sporcular arasında ödüllü boks müsabakaları tertip edilmiştir ⁴²⁹. Beden Terbiye Genel Müdürlüğün tarafından Konya'ya eğitmen gönderilmiştir. Boks hakemleri yetiştirmek için kurs açılmış ve 10

⁴²¹ "Spor Şubesi", *Kaynak Dergisi*, S: 73, 1939, ss. 598; "Spor Şubesi", *Kaynak Dergisi*, S: 137-138, 1944, ss. 300; "Evimizin Çalışmaları", *Kaynak Dergisi*, S: 139, 1944, ss. 319.

⁴²² "Spor", *Yayla Dergisi*, S:4-5, 1944, ss. 58; "Kayak, Güreş, Boks, Gezi", *Yayla Dergisi*, S: 6, 1944, ss. 63; "Güreş, Boks, Voleybol", *Yayla Dergisi*, S: 7, 1945, ss. 67; "Spor", *Yayla Dergisi*, S: 8-9, 1944, ss. 60.

⁴²³ "Halkevi Haberleri", *19 Mayıs Dergisi*, S: 73, 1946, ss. 39.

⁴²⁴ "Spor", *19 Mayıs Dergisi*, S: 75, 1946, ss. 15.

⁴²⁵ "Boks Teşvik Müsabakaları", *19 Mayıs Dergisi*, S: 80, 1947, ss. 16.

⁴²⁶ C. Alpman, "Ayn Spor Hareketleri", *Ülkü Dergisi*, S: 8, 1947, ss. 40.

⁴²⁷ "Halkevi Haberleri", *Karacadağ Dergisi*, S: 108, 1947, ss. 16.

⁴²⁸ "Halkevi Haberleri", *Karacadağ Dergisi*, S: 109, 1948, ss. 16.

⁴²⁹ "Spor", *Konya Dergisi*, S: 116, 1948, ss. 69; "Spor Komitesi", *Konya Dergisi*, S: 129-130, 1949, ss. 64.

gün süren eğitimlerin ardından Türkiye boks birincilerinin de katılımıyla bir müsabaka tertip edilmiştir ⁴³⁰.

2.2.16. Masa Tenisi (Ping Pong)

Manisa Halkevi, 1940 senesinin Haziran ayında masa tenisi sporun için girişimlere başlamıştır. Bu spor için bir salonu ayarlanmış, masa yaptırılmış ve gerekli eşyalar temin edilmiştir ⁴³¹. Masa tenisi için uygun koşulların sağlanmasıyla birlikte Manisa Halkevi sporcuları düzenli ve programlı bir şekilde antrenmanlarını gerçekleştirmiştir ⁴³². Masa tenisi zaman içinde çok ilgi görmeye başlamış ve bir turnuva tertip edilmiştir. Dereceye giren sporcuların ödüllendirildiği turnuvaya 16 sporcu katılmıştır ⁴³³.

Bursa Halkevi, 1942 senesinde masa tenisi antrenmanları gerçekleştirmiştir. Mart-Nisan aylarında 306, Mayıs-Haziran aylarında 275 ve Temmuz-Ağustos aylarında 104 olmak üzere toplamda 685 sporcunun katılımı sağlanmıştır ⁴³⁴. Giresun Halkevi bünyesinde masa tenisi sporu için girişimlerde bulunulmuş ve ekipmanların temini sağlanmıştır. Sporun icrası için ise halkevi binasında bulunan konferans salonunun bir bölümü ayrılmıştır ⁴³⁵. Trabzon Halkevi, birçok spor dalında olduğu gibi masa tenisinde de aktif bir şekilde faaliyet göstermiştir. 1947 senesinde bir masa tenisi turnuvası tertip edilmiştir. Eleme usulü ile düzenlenen turnuvayı İdmangücü sporcularından Mehmet Karşlı kazanmış ve dereceye giren sporculara ödüller verilmiştir ⁴³⁶.

⁴³⁰ “Spor Kolu”, *Konya Dergisi*, S: 123-124, 1949, ss. 56.

⁴³¹ “Evimizdeki Çalışmaların Ana Hatları”, *Gediz Dergisi*, S: 39, 1940, ss. 15-16.

⁴³² “Evimizdeki Çalışmaların Ana Hatları”, *Gediz Dergisi*, S: 40, 1940, ss. 15; “Evimizdeki Çalışmaların Ana Hatları”, *Gediz Dergisi*, S: 41, 1940, ss. 15; “Evimizdeki Çalışmaların Ana Hatları”, *Gediz Dergisi*, S: 47, 1941, ss. 17; “Evimizdeki Çalışmaların Ana Hatları”, *Gediz Dergisi*, S: 48, 1941, ss. 15; “Evimizdeki Çalışmaların Ana Hatları”, *Gediz Dergisi*, S: 49, 1941, ss. 14; “Evimizdeki Çalışmaların Ana Hatları”, *Gediz Dergisi*, S: 51, 1941, ss. 15; “Evimizdeki Çalışmaların Ana Hatları”, *Gediz Dergisi*, S: 52, 1941, ss. 15; “Evimizdeki Çalışmaların Ana Hatları”, *Gediz Dergisi*, S: 53, 1941, ss. 15; “Evimizdeki Çalışmaların Ana Hatları”, *Gediz Dergisi*, S: 54, 1941, ss. 15; “Evimizdeki Çalışmaların Ana Hatları”, *Gediz Dergisi*, S: 64, 1943, ss. 15; “Evimizdeki Çalışmaların Ana Hatları”, *Gediz Dergisi*, S: 65, 1943, ss. 16; “Evimizdeki Çalışmaların Ana Hatları”, *Gediz Dergisi*, S: 66, 1943, ss. 14; “Evimizdeki Çalışmaların Ana Hatları”, *Gediz Dergisi*, S: 67, 1943, ss. 15; “Evimizdeki Çalışmaların Ana Hatları”, *Gediz Dergisi*, S: 69, 1943, ss. 15; “Evimizdeki Çalışmaların Ana Hatları”, *Gediz Dergisi*, S:70, 1943, ss. 16, “Evimizdeki Çalışmaların Ana Hatları”, *Gediz Dergisi*, S: 71, 1944, ss. 15.

⁴³³ “Evimizdeki Çalışmaların Ana Hatları”, *Gediz Dergisi*, S: 50, 1941, ss. 15.

⁴³⁴ “Spor”, *Uludağ Dergisi*, S: 45-46, 1942, ss. 49; “Spor”, *Uludağ Dergisi*, S: 47-48, 1942, ss. 48; “Spor”, *Uludağ Dergisi*, S: 49-50, 1942, ss. 55.

⁴³⁵ “Spor”, *Aksu Dergisi*, S: 44, 1947, s. 25; “Spor”, *Aksu Dergisi*, S: 45-46, 1947, ss. 1.

⁴³⁶ “Halkevi Çalışmaları”, *İnan Dergisi*, S: 36, 1948, ss. 24.

2.2.17. Tenis

Türk spor tarihinde önemli bir yer tutan Selim Sırrı Tarcan, tenis sporunu genel hatlarıyla 12 maddelik bir makalede anlatarak vatandaşları bilgilendirmek istemiştir. Bu yazısıyla tenis sporuna ilgi duyan insanların bilgilendirilmesi sağlanmış, ilgi duymayan vatandaşların ise ilgisini çekmek amaçlanmıştır ⁴³⁷.

1933 senesinde Eskişehir Halkevi tarafından halkevinin bahçesine ciddi bir bütçe ayrılarak tenis kortu inşa edilmiştir. Aynı yılın sonbahar aylarında faaliyete geçen tenis kortunun yanı sıra tenise ilgili katılımcılarla birlikte bir tenis kulübü de kurulmuştur ⁴³⁸. Manisa Halkevi spor şubesi tarafından sporculara düzenli olarak tenis antrenmanları yaptırılmıştır. Tenis sahasının açık hava ve arazide olmasından dolayı belirli aralıklarla tamirâtı ile ilgilenilmiştir ⁴³⁹.

Diyarbakır Halkevi bünyesi bir tenis sahası inşa edilmiş ve sporcuların hizmetine sunulmuştur ⁴⁴⁰. Balıkesir Halkevi tarafından gençlerin spor faaliyetlerinde daha aktif bir şekilde yer alması için birçok spor branşında yarışmalar tertip etmiştir. Bu yarışmalar arasında tenis sporu da önemli bir yer tutmuştur ⁴⁴¹. Antalya Halkevi çatısı altında faaliyet gösteren spor şubesi tarafından gençleri spora teşvik etmek için spor müsabakaları tertip edilmiştir. Müsabakalar arasında tenis sporu da kendine yer bulmuştur ⁴⁴². 3-4 Ağustos 1946 tarihlerinde Adana Halkevi tarafından Atatürk parkında bulunan kortlarda tenis turnuvası tertip edilmiştir. Geniş bir izleyici kitlesi önünde gerçekleştirilen turnuvada dereceye giren sporculara ödülleri verilmiştir ⁴⁴³.

Isparta Halkevi sporcuları tarafından tenis oldukça ilgi gören bir spor olmuştur. Sporcular düzenli olarak antrenmanlar yaparak hazır ve zinde kalmışlardır ⁴⁴⁴. Isparta

⁴³⁷ Selim Sırrı Tarcan, "Tenis Nasıl Bir Spordur", *Yeni Türk Dergisi*, S: 30, 1935, ss. 1895-1898.

⁴³⁸ Mesut Erşan, a.g.e., ss. 86.

⁴³⁹ "Evimizdeki Çalışmaların Ana Hatları", *Gediz Dergisi*, S: 22, 1939, ss. 16; "Evimizdeki Çalışmaların Ana Hatları", *Gediz Dergisi*, S: 24, 1939, ss. 17; "Evimizdeki Çalışmaların Ana Hatları", *Gediz Dergisi*, S:25, 1939, ss. 15; "Evimizdeki Çalışmaların Ana Hatları", *Gediz Dergisi*, S: 35, 1940, ss. 17; "Evimizin Haziran Ayı İçindeki Faaliyetleri", *Gediz Dergisi*, S: 65, 1943, ss. 14; "Evimizin Temmuz Ayı İçindeki Faaliyetleri", *Gediz Dergisi*, S: 66, 1943, ss. 14; "Evimizin Eylül Ayı İçindeki Faaliyetleri", *Gediz Dergisi*, S: 67, 1943, ss. 15.

⁴⁴⁰ "Spor Şubesi", *Karacadağ Dergisi*, S: 25, 1940, ss. 23; "Spor Şubesi", *Karacadağ Dergisi*, S: 36, 1941, ss. 192.

⁴⁴¹ "Spor Şubesi", *Kaynak Dergisi*, S: 73, 1939, ss. 598; "Spor Şubesi", *Kaynak Dergisi*, S: 137-138, 1944, ss. 281.

⁴⁴² "Spor Şubesi", *Türk Akdeniz Dergisi*, S: 26, 1943, ss. 4.

⁴⁴³ "Spor", *Çukurova Dergisi*, S: 1, 1946, ss. 17.

⁴⁴⁴ "Spor Şubesi", *Ün Dergisi*, S: 142-143-144, 1946, ss. 1984; "Spor Şubesi", *Ün Dergisi*, S: 154-156, 1947, ss. 2083.

Halkevi'nin tenis kortunda Antalya'dan gelen tenisçilerle birlikte 22.11.1947 tarihinde turnuva gerçekleştirilmiştir. Isparta şehir erkânı ve Antalya Halkevi Başkanının da izlediği turnuvada üç maç yapılmıştır ⁴⁴⁵. İstanbul'da dağcılık-eskim ve tenis kulüpleri arasında bir tenis turnuvası düzenlenmiştir. Ülkenin en iyi tenisçilerinin katıldığı Marmara turnuvasını Fehmi Kızıl kazanmış ve Marmara kupası ile ödüllendirilmiştir ⁴⁴⁶. Ankara Halkevi çatısı altında kurulan ve dönemin Başbakanı Şükrü Saraçoğlu'nun kurucu üyeleri arasında yer aldığı "Ankara Tenis Kulübü" 2 Nisan 1947 tarihinde ilk toplantısını gerçekleştirerek faaliyetlerine başlamıştır. Açılış haberini Başbakan Şükrü Saraçoğlu'na dönemin Spor Oyunları Federasyon Başkanı Vedat Abut tarafından bildirilmiştir. Şükrü Saraçoğlu'nu bilgilendirmek içinde gönderilen evrakların arasında kulübün tüzüğü gibi önemli belgeler de bulunmaktadır ⁴⁴⁷. Zonguldak Halkevi çatısı altında birçok tenis turnuvası tertip edilmiştir. Yabancı sporcuların da katıldığı turnuvalarda derece elde eden sporculara ödüller verilmiştir ⁴⁴⁸.

2.2.18. Satranç

Balıkesir Halkevi'nin dinlenme ve sohbet odası, aynı zamanda üyeler ve eğitimcilerin satranç oynamaları için tahsis edilmiş ve 10-15 kişilik gruplar oluşturularak kendi aralarında ufak turnuvalar düzenlenmiştir ⁴⁴⁹.

İzmir Halkevine bağlı spor kolu tarafından il genelindeki tüm sporcuların bir çatı altında toplanması amacıyla satranç şubesi kurulmuştur. Şubenin ilk faaliyeti sporcular arasında bir turnuva planlamaktır. Gerçekleştirilen bu turnuvada dereceye giren sporculara gümüş tabakalar verilmiştir ⁴⁵⁰. Spor şubesi tarafından 14 gün süren bir satranç turnuvası düzenlenmiştir. Turnuvada dereceye giren sporculara halkevi salonunda törenle ödülleri verilmiştir ⁴⁵¹.

İzmir Halkevi'nin 1946 yılında satranç alanında yapmış olduğu girişimler, ülke genelinde bir satranç hareketine dönüşmüştür. Özellikle fuar satranç turnuvasının satranca ilgiliyi büyük ölçüde arttırdığı görülmektedir. 10-20 Eylül tarihleri arasında 10

⁴⁴⁵ "Antalya Isparta Tenis Karşılaşması", *Ün Dergisi*, S: 160-162, 1947, ss. 2180; "Spor Şubesi", *Ün Dergisi*, S: 163-164-165, 1947-1948, ss. 2212.

⁴⁴⁶ C. Alpman, "Aydın Spor Hareketleri", *Ülkü Dergisi*, S: 8, 1947, ss. 40.

⁴⁴⁷ BCA, 490.1.0.0/1097.9.1.

⁴⁴⁸ Özcan Aldıbaş, a.g.e., ss. 83;85.

⁴⁴⁹ "Evimizin İki Aylık Çalışmalarını Şöylece Özetliyebiliriz", *Kaynak Dergisi*, S: 146-147, 1943, ss. 1.

⁴⁵⁰ "Halkevi Haberleri", *Fikirler Dergisi*, S: 312-313, 1946, s. 20; "Halkevi Haberleri", *Fikirler Dergisi*, S: 314-315, 1946, ss. 16.

⁴⁵¹ "Halkevi Haberleri", *Fikirler Dergisi*, S: 322-323, 1946, ss. 22.

gün süre turnuvada satranç sporunun en akılcı oyunlarına şahit olunmuş ve bu sporun zihne olan faydaları bir kez daha görülmüştür. Turnuva il dışından da ilgi görmüş ve birçok satranççı İzmir'e gelmiştir.

Satrancı, tavla gibi kahvehanelerde ve gazinolarda vakit geçirme aracı görenlere bu sporun bir eğlence aracından ziyade zihni çalıştırmaya yardımcı bir faaliyet olduğu aktarılmış ve ciddi bir uğraş haline geldiği anlatılmıştır.

Turnuvada dereceye girerek başarı elde eden sporcular ve ödülleri şu şekildedir; Birinci Selim Palavan 200 lira, ikinci Mübin Boysan 150 lira, üçüncü Serj Poraponof 100 lira ve dördüncü Haşmet Zeybek 50 lira. Bu turnuva için İzmir Halkevi 500, İzmir Cumhuriyet Halk Partisi 250 ve İzmir Belediyesi 250 liralık katkılarda bulunmuşlardır⁴⁵².

2.2.19. Basketbol

İstanbul il genelinde bir basketbol turnuvası düzenlenmiştir. Toplam 26 takımın katıldığı bu turnuvayı, Eminönü Halkevi'nin yayın organı olan Yeni Türk Dergisi tarafından kamuoyuna duyurulmuştur⁴⁵³. 1936 yılında Beyoğlu Halkevi tarafından İstanbul genelinde bir başka basketbol turnuvası düzenlenmiştir. Robert Koleji, Barkahba, Galatasaray ve Halkevi takımlarının katıldığı turnuvanın galibi Galatasaray olmuştur. Birincilik alan Galatasaray takımına ödül olarak kupa verilmiştir. Aynı yıl Yunanistan'dan gelen Atina takımı ile İstanbul karmasından oluşan basketbol takımı, halkevinin salonunda karşılaşmış ve Yunan takımı galip gelmiştir⁴⁵⁴.

16.02.1941 tarihinde Beyoğlu Halkevi'nin spor salonunda bir basketbol müsabakası gerçekleştirilmiştir. Beyoğlu Halkevi ve Eminönü Halkevi arasında oynanan basketbol maçı öncesi izleyicilere kılıç kalkan gösterisi yapılmıştır⁴⁵⁵.

Manisa Halkevi'nin spor sahasında her ay düzenli olarak basketbol antrenmanları yapılmıştır⁴⁵⁶. İzmir genelinde devam etmekte olan üçüncü kategori basketbol maçları bitmiştir. İzmir kulüpleri arasında geçen müsabakaların sonunda birinciliği Altay

⁴⁵² Şekûr Çağatay, "İzmir Halkevi 1946", *Fikirler Dergisi*, S: 324-325, 1946, ss. 33-38.

⁴⁵³ "Spor Şubesi", *Yeni Türk Dergisi*, S: 19, 1934, ss. 1448.

⁴⁵⁴ Betül Batır, a.g.e., ss. 224-225.

⁴⁵⁵ BCA, 490.1.0.0./1100.19.1./32.

⁴⁵⁶ "Evimizdeki Çalışmaların Ana Hatları", *Gediz Dergisi*, S: 22, 1939, ss. 16; "Evimizdeki Çalışmaların Ana Hatları", *Gediz Dergisi*, S: 25, 1939, ss. 15; "Evimizdeki Çalışmaların Ana Hatları", *Gediz Dergisi*, S: 48, 1941, ss. 15; "Evimizdeki Çalışmaların Ana Hatları", *Gediz Dergisi*, S: 49, 1941, ss. 14.

kulübü, ikinciliği İkiçeşmelik ve üçüncülüğü Altınordu kulüpleri elde etmiştir. İzmir Halkevi basketbol takımı ise dördüncü olmuştur ⁴⁵⁷.

Niğde Valisi Niyazi Mergen'in atletizmde olduğu gibi yapmış olduğu girişimlerle basketbol içinde gerekli tesisler inşa edilmiştir. İki adet basketbol sahası halkevinin yakınında inşa edilen atletizm sahalarının yanına inşa edilmiştir ⁴⁵⁸.

2.2.20. Eskrim

Türkiye'nin ilk eskrim turnuvası 1932 yılında İzmir Halkevi tarafından tertip edilmiştir ⁴⁵⁹. Beyoğlu Halkevi tarafından bir eskrim turnuvası tertip edilmiştir. Turnuvanın final müsabakaları 2 Nisan 1937 tarihinde gerçekleştirilmiştir. Halkevinin eskrim sporuna büyük önem vermiş ve gençlerin bu spora olan ilgisi arttırmak için kurslar açmıştır. Bu spora olan ilgi giderek artmış ve 1938 yılının Nisan ayında turnuva tertip edilmiştir ⁴⁶⁰. Eskişehir Halkevi'nin spor şubesi tarafından Genel Merkezden eskrim ekipmanları talep edilmiştir. 1943 yılında Beden Terbiye Başkanlığının desteğiyle toplamda beş müsabaka tertip edilmiştir ⁴⁶¹. Trabzon Halkevi'ne bağlı faaliyetlerde bulunan spor şubesi tarafından flöre (eskim) kursları başlatılmıştır. Eğitimlik görevini Muharrem Kukudalıoğlu üstlenmiştir ⁴⁶². Balıkesir Halkevi spor şubesi tarafından eskrim kursları başlatılmıştır. Eğitim ve antrenmanlar düzenli olarak gerçekleştirilmiştir. İstanbul'da gerçekleştirilecek olan eskrim turnuvasına da yapılan bu antrenmanlardan takım seçilmiştir ⁴⁶³.

2.2.21. El Topu (Hentbol)

Bingöl iline bağlı Kiğı ilçesinde faaliyet gösteren halkevi ile Ankara'da bulunan Genel Sekreterliği arasında hentbol malzemelerinin talebi hakkında bir yazışma olmuştur. Spor faaliyetlerinin hızlandırılması için Ankara'dan Kiğı Halkevine iki hentbol topu ve bir kitap 25.09.1945 tarihinde 6/81190 sayılı yazı belge ile

⁴⁵⁷ "Spor Kolumuz", *Fikirler Dergisi*, S: 320-321, 1946, ss. 16.

⁴⁵⁸ Erhan Sürme, a.g.e., ss. 71.

⁴⁵⁹ Yaşar Akyol, *İzmir Halkevi (1932-1951)*, İzmir Büyükşehir Kültür Belediyesi Yayını, İzmir 2008, s. 106.

⁴⁶⁰ Betül Batır, a.g.e., ss. 232.

⁴⁶¹ Mesut Erşan, a.g.e., ss. 88;92.

⁴⁶² "Spor İşleri", *İnan Dergisi*, S: 18, 1945, ss. 25.

⁴⁶³ "Spor Şubesi", *Kaynak Dergisi*, S: 73, 1939, ss. 598; "Evimizdeki Çalışmalar", *Kaynak Dergisi*, S: 139, 1944, ss. 319; "Evimizdeki Çalışmalar", *Kaynak Dergisi*, S: 141, 1944, ss. 360; "Evimizdeki Çalışmalar", *Kaynak Dergisi*, S: 143, 1944, s. 376.

gönderilmiştir. Gönderilen malzemelerin Kiğı Halkevine ulaştığı 26.09.1945 tarihinde karşı bir yazıyla bildirilmiştir ⁴⁶⁴.

Konya Halkevi bünyesinde faaliyet gösteren spor şubesi, tertip etmiş olduğu ödüllü El Topu turnuvası 26.05.1945 tarihinde sona ermiştir. Bu sporu Konya halkına tanıtmak için gerçekleştirilen bu turnuva ile el topunun kulüpler arasında da yaygın bir hale gelmesi amaçlanmıştır.⁴⁶⁵ Konya Halkevi'nin tertip ettiği ve Sanat Enstitüsü, Nakliye Gücü, Selçuk Spor, Gençler Birliği, Askerî Ortaokul, Ticaret Lisesi, Lise Spor Yurdu, İdman Yurdu takımlarının katıldığı el topu turnuvasını finalde 12-4'lük skor ile Sivil Lise Spor kazanmıştır. Galip takıma ödülünü Halkevi reisi vermiştir ⁴⁶⁶.

2.2.22. Bilardo

1936 yılında Elazığ Halkevi tarafından iki adet bilardo masası temin edilmiştir. Masaların gelmesiyle sporcular çalışmalarına hemen başlamıştır ⁴⁶⁷. Fatih Halkevi'nin 10 yıl içerisinde gerçekleştirmiş oldukları tüm faaliyetleri bilançoda birçok bireysel ve takım sporları bulunmaktadır. Halkevi, 1948 yılına kadar tertip ettiği veya katıldığı tüm faaliyetler listelendiği haberi yine Fatih Halkevi'nin dergisi olan "Halk İçin" de yer almıştır. Dergide adı geçen spor dallarından biri ise bilardodur ⁴⁶⁸.

2.2.23. Kalkan

Balıkesir Halkevi tarafından verilen spor eğitimleri içinde kalkan sporu da bulunmaktadır. Eğitimlerin yanı sıra eski sporcular da antrenmanlara devam ederek bu sporda deneyimlerini arttırmışlardır ⁴⁶⁹.

⁴⁶⁴ BCA, 490.1.0.0./1121.89.1.

⁴⁶⁵ "Ev Çalışmaları", *Konya Dergisi*, S: 80, 1945, s. 32.

⁴⁶⁶ "Spor", *Konya Dergisi*, S: 81, 1945, s. 32.

⁴⁶⁷ "Spor Komitesi", *Altan Dergisi*, S: 13, 1936, s. 11.

⁴⁶⁸ "Fatih Halkevinin 10 Senesi", *Halk İçin*, S: 1, 1948, s. 14.

⁴⁶⁹ "Spor Şubesi", *Kaynak Dergisi*, S: 137-138, 1944, ss. 300; "Spor Şubesi", *Kaynak Dergisi*, S: 139, 1944, ss. 319.

SONUÇ

Spor, insan bedenine büyük faydaları dokunan faaliyetlerin başında gelmektedir. Halkevleri ise çağın gerisine itilmiş bir milletin her anlamda ilerlemesini amaçlayan genç cumhuriyetin kalkınma enstrümanlarından birisi olmuştur. Alt şubeleri arasında sporu da barındıran halkevleri, her yaştan vatandaşın sağlıklı bir bedene sahip olması için birçok adım atmıştır. Cumhuriyet yönetiminin spora olan hevesini, ilanının hemen ertesi sene 1924'teki Paris Olimpiyatlarına sporcular göndermesinden anlamak mümkündür. Osmanlı Devleti'nden Cumhuriyet'e miras kalan az sayıdaki spor kuruluşlarının yetersizliği ve uzman eksikliği nedeniyle bu olimpiyatlarda olumlu sonuçlar almak mümkün olmamıştır. 1930 yıllara gelindiğinde ise halkevleri, ülkenin dört bir yanında örgütlenerek yoğun faaliyetlere girişmiştir. Halkevlerinin faaliyetleri içerisinde fiilen bulunmaması gerektiği, faal olduğu bölgelerde spor kulüplerinin kurulmasına ön ayak olmak gibi bir görevleri olduğu anlaşılmaktadır. Fakat bunun her yerde düşünüldüğü gibi olmadığı ve spor şubelerinin faaliyetlere doğrudan bulunduğu da görülmüştür.

1948 yılında Londra'da tertip edilen olimpiyatlara Türkiye'den sporcular katılmıştır. Birçok dalda yarışan Türk Milli takımı, özellikle güreşte kendisinden söz ettirmiş ve birincilikler elde etmiştir. Uluslararası müsabakalarda özgüven kazanan Türk sporcular, elde ettikleri bu büyük başarılarından ötürü ülkede büyük sevinç yaşatmıştır. Bu sevincin en önemli göstergelerinden biri başarılı sporcular için yazılan şiirler olmuştur.

Halkevleri, spor faaliyetlerinde bulundukları coğrafyanın elverdiği şartlarda gerçekleştirmiş ve bulundukları bölgeyi en iyi şekilde değerlendirmeye çalışmışlardır. Denize kıyısı olan şehirler, su sporlarını genellikle denizlerde gerçekleştirmiştir. Bu konuda Karadeniz'deki halkevleri, Çanakkale Halkevi, İstanbul'daki halkevleri ve Antalya Halkevi gerçekleştirdikleri faaliyetler bakımından dikkat çekmektedir. Denize kıyısı bulunmayan halkevleri ise havuzlar, akarsular ve göllerden faydalanarak faaliyetlerini gerçekleştirmişlerdir. Bu faaliyetler arasında özellikle Çukurova bölgesinde gerçekleştirilen su sporlarının diğerlerine nazaran farklı bir özelliğe sahiptir. Coğrafi şartların kullanıldığı bir diğer branş ise kış sporlarıdır. Bu spor için özellikle Doğu Anadolu Bölgesi çok elverişli halkevleri yöneticileri tarafından görülmüş ve burada örgütlenmiş olan halkevlerinin de bu spor üzerine yoğunlaşması sağlanmıştır.

Öyle ki malzeme temini konusunda buradaki il ve ilçelere öncelik tanınmış, başka illerden yapılan malzeme talepleri Genel Merkez tarafından bekletilmiştir. Kış aylarında Ankara’da bulunan Genel Merkezden Doğu illerdeki halkevlerine ortak faaliyetlerin gerçekleştirilmesi için sık sık talimatlar gönderilmiş, Erzurum Halkevi, Kayseri Halkevi, Sivas Halkevi gibi büyük halkevlerinin başını çektiği birçok turnuva tertip edilmiştir.

Halkevleri, bazı özel günlerde spor faaliyetleri gerçekleştirerek sporun seyir özelliğinden de faydalanmayı amaçlamıştır. 19 Mayıs Gençlik ve Spor Bayramı⁴⁷⁰, Deniz Bayramı⁴⁷¹, Av Bayramı⁴⁷², Kiraz Bayramı⁴⁷³ gibi özel günlerde izleyici sayısının çok olması ve bu izleyici kitlenin spora yönlendirilmeleri için bu özel günlerin birer fırsat olarak değerlendirdikleri anlaşılmaktadır. Her yıl düzenli olarak gerçekleştirilen bu tarz kutlamalarda halkevleri, vatandaşlara verdiği eğitimleri gösterme şansı bulmuştur. Öte yandan kurulmalarına ön ayak olduğu kulüplerin de kutlamalarda boy göstermesi sağlanmış ve bu kulüpler aracılığıyla ülkede sporla uğraşan kitlenin sayısı arttırılmak istenmiştir.

Halkevleri çatısı altında faaliyet gösteren şubelerin ortak çalışmaları da sıklıkla görülen bir özellik olarak karşımıza çıkmaktadır. Spor şubeleri faaliyet bakımından il içi ve dışında oldukça aktif olduklarından bazı faaliyetlerde diğer şubelerin, spor şubesine eşlik ettiği görülmektedir. Manisa Halkevi’nin spor şubesince tertip edilen yürüyüşlerde Dil-Tarih şubesi eşlik etmiştir. Gerçekleştirilen gezilerde çevre hakkında bilgi edinmiş olan spor şubesi üyeleri, bu bilgilerini Dil-Tarih şubesi gibi şubelerle paylaşarak gezilere kültürel bir özellik katmıştır. Bu konudaki bir başka örnek ise Konya Halkevi’dir. Tiyatro ve spor şubeleriyle Karaman’a ziyarete giden Konya Halkevi, burada faaliyetlerde bulunmuştur. Spor şubesi bazı koşullarda ise diğer şubelerin gerçekleştirdiği faaliyetler de üstlendiği görülmüştür. Örneğin, Bafra Halkevi’nin daveti üzerine Samsun izci ekibi Bafra’ya bir gezi tertip etmiş ve burada bir oyun sahnelenmiştir. Bunun yanı sıra doktor üyelerin geziler sırasında ziyaret edilen köylerde yaşayan vatandaşlara sağlık hizmetleri sağladığı anlaşılmaktadır. Spor şubeleri

⁴⁷⁰ İlk örneğine Osmanlı’nın son dönemlerinde rastlanan spor bayramıdır. Cumhuriyetle beraber her yıl 19 Mayıs gününde kullanılmaya devam edilmiştir.

⁴⁷¹ Kabotaj Bayramı olarak da bilinen resmi bir bayramdır. 1926 yılından itibaren her yılın 1 Temmuz günü kutlanmaktadır.

⁴⁷² Ağustos ayının ilk haftası yurt genelinde kutlanılan bir bayramdır.

⁴⁷³ Ege Bölgesinde kutlanan yöresel bir bayramdır.

tarafından gerçekleştirilen bir diğer faaliyet ise çatısı altında bulunan farklı spor dallarının ortak hareket etmesidir. Manisa Halkevi'ne bağlı binicilik ekibiyle dağcılık ekibinin gerçekleştirdikleri geziler bu faaliyetlere örnek teşkil etmektedir.

Spor müsabakaları düzenlenmesinin zor olduğu ve spor kulübü bulunmayan taşralarda yaşayan vatandaşların da spor ile içli dışlı olması istenmiştir. Bu konuda da görev üstlenen halkevleri, merkeze uzak yerlerde yaşayan vatandaşlar için müsabakalar tertip etmiş, gerekli olan malzemeyi temin ederek hem güzel vakit geçirmelerini sağlamış hem de insanları spora yönlendirmiştir. Buna benzer bir faaliyet, cezaevlerinde hayata geçirilmiş ve mahkûmlarla sportif faaliyetler düzenlenmiştir.

Futbol, kulüplerde olduğu gibi halkevlerinden de büyük ilgi görmüştür. Neredeyse her yöreden futbol faaliyetleri tertip edilmiş, futbol oynanması için sahalar inşa edilmiş, pek çok müsabakalar tertip edilmiştir. Bazı yöreler halkevleri bir araya gelerek kendi liglerini oluşturmuş, Genel Merkez tarafından ülke genelinde turnuvalar tertip edilmiştir. Halkevlerinin futbol aracılığıyla uluslararası alanda faaliyetlerde bulunarak ülkeyi temsil ettiği de görülmektedir. Öte yandan süreli yayınlarda paylaşılan futbolun tarihçesinin de bulunduğu yazılar, ciddi tarihi kaynaklardan aktarılan bilgilen bulundurması bakımından dikkat çekmektedir. Futbol gibi ülke genelinde sıklıkla yapılan bir diğer spor dalı da güreştir. Geleneksel sporların yaşatılmasına büyük önem veren halkevleri, gençlere bu sporu sevdirmek için eğitimler vermiş, tesisler inşa ederek gerekli olan ekipmanları temin etmiştir.

Tenis sporu, Türklerin Avrupalılardan öğrendiği sayılı sporlardan biridir. Birçok spor dalına ilgi duyan Türkler, bu spora karşı da kayıtsız kalmamış ve uğraştıkları sporlar arasına eklemiştir. Halkevleri, tenisi Anadolu'nun dört bir yanına götürmüş ve yaygınlaşmasında aktif rol almıştır. Bu spor için bütçeler ayrılmış, sahalar inşa edilmiştir. Cumhuriyet yöneticilerinin tenis gibi Avrupaî bir sporu Türk spor kültürünün bir parçası yaparak Türklerin spor konusunda açık görüşlü bir millet olduğunu göstermek istedikleri anlaşılmaktadır.

Diğer sporların aksine satranç, bireyin zihnini geliştirmek için yapılan bir spor tarzıdır. Temelleri yüzyıllar öncesine dayanan bu spor, tarihte birçok tanınmış hükümdar tarafından da tercih edilen bir oyun olmuştur. Türkiye Cumhuriyeti, vatandaşlarının fiziksel gelişiminin yanında zihinsel anlamda da güçlü olmaları

istemmiştir. Atatürk'ün “*Sağlam kafa sağlam vücutta bulunur*” sözü bu isteğin en belirgin örneğidir. Diğer spor dallarında olduğu gibi bu konuda halkevleri faal olarak görevler üstlenmiştir. Müsabakalar ve turnuvalar tertip edilmiş, vatandaşlara bu sporun faydaları hakkında bilgiler verilmiştir.

Türklerin geleneksel sporlarından biri olan okçuluk, halkevleri tarafından canlandırılmak istenmişse de bu konuda sadece bir halkevinin adım attığı görülmektedir. Beyoğlu Halkevi çatısı altında kurulan Okspor Kurumu, faaliyetlerini yine tarihi bir öneme sahip olan Okmeydanı'nda gerçekleştirmiştir. 1937 yılında faaliyetlerine başlayan kurum, yalnızca iki yıl aktif kalabilmiş ve 1939 yılında kapatılmıştır.

Türkler için önem arz eden bir diğer spor ise avcılıktır. Bunun bilincinde olan birçok halkevi, bünyesinde bir avcılık ekibi bulundurmıştır. Kendi çatısı altında kurmamış ise de görev üstlendiği yerlerde bir kulüp kurulmasına ön ayak olmuşlardır. Halkevleri, avcılık faaliyetlerini pek çok nedenden gerçekleştirmiştir. Yöre tarımına zarar veren hayvanların avlanması gibi faydaları dokunan halkevleri, köylülerle ortak hareket etmiştir. Av gezileri sırasında şehirli ve köylü vatandaşlar arasındaki muhabbeti arttırmak için sık sık ortak hareket edilmiştir. Avcılık faaliyetleri gerçekleştiren halkevleri arasında İzmir Halkevi, bir özelliği ile ayrılmaktadır. Sporcular tarafından avlanan hayvanlar, içleri doldurulmak suretiyle halkevi binasının bir bölümünde sergilenmiştir.

Türkler, yüzyıllarca atları kullanarak uzun mesafeler kaydetmiş ve atlara büyük değer vermiştir. Cumhuriyet döneminde de bu önem aynı şekilde devam etmiştir. Ülkenin birçok yerinde halkevleri tarafından atlı kulüplerin kurulması için teşviklerde bulunulmuş, atlı sporlar ayakta tutulmuştur. Atlı sporların ayrılmaz bir parçası olan cirit, Türkler için binicilik kadar eski bir spordur ve aynı kıymette olduğu görülmektedir.

Halkevleri dergilerinde boks sporunun binicilik, futbol, okçuluk gibi eski Türk sporu olduğunu savunan makaleler yayınlanmıştır. Bu inancın bir göstergesi olarak boksa geleneksel sporlardan biri gibi yaklaşmıştır. Halkevleri, kurulmalarına ön ayak olduğu birçok kulüpte boks eğitimi verilmesi için girişimlerde bulunmuştur. Kendi bünyesinde tertip ettiği müsabakalarla da boksun yaygınlaşması için fiili adımlar atmıştır.

Halkevleri görevlendirildikleri şehir ve kasabalarda ciddi teşkilatlanmalar kurmuştur. Faaliyetler, çeşitli şubeler aracılığıyla gerçekleştirilmiş ve icraatların daha profesyonel bir şekilde yapılması sağlanmıştır. Şubeler, şube başkanları ve yönetici ekibiyle icraatlarını planlamış ve gerçekleştirmiştir. Adı geçen şubeler arasında bulunan spor şubeleri ise spor adına atılacak olan adımları atarak kendisine başvuran vatandaşların eğitimi ve faaliyetlerine yardımcı olmuştur. Bu yardımların temelinde spor faaliyetlerinin gerçekleştirileceği spor alanları gelmektedir. Futbol, basketbol, tenis, güreş gibi sahaların yanı sıra yüzme havuzu gibi tesislerin inşaları için bütçeler ayrılarak faaliyet gösterdikleri yerlere birçok hizmetler sağlanmıştır.

Halkevleri tarafından çıkarılan süreli yayınlar, en az halkevleri tarafından gerçekleştirilmiş olan faaliyetler kadar kıymetli faydalar göstermiştir. Dergilerde yayınlanan makaleler aracılığıyla sporun sağlıklı bir şekilde nasıl yapılacağını, amaçlarını ve faydaları gibi birçok bilgi aktarılmıştır. Bu makale ve yazıların çokluğu, halkevlerinin spor konusunu ciddiye aldığı bir kanıtı olarak karşımıza çıkmaktadır.

Halkevlerinin genel anlayışı, yurttaşların yaşadıkları çağa ayak uydurarak refah içerisinde yaşamaları, her alanda faal olarak yaşam standartlarını üst seviyeler çıkarmayı amaçlamaktadır. Bu amacın temelinde Cumhuriyet inkılâplarının iki önemli ilkesi olan halkçılık ve milliyetçilik fikirleri esas alınmıştır. Sporun halkın sağlıklı yaşaması için önemli bir etken olduğu Cumhuriyet'in başlarından beri bilenen ve önem verilen bir konu olarak karışımıza çıkmaktadır. Halkevleri, çok geniş bir faaliyet alanı olan sporu vatandaşa anlatmak, sevdirmek ve yapmalarını sağlamak için görevlendirilmiş kurumların başında gelmektedir. Bu işi yaparken ise hem geleneksel sporların unutulmamasını hem de modern sporların öğretilmesini birinci öncelik olarak almıştır. Türklerin ata spor olarak bilinen güreş, okçuluk, binicilik gibi sporların yaşamaları ve daha profesyonel bir hal almaları için birçok faaliyetler gerçekleştirilmiştir. Öte yandan yurt dışından alınan modern sporlar sayesinde vatandaşlara yeni spor tarzlarının öğretilmesi amaçlanmıştır. Bütün bu spor faaliyetlerinin temelinde sağlıklı bir topluma sahip olma isteği yatmaktadır. Zayıf bireylerin yaşadığı bir toplumun hayatta kalamayacağının bilincinde olan Cumhuriyet, eski deneyimlerden dersler çıkarmış, genç ve yaşlı tüm vatandaşların sporlar alakadar olması için çalışmıştır.

KAYNAKÇA

BAŞBAKANLIK CUMHURİYET ARŞİVİ

BCA, 30.18.1.2./5.43.10.	BCA, 490.1.0.0./2.8.5.
BCA, 490.1.0.0./3.10.2.	BCA, 490.1.0.0./4.20.12.
BCA, 490.1.0.0./1097.9.1.	BCA, 490.1.0.0./1100.21.1./1.
BCA, 490.1.0.0./1100.21.1./6.	BCA, 490.1.0.0./1100.19.1./14.
BCA, 490.1.0.0./1100.19.1./22.	BCA, 490.1.0.0./1100.19.1./32.
BCA, 490.1.0.0./1100.21.1./37.	BCA, 490.1.0.0./1100.21.1./41.
BCA, 490.1.0.0./1100.21.1./43.	BCA, 490.1.0.0./1100.21.1./45.
BCA, 490.1.0.0./1100.21.1./46.	BCA, 490.1.0.0./1100.21.1./47.
BCA, 490.1.0.0./1100.21.1./48.	BCA, 490.1.0.0./1100.21.1./49.
BCA, 490.1.0.0./1100.21.1./50.	BCA, 490.1.0.0./1100.21.1./62.
BCA, 490.1.0.0./1100.21.1./65.	BCA, 490.1.0.0./1100.21.1./67.
BCA, 490.1.0.0./1100.21.1./68.	BCA, 490.1.0.0./1100.21.1./69.
BCA, 490.1.0.0./1100.21.1./70.	BCA, 490.1.0.0./1100.21.1./75.
BCA, 490.1.0.0./1100.21.1./76.	BCA, 490.1.0.0./1100.21.1./77.
BCA, 490.1.0.0./1100.21.1./89.	BCA, 490.1.0.0./1100.21.1./90.
BCA, 490.1.0.0./1100.21.1./91.	BCA, 490.1.0.0./1100.21.1./94.
BCA, 490.1.0.0./1100.21.1./95.	BCA, 490.1.0.0./1100.21.1./96.
BCA, 490.1.0.0./1100.21.1./97.	BCA, 490.1.0.0./1100.21.1./98.
BCA, 490.1.0.0./1100.21.1./113.	BCA, 490.1.0.0./1100.21.1./114.
BCA, 490.1.0.0./1100.21.1./119.	BCA, 490.1.0.0./1100.21.1./120.
BCA, 490.1.0.0./1100.21.1./121.	BCA, 490.1.0.0./1100.21.1./122.

BCA, 490.1.0.0./1100.21.1./123	BCA, 490.1.0.0./1100.21.1./124.
BCA, 490.1.0.0./1100.21.1./125.	BCA, 490.1.0.0./1100.24.1./1.
BCA, 490.1.0.0./1100.24.1./2.	BCA, 490.1.0.0./1100.24.1./4.
BCA, 490.1.0.0./1100.24.1./8.	BCA, 490.1.0.0./1100.24.1./9.
BCA, 490.1.0.0./1100.24.1./10.	BCA, 490.1.0.0./1100.24.1./11.
BCA, 490.1.0.0./1100.24.1./13.	BCA, 490.1.0.0./1100.24.1./19.
BCA, 490.1.0.0./1100.24.1./20.	BCA, 490.1.0.0./1100.24.1./21.
BCA, 490.1.0.0./1100.24.1./22.	BCA, 490.1.0.0./1100.24.1./23.
BCA, 490.1.0.0./1100.24.1./29.	BCA, 490.1.0.0./1100.24.1./30.
BCA, 490.1.0.0./1100.24.1./31.	BCA, 490.1.0.0./1100.24.1./32.
BCA, 490.1.0.0./1100.24.1./37.	BCA, 490.1.0.0./1100.24.1./38.
BCA, 490.1.0.0./1100.24.1./39.	BCA, 490.1.0.0./1100.24.1./40.
BCA, 490.1.0.0./1100.24.1./41.	BCA, 490.1.0.0./1100.24.1./42.
BCA, 490.1.0.0./1100.24.1./43.	BCA, 490.1.0.0./1100.24.1./44.
BCA, 490.1.0.0./1100.24.1./45.	BCA, 490.1.0.0./1100.24.1./46.
BCA, 490.1.0.0./1100.24.1./47.	BCA, 490.1.0.0./1100.24.1./66.
BCA, 490.1.0.0./1100.24.1./67.	BCA, 490.1.0.0./1100.24.1./68.
BCA, 490.1.0.0./1100.24.1./69.	BCA, 490.1.0.0./1100.24.1./70.
BCA, 490.1.0.0./1100.24.1./71.	BCA, 490.1.0.0./1100.24.1./72.
BCA, 490.1.0.0./1100.24.1./73.	BCA, 490.1.0.0./1100.24.1./87.
BCA, 490.1.0.0./1100.24.1./88.	BCA, 490.1.0.0./1100.24.1./89.
BCA, 490.1.0.0./1100.24.1./91.	BCA, 490.1.0.0./1100.24.1./92.
BCA, 490.1.0.0./1100.24.1./93.	BCA, 490.1.0.0./1100.24.1./94.

BCA, 490.1.0.0./1100.24.1./95.

BCA, 490.1.0.0./1100.24.1./122.

BCA, 490.1.0.0./1100.24.1./123.

BCA, 490.1.0.0./1100.24.1./130.

BCA, 490.1.0.0./1100.24.1./131.

BCA, 490.1.0.0./1100.24.1./132.

BCA, 490.1.0.0./1100.24.1./133.

BCA, 490.1.0.0./1100.24.1./134.

BCA, 490.1.0.0./1100.24.1./135.

BCA, 490.1.0.0./1100.24.1./136.

BCA, 490.1.0.0./1100.24.1./137.

BCA, 490.1.0.0./1100.24.1./138.

BCA, 490.1.0.0./1100.24.1./139.

BCA, 490.1.0.0./1100.24.1./140.

BCA, 490.1.0.0./1100.24.1./141.

BCA, 490.1.0.0./1100.24.1./142.

BCA, 490.1.0.0./1100.24.1./159.

BCA, 490.1.0.0./1100.24.1./194.

BCA, 490.1.0.0./1100.24.1./196.

BCA, 490.1.0.0./1100.24.1./197.

BCA, 490.1.0.0./1100.24.1./199.

BCA, 490.1.0.0./1121.89.1.

RESMÎ YAYINLAR

C.H.F. HALKEVLERİ Talimatnamesi, Hâkimiyeti Milliye Matbaası, Ankara, 1931.

Halkevlerinin 1935 Senesi Faaliyet Raporları Hulâsası, 1936.

“Halkevleri Hakkında CHP Genel İdare Kurulunun Açıklaması 26.XI.1951”, Ulus Basımevi, Ankara, 1951.

Kuruluşunun 32. Yıldönümünde HALKEVLERİ, Hazırlayan: Kunter, Halim Baki, Ankara, 1964.

Zabıt Ceridesi, Dönem: IX, Cilt: 9, Toplantı:1, 08.08.1951

SÜRELİ YAYINLAR

DERGİLER

4 Eylül Dergisi

6 Ok Dergisi

19 Mayıs Dergisi

Akçaabat Dergisi

Akgünler Dergisi

Akpınar Dergisi

Aksu Dergisi

Altan Dergisi

Altın Yaprak Dergisi

Anafarta Dergisi

Bakırköy Dergisi

Başpınar Dergisi

Bozok Dergisi

Burdur Dergisi

Çukurova Dergisi

Derme Dergisi

Devrimin Sesi Dergisi

Dıranas Dergisi

Doğuş Dergisi

Duygular Dergisi

Fikirler Dergisi

Gediz Dergisi

Görüşler Dergisi

Halka Doğru Dergisi

Halk İçin Dergisi

İçel Dergisi

İnan Dergisi

İnanç Dergisi

Karacadağ Dergisi

Kaynak Dergisi

Konya Dergisi

Marmara Dergisi

Taşan Dergisi

Türk Akdeniz Dergisi

Türk Yurdu Dergisi

Uludağ Dergisi

Ülkü Dergisi

Ün Dergisi

Yayla Dergisi

Yeni Fikir Dergisi

Yeni Tokat Dergisi

Yeni Türk Dergisi

GAZETELER

Akşam Gazetesi

Cumhuriyet Gazetesi

Kanun No: 1015, Resmi Gazete, 9.11.1937

Kanun No: 3530, Resmi Gazete Tarihi: 16.07.1938

Kanun No: 5830, Madde: 3 Resmi Gazete Tarihi: 11.08.1951

Milliyet Gazetesi

Tanin Gazetesi

Türkdili Gazetesi

Vakit Gazetesi

KİTAPLAR

Acar, M. Şinasi, *Osmanlı'da Sportif Atıcılık Nişan Taşları*, Yem Yayın, İstanbul, 2013.

Akcan, Erol, *İttihat ve Terakki Fırkası'nın Paramiliter Gençlik Kuruluşları*, Türk Tarih Kurumu, Ankara, 2015.

Akçura, Yusuf, *Türkçülük*, Tokar Yayınları, İstanbul, 1990.

Akçura, Yusuf, *Yeni Türk Devletinin Öncüleri*, Kültür Bakanlığı, Ankara, 1981.

Akın, Yiğit, *"Gürbüz ve Yavuz Evlatlar" erken Cumhuriyet'te Beden Terbiye ve Spor*, İletişim Yayınları, İstanbul 2001.

Akyol, Yaşar, *İzmir Halkevi (1932-1951)*, İzmir Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayını, İzmir, 2008.

Atabeyoğlu, Cem, *1453-1991 Türk Spor Tarihi Ansiklopedisi*, Grafik Sanatlar Matbaacılık, Cilt: I-II, Ankara 1992.

Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri I-III, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara, 1997.

Atlı, Cengiz, *Kars Halkevi ve Faaliyetleri*, Salkımsöğüt Yayınevi, Erzurum, 2013.

Batır, Betül, *Beyoğlu Halkevi (1935-1951)*, Milenyum Yayınları, İstanbul, 2017.

Bayraktutan, Yusuf, *Türk Fikir Tarihinde Modernleşme Milliyetçilik ve Türk Ocakları (1912-1931)*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1996.

Berkes, Niyazi, *Türkiye'de Çağdaşlaşma*, Bilgi Yayınevi, İstanbul, 1973.

Cumhuriyet Dönemi Türkiye Ansiklopedisi, VII, s. 1929-1930.

Çavdar, Tevfik, *Türkiye'nin Demokrasi Tarihi 1839-1950*, İmge Kitabevi, Ankara, 2008.

- Çeçen, Anıl, *Halkevleri: Atatürk'ün Kültür Kurumu*, Gündoğan Yayınları, Ankara, 1990.
- Demir, Gönül Türkan, *Halkevlerinin Eğitim Tarihindeki Yeri ve Çankırı Halkevi*, Berikan Yayınevi, Ankara, 2018.
- Duman, Selçuk, *Bir Modernleşme Aracı Olarak Tokat Halkevi*, Berikan Yayınevi, Ankara, 2011.
- Duman, Selçuk, *Modern Türkiye'nin İnşasında Halkevleri ve Sivas Halkevi Örneği*, Berikan Yayınevi, Ankara, 2013.
- Elman, Ahmet Şevket, *Dr. Reşit Galip 1892-1934*, Türkiye Matbaacılık ve Gazetecilik, Ankara, 1955.
- Eraslan, Cezmi, *Yakın Dönem Türk Düşüncesinde Halkçılık ve Atatürk*, Kumsaati Yayınları, İstanbul, 2003.
- Erdal, İbrahim, *Halkevlerinin Kuruluşu, Yapısı ve Yozgat Halkevi (1932-1951)*, Siyasal Kitabevi, Ankara, 2013.
- Ergün, Mustafa, *Atatürk Devri Türk Eğitimi*, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Yayınları, Ankara, 1982.
- Erşan, Mesut, *Eskişehir Halkevi (1932-1951)*, Eskişehir Odunpazarı Belediyesi Kültür Yayınları, Eskişehir, 2015.
- Georgeon, François, *Osmanlı-Türk Modernleşmesi (1900-1930)*, çev. Ali Berktay, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 2006.
- Geray, Cevat, *Halk Eğitimi*, Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara, 1978.
- Gül, Teoman, *Türk Siyasal Hayatında Recep Peker*, T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1998.
- Gümüsoğlu, Firdevs, *Ülkü Dergisi ve Kemalist Toplum*, Toplumsal Dönüşüm Yayınları, İstanbul, 2005.
- Kara, Adem, *Cumhuriyet Döneminde Kalkınmanın Mihenk Taşı Halkevleri 1932-1951*, 24 Saat Yayıncılık, Ankara, 2006.
- Kara, Adem, *Türkiye'de Halkevleri*, Halkevleri Yayınları, Ankara, 1999.

- Karataş, Murat, *Çanakkale Halkevi (1932-1951)*, Grafiker Yayınları, Ankara, 2014.
- Kili, Suna, *Atatürk Devrimi Bir Çağdaşlaşma Modeli*, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, Ankara, 1981.
- Kunter, Halim Baki, *Eski Türk Sporü Üzerine Araştırmalar*, Cumhuriyet Yayınevi, İstanbul, 1938.
- Landau, Jacob M., *Pantürkizm*, çev. Mesut Akın, Sarmal Yayınevi, İstanbul, 1999.
- “Molla Câmî”, *Türk ve Dünya Ünlüleri Ansiklopedisi*, XXII, 1983, s. 1226.
- Olgun, Kenan, *Yöresel Kalkınmada Adapazarı Halkevi*, Değişim Yayınları, İstanbul, 2008.
- Perin, Cevdet, *Atatürk Kültür Devrimi*, İnkılâp Kitabevi, İstanbul, 1987.
- Sarınay, Yusuf, *Türk Milliyetçiliğinin Tarihi Gelişimi ve Türk Ocakları (1912-1931)*, Ötüken Yayınları, İstanbul, 1994.
- “Spor/Cumhuriyet Döneminde Spor Politikası”, *Türkiye Cumhuriyeti Ansiklopedisi*, Cilt: VIII, 1983.
- Şahin, Güneş, *Bozkır’da Bir Kültür Yuvası Kırşehir Halkevi (1936-1951)*, Grafiker Yayınları, Ankara, 2017.
- Şahin, Kurnaz, Feyza, *Atatürk’ün Kültür Kurumlarından Halkevleri ve Afyon Halkevi*, Berikan Yayınevi, Ankara, 2014.
- Tanpınar, Ahmet Hamdi, *On Dokuzuncu Asır Türk Edebiyat Tarihi*, Dergah Yayınları, İstanbul, 2012.
- Tekeli, İlhan, “Türkiye’de Halkçılık”, *Cumhuriyet Dönemi Türkiye Ansiklopedisi*, VII, s. 1929-1930.
- Timur, Taner, *Osmanlı Kimliği*, İmge Kitabevi, Ankara, 2010.
- Toker, Yalçın, *Ahmet Vefik Paşa Hayatı-Kişiliği-Eserleri*, Toker Yayınları, İstanbul, 1998.
- Toprak, Zafer, *Türkiye’de Popülizm 1908-1923*, Doğan Kitap, İstanbul, 2013.
- Tunaya, Tarık Zafer, *Hürriyet’in İlanı*, Yenigün Haber Ajansı Basın ve Yayıncılık, İstanbul, 1998.

Turan, Şerafettin, *Türk Devrim Tarihi Yeni Türkiye'nin Oluşumu (1923-1938)*, Bilgi Yayınevi, Ankara, 1996.

“Türkiye Spor Tarihi”, *Möm Yayınları*, S:8, 1975, s. 7.

Üstel, Füsun, *İmparatorluktan Ulus-Devlete Türk Milliyetçiliği: Türk Ocakları(1912-1931)*, İletişim Yayıncılık, İstanbul, 1994.

Yeşilkaya, Neşe Gürallar, *Halkevleri: İdeoloji ve Mimarlık*, İletişim Yayınlar, İstanbul, 2003.

Zeybek, Şerafettin, *Türkiye’de Halkevleri ve Halkodaları*, Anı Yayınları, Ankara, 2006.

MAKALELER

“19 Mayıs Spor ve Gençlik Bayramı”, *Altan Dergisi*, S: 36-37-38, 1938, 33-34.

Abadan, Yavuz, *Hukukçu Gözüyle Milliyetçilik ve Halkçılık-Konferanslar*, Seri: 1, Kitap: 2, Cumhuriyet Halk Partisi Yayını, Ankara 1938, s. 6.

Abbas, Nüzhet, “Halkevleri ve Memleket Spor”, *Ülkü Dergisi*, S: 73, 1939, s. 23-26.

Abbas, Nüzhet, “Halkevleri ve Memleket Spor”, *Ülkü Dergisi*, S: 74, 1939, s. 126-131.

Açar, Bedriye Gülay, “Sûdî-i Bosnevî’nin Ölüm Tarihi Meselesi”, *Sosyal ve Kültürel Araştırmalar Dergisi*, S: 4, 2016, s. 189.

Aktaş, Elif, “Halkevleri (1932’den 1951’e)”, *Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, 2011, s. 243.

Akpınar, Yavuz, *Turan Hüseyinzade Ali (1964-1940)*, (Makalenin yayınlandığı yer ile ilgili bilgi bulunmamaktadır.)

Altın, Hamza, “Harputlu Selim Sırrı ve Onun Yayınladığı Terbiye ve Oyun Mecmuası”, *Fırat Üniversitesi Harput Araştırmaları Dergisi*, Cilt:3, Sayı: 1, 2016.

Alkan, Mehmet Öznur, “Osmanlıda İlk İdman Bayramı”, *Atlas Tarih*, S: 47, 2017, s. 118-125.

Alparslan, Kazım, “Avcılık”, *Uludağ Dergisi*, S: 49-50, 1941, s. 27-29.

Alparslan, Kazım, “Avcılık”, *Uludağ Dergisi*, S: 53-54, 1942, s. 30-32.

- Apak, Rahmi, “Halkevleri Spor Şubeleri Nasıl Çalışmalıdır”, *Ülkü Dergisi*, S: 64, 1938, s. 351-353.
- Argun, Mübeccel, “Halkevlerinin Spordaki Rolü”, *Yeni Türk Dergisi*, S: 87, 1940, s. 130-131.
- Arıkan, Zeki, “Halkevlerinin Kuruluşu ve Tarihsel İşlevi”, *Ankara Üniversitesi Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi*, s. 268.
- As, Efdal, “İktidar-Spor Kurumları İlişkileri Bağlamında iki Dünya Savaşı Arasında Türkiye Cumhuriyeti’nin Katıldığı Olimpiyatlar (1924 Paris, 1928 Amsterdam, 1936 Berlin), *Cumhuriyet Tarihi Araştırmaları Dergisi*, S:24, 2016, s. 165.
- Aykın, Alparslan Gazi, Bilir, Fatma Pervin “Hükümet Programları ve Spor Politikaları”, *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, S: 2, 2013, ss. 241-242.
- Balcıoğlu, Mustafa, “Osmanlı Genç Derneklerinden İnkılâp Genç Derneklerine”, *Atatürk Araştırmaları Dergisi*, S: 43, 1999, s. 139.
- Banguoğlu, Tahsin, “Kuruluş Amaçları”, *Halkevleri Dergisi*, S: 5, 1 Mart 1967, s. 1.
- Çağatay, Şekûr, “İzmir Halkevi 1946”, *Fikirler Dergisi*, S: 324-325, 1946, s. 33-38.
- Çavuşoğlu, Ali, “Çevgen/Çöğen Oyunu Kültürü ve Edebî, Tasavvufî Metinlerde Yansıması”, *İstem Dergisi*, S: 11, 2008, s. 160-161.
- Gönül, “Cumhuriyet Devrinde Türk Sporu”, *6 Ok Dergisi*, S:1, 1933, s. 20.
- Günay, Nejla, “Türkiye’de Beden Eğitimi ve Gazi Beden Terbiye Bölümü”, *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*, S: 85, 2013, s. 78-80.
- “Halkevi Spor Bayramı Çok Başarılı Oldu”, *Başpınar Dergisi*, S: 87, 1947, s. 13;16.
- Hamit, “Spor Nedir?”, *Kaynak Dergisi*, S: 2, 1933, s. 58.
- Hamit, “Spor Nedir?”, *Kaynak Dergisi*, S: 3, 1933, s. 79.
- Hamit, “Spor Nedir?”, *Kaynak Dergisi*, S: 4, 1933, s. 119.
- Hamit, “Spor Nedir?”, *Kaynak Dergisi*, S: 5, 1933, s. 168.
- İnan, Süleyman, “Denizli’deki Halkevleri ve Faaliyetleri (1932-1951)”, *Ankara Üniversitesi Türk İnkılâp Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi*, S: 25-26, 2000, s. 144.

Kansu, Ceyhun Atıf, “Devrim Üniversitesi: Halkevleri”, *Halkevleri Dergisi*, Ekim 1969, s. 6.

Kunter, Halim Baki, “Türk Güreşçiliği”, *Ülkü Dergisi*, S: 31, 1949, s. 1-2.

Obuz, Ömer, “Halkevlerinin Kapatılmasının Türk Basınına Yansımaları”, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Cilt: 8, Sayı:41, 2015, s. 501-507.

Öner, O., “Beden Terbiyesinden Neler Bekliyoruz”, *Bozok Dergisi*, S: 12, 1939, s. 15-16.

Öz, “Köyde Spor Hareketleri”, *6 Ok Dergisi*, S: 5, 1934, s. 14.

Özacun, Orhan, “Halkevlerinin Dramı”, *Kebikeç*, S: 3, 1996, s. 91.

Özbey, M., “Bir Jimnastik Dersinin Esas Şeması”, *Fikirler Dergisi*, S: 146, 1937, s. 17;19.

Özbey, M., “Uzun Atlama”, *Fikirler Dergisi*, S: 156, 1937, s. 15-16.

Özbey, M., “Atlamalar ve Atışlar”, *Fikirler Dergisi*, S: 157, 1937, s. 15-16.

Özbey, M., “Atlamalar ve Atışlar”, *Fikirler Dergisi*, S: 158, 1937, s. 16.

Özbey, M., “Teknik ve Stil”, *Fikirler Dergisi*, S: 145, 1937, 15-16.

Özbey, M., “Koşu Stili”, *Fikirler Dergisi*, S: 150, 1937, s. 15-16.

Özbey, M., “Koşu Nevileri”, *Fikirler Dergisi*, S: 151, 1937, s.15-16.

Özbey, M., “Koşular”, *Fikirler Dergisi*, S: 152, 1937, s. 15-16.

Sarısaman, Sadık, “Birinci Dünya Savaşı Sırasında İhtiyat Kuvveti Olarak Kurulan Osmanlı Genç Dernekleri”, *Ankara Üniversitesi Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi*, S:11, 2000, s. 447.

Selekler, Macit, “Antalyada Avcılık ve Nevileri”, *Türk Akdeniz Dergisi*, S: 3, 1937, s. 18-20.

Sertel, Savaş, “Bingöl Halkevi ve Faaliyetleri (1936-1951)”, *Tarih ve Gelecek Dergisi*, Cilt: 2, S: 1, 2016, s. 53.

Sevük, İsmail Habip, “Pehlivanlık Hakkında”, *Ülkü Dergisi*, S: 67, 1944, s. 16.

Sevük, İsmail Habip, “Güreşler Nasıl Oldu”, *Ülkü Dergisi*, S: 68, 1944, s. 7-9.

Şahin, Güneş, “Van Halkevi”, *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Tarih Bölümü Tarih Araştırmaları Dergisi*, Cilt: 31, Sayı: 52, 2012, s. 96.

Şakiroğlu, Mahmut H., “Halkevi Dergileri ve Neşriyatı”, *Kebikeç*, S: 3, 1996, s. 131-142.

Tarcan, Selim Sırrı, “Dağlar Sizler Bekliyor”, *Fikirler Dergisi*, S: 45, 1941, s. 4-5.

Tarcan, Sırrı Selim, “Tenis Nasıl Bir Spordur”, *Yeni Türk Dergisi*, S: 30, 1935, s. 1895-1898.

Toker, Tarhan, “Doğuda Spor”, *Doğuş Dergisi*, S: 7, 1938, s. 9-11.

Toprak, Zafer, “İttihat ve Terakki’nin Paramiliter Gençlik Örgütleri”, *Boğaziçi Üniversitesi Beşeri Bilimler Dergisi*, S.7, 1979, s. 5.

Tuğluk, İbrahim Halil, “Türk Edebiyatında Bahâristan”, *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, S: 1, 2016, s. 51.

Turgal, H. F., “Atlı Spor-Polo”, *Fikirler Dergisi*, S: 171, 1938, s. 2.

Turgal, H. F., “Türklerde Boks”, *Fikirler Dergisi*, S:172, 1938, s. 13.

Turgul, Ş., “Gireson Sporunun Geçmiş Zamanlarına Bir Bakış”, *Aksu Dergisi*, S: 25-26, 1940, s. 49-51.

Turgul, Ş., “Gireson Sporunun Geçmiş Zamanlarına Bir Bakış”, *Aksu Dergisi*, S:27-28, 1941, s. 44-45.

Türkmen, Mutlu, “Kurtuluş Döneminde Cumhuriyetin Milli Eğitim ve Beden Eğitimi Politikaları”, *Uluslararası Çağdaş Eğitim Araştırmaları Dergisi*, S: 1, 2015, s. 18-19.

Yüksel, Cemal, “Gençlik Spora Layık Olduğu Önemi Vermeli”, *Dıranaz Dergisi*, S: 12, 1936, s. 5.

Yüzbaşı, Esin, Akça, Bayram , “Bilecik Halkevi Şubeleri ve Faaliyetleri”, *Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, S: 1, 2017, s. 374.

TEZLER

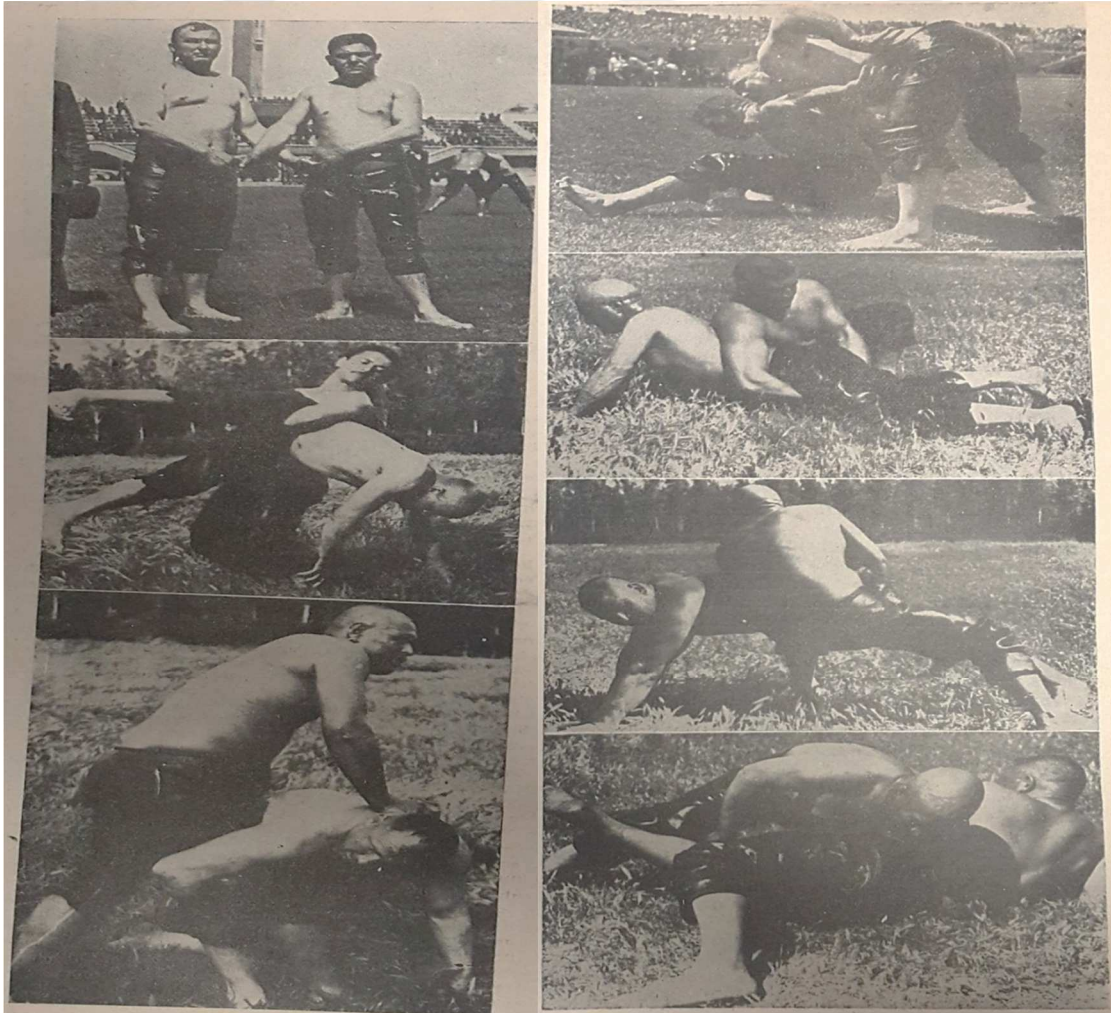
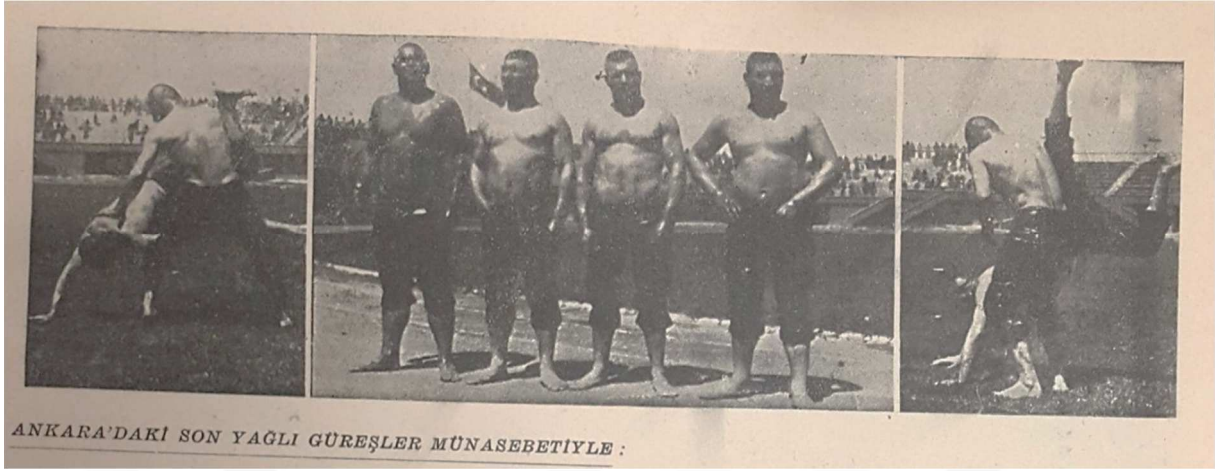
Aldıbaş, Özcan, Zonguldak Halkevi ve Faaliyetleri (1932-1951),(Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), 2016, Eskişehir Orhangazi Üniversitesi, Eskişehir.

Aktaş, Halil, Samsun Halkevi (1932-1951), (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), 2015, Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Tokat.

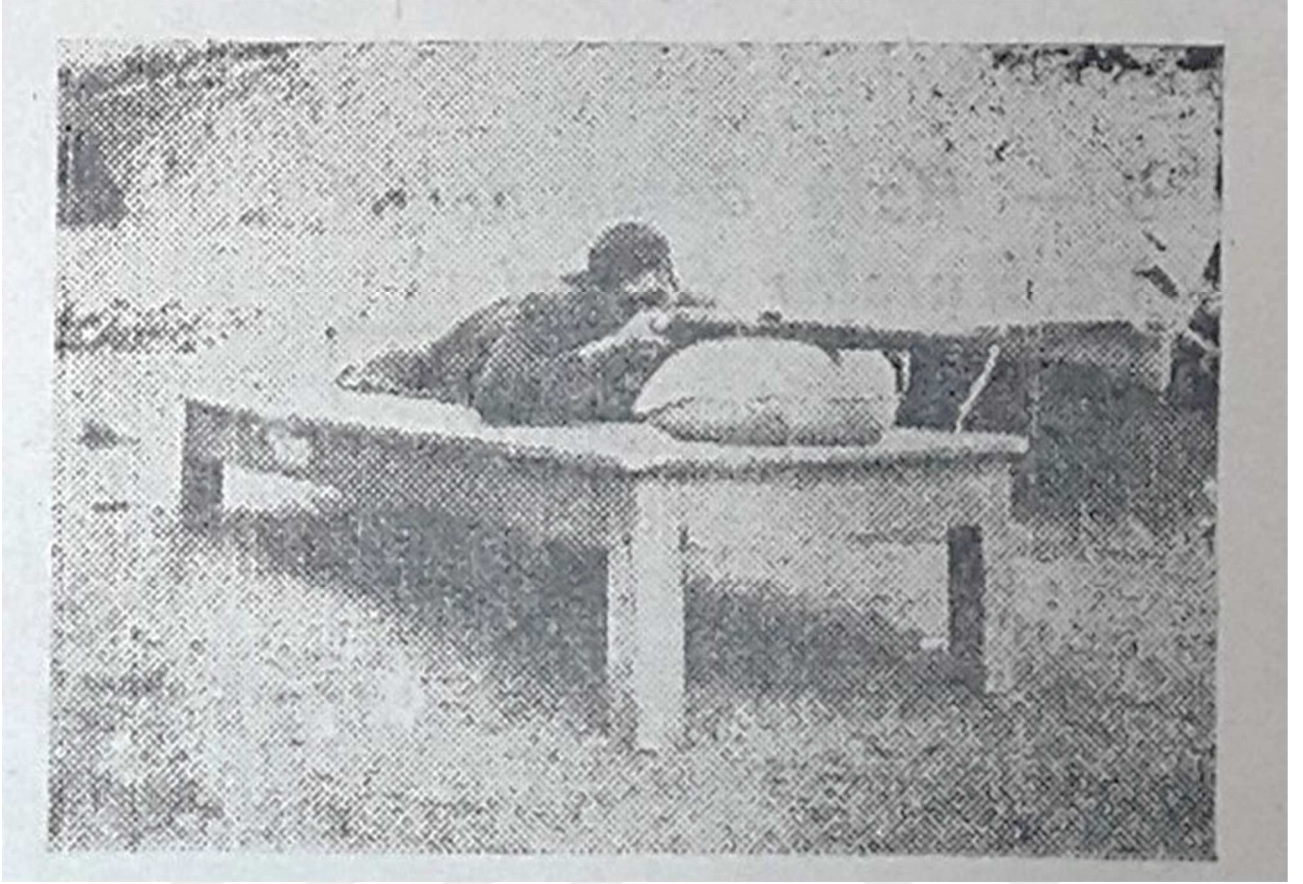
- Civci, Sultan, Halkevleri ve İzmir Halkevi'nin Faaliyetleri (1932-1951), (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), 2013, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Eskişehir.
- Çiftçioğlu, İsmail, Kütahya Halkevi'nin Kuruluşu ve Faaliyetleri (1932-1937), (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), 2010, Dumlupınar Üniversitesi, Kütahya.
- Gündoğdu, Şükran, Bitlis ve Bitlis Halkevi (1943-1951), (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), 2013, Yüzüncü yıl Üniversitesi, Van.
- Gürel, Zeynep, Osmanlı Ordusunun Modernleşmesinde Von Der Goltz Paşa'nın Rolü, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), 2007, Mersin Üniversitesi, Mersin.
- Karaer, İbrahim, Türk Ocakları ve İnkılâplar (1912-1931), (Yayınlanmamış Doktora Tezi), 1989, Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Kardaş, Canser, Diyarbakır Halkevi ve Karacadağ Dergisinin Halkbilimi Açısından Değerlendirilmesi (1932-1951), (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), 2007, Erciyes Üniversitesi, Kayseri.
- Kocağa, Mahmut, Eminönü Halkevi ve Faaliyetleri (1935-1951), (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), 2015, İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- Pala, Hikmet, Cumhuriyet Modernleşmesi Projesinin Bir Aracı Olarak Ordu Halkevi ve Çalışmaları, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), 2006, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Sürme, Erhan, Niğde Halkevi (1933-1951), (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), 2009, Niğde Üniversitesi, Niğde.
- Şahin, Havanur, Kütahya Halkevi'nin Kuruluşu ve Faaliyetleri (1932-1937), (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), 2010, Dumlupınar Üniversitesi, Kütahya.
- Taşoluk, Berna, Kayseri Halkevi ve Erciyes Dergisi'nin Halkbilimi Açısından Değerlendirilmesi, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), 2007, Erciyes Üniversitesi, Kayseri.
- Ünal, Yenal, Ahmet Ferit Tek'in Hayatı, Siyasi Faaliyetleri ve Fikirleri, (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi), 2006, Ege Üniversitesi, İzmir.
- Ünver, Fuat, Antik Çağdan Modern Olimpiyatlara Binicilik Sporuna ve Türk Biniciliğinin Olimpik Gelişimi, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), 2006, Gazi Üniversitesi, Ankara.

EKLER

EK-1: Ankara'da tertip edilen güreş müsabakaları

EK-2: Balıkesir Halkevi'nde görevli güreş hocası

EK-3: Balıkesir Halkevi tarafından atıcılık kursları

EK-4: İzmir Halkevi'nin av müzesi ve av gezisi

EK-5: İzmir Halkevi tarafından tertip edilen av gezisi

EK-6: Sovyetler Birliği ile ortak tertip edilen futbol maçları

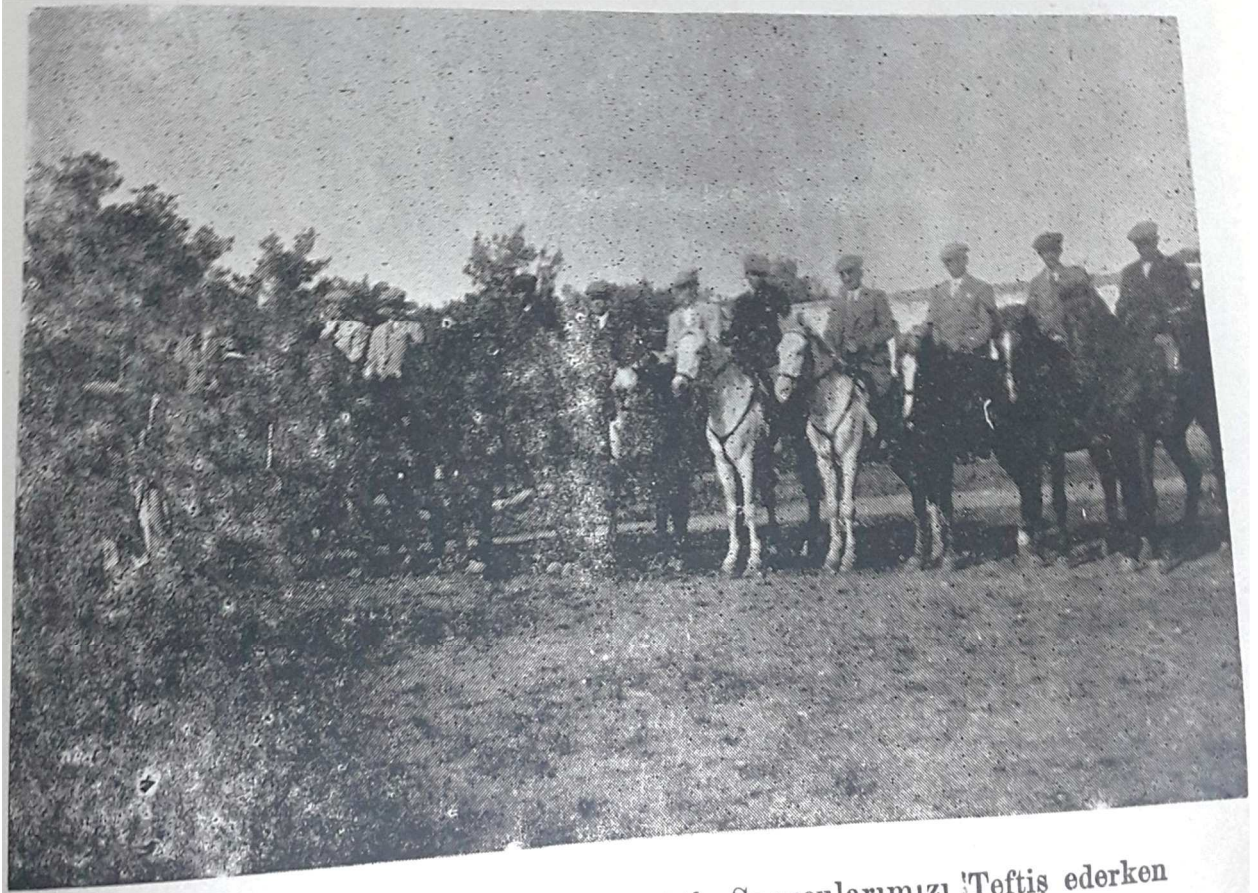
EK-7: Manisa Halkevi kayakçıları

Dağcılarımız Bozdağın dik yamaçlarında

EK-8: Erzurum Halkevi kayakçıları

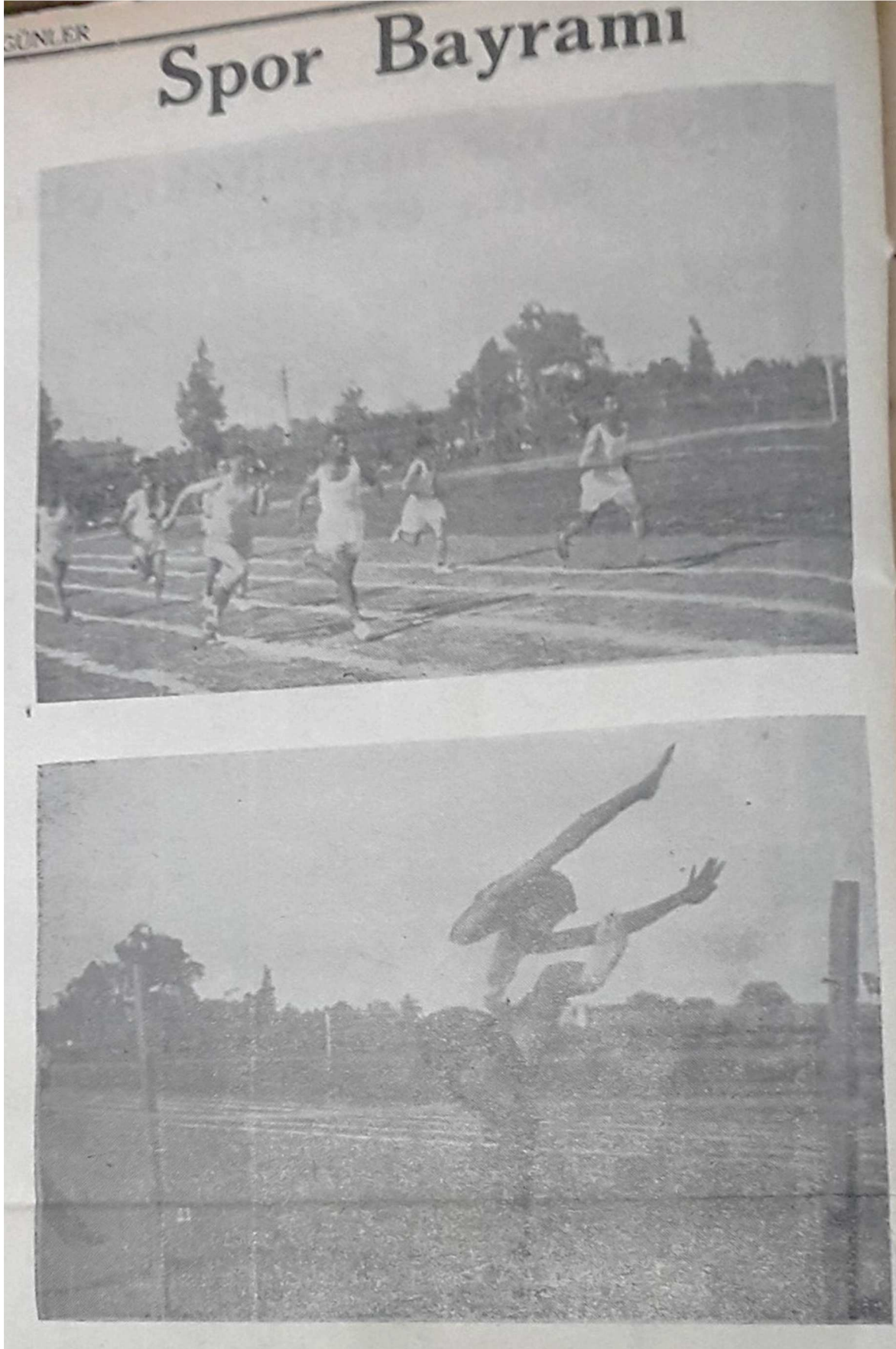
EK-9: Sarıkamış'ta tertip edilen turnuvaya kayaklarıyla giden Erzurum Halkevi kayakçıları

EK-10: Manisa Halkevi sporcularının atlı gezisi

İlbayımız Dr. B. Lütfi Kırdar Atlı Sporcularımızı Teftiş ederken

EK-11: Adana Halkevi tarafından düzenlenen Spor Bayramı

EK-12: Elazığ Halkevi'nin düzenlediği Gençlik ve Spor Bayramı

Orta okul gençliği 19 Mayıs'ta büyüklerinin önünden geçerken
 1 —Korgeneral, Dördüncü Umumî Müfettiş Alpdoğan
 2 — Valimiz ve başkanımız Şefik Bicioğlu

Kız Enstitüsü ve orta okul kız talebesi 19 Mayıs bayramında beden hareketleri yaparken

EK-13: İzmir Halkevi tarafından düzenlenen su sporları

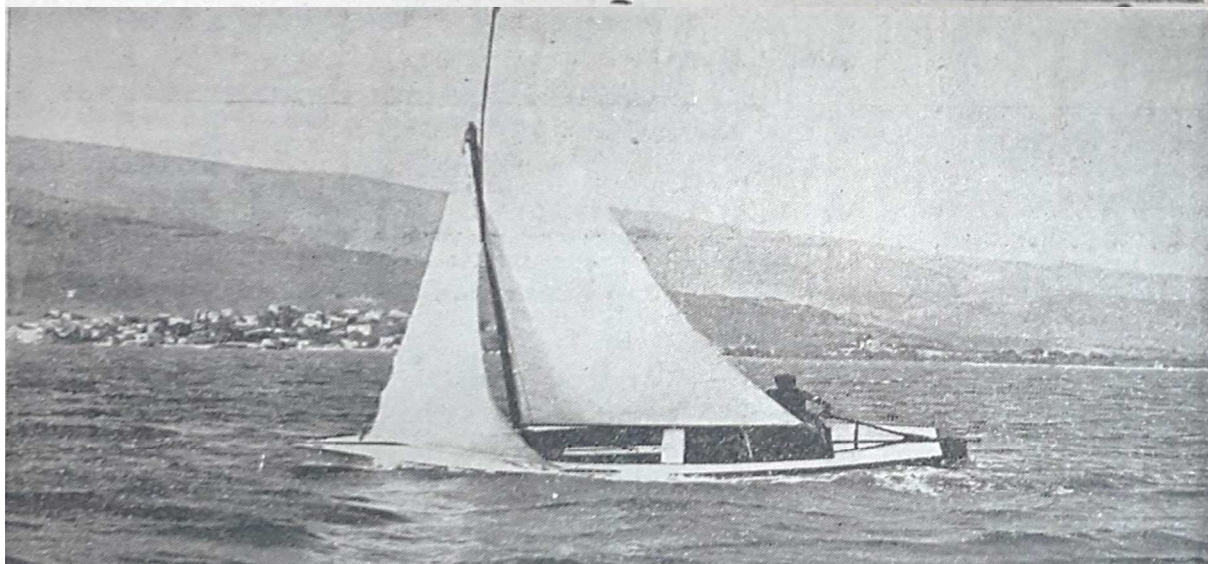
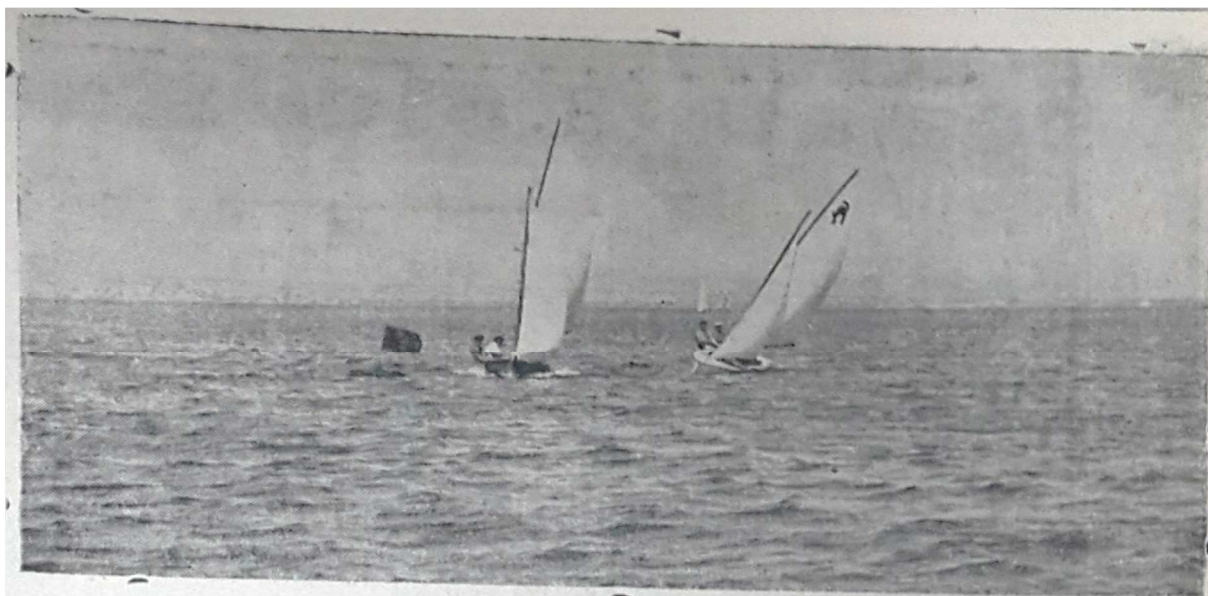
Kürek çekme yarışları

Yüzücüler

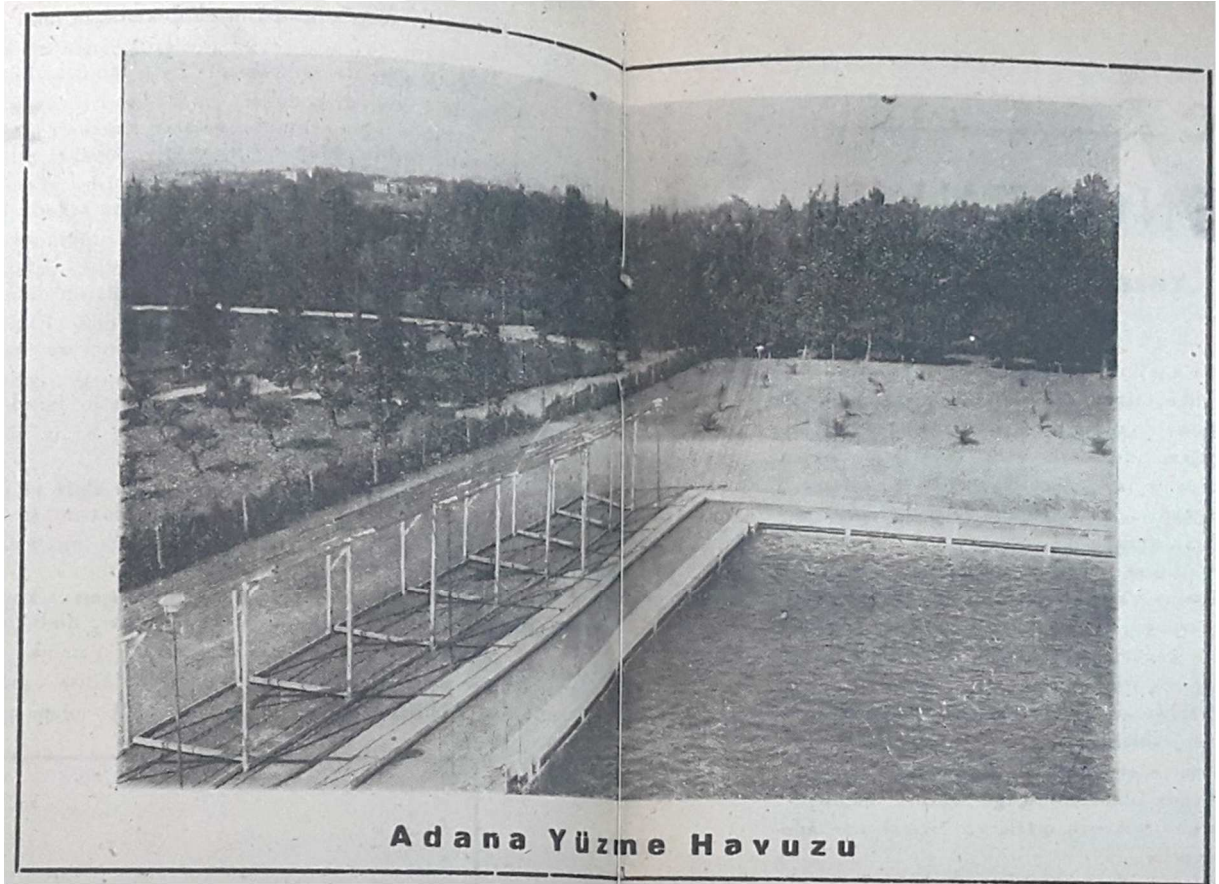
Yüzücülerin idman hareketleri

EK-14: İzmir Halkevi'nin düzenlediği şarpi müsabakası

Evimiz tarafından tertip edilen şarpi yarışlarından bir manzara

EK-15: Adana'da inşa edilen yüzme havuzu

EK-16: Niğde Halkevi'nin izcileri

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Soyadı, Adı : DİN, Melih Canberk
Uyruğu : T.C.
Doğum Tarihi ve Yeri : 18.10.1989 Çanakkale
Telefon : 0505 489 17 19
Faks :
E-mail : 17mcd89@gmail.com

Eğitim

<i>Derece</i>	<i>Eğitim Birimi</i>	<i>Mezuniyet Tarihi</i>
---------------	----------------------	-------------------------

Yüksek lisans		
Lisans	Doğu Akdeniz Üniversitesi	2013
Lise	Bilecik Anadolu Lisesi	2007

İş Deneyimi

<i>Yıl</i>	<i>Yer</i>	<i>Görev</i>
------------	------------	--------------

Yabancı Dil

İngilizce